

Second book of Chronicles

1:1 וַיִּתְחַזֵּק שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִד עַל־מַלְכוּתוֹ וַיְהוֹה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וַיִּגְדַּלְהוּ לְמַעַלְהָ:
1:1 וַאֲתוּקַף שְׁלֹמֹה בַּר דָּוִד עַל מַלְכוּתִיהָ וּמִימְרָא דִּיּוֹ אֱלֹהִיהָ הוּהָ בִּסְעָדִיהָ
וּרְבִיּיָה לַעִילָא:

1:1 Now Solomon the son of David established himself securely over his kingdom, and the LORD his God *was* with him and exalted him greatly.

1:2 וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לְכָל־יִשְׂרָאֵל לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמָּאוֹת וְלַשְּׁפָטִים וּלְכָל נָשִׂיא
לְכָל־יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי הָאֲבוֹת:
1:2 וַאֲמַר שְׁלֹמֹה לְכָל יִשְׂרָאֵל לַרְבֵּנִי אֶלְפִין וּמֵאוֹתָא וּלְדִיּוּנָא וּלְכָל רַבָּא
לְכָל יִשְׂרָאֵל רִישֵׁי אֲבֹתָא:

1:2 Solomon spoke to all Israel, to the commanders of thousands and of hundreds and to the judges and to every leader in all Israel, the heads of the fathers' *households*.

1:3 וַיֵּלְכוּ שְׁלֹמֹה וְכָל־הַקָּהָל עִמּוֹ לִבְמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן כִּי־שָׁם הָיָה אֹהֶל מוֹעֵד
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה עַבְד־יְהוָה בַּמִּדְבָּר:
1:3 וַאֲזָלוּ שְׁלֹמֹה וְכָל קָהָל עִמִּיהָ לַרְמָתָא דִּי בְּגִבְעוֹן אַרְוֹם תַּמָּן הוּהָ מִשְׁכָּן
זְמַנָּא דִּיּוֹ דַּעְבַּד מֹשֶׁה עַבְדָּא דִּיּוֹ בַּמִּדְבָּרָא:

1:3 Then Solomon and all the assembly with him went to the high place which was at Gibeon, for God's tent of meeting was there, which Moses the servant of the LORD had made in the wilderness.

1:4 אָכַל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים הָעֹלָה דָּוִד מִקְרִית יַעֲרִים בְּהַכִּין לוֹ דָּוִד כִּי
נָטָה־לוֹ אֹהֶל בִּירוּשָׁלַם:
1:4 בְּרִם אַרְוֹנָא דִּיּוֹ אֲסִיק דָּוִד מִקְרִית־יַעֲרִים כַּד אֲתַקִּין לִיהָ דָּוִד אַרְוֹם פִּרְשָׁא
לִיהָ מִשְׁכְּנָא בִירוּשָׁלַם:

1:4 However, David had brought up the ark of God from Kiriath-jearim to the place he had prepared for it, for he had pitched a tent for it in Jerusalem.

1:5 וּמִזְבֵּחַ הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה בְּצִלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חֹר חָזָר שָׁם לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה
וַיִּדְרָשְׁהוּ שְׁלֹמֹה וְהַקָּהָל:
1:5 וּמִדְּבַחַא דְּנַחֲשָׁא דִּי עַבְדָּא בְּצִלְאֵל בְּרִם אַוּרִי בְּרִם חֹר שׁוּי קַדָּם מִשְׁכְּנָא דִּיּוֹ
וַתְּבַעִיהָ שְׁלֹמֹה וּקָהָלָא:

1:5 Now the bronze altar, which Bezalel the son of Uri, the son of Hur, had made, was there before the tabernacle of the LORD, and Solomon and the assembly sought it out.

1:6 וַיַּעַל שְׁלֹמֹה שָׁם עַל־מִזְבֵּחַ הַנְּחֹשֶׁת לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר לְאֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעַל
עָלָיו עֹלֹת אֵלֶּף:
1:6 וַאֲסִיק שְׁלֹמֹה תַּמָּן עַל מִדְּבַחַא דְּנַחֲשָׁא קַדָּם יְיָ דִּי בַּמִּשְׁכָּן זְמַנָּא וַאֲסִיק
עָלָיו עֲלֻוֹן אֶלְפָא:

1:6 Solomon went up there before the LORD to the bronze altar which *was* at the tent of meeting, and offered a thousand burnt offerings on it.

1:7 בְּלִילָה הַהוּא נִרְאָה אֱלֹהִים לְשְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר לוֹ שְׂאֵל מָה אֶתְּן־לָךְ:

1:7 בליליא ההוא אתגלי ייי לשלמה ואמר ליה תבע מה אתן לך:
1:7 In that night God appeared to Solomon and said to him, "Ask what I shall give you."

1:8 וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לְאֱלֹהִים אֲתָה עָשִׂיתָ עִם־דָּוִיד אָבִי חֶסֶד גָּדוֹל וְהַמְלַכְתָּנִי תַחְתָּיו:

1:8 ואמר שלמה קדם ייי את עבדתא עם דוד אבא טבתא רבתא ואמליכתא יתי באחרוהי:

1:8 Solomon said to God, "You have dealt with my father David with great lovingkindness, and have made me king in his place."

1:9 עָתָה יְהוָה אֱלֹהִים יֵאֱמֹן דְּבָרְךָ עִם דָּוִיד אָבִי כִּי אֲתָה הַמְלַכְתָּנִי עַל־עַם רַב כַּעֲפַר הָאָרֶץ:

1:9 דון ייי אלהים יהי מהימן פתגמך דמלילתא עם דוד אבא ארום אנת אמלכתני על ישראל עם סגי הי כעפרא דארעא:

1:9 "Now, O LORD God, Your promise to my father David is fulfilled, for You have made me king over a people as numerous as the dust of the earth."

1:10 עָתָה חֲכָמָה וּמִדָּעָה תֵּן־לִי וְאַצְאָהּ לִפְנֵי הָעָם־הַזֶּה וְאִבּוֹאָהּ כִּי־מִי יִשְׁפֹּט אֶת־עַמּוֹךְ הַזֶּה הַגָּדוֹל: ס

1:10 כדון חכמתא ומנדעא הב לי ואפוק קדם עמא הדין ואיעול ארום מן יספק למדן ית עמך הדין רבא:

1:10 "Give me now wisdom and knowledge, that I may go out and come in before this people, for who can rule this great people of Yours?"

1:11 וַיֹּאמֶר־אֱלֹהִים לְשֹׁלֹמֹה יַעַן אֲשֶׁר הִיְתָה זֹאת עִם־לִבְּךָ וְלֹא־שָׁאֲלַת עֲשֹׂר נִכְסִים וְכָבוֹד וְאֵת נַפְשׁ שְׁנֹאִיךָ וְגַם־יָמִים רַבִּים לֹא שָׁאֲלַת וַתִּשְׁאֲלֵהָ חֲכָמָה וּמִדָּעָה אֲשֶׁר תִּשְׁפּוּט אֶת־עַמִּי אֲשֶׁר הַמְלַכְתִּיךָ עָלָיו:

1:11 ואמר ייי לשלמה חלף דהות דא מחשבתא עם לבבך ולא תבעתא עותר ונכסין ויקר וית נפשאת שנאך ואוף יומין סניעין לא שיילתא ושיילתא לך חכמתא ומנדעא די תספיק למדן ית עמי דאמליכתך עלוהי:

1:11 God said to Solomon, "Because you had this in mind, and did not ask for riches, wealth or honor, or the life of those who hate you, nor have you even asked for long life, but you have asked for yourself wisdom and knowledge that you may rule My people over whom I have made you king,

1:12 הַחֲכָמָה וְהַמִּדָּעָה נָתַן לָךְ וְעֹשֶׁר וְנִכְסִים וְכָבוֹד אֶתֶּן־לָךְ אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כֵּן לַמְּלָכִים אֲשֶׁר לִפְנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא יִהְיֶה־כֵּן:

1:12 חכמתא ומנדעא יהיבין לך ועותרא ונכסין ויקר אתן לך די לא היכנא למלכיא די קדמך ומן־בתרך לא יהא כן:

1:12 wisdom and knowledge have been granted to you. And I will give you riches and wealth and honor, such as none of the kings who were before you has possessed nor those who will come after you."

1:13 וַיָּבֹא שְׁלֹמֹה לְבֵמָה אֲשֶׁר־בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלַם מִלִּפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל: פ

1:13 ואתא שלמה לרמתא די בגבעון ומתמן לירושלם לקדם משכן זמנא ומלך על ישראל:

1:13 So Solomon went from the high place which was at Gibeon, from the tent of meeting, to Jerusalem, and he reigned over Israel.

1:14 וַיֵּאֱסֹף שְׁלֹמֹה רָכֶב וּפָרָשִׁים וַיְהִי־לּוֹ אֵלֶף וָאַרְבַּע־מֵאוֹת רָכֶב וּשְׁנַיִם־עָשָׂר אֵלֶף פָּרָשִׁים וַיִּנָּיֶחַם בְּעָרֵי הָרָכֶב וְעַם־הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלַם:

1:14 וכנש שלמה ארתכין ופרשין והוו ליה אלפא וארבע מאה ארתכין ותריסר אלפין פרשין ואשרנן בקרוי רתיכיא בר־מן מה דהוו עם מלכא בירושלם:

1:14 Solomon amassed chariots and horsemen. He had 1,400 chariots and 12,000 horsemen, and he stationed them in the chariot cities and with the king at Jerusalem.

1:15 ויתן המלך את־הכסף ואת־הזהב בירושלם כאבנים ואת הארזים נתן כשקמים אשר־בשפלה לרֶב:

1:15 ויהב שלמה ית כספא וית דהבא מזדלזלין בירושלם הי כאבניא וית ארזיא יהב הי־ כשקמיא די בשפלתא לסוגי:

1:15 The king made silver and gold as plentiful in Jerusalem as stones, and he made cedars as plentiful as sycamores in the lowland.

1:16 ומוצא הסוסים אשר לשלמה ממצרים ומקוא סחרי המלך מקוא יקחו במחיר:

1:16 ומפקנות סוסותא דלשלמה ממצרים ומזון דזבנין תגרי מלכא לית איפשר דיזבנון מזון אלא הן מן מלכא בדמין:

1:16 Solomon's horses were imported from Egypt and from Kue; the king's traders procured them from Kue for a price.

1:17 ויעלו ויציאו ממצרים מרכבה בשש מאות כסף וסוס בחמשים ומאה וכן לכל־מלכי החתים ומלכי ארם בידם יוציאו:

1:17 ומסקין ומפקין ממצרים רתיכא בשית מאה סלעין דכסף וסוסא במאה וחמשין והכדין לכלהון מלכי חתאי ומלכי ארם על ידיהון מפקין:

1:17 They imported chariots from Egypt for 600 *shekels* of silver apiece and horses for 150 apiece, and by the same means they exported them to all the kings of the Hittites and the kings of Aram.

1:18 ויאמר שלמה לבנות בית לשם יהוה ובית למלכותו:

1:18 ואמר שלמה למבני בית־מקדשא לשמא דיי וביתא למלכותיה:

2:1 Now Solomon decided to build a house for the name of the LORD and a royal palace for himself.

2:1 ויספר שלמה שבעים אלף איש סבל ושמונים אלף איש חצב בהר ומנצחים עליהם שלשת אלפים ושש מאות: פ

2:1 ומנא שלמה שבעין אלפין גוברין נטלי טוענא ותמנן אלפין דפסלין בטורא ושליטין ממנן עליהון תלתא אלפין ושית מאה:

2:2 So Solomon assigned 70,000 men to carry loads and 80,000 men to quarry *stone* in the mountains and 3,600 to supervise them.

2:2 וישלח שלמה אל־חורם מלך־צר לאמר כאשר עשית עס־דוד אבי ותשלח־לו ארזים לבנות־לו בית לשבת בו:

2:2 ושדר שלמה לות חורם מלכא דצור למימר הי כמה דעברתא עם דוד אבא ושדרתא ליה ארזין למבני ליה ביתא למתב ביה:

2:3 Then Solomon sent *word* to Hiram the king of Tyre, saying, "As you dealt with David my father and sent him cedars to build him a house to dwell in, so do for me.

2:3 הנה אני בונה־בית לשם יהוה אלהי להקדיש לו להקטיר לפניו קטרת־סמים ומערכת תמיד ועלות לבקר ולערב לשבתות ולחדשים ולמועדי יהוה אלהינו לעולם זאת על־ישראל:

2:3 הא אנא בני בית־מקדשא לשמא דיי אלהי לאתקדשא ליה למהוי אתר מזומן לאסקא קדמוהי קטרת בוסמים וסדורא דלחם תדירא ועלוון לצפרא

ולרמשא ליומי שביא ולירחיא ולזמניא דיי אלהנא לעלמא תפקדתא הרא
על ישראל:

2:4 "Behold, I am about to build a house for the name of the LORD my God, dedicating it to Him, to burn fragrant incense before Him and to set out the showbread continually, and to offer burnt offerings morning and evening, on sabbaths and on new moons and on the appointed feasts of the LORD our God, this being required forever in Israel.

2:4 וְהַבֵּית אֲשֶׁר־אֲנִי בֹנֶה גָדוֹל כִּי־גָדוֹל אֱלֹהֵינוּ מִכָּל־הָאֱלֹהִים:
2:4 וּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּי אֲנָא בְנִי רַב אַרוּם רַבָּא אֱלֹהָנָא מִכְּלָהוֹן דְּחַלְיָא דַּעֲמִמְיָא:
2:5 "The house which I am about to build will be great, for greater is our God than all the gods.

2:5 וּמִי יַעֲצֹר־כָּח לְבִנוֹת־לוֹ בֵּית כִּי הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַיִם הַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלָפְּלוּ וּמִי
אֲנִי אֲשֶׁר אֲבִנֶה־לוֹ בֵּית כִּי אִם־לְהַקְטִיר לִפְנָיו:
2:5 וּמִן יִסּוּבֵר חִילָא לְמִבְנָא לִיה בֵּית־מִקְדָּשָׁא אַרוּם שָׁמַיָא אַרְעִיתָא וְשָׁמַיָא
מְצִיעִיתָא וְשָׁמַיָא עֵילָא לִית אִיפְשֵׁר דִּי יִסּוּבְרוּן יִתִּיה מְטוּל דְּהוּא סְבִיל כּוּלָּא
בְּדִרְע גְּבוּרְתִּיה שָׁמַיָא כּוּרְסִי יִקְרִיה וְאַרְעָא כִּיבֵּשׁ קְדָמוּי וְתַהוּמַיָּא וְכָל עֲלָמָא
מִסְתּוּבְרִין בְּרוּחַ מִימְרִיה וּמִן אֲנָא דְּאַבְנֵי לִיה בֵּיתָא אֱלָא הֵן לְאַסְקָא בּוֹסְמִין
קְדָמוּהִי:

2:6 "But who is able to build a house for Him, for the heavens and the highest heavens cannot contain Him? So who am I, that I should build a house for Him, except to burn incense before Him?

2:6 וְעַתָּה שְׁלַח־לִי אִישׁ־חָכָם לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת וּבַבָּרָזֶל וּבַאֲרָגוֹן
וּכְרָמִיֹּל וְתַכְלֹת וְיָדַע לִפְתֹּחַ פִּתּוּחִים עִם־הַחֲכָמִים אֲשֶׁר עִמִּי בִּיהוּדָה
וּבִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר הֵכִין דָּוִיד אָבִי:
2:6 וְכוּדוֹן שְׁדֵר לִי גִבֹר חָכִים לְמַעֲבֹד עֲבִידָתָא בְּדַהַבָּא וּבַכֶּסֶפָּא וּבַנְּחֹשֶׁת
וּבַפְּרֹזֶלָא וּבַאֲרָגוֹנָא וּבַזְהוּרִיתָא וְתַכְלָא וְיָדַע לְמַגְלַף כְּתָב שְׁטֵר מִפְּרֹשׁ גְּלִיפִן
עִם חַכְמַיָּא דִּי עִמִּי בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם דְּאַתְקִין דּוּד אַבָּא:

2:7 "Now send me a skilled man to work in gold, silver, brass and iron, and in purple, crimson and violet fabrics, and who knows how to make engravings, to work with the skilled men whom I have in Judah and Jerusalem, whom David my father provided.

2:7 וְשְׁלַח־לִי עֹצֵי אַרְזִים בְּרוֹשִׁים וְאַלְגּוּמִים מִהֶלְבָּנוֹן כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי אֲשֶׁר
עֹבְדִיךָ יוֹדְעִים לְכָרוֹת עֹצֵי לְבָנוֹן וְהֵנָּה עֹבְדִי עִם־עֹבְדִיךָ:
2:7 וְשְׁדֵר לִי קִיסֵי אַרְזִין בְּרַחֲוִין וְאַלְגּוּמַיָּא מִן לְבָנוֹן אַרוּם קְדָמִי גְּלִי דַּעֲבֹדְךָ
יָדַעִין לְמַקְץ קִיסִין מִן לְבָנוֹן וְהָא עֹבְדִי עִם עֹבְדְךָ:

2:8 "Send me also cedar, cypress and algum timber from Lebanon, for I know that your servants know how to cut timber of Lebanon; and indeed my servants will work with your servants,

2:8 וְלִהְכִּין לִי עֹצִים לָרֹב כִּי הַבֵּית אֲשֶׁר־אֲנִי בֹנֶה גָדוֹל וְהַפְּלָא:
2:8 וּלְאַתְקֵנָא לִי קִיסִין לְסוּגֵי אַרוּם בֵּיתָא דְּאַנָּא בְנִי רַבָּא וּפְרִישָׁא:
2:9 to prepare timber in abundance for me, for the house which I am about to build will be great and wonderful.

2:9 וְהֵנָּה לְחֻטְבִּים לְכַרְתִּי הָעֹצִים נָתַתִּי חֲטִיִּם מִפֹּת לְעֹבְדִיךָ פְּרִים עֲשָׂרִים
אַלְף וְשַׁעֲרִים פְּרִים עֲשָׂרִים אַלְף וְיִין פְּתִים עֲשָׂרִים אַלְף וְשָׁמֶן פְּתִים עֲשָׂרִים
אַלְף: פ
2:9 וְהָא לְקַטְעִיָּא וּלְמַקְטְעֵי קִיסִין יְהִיבִית חֲטִין פְּרָנוּס לְעֹבְדְךָ כּוּרִין עֲשָׂרִין
אַלְפָּא וְשַׁעֲרִין כּוּרִין עֲשָׂרִין אַלְפָּא וְחִמְרָא בְּתִין עֲשָׂרִין אַלְפָּא וּמִשְׁחָא בְּתִין
עֲשָׂרִין אַלְפָּא:

2:10 "Now behold, I will give to your servants, the woodsmen who cut the timber, 20,000 kors of crushed wheat and 20,000 kors of barley, and 20,000 baths of wine and 20,000 baths of oil."

2:10 וַיֹּאמֶר חֹרֶם מֶלֶךְ-צֹר בְּכָתֹב וַיִּשְׁלַח אֶל-שְׁלֹמֹה בְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת-עֲמֹוֹ
נִתְּנָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ:

2:10 וַאֲמַר חֹרֶם מַלְכָּא דְצֹר בְּכַתְבָּא וְשִׁדְר לְשִׁלְמָה בְּדִרְחָם יְיָ יֵת עֲמִיה
מִנִּי יֵתךְ עֲלֵיהוֹן לְמַלְכָּא:

2:11 Then Hiram, king of Tyre, answered in a letter sent to Solomon: "Because the LORD loves His people, He has made you king over them."

2:11 וַיֹּאמֶר חֹרֶם בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נָתַן לְדָוִיד הַמֶּלֶךְ בֶּן חָכָם יוֹדֵעַ שְׂכָל וּבִינָה אֲשֶׁר יִבְנֶה-בַּיִת לַיהוָה
וּבַיִת לְמַלְכוּתוֹ:

2:11 וַאֲמַר חֹרֶם בְּרִיךְ יְיָ אֱלֹהֵי דִישְׂרָאֵל דִּי עֲבַד יֵת שְׁמִיא וִית אַרְעָא דִּיהֵב
לְדוֹד מַלְכָּא בִר חָכִים יָדַע סוּכְלָתְנוּ וּבִיוֹנְתָא דִּי יִבְנֶה בֵּית-מִקְדָּשָׁא לְשִׁמָּא
דִּיִּי וּבֵיתָא לְמַלְכוּתִיהָ:

2:12 Then Hiram continued, "Blessed be the LORD, the God of Israel, who has made heaven and earth, who has given King David a wise son, endowed with discretion and understanding, who will build a house for the LORD and a royal palace for himself."

2:12 וְעַתָּה שְׁלַחְתִּי אִישׁ-חָכָם יוֹדֵעַ בִּינָה לְחֹרֶם אָבִי:

2:12 וְכֹדוֹן שְׁדִרִית גֹּבֵר חָכִים יָדַע בִּיוֹנְתָא לְחֹרֶם רַבָּא:

2:13 "Now I am sending Hiram-abi, a skilled man, endowed with understanding,

2:13 בֶּן-אִשָּׁה מִן-בְּנוֹת דָּן וְאָבִיו אִישׁ-צֹרִי יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף בְּנֹחַשֶׁת
בְּבָרָזִל בְּאַבְנִים וּבְעֻצִּים בְּאַרְגָּמָן בְּתַכְלִית וּבַבּוּץ וּבַכְרִמִּיל וּלְפַתֹּחַ כָּל-פֶּתוּחַ
וּלְחֹשֶׁב כָּל-מַחֲשַׁבַּת אֲשֶׁר יִנָּתֶן-לוֹ עִם-חֲכָמָיִךְ וְחֲכָמִי אֲדֹנִי דָוִיד אָבִיךָ:

2:13 בִר אַתְחָא מִבְּנֵי דָן וְאַבּוּהָא דַּאֲתָחָא מִשְׁבֹּט נַפְתָּלִי וְאַתְנַסִּיבַת לְגֹבֵר דְּמִן
צֹר וְאַבּוּהִי דְחִירָם צֹאֲרָה יָדַע לְמַעֲבַד עֲבִידָתָא בְּדִהָבָא וּבַכֶּסֶפָּא וּבְנֹחַשָׁא
וּבַפְּרָזִל בְּאַבְנֵיָא וּבַקִּיסִיָּא בְּאַרְגֻּמָּא בְּתַכְלָא וּבּוּצָא וּבְזֹהוּרִיתָא וּלְמַגְלָף כְּתָב
מִפְרָשׁ וְגַלְיָף וְלֹאֲלָפָא כָּל אוֹמְנוֹן דִּי יִתִּיבָּה לִיה עִם חֲכִימֵיִךְ וְעִם חֲכִימֵי
רְבוּנֵי דּוֹד אָבוּךְ:

2:14 the son of a Danite woman and a Tyrian father, who knows how to work in gold, silver, bronze, iron, stone and wood, and in purple, violet, linen and crimson fabrics, and who knows how to make all kinds of engravings and to execute any design which may be assigned to him, to work with your skilled men and with those of my lord David your father.

2:14 וְעַתָּה הַחֲטִים וְהַשְּׁעָרִים הַשֶּׁמֶן וְהַיִּין אֲשֶׁר אָמַר אֲדֹנִי יִשְׁלַח לְעַבְדֵּי:

2:14 וְכֹדוֹן חֲטִין וְשַׁעֲרִין וּמִשְׁחָא וְחִמְרָא דִּי אָמַר רְבוּנִי יִשְׁדֵּר לְעַבְדּוּהִי:

2:15 "Now then, let my lord send to his servants wheat and barley, oil and wine, of which he has spoken."

2:15 וְאַנְחֵנוּ נַכְרִית עֻצִּים מִן-הַלְּבָנוֹן כָּכֹל-צֹרֶפֶךְ וְנִבְיָאָם לָךְ רַפְסָדוֹת עַל-יָם
יָפוֹ וְאַתָּה תַּעֲלֶה אֹתָם יְרוּשָׁלָּם: פ

2:15 וְאַנְחָנָא נְקוּץ קִיסִין מִן לְבָנִן הִי כָכֹל צוֹרֶכְךָ וְנִיתְנֹן לָךְ תּוֹרְגָסִין לִימָא
דִּיפוֹ וְאַנְתָּ תְּסִיק יִתְהוֹן לִירוּשָׁלַם:

2:16 "We will cut whatever timber you need from Lebanon and bring it to you on rafts by sea to Joppa, so that you may carry it up to Jerusalem."

2:16 וַיִּסְפֹּר שְׁלֹמֹה כָּל-הָאֲנָשִׁים הַגִּירִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי הַסֶּפֶר אֲשֶׁר
סִפְּרָם דָּוִיד אָבִיו וַיִּמְצְאוּ מֵאָה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁשׁ מֵאוֹת:

2:16 וּמִנִּי שְׁלֹמֹה יֵת כָּל תּוֹתִבִּיא דְּדִירִין בְּאַרְעָא דִישְׂרָאֵל מִן-בֵּתֵר מִנִּינָא
דְּמִנִּינוֹן דּוֹד אָבוּהִי וְאַשְׁתַּכְּחוּ מֵאָה וְחֲמִשִּׁין אֲלָפִין וְתַלְתָּא אֲלָפִין וּשְׁתֵּי מֵאָה:

2:17 Solomon numbered all the aliens who were in the land of Israel, following the census which his father David had taken; and 153,600 were found.

2:17 וַיַּעַשׂ מֵהֶם שְׁבָעִים אֶלֶף סָבֵל וּשְׁמֹנִים אֶלֶף חֲצַב בְּהָר הַמִּזְרֵית וַשְּׁלֶשֶׁת אֲלָפִים
וְשֵׁשׁ מֵאוֹת מְנַצְחִים לְהַעֲבִיד אֶת־הָעָם:

2:17 וַעֲבַד מִנְהוֹן חֲבוּרֹן שׁוֹבַעִין אֲלָפִין דְּמִסּוּבְרִין בְּכַתְּפָא וּתְמַנִּיא אֲלָפִין
דְּפַסְלִין בְּטוּרָא וּתְלַתָּא אֲלָפִין וּשְׁתֵּי מֵאָה דְּשַׁלְטִין מְטוּל לְאַפְלַחָא ית עמא:

2:18 He appointed 70,000 of them to carry loads and 80,000 to quarry stones in the mountains and 3,600 supervisors to make the people work.

3:1 וַיַּחֲלֵל שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית־יְהוָה בִּירוּשָׁלַם בְּהָר הַמִּזְרֵית אֲשֶׁר נִרְאָה
לְדָוִיד אָבִיהוּ אֲשֶׁר הָכִין בְּמָקוֹם דָּוִיד בְּגֵרֶן אָרְנָן הַיְּבוּסִי:
3:1 וּשְׂרֵי שְׁלֹמֹה לְמַבְנֵי ית בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּי בִירוּשָׁלַם בְּטוּר מוֹרִיָּה בְּאַתְר
דְּפֻלַּח וְצִלֵּי אֲבֵרָהָם תַּמָּן בְּשִׁמְאָ דִּי הוּא אַתְר אַרְע פּוֹלְחָנָא דְּתַמָּן קִלְחִין
קִדְּם יֵי כָל דְּרִיא וְתַמָּן אֲסִיק אֲבֵרָהָם ית יִצְחָק בְּרִיָּה לְעֻלְתָּא וּשְׁיִזְבִּיָּה
מִיִּמְרָא דִּי וְאַתְּמַנִּי דְּכִרָא חֲלוּפִיָּה תַּמָּן צִלֵּי יַעֲקֹב בְּמַעִירְקִיָּה מִן־קִדְּם עָשׂוּ
אַחֵוֹי תַּמָּן אַתְּגִלִּי מִלֵּאכָא דִּי לְדוּד בְּזַמָּן דְּאַתְקִין מְדַבְּחָא בְּאַתְרָא דִּיזְבֹּן מִן
אַרְוֹן בְּבֵית אֲדָרִי דְּאַרְוֹן יְבוּסָאָה:

3:1 Then Solomon began to build the house of the LORD in Jerusalem on Mount Moriah, where the LORD had appeared to his father David, at the place that David had prepared on the threshing floor of Ornan the Jebusite.

3:2 וַיַּחֲלֵל לִבְנוֹת בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה אַרְבַּע לְמַלְכוּתוֹ:
3:2 וּשְׂרֵי לְמַבְנֵי יתִּיה בִּירְחָא דְּאַיִר הוּא יִרְחָא תְּנִינָא בְּתֵרִין יוֹמִין לִירְחָא
בְּשָׁנָה אַרְבַּע לְמַלְכוּתִיהָ:

3:2 He began to build on the second day in the second month of the fourth year of his reign.

3:3 וְאַלֶּה הַסֵּד שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים הָאֶרֶךְ אַמּוֹת בַּמִּדָּה
הָרְאשׁוֹנָה אַמּוֹת שְׁשִׁים וְרֹחַב אַמּוֹת עֶשְׂרִים:
3:3 וְאַלִּין מִשְׁחָתָא דְּבַסִּיס יתִּיה שְׁלֹמֹה כְּד שְׂרֵי לְמַבְנֵי ית בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּי
אוֹרְכָא בְּמִשְׁחָתָא קְדָמִיתָא עֲתִיקָתָא אַמִּין שְׁתִּין וּפּוֹתִיָּה אַמִּין עֶשְׂרִין:

3:3 Now these are the foundations which Solomon laid for building the house of God. The length in cubits, according to the old standard was sixty cubits, and the width twenty cubits.

3:4 וְהָאוּלָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֶרֶךְ עַל־פְּנֵי רֹחַב־הַבַּיִת אַמּוֹת עֶשְׂרִים וְהַגֹּבַהּ מֵאָה
וְעֶשְׂרִים וַיִּצְפְּהוּ מִפְּנִימָה זָהָב טָהוֹר:
3:4 וְאוּלְמָא דִּי עַל אֲפִי אוֹרְכָא עַל אֲפִי פּוֹתִיא דְּבִיתָא אַמִּין עֶשְׂרִין וְרוּמָא
מֵאָה וְעֶשְׂרִין וַחֲפֵהִי מִן לִגְוִי דְּהַב דְּכִי:

3:4 The porch which was in front of the house was as long as the width of the house, twenty cubits, and the height 120; and inside he overlaid it with pure gold.

3:5 וְאֵת הַבַּיִת הַגָּדוֹל חִפָּה עֵץ בְּרוֹשִׁים וַיַּחֲפֶהוּ זָהָב טוֹב וַיַּעַל עָלָיו תַּמָּרִים
וְשִׁרְשָׁרוֹת:
3:5 וְיֵת בֵּיתָא רַבָּא חֲפָא נְסָרִין דְּבִרְתִּין וַחֲפֵהִי דְּהַב טַב וְאַסִּיק עֲלוּהִי צוּרַת
דְּקִלִּין וְתַכִּיא:

3:5 He overlaid the main room with cypress wood and overlaid it with fine gold, and ornamented it with palm trees and chains.

3:6 וַיִּצֹף אֶת־הַבַּיִת אֲבָן יְקָרָה לְתַפְאָרַת וְהַזָּהָב זָהָב פְּרוּוֹיִם:
3:6 וַחֲפָא ית בֵּיתָא אֲבָן טַבָּא לְתוֹשְׁבַחָא מְרַמְצָא בְּדִהְבָּא דְּהַב פְּרוּוֹיִם:

3:6 Further, he adorned the house with precious stones; and the gold was gold from Parvaim.

3:7 וַיִּתֵּן אֶת־הַבַּיִת הַקְּדוֹת הַסָּפִים וְקִירוֹתָיו וְדִלְתוֹתָיו זָהָב וּפִתַּח כְּרוּבִים
עַל־הַקִּירוֹת: ס

3:7 וַחֲפָא ית ביתא מדישיא מרישיא וסקופיא וכותלוהי ודשוהי דהבא וגלף
צורת כרובין על כותליא:

3:7 He also overlaid the house with gold-- the beams, the thresholds and its walls and its doors; and he carved cherubim on the walls.

3:8 וַיַּעַשׂ אֶת־בֵּית־קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים אָרְכּוֹ עַל־פְּנֵי רֹחַב־הַבַּיִת אַמּוֹת עֶשְׂרִים
וְרֹחְבוֹ אַמּוֹת עֶשְׂרִים וַיַּחֲפֶהוּ זָהָב טוֹב לְכַפְרִים שֵׁשׁ מֵאוֹת:
3:8 וַעֲבַד ית בית קדש קודשיא אורכיה על אפי פותיא דביתא אמין עשרין
ופותיה אמין עשרין וחפהי דהב טב לקנטינרין שית מאה:

3:8 Now he made the room of the holy of holies: its length across the width of the house was twenty cubits, and its width was twenty cubits; and he overlaid it with fine gold, amounting to 600 talents.

3:9 וּמִשְׁקַל לְמַסְמְרוֹת לְשִׁקְלִים חֲמִשִּׁים זָהָב וְהָעֲלִיּוֹת חֲפָה זָהָב:
3:9 וּמִתְקַל לְמַסְמְרִייה לְתַקְלִין חֲמִשִּׁין דַּחְבָּא וְעִילִיתָא חֲפָא דַּחְבָּא:

3:9 The weight of the nails was fifty shekels of gold. He also overlaid the upper rooms with gold.

3:10 וַיַּעַשׂ בְּבֵית־קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים כְּרוּבִים שְׁנַיִם מַעֲשֵׂה צַעֲצָעִים וַיַּצֵּפוּ אֹתָם זָהָב:
3:10 וַעֲבַד בבית קדש קודשיא כרובין תרין עובד שושנין וחפו יתהון דהבא:

3:10 Then he made two sculptured cherubim in the room of the holy of holies and overlaid them with gold.

3:11 וְכַנְפֵי הַכְּרוּבִים אָרְכָּם אַמּוֹת עֶשְׂרִים כָּנֶף הָאֶחָד לְאַמּוֹת חֲמֹשׁ מִגֵּעַת
לְקִיר הַבַּיִת וְהַכָּנֶף הָאַחֶרֶת אַמּוֹת חֲמֹשׁ מִגֵּיעַ לְכָנֶף הַכְּרוּב הָאַחֶר:
3:11 גַּדְפֵי כְּרוּבִיא אורכהון אמין עשרין גרפא חד לאמין חמש מטיא לכותל
ביתא וגרפא חורניתא אמין חמש מטי לגרפא דכרוביא חד:

3:11 The wingspan of the cherubim was twenty cubits; the wing of one, of five cubits, touched the wall of the house, and its other wing, of five cubits, touched the wing of the other cherub.

3:12 וְכַנְף הַכְּרוּב הָאֶחָד אַמּוֹת חֲמֹשׁ מִגֵּיעַ לְקִיר הַבַּיִת וְהַכָּנֶף הָאַחֶרֶת אַמּוֹת
חֲמֹשׁ דִּבְקָה לְכָנֶף הַכְּרוּב הָאַחֶר:
3:12 גַּדְפֵּא דכרובא חד אמין חמש מטי לכותל ביתא וגרפי חורניתא אמין
חמש מדבקא לגרפא דכרוביא חד:

3:12 The wing of the other cherub, of five cubits, touched the wall of the house; and its other wing of five cubits was attached to the wing of the first cherub.

3:13 כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים הָאֵלֶּה פָּרְשִׁים אַמּוֹת עֶשְׂרִים וְהֵם עֹמְדִים עַל־רַגְלֵיהֶם
וּפְנֵיהֶם לְבַיִת: ס
3:13 גַּדְפֵי כְּרוּבִיא האלין פריסן אמין עשרין ואנון קיימין על רגליהון ואפיהון
לגיו:

3:13 The wings of these cherubim extended twenty cubits, and they stood on their feet facing the main room.

3:14 וַיַּעַשׂ אֶת־הַפָּרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְכִרְמִיז וְבוּץ וַיַּעַל עָלָיו כְּרוּבִים: ס
3:14 וַעֲבַד ית פרגודא תכלא וארגונא וזהוריתא ובוצא ואסיק עלהא צורת
כרובין:

3:14 He made the veil of violet, purple, crimson and fine linen, and he worked cherubim on it.

3:15 וַיַּעַשׂ לְפָנֵי הַבַּיִת עֲמוּדִים שְׁנַיִם אַמּוֹת שְׁלֹשִׁים וְחֲמֹשׁ אַרְבֵּי וְהִצַּפֵּת
אֶשֶׁר־עַל־רֹאשׁוֹ אַמּוֹת חֲמֹשׁ: ס

3:15 ועבד קדם ביתא עמודין תרין אמין תלתין וחמשא אורכא וקרונתא הי כדמות שרגא די על רישיה אמין חמשא:

3:15 He also made two pillars for the front of the house, thirty-five cubits high, and the capital on the top of each was five cubits.

3:16 ויעש שרשרות בדביר ויתן על ראש העמודים ויעש רמונים מאה ויתן בשרשרות:

3:16 ועבד תכין בבית כפורי ויהב על ריש עמודיא ועבד רמונין מאה ויהב בתכיא:

3:16 He made chains in the inner sanctuary and placed *them* on the tops of the pillars; and he made one hundred pomegranates and placed *them* on the chains.

3:17 ויקם את העמודים על פני ההיכל אחד מימין ואחד מהשמאול ויקרא שם (הימני) יכין ושם השמאלי בעז: ס

3:17 ואקים ית עמודיא על אפי היכלא חד מן ימינא וחד מן שמלא וקרא שום ימינאה יכין על שום דאתקנת מלכותא דבית דוד ושום שמלאה בעז על שום בעז רב בית אבא לבית יהודה דמניה נפקו כל מלכיא דבית יהודה:

3:17 He erected the pillars in front of the temple, one on the right and the other on the left, and named the one on the right Jachin and the one on the left Boaz.

4:1 ויעש מזבח נחשת עשרים אמה ארפו ועשרים אמה רחבו ועשר אמות קומתו: ס

4:1 ועבד ית מדבחא דנחשא עשרין אמין אורכיה ועשרין אמין פותיה ועשר אמין רומיה:

4:1 Then he made a bronze altar, twenty cubits in length and twenty cubits in width and ten cubits in height.

4:2 ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וחמש באמה קומתו וקו שלשים באמה יסב אתו סביב:

4:2 ועבד ית ימא מתך עשר באמין מן ספתיה לספתיה סגלגל חזור-חזור וחמש אמין רומיה וחוט מושח תלתין אמין מקף ליה חזור-חזור:

4:2 Also he made the cast *metal* sea, ten cubits from brim to brim, circular in form, and its height was five cubits and its circumference thirty cubits.

4:3 ודמות בקרים תחת לו סביב סביב סובבים אתו עשר באמה מקיפים את הים סביב שנים טורים הבקר יצוקים במצקתו:

4:3 וצורת תורין מלרע ליה חזור-חזור מקפין יתיה עשר אמין מקפין ית ימא חזור-חזור תרין סדרין דתורי מתכין באתכותיה:

4:3 Now figures like oxen were under it and all around it, ten cubits, entirely encircling the sea. The oxen were in two rows, cast in one piece.

4:4 עומד על שנים עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים ימנה ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחריהם ביתה:

4:4 קאים על תריסר תורין תלתא אפיהון לצפונא ותלתא אפיהון למערבא ותלתא אפיהון לדרומא ותלתא אפיהון למדינחא וימא מתקן עליהון מלעילא וכל אחוריהון לגיו:

4:4 It stood on twelve oxen, three facing the north, three facing west, three facing south and three facing east; and the sea was set on top of them and all their hindquarters turned inwards.

4:5 וְעָבְרוּ טֶפֶח וּשְׁפָחוּ כְּמַעֲשֵׂה שְׁפַת־כּוֹס פָּרַח שְׁוֹשְׁנָה מִחִזֵּיק בְּתִים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים יָכִיל: ס

4:5 וסומכיה פושכא וספתיה הי כעובד כליד סגלגל לקיט כשושנחא נקיט תלת אלפין בתין ביובש תרין אלפין בתין רוטבא מחסיל:

4:5 It was a handbreadth thick, and its brim was made like the brim of a cup, like a lily blossom; it could hold 3,000 baths.

4:6 וַיַּעַשׂ כִּיּוּרִים עֲשָׂרָה וַיִּתֵּן חֲמִשָּׁה מִיְמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאוֹל לְרַחֲצָה בָּהֶם אֶת־מַעֲשֵׂה הָעוֹלָה יְדִיחוּ בָם וְהָיָם לְרַחֲצָה לַכֹּהֲנִים בּוֹ: ס

4:6 ועבד כיורין עשרא ויהב חמשא מן ימינא דכיורא דעבד בצלאל וחמשא מן שמאלא למחלל בהון ית עובד עלתא מדיחין בהון וכיורא דבצלאל לקדוש כהנא רבא וימא לקדוש כהניא ביה:

4:6 He also made ten basins in which to wash, and he set five on the right side and five on the left to rinse things for the burnt offering; but the sea was for the priests to wash in.

4:7 וַיַּעַשׂ אֶת־מְנֹרֹת הַזָּהָב עֲשָׂר כְּמִשְׁפָּטָם וַיִּתֵּן בְּהִיכָל חֲמֵשׁ מִיְמִין וְחֲמֵשׁ מִשְּׂמָאוֹל: ס

4:7 ועבד ית מנרתא דדהבא עשרתי כד חמי להון ויהב בהיכלא חמשא מן ימינא וחמשא מן שמאלא:

4:7 Then he made the ten golden lampstands in the way prescribed for them and he set them in the temple, five on the right side and five on the left.

4:8 וַיַּעַשׂ שְׁלֹחַנוֹת עֲשָׂרָה וַיִּנַּח בְּהִיכָל חֲמִשָּׁה מִיְמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאוֹל וַיַּעַשׂ מִזְרְקֵי זָהָב מֵאָה:

4:8 ועבד פתורין עשרא ואנח בהיכלא חמשא מן ימינא לפתורא דעבד בצלאל וחמשא מן שמאלא ועבד פיילי דהב מאה:

4:8 He also made ten tables and placed them in the temple, five on the right side and five on the left. And he made one hundred golden bowls.

4:9 וַיַּעַשׂ חֲצֵר הַכֹּהֲנִים וְהָעֹזָרָה הַגְּדוֹלָה וְדִלְתוֹת לָעֹזָרָה וְדִלְתוֹתֵיהֶם צָפָה נְחֹשֶׁת:

4:9 ועבד דרתא דכהניא ודרתא רבתא ודשין לדרתא ודשיהון חפא נחשא:

4:9 Then he made the court of the priests and the great court and doors for the court, and overlaid their doors with bronze.

4:10 וְאֶת־הָיָם נָתַן מִכְתָּף הַיְּמִינִית קִדְמָה מִמּוֹל נֹגְבָה:

4:10 וית ימא יהב מן עיבר ביתא ימינא לרוח קדומא מדינחא מקביל דרומא:

4:10 He set the sea on the right side of the house toward the southeast.

4:11 וַיַּעַשׂ חוֹרָם אֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת ס וַיִּכַּל (חִירָם) [חוֹרָם] לַעֲשׂוֹת אֶת־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּבֵית הָאֱלֹהִים:

4:11 ועבד חורם ית כיורא וית מגרופיתא וית פייליא וחסל חורם למעבד ית כל עבידתא דעבד למלכא שלמה בבית־מקדשא דיי:

4:11 Hiram also made the pails, the shovels and the bowls. So Hiram finished doing the work which he performed for King Solomon in the house of God:

4:12 עֲמוּדִים שְׁנַיִם וְהַגְּלוֹת וְהַפְּתָרוֹת עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים שְׁתֵּים וְהַשְּׂבָכוֹת שְׁתֵּים לְכַסּוֹת אֶת־שְׁתֵּי גִלּוֹת הַפְּתָרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים:

4:12 עמודיא תרין ואגנין וקרונתוון על ריש עמודיא תרתין וסריגיא תרתין

לכסאה ית תרתין אנני קרונתון די על ריש עמודיא:

4:12 the two pillars, the bowls and the two capitals on top of the pillars, and the two networks to cover the two bowls of the capitals which were on top of the pillars,

4:13 וְאֶת־הַרְמוֹנִים אַרְבַּע מֵאוֹת לְשֵׁתֵי הַשִּׁבְכֹת שְׁנַיִם טוּרִים רְמוֹנִים לְשִׁבְכָה הָאֶחָת לְכִסֹּת אֶת־שֵׁתֵי גִלּוֹת הַכְּתָרוֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָעֲמוּדִים:

4:13 וִית רְמוֹנֵי אַרְבַּא מֵאָה לְתַרְתִּין סְרִיגְתָּא תְרִין סַדְרִין דְּרְמוֹנִין לְסְרִיגְתָּא חֲדָא לְכַסְאָה ית תרתין אנני קרונתון די על אפי עמודיא:

4:13 and the four hundred pomegranates for the two networks, two rows of pomegranates for each network to cover the two bowls of the capitals which were on the pillars.

4:14 וְאֶת־הַמְּכֻנּוֹת עָשָׂה וְאֶת־הַפִּירוֹת עָשָׂה עַל־הַמְּכֻנּוֹת:

4:14 וִית בְּסִיסָא עֲבַד וִית כִּיּוּרִיָּא עֲבַד עַל בְּסִיסָא:

4:14 He also made the stands and he made the basins on the stands,

4:15 אֶת־הַיָּם אֶחָד וְאֶת־הַבָּקָר שְׁנַיִם־עֶשְׂרֵת תַּחְתָּיו:

4:15 ית ימא חד וית תורי תריסר תחותיה:

4:15 and the one sea with the twelve oxen under it.

4:16 וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמְּזֻלְגוֹת וְאֶת־כָּל־כְּלֵיהֶם עָשָׂה חוּרָם אֲבִיו לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה נְחֹשֶׁת מְרוּק:

4:16 וִית דוּדִיָּא וִית מְגֻרְפִיתָא וִית צְנוּרִיתָא וִית כָּל מְנִיָּהוֹן עֲבַד חוּרָם רַבִּיָּה לְמַלְכָּא שְׁלֹמֹה לְבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיֵּי נַחֲשׁ מִצְהָב:

4:16 The pails, the shovels, the forks and all its utensils, Hiram-abi made of polished bronze for King Solomon for the house of the LORD.

4:17 בְּכֶפֶר הַיַּרְדֵּן יִצְקֵם הַמֶּלֶךְ בְּעֵבִי הָאֲדָמָה בֵּין סֻכּוֹת וּבֵין צֶרֶדָה:

4:17 בְּמִישְׁרֵי יוֹרְדָנָא אֲתִיכְנוֹן מַלְכָּא בְּעוּבֵי גְרִישְׁתָּא בֵּין סֻכּוֹת וּבֵין צֶרֶדָה:

4:17 On the plain of the Jordan the king cast them in the clay ground between Succoth and Zeredah.

4:18 וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה לְרֹב מְאֹד כִּי לֹא נִחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת:

4:18 וְעֲבַד שְׁלֹמֹה ית כל מניא האליין לסוני לחדא ארום לית סוף למתקל נחשא:

4:18 Thus Solomon made all these utensils in great quantities, for the weight of the bronze could not be found out.

4:19 וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית הָאֱלֹהִים וְאֶת מִזְבַּח הַזָּהָב

וְאֶת־הַשְּׁלֹחָנוֹת וְעַל־יהֶם לֶחֶם הַפָּנִים:

4:19 וְעֲבַד שְׁלֹמֹה ית כל מניא די בבית־מקדשא דיי וית מדבחא דדהבא

וית פתוריא דעליהון לחם אפיא:

4:19 Solomon also made all the things that were in the house of God: even the golden altar, the tables with the bread of the Presence on them,

4:20 וְאֶת־הַמְּנֹרֹת וְנִרְתִּיהֶם לְבַעֲרֵם כַּמִּשְׁפָּט לִפְנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר:

4:20 וִית מְנִרְתָּא וּבּוֹצִינִיָּהוֹן לְאֻדְלָקוֹתָהוֹן כְּד חֲמִי קֹדֶם בֵּית כְּפוּרֵי דֶהָב טָב:

4:20 the lampstands with their lamps of pure gold, to burn in front of the inner sanctuary in the way prescribed;

4:21 וְהַפָּרֶחַ וְהַנֵּרוֹת וְהַמְּלָקָחִים זָהָב הוּא מְכֻלּוֹת זָהָב:

4:21 וְשׁוֹשְׁנֵיָא וּבּוֹצִינֵיָא וְצִבִּיתָא דֶהָב דְּכִי הוּא גְמִיר כּוֹלָא דֶהָב:

4:21 the flowers, the lamps, and the tongs of gold, of purest gold;

4:22 וְהַמְּזֻמָּרוֹת וְהַמְּזֻרְקוֹת וְהַכִּפּוֹת וְהַמְּחֻתּוֹת זָהָב סָגוּר וּפִתְחַ הַבַּיִת דְּלִתּוֹתָיו

הַפְּנִימִיּוֹת לְקֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים וְדִלְתֵי הַבַּיִת לְהִיכָל זָהָב:
4:22 וּמִזְמָרִיא וּמִזְרָקִיא וּבִזִּיקִיא וּמַחְתִּיתִיא דֶּהֱבָ טָב וְתָרַע בִּיתָא וּדְשׁוּהִי
גִּוּיִיתָא לְקֹדֶשׁ קֹדֶשִׁיא וּדְשִׁי בִיתָא לְהִיכָל דֶּהֱבָא:

4:22 and the snuffers, the bowls, the spoons and the firepans of pure gold; and the entrance of the house, its inner doors for the holy of holies and the doors of the house, *that is*, of the nave, of gold.

5:1 וַתִּשְׁלַם כָּל-הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר-עָשָׂה שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה ס וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה
אֶת-קִדְשֵׁי דָוִיד אָבִיו וְאֶת-הַכֶּסֶף וְאֶת-הַזָּהָב וְאֶת-כָּל-הַכֵּלִים נָתַן בְּאֲצֻרוֹת בֵּית
הָאֱלֹהִים: פ
5:1 וּשְׁלִימַת כָּל עֲבִידָתָא דַּעֲבַד שְׁלֹמֹה לְבֵית-מִקְדָּשָׁא דִּיּוּ וְאִיִּיתִי שְׁלֹמֹה יֵת
קֹדֶשִׁי דֹּד אֲבוּהִי וִית כֶּסֶּפָּא וִית דֶּהֱבָא וִית כָּל מִנְיָא יְהֵב בְּאֻצְרֵי
בֵּית-מִקְדָּשָׁא דִּיּוּ:

5:1 Thus all the work that Solomon performed for the house of the LORD was finished. And Solomon brought in the things that David his father had dedicated, even the silver and the gold and all the utensils, *and* put *them* in the treasuries of the house of God.

5:2 אַזְּ יִקְהִיל שְׁלֹמֹה אֶת-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת-כָּל-רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת נְשִׂאֵי הָאֲבוֹת
לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל אֶל-יְרוּשָׁלַם לְהַעֲלֹת אֶת-אֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה מֵעִיר דָּוִיד הִיא צִיּוֹן:
5:2 הָא בְּכֵן כִּנְשׁ שְׁלֹמֹה יֵת סְבִי יִשְׂרָאֵל וִית כָּל רִישֵׁי שְׁבִטָא רַבְרְבֵי אֲבֹהֵתָא
לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל לִירוּשָׁלַם לְאַסְקָא יֵת אֲרוֹן קִיּמָא דִּיּוּ מִן קֶרְתָּא דְּדֹד הִיא צִיּוֹן:
5:2 Then Solomon assembled to Jerusalem the elders of Israel and all the heads of the tribes, the leaders of the fathers' households of the sons of Israel, to bring up the ark of the covenant of the LORD out of the city of David, which is Zion.

5:3 וַיִּקְהָלוּ אֶל-הַמֶּלֶךְ כָּל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל בַּחֹג הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי:
5:3 וְאַתְכַּנְשׁוּ לוֹת מַלְכָּא שְׁלֹמֹה כָּל אַנְשׁ יִשְׂרָאֵל בַּחֲגָא דְּמַטְלִיא דֶּהֱוּא
בִּירְחָא שְׁבִיעָאָה:

5:3 All the men of Israel assembled themselves to the king at the feast, that is *in* the seventh month.

5:4 וַיָּבֹאוּ כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׂאוּ הַלְוִיִּם אֶת-הָאֲרוֹן:
5:4 וְאַתּוּ כָּל סְבִי יִשְׂרָאֵל וְנָטְלוּ לְוִיָּאֵי יֵת אֲרוֹנָא:

5:4 Then all the elders of Israel came, and the Levites took up the ark.

5:5 וַיַּעֲלוּ אֶת-הָאֲרוֹן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת-כָּל-כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל הָעֵלֹי
אַתָּם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם:
5:5 וְאַסִּיקוּ יֵת אֲרוֹנָא וִית מִשְׁכַּן זְמָנָא וִית כָּל מִנְיָא קֹדֶשִׁיא דִּי בְּמִשְׁכַּנָּא
אַסִּיקוּ יֵתָהוֹן כֹּהֲנִיא וְלִיּוּאֵי:

5:5 They brought up the ark and the tent of meeting and all the holy utensils which *were* in the tent; the Levitical priests brought them up.

5:6 וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל-עַדֵּת יִשְׂרָאֵל הִנּוּעָדִים עָלָיו לִפְנֵי הָאֲרוֹן מִזְבָּחִים צֹאן
וּבָקָר אֲשֶׁר לֹא-יִסְפְּרוּ וְלֹא יִמְנּוּ מֵרֹב:
5:6 וּמַלְכָּא שְׁלֹמֹה וְכָל כִּנְשָׁתָא דִּישְׂרָאֵל דֹּאזְדַּמְנוּ עֲלוּהִי קֶדָם אֲרוֹנָא מִנְכַּסִּין
וּדְבַחִין עֲאֵן וְתוֹרִין דְּלִית לֵהוֹן סְכִימָא וְלֹא יִתְמִנּוּן מִן סוּגְעִי:

5:6 And King Solomon and all the congregation of Israel who were assembled with him before the ark, were sacrificing so many sheep and oxen that they could not be counted or numbered.

5:7 וַיָּבִיאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת-אֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה אֶל-מְקוֹמוֹ אֶל-דְּבִיר הַבַּיִת אֶל-קֹדֶשׁ
הַקִּדְשִׁים אֶל-תַּחַת כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים:
5:7 וְאַעִּילוּ כֹהֲנִיא יֵת אֲרוֹנָא קִיּמָא דִּיּוּ לְאַתְרִיָּה לְבֵית כְּפוּרֵי דִי מִתְקֵן לִיָּה

במצע ביתא לקדש קודשא לתחות גדפי כרוביא:

5:7 Then the priests brought the ark of the covenant of the LORD to its place, into the inner sanctuary of the house, to the holy of holies, under the wings of the cherubim.

5:8 וַיִּהְיוּ הַכְּרוּבִים פְּרָשִׁים כְּנָפִים עַל־מְקוֹם הָאָרוֹן וַיִּכְסּוּ הַכְּרוּבִים עַל־הָאָרוֹן
וְעַל־בְּדָיו מִלְמַעְלָה:

5:8 והוו כרוביא פריסן גדפיהון על אתר ארונא ומטללן כרוביא על ארונא
ועל נגרוהי מלעילא:

5:8 For the cherubim spread their wings over the place of the ark, so that the cherubim made a covering over the ark and its poles.

5:9 וַיֵּאָרִיכוּ הַבָּדִים וַיֵּרְאוּ רָאשֵׁי הַבָּדִים מִן־הָאָרוֹן עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרְאוּ
הַחוּצָה וַיְהִי־שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

5:9 ואריכו נגריא והוון בלישין ומתחזין רישי נגריא הי כתרתינ תדיין על
על־אפי בית־כפורי ולא מתחזין לברא מן פרגודא והוון תמן עד יומא הדין:

5:9 The poles were so long that the ends of the poles of the ark could be seen in front of the inner sanctuary, but they could not be seen outside; and they are there to this day.

5:10 אֵין בָּאָרוֹן רַק שְׁנֵי הַלְּחֹת אֲשֶׁר־נָתַן מֹשֶׁה בְּחָרֵב אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה
עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם: פ

5:10 לית מדעם מיחת בארונא לחוד תרין לוחיא דיהב תמן משה כד אתברו
על־עיסק עגלא דעבדו בחרב ותרין לוחיא חורניתא שריריא דעליהון חקיק
כתב מפרש עישרתי דביריא הנון לוחה קיימא די גזר ייי עם בני ישראל
במפקהון ממצרים:

5:10 There was nothing in the ark except the two tablets which Moses put *there* at Horeb, where the LORD made a covenant with the sons of Israel, when they came out of Egypt.

5:11 וַיְהִי בְצֵאת הַכֹּהֲנִים מִן־הַקֹּדֶשׁ כִּי כָל־הַכֹּהֲנִים הִנְמִצְאִים הִתְקַדְּשׁוּ אֵין
לְשִׁמּוֹר לְמַחְלָקוֹת:

5:11 והוה כד נפקו כהניא מן קודשא ארום כל כהניא דאשתכחו תמן
בקודשא אתקדשו לית להון עסקא במטרת ביתא לפלוגת ליואי:

5:11 When the priests came forth from the holy place (for all the priests who were present had sanctified themselves, without regard to divisions),

5:12 וְהַלְוִיִּם הַמְּשֻׁרְרִים לְכָל־ם לְאַסָּף לְהִימָן לִידֻתוֹן וּלְבַנְיָהִם וּלְאַחֵיהֶם
מִלְבָּשִׁים בּוּץ בְּמִצְלָתִים וּבִנְבָלִים וְכִנּוֹרוֹת עֲמֻדִים מִזְרָח לַמִּזְבֵּחַ וְעִמָּהֶם כִּהָנִים
לְמִאָּה וְעֶשְׂרִים (מַחְצְרִים) [מַחְצְרִים] בַּחֲצֻצּוֹת:

5:12 וליואי משבחיא לכולהון גניסא לאסף להימן לידותון ולבניהון
ולאחיהון לבשין לבושין דבוץ משבחין בצלצלין בנבלין ובכנרין קיימין
ממדנח למדבחא ועמהון כהניא עד מאה ועשרין מחצצין בחצצרתא:

5:12 and all the Levitical singers, Asaph, Heman, Jeduthun, and their sons and kinsmen, clothed in fine linen, with cymbals, harps and lyres, standing east of the altar, and with them one hundred and twenty priests blowing trumpets

5:13 וַיְהִי כְּאַחַד (לְמַחְצְרִים) [לְמַחְצְרִים] וּלְמְשֻׁרְרִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹל־אֶחָד
לְהַלֵּל וּלְהַדוֹת לַיהוָה וּכְהָרִים קוֹל בַּחֲצֻצּוֹת וּבְמִצְלָתִים וּבְכִלֵּי הַשִּׁיר
וּבַהֲלֵל לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ וְהַבֵּית מָלֵא עֲנַן יְהוָה:

5:13 והוון כחדא מכוונין למחצריא ולמשבחיא לאשמעא קל חד לשבוחי
ולאודויי לשמא דייי ובארמות קלא בחצצרתא ובצלצלין ובזיני זמרא
ובתושבחא קדם ייי ארום טב ארום לעלם טוביה ובית־מקדשא אתמלי ענן

אמטתא בבית־מקדשא דיי:

5:13 in unison when the trumpeters and the singers were to make themselves heard with one voice to praise and to glorify the LORD, and when they lifted up their voice accompanied by trumpets and cymbals and instruments of music, and when they praised the LORD saying, "He indeed is good for His lovingkindness is everlasting," then the house, the house of the LORD, was filled with a cloud,

5:14 וְלֹא־יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשָׁרֵת מִפְּנֵי הָעָנָן כִּי־מָלָא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית
הָאֱלֹהִים: פ

5:14 וְלֹא יָכְלוּ כַהֲנֵי לַמִּקְדָּשׁ לְשִׁמְשׁוֹת מִן־קֹדֶם עַד שֶׁיָּקָרָא אֶרְוֹם אֶתְּמִלִּי יִקְרָא
דִּי יֵת בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּי:

5:14 so that the priests could not stand to minister because of the cloud, for the glory of the LORD filled the house of God.

6:1 אָז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר לִשְׁכּוֹן בְּעֶרְפֶּל:
6:1 הָא בָּכֵן אָמַר שְׁלֹמֹה יֵי אֶתְרַעִי לְאַשְׁרָאָה שְׁכֵנִתִּיה בְּקֶרֶת־אֶרְוֹם דִּירֻשְׁלָם
בְּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּי בְנִיתִי לְשׁוֹם מִימְרִיהָ וְעַד אִמְטָתָא כִּיבֶשׁ קִדְמוּי:

6:1 Then Solomon said, "The LORD has said that He would dwell in the thick cloud.

6:2 וְאֲנִי בְנִיתִי בֵּית־זָבֵל לָךְ וּמִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים:
6:2 וְאַנָּה בְנִיתִי בֵּית־מִקְדָּשָׁא קִדְמָךְ אֶתְרֵךְ מִתְקַן לְבֵית שְׁכֵנֶתְךָ וּמִכּוּון כָּל קָבֵל
כּוֹרְסֵי בֵּית מוֹתְבֶךָ דְּבִשְׁמִי לְעֹלָמִין:

6:2 "I have built You a lofty house, And a place for Your dwelling forever."

6:3 וַיִּסָּב הַמֶּלֶךְ אֶת־פָּנָיו וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל־קְהֵל יִשְׂרָאֵל וְכָל־קְהֵל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים:
6:3 וְאַחֲרֵי מִלְכָּא יֵת אִפּוּי וּבְרִיךְ יֵת כָּל קְהֵל־אֶרְוֹם וְכָל קְהֵל־אֶרְוֹם דִּירֻשְׁלָם
קִימִין:

6:3 Then the king faced about and blessed all the assembly of Israel, while all the assembly of Israel was standing.

6:4 וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּפִי אֶת דְּוִיד אָבִי וַיַּכְדִּי
מָלָא לְאַמְרִי:

6:4 וְאַמְרִי בְרִיךְ שְׁמָא דִּי אֱלֹהֵי אֶרְוֹם דִּי גִזַּר בְּמִימְרִיהָ עִם דּוֹד אָבִי
וּבְרַעוּתִיהָ קִיִּים לְמִימְרִי:

6:4 He said, "Blessed be the LORD, the God of Israel, who spoke with His mouth to my father David and has fulfilled it with His hands, saying,

6:5 מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת־עַמִּי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא־בִחַרְתִּי בְעִיר מִכָּל
שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל לְבִנּוֹת בֵּית לַהֲיוֹת שְׁמִי שָׁם וְלֹא־בִחַרְתִּי בְּאִישׁ לַהֲיוֹת נָגִיד
עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל:

6:5 מִן יוֹמָא דְּאַפִּיקִית יֵת עַמִּי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לֹא אֶתְרַעִיתִי בְּקֶרֶת־אֶרְוֹם
שְׁכֵנִתִּי תַמָּן וְלֹא אֶתְרַעִיתִי בְּגַבֵּר לְמַהוּי מִלְכָּא עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל:

6:5 'Since the day that I brought My people from the land of Egypt, I did not choose a city out of all the tribes of Israel in which to build a house that My name might be there, nor did I choose any man for a leader over My people Israel;

6:6 וְאַבְחַר בִּירוּשָׁלַם לַהֲיוֹת שְׁמִי שָׁם וְאַבְחַר דָּוִיד לַהֲיוֹת עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל:
6:6 וְאַתְרַעִיתִי בִירוּשָׁלַם לְאַשְׁרָאָה שְׁכֵנִתִּי תַמָּן וְאַתְרַעִיתִי בְּדוֹד לְמַהוּי מִלְכָּא
עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל:

6:6 but I have chosen Jerusalem that My name might be there, and I have chosen David to be over My people Israel.'

6:7 וַיְהִי עִם־לִבִּב דָּוִיד אָבִי לְבִנּוֹת בֵּית לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
6:7 וְהוּא בְּלִבָּא דְּדוֹד אָבִי לְמַבְנֵי בֵּיתֵא לְשְׁמָא דִּי אֱלֹהֵי אֶרְוֹם דִּירֻשְׁלָם:

6:7 "Now it was in the heart of my father David to build a house for the name of the LORD, the God of Israel.

6:8 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־דָּוִיד אָבִי יָעַן אֲשֶׁר הָיָה עִם־לִבְּכָךְ לִבְנוֹת בַּיִת לַשָּׁמַיִם הַטִּיבוֹתָ כִּי הָיָה עִם־לִבְּכָךְ:
6:8 ואמר יי לדוד אבא חלף דהוה עם לבבך למבני ביתא לשמי אתקינתא דהוה עם לבבך:

6:8 "But the LORD said to my father David, 'Because it was in your heart to build a house for My name, you did well that it was in your heart.

6:9 רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי בִנְךָ הַיּוֹצֵא מִחֲלָצֶיךָ הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לַשָּׁמַיִם:
6:9 לַחוּד אֵת לֹא תִבְנֶה בֵּיתָא אַרוּם בֵּר דְּתוּלִיד הוּא יִבְנֶה בֵּיתָא לַשָּׁמַיִם:
6:9 'Nevertheless you shall not build the house, but your son who will be born to you, he shall build the house for My name.'

6:10 וַיָּקָם יְהוָה אֶת־דָּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר וְאָקוּם תַּחַת דָּוִיד אָבִי וְאָשַׁב עַל־כִּסֵּי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וְאִבְנֶה הַבַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
6:10 ואקים וקיים יי ית פתגמיה דמליל וקמית באתריה דדוד אבא ויתיבית על כורסי מלכותא דישראל היכמה דמליל יי ובניתי בית-מקדשא לשום מימרא דיי אלהא דישראל:
6:10 "Now the LORD has fulfilled His word which He spoke; for I have risen in the place of my father David and sit on the throne of Israel, as the LORD promised, and have built the house for the name of the LORD, the God of Israel.

6:11 וְאָשִׁים שָׁם אֶת־הָאָרוֹן אֲשֶׁר־שָׁם בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר כָּרַת עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
6:11 ושויתי תמן ית ארונא די תמן לוחי קיימא דיי די גזר עם בני ישראל:
6:11 "There I have set the ark in which is the covenant of the LORD, which He made with the sons of Israel."

6:12 וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי מִזְבֵּחַ יְהוָה נֹגֵד כָּל־קְהֵל יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו:
6:12 וקם קדם מדבחא דיי כל קבל כל קהל דישראל ופרש ידוי בצלו:
6:12 Then he stood before the altar of the LORD in the presence of all the assembly of Israel and spread out his hands.

6:13 כִּי־עָשָׂה שְׁלֹמֹה כִּיּוֹר נִחָשֶׁת וַיִּתְּנֶהוּ בְּתוֹךְ הָעֲזָרָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת אָרְכּוֹ וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת רָחְבּוֹ וְאַמּוֹת שְׁלוֹשׁ קוֹמָתוֹ וַיַּעֲמֵד עָלָיו וַיִּבְרָךְ עַל־בְּרָכּוֹ נֹגֵד כָּל־קְהֵל יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמַיְמָה:
6:13 ארום עבד שלמה כיורא דנחשא ויהביה במצע דרתא בעזרת קודשא חמש אמין אורכיה וחמש אמין פותייה ואמין תלת רומיה וקם עלוי וכרע על ברכוי כל קבל כל קהל דישראל ופרש ידוי בצלו לצית שמיא:
6:13 Now Solomon had made a bronze platform, five cubits long, five cubits wide and three cubits high, and had set it in the midst of the court; and he stood on it, knelt on his knees in the presence of all the assembly of Israel and spread out his hands toward heaven.

6:14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין־כָּמוֹךָ אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד לַעֲבָדֶיךָ הַהֹלְכִים לִפְנֶיךָ בְּכָל־לֵבָם:
6:14 ואמר יי אלהא דישראל לא אית בר-מנך את הוא אלהא דשכנתך שריא בשמיא מלעילא ושליט על ארעא מלרע נטיר קיימא וטיבו לעבדך די מהלכין באורחתך ופלחין קדמך בכל רעוות נפשהון ובכל יצרא דלבהון:
6:14 He said, "O LORD, the God of Israel, there is no god like You in heaven or on earth, keeping covenant and showing lovingkindness to Your servants who walk before You with all their heart;

6:15 אֲשֶׁר שָׁמַרְתָּ לַעֲבָדֶיךָ דָּוִיד אָבִי אֵת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ לוֹ וַתְּדַבֵּר בְּפִיךָ וּבִגְדֶיךָ מִלֵּאֲתָ כִּי־זֶה:
6:15 די נטרתא לעבדך דוד אבא ית די מלילתא ליה וגזרתא במימרך

וברעותך קיימתא הי כזמן יומא הדין:

6:15 who has kept with Your servant David, my father, that which You have promised him; indeed You have spoken with Your mouth and have fulfilled it with Your hand, as it is this day.

6:16 וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁמַר לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לוֹ לֵאמֹר לֹא-יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מִלִּפְנֵי יוֹשֵׁב עַל-כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל רַק אֲסִישְׁמְרוּ בְנֶיךָ אֶת-דֶּרֶכָם לֵלְכֹת בְּתוֹרָתִי כַּאֲשֶׁר הִלַכְתָּ לִפְנָי:

6:16 וכדון יי אלהא דישראל טר לעבדך דוד אבא ית דמלילתא ליה למימר לא יפסק לך גבר מן-קדמי יתיב על כורסי מלכותא דישראל לחוד אין ינטרון בנך ית אורחתהון להלכא באוריתא היכמה דהליכתא קדמי:

6:16 "Now therefore, O LORD, the God of Israel, keep with Your servant David, my father, that which You have promised him, saying, 'You shall not lack a man to sit on the throne of Israel, if only your sons take heed to their way, to walk in My law as you have walked before Me.'

6:17 וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֵאֱמֹן דְּבַרְךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְדָוִד:
6:17 וכדון יי אלהא דישראל יתקיימן כדון פתגמיך דמלילתא לעבדך לדוד:

6:17 "Now therefore, O LORD, the God of Israel, let Your word be confirmed which You have spoken to Your servant David.

6:18 כִּי הֲאֵמֻנָם יֵשֵׁב אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם עַל-הָאָרֶץ הֲנֵה שָׁמַיִם וּשְׁמַיִם הַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלְלוּךָ אִף כִּי-הִבִּית הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי:

6:18 ארום מן יסבר ומן ידמי די בקושטא אתרעי יי לאשראה שכנתיה בגוא בני נשא דדיירין על ארעא הא שמיא עילאי ושמיא מיצעאי ושמיא תתאי לית איפשר להון די יסוברון יקר שכנתך ארום את הוא אלהא סביל כולא שמיא וארעא ותהומיא וכל מה דאית בהון אף אלא הן ביתא הדין די בניתי:

6:18 "But will God indeed dwell with mankind on the earth? Behold, heaven and the highest heaven cannot contain You; how much less this house which I have built.

6:19 וּפָנִיתְ אֶל-הַתְּפִלָּת עַבְדְּךָ וְאֶל-תַּחֲנוּנֹהוּ יְהוָה אֱלֹהֵי לְשִׁמְעֵ אֶל-הֲרָנָה וְאֶל-הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר עַבְדְּךָ מִתְּפַלֵּל לְפָנֶיךָ:
6:19 ותתפני לצלותא דעבדך ולבעותיה יי אלהי לקבלא בעותא וצלותא דעבדך מצלי קדמך:

6:19 "Yet have regard to the prayer of Your servant and to his supplication, O LORD my God, to listen to the cry and to the prayer which Your servant prays before You;

6:20 לְהִיּוֹת עֵינֶיךָ פְּתוּחוֹת אֶל-הַבַּיִת הַזֶּה יוֹמָם וּלְלַיְלָה אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לְשׁוֹם שְׁמֶךָ שָׁם לְשִׁמּוֹעַ אֶל-הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל עַבְדְּךָ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה:
6:20 למהוי רעוא קדמך לאגנא על ביתא הדין יימם ולילי לאתרא דאמרת לאשראה שכנתך תמן לקבלא צלותא די יצלי עבדך על אתרא הדין:

6:20 that Your eye may be open toward this house day and night, toward the place of which You have said that You would put Your name there, to listen to the prayer which Your servant shall pray toward this place.

6:21 וְשִׁמְעֵתְ אֶל-תַּחֲנוּנֵי עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתְפַּלְּלוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וְאַתָּה תִשְׁמָע מִמָּקוֹם שְׁבִתְךָ מִן-הַשָּׁמַיִם וְשִׁמְעֵת וְסִלַּחְתָּ:

6:21 ותקבל בעותא דעבדך ועמך ישראל די יצלון לאפי אתרא הדין ואת תקבל מאתר בית שכנתך מן שמיא ותקבל צלותהון ותשתביק לחוביהון:

6:21 "Listen to the supplications of Your servant and of Your people Israel when they pray toward this place; hear from Your dwelling place, from heaven; hear and forgive.

6:22 אִם־יִחַטֵּא אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְנָשָׂא־בּוֹ אֶלֶּה לְהָאֱלֹתִי וְכָא אֶלֶּה לִפְנֵי מִזְבֵּי־ךָ בְּבֵית הַזֶּה:

6:22 אִין יסרח גבר על חברה וירשי ביה מומי לאומיותיה וייתי ויומניה קדם מדבחך בביתא הדין:

6:22 "If a man sins against his neighbor and is made to take an oath, and he comes *and* takes an oath before Your altar in this house,

6:23 וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם וְעָשִׂיתָ וְשַׁפַּטְתָּ אֶת־עַבְדֶּיךָ לְהָשִׁיב לְרָשָׁע לַתַּת דְּרָכּוֹ בְּרָאשׁוֹ וּלְהַצְדִּיק צְדִיק לַתַּת לוֹ כְּצַדִּיקְתּוֹ: ס

6:23 ואת תקבל מן שמיא ותעביד דנהון ותדין ית עבדך לאתבא גומלא לחייבא למתן אורחיה ברישיה ולזכאה זכאה למתן ליה הי כזכותיה:

6:23 then hear from heaven and act and judge Your servants, punishing the wicked by bringing his way on his own head and justifying the righteous by giving him according to his righteousness.

6:24 וְאִם־יִנָּגֶף עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אוֹיֵב כִּי יִחַטְאוּ־לָךְ וְשָׁבוּ וְהוֹדּוּ אֶת־שִׁמְךָ וְהִתְפַּלְּלוּ וְהִתְחַנְּנוּ לִפְנֶיךָ בְּבֵית הַזֶּה:

6:24 ואין כד יתברון עמך ישראל קדם בעלי דבביהון ארום יחובון קדמך ויתובון לפולחנך ויודון ית שמך ויצלון ויבעון מנך בביתא הדין:

6:24 "If Your people Israel are defeated before an enemy because they have sinned against You, and they return *to You* and confess Your name, and pray and make supplication before You in this house,

6:25 וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לַחַטָּאת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְהָשִׁיבוּתָם אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לָהֶם וְלֹאֲבֹתֵיהֶם: פ

6:25 ואת תקבל מן שמיא ותשבוק לחובי עמך ישראל ותתיבון לארעא דיהבתא להון ולאבהתהון:

6:25 then hear from heaven and forgive the sin of Your people Israel, and bring them back to the land which You have given to them and to their fathers.

6:26 בְּהִעָצֵר הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר כִּי יִחַטְאוּ־לָךְ וְהִתְפַּלְּלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדּוּ אֶת־שִׁמְךָ מִחַטָּאתָם יְשׁוּבוֹן כִּי תַעֲנֵם:

6:26 כד מתכלין שמיא מלאחתא מטרא ארום יחובון קדמך ויצלון לאפי אתרא הדין ויודון ית שמך ומחוביהון יתובון ארום תקבל צלותהון:

6:26 "When the heavens are shut up and there is no rain because they have sinned against You, and they pray toward this place and confess Your name, and turn from their sin when You afflict them;

6:27 וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לַחַטָּאת עַבְדֶּיךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כִּי תוֹרֵם אֶל־הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יִלְכוּ־בָהּ וְנָתַתָּה מָטָר עַל־אֲרָצְךָ אֲשֶׁר־נָתַתָּה לְעַמְּךָ לְנַחֲלָה: ס

6:27 ואת תקבל מן שמיא ותשבוק לחוביה דעבדך ועמך ישראל ארום תליפון ית אורח תקנא דיהכון בה ותתן מטרא על ארעך דיהבתא לעמך לאחסנא:

6:27 then hear in heaven and forgive the sin of Your servants and Your people Israel, indeed, teach them the good way in which they should walk. And send rain on Your land which You have given to Your people for an inheritance.

6:28 רָעַב כִּי־יִהְיֶה בָאָרֶץ דְּבַר כִּי־יִהְיֶה שָׁדָפוֹן וִירְקוֹן אֲרֻבָּה וְחֹסִיל כִּי יִהְיֶה כִּי יִצְרֻלוּ אוֹיְבָיו בָּאָרֶץ שְׁעָרָיו כָּל־נֶגַע וְכָל־מַחֲלָה:

6:28 אולצן כפנא כד יהי בארעא מותנא כד יהי שודפנא וירקנא גובא ושמוטא כד יהי ארום יעיקון להון בעלי דבביהון בארע קרויהון כל מכתש

וכל מרע:

6:28 "If there is famine in the land, if there is pestilence, if there is blight or mildew, if there is locust or grasshopper, if their enemies besiege them in the land of their cities, whatever plague or whatever sickness *there is*,

6:29 כָּל־תְּפִלָּה כָּל־תַּחֲנֻן אֲשֶׁר יִהְיֶה לְכָל־הָאָדָם וְלִכְל עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעוּ אִישׁ נִגְעוֹ וּמִכָּאֲבוֹ וּפָרַשׁ כִּפְיוֹ אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה:

6:29 כָּל צְלוֹתָא וְכָל בַּעוֹתָא דִּי תְּהִי בְּפוּם כָּל אַנְשׁ מִכָּל עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל דִּי יִנְדַּעוּן אַנְשׁ מִכְתָּשִׂיָּה וּכִיבִיָּה וַיִּפְרוּשׁ יָדָיו בְּצִלוֹ לֵאפִי בֵּיתָא הַדִּין:

6:29 whatever prayer or supplication is made by any man or by all Your people Israel, each knowing his own affliction and his own pain, and spreading his hands toward this house,

6:30 וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם מִכּוֹן שְׁבִתְךָ וְסִלַּחַת וְנָתַתָּה לְאִישׁ כְּכָל־דֶּרְכּוֹ אֲשֶׁר תִּדְעַתְּ אֶת־לִבּוֹ כִּי אַתָּה לְבַדְּךָ יֹדַעַת אֶת־לִבֵּב בְּנֵי הָאָדָם:

6:30 וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם מִכּוֹן שְׁבִתְךָ וְסִלַּחַת וְנָתַתָּה לְאִישׁ כְּכָל־דֶּרְכּוֹ אֲשֶׁר תִּדְעַתְּ אֶת־לִבּוֹ כִּי אַתָּה לְבַדְּךָ יֹדַעַת אֶת־לִבֵּב בְּנֵי הָאָדָם: וְאַתָּה תִּקְבַּל מִן שָׁמַיָא מֵאַתְר בֵּית שְׁכִנְתְּךָ וְתִשְׁבּוּק לְחֻבִּיָּהוֹן וְתִתֵּן לְכָל גִּבּוֹר הֵי כָּל אֹרַחְתִּיָּה דִּי יִפְרַסּוּ קִדְמְךָ לְבִיָּה אַרוּם אֶת הוּא וְלִית בְּר־מִנְךָ וְלִחֹד קִדְמְךָ גַּלְיִין לְבִבְיָא דְּבִנֵּי נִשְׂא:

6:30 then hear from heaven Your dwelling place, and forgive, and render to each according to all his ways, whose heart You know for You alone know the hearts of the sons of men,

6:31 לְמַעַן יִירָאוּךָ לְלַכֵּת בְּדַרְכֶּיךָ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־הֵם חַיִּים עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לְאַבְתִּינוּ: ס

6:31 מִן־בְּגִלָּל דִּידְחֻלּוֹן מִן־קִדְמְךָ לְמַחֵךְ בְּאוֹרַחַן דְּתַקְנֵן קִדְמְךָ כָּל יוֹמִיא דִּי אַנּוּן קִימִין עַל אִפִּי אַרְעָא דִּי יִהְיֶתָּא לְאַבְהֵתָנָא:

6:31 that they may fear You, to walk in Your ways as long as they live in the land which You have given to our fathers.

6:32 וְגַם אֶל־הַנֹּכְרִי אֲשֶׁר לֹא מִעַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל הוּא וּבֹא מֵאַרְצָא רְחוֹקָה לְמַעַן שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל וְיִדְרֶךְ הַחֲזָקָה וְזִרְעוּךָ הַנְּטוּיָה וּבֹאוּ וְהִתְפַּלְּלוּ אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה:

6:32 וְאוּף מִן בְּר עַמְמִין דִּי לֹא מִעַמְךָ יִשְׂרָאֵל הוּא וַיִּתִּי מֵאַרְע רְחִיקָא מִשּׁוּל שְׁמֶךָ רַבָּא וַאֲיִדְךָ תְּקִיפָא וַאֲדַרְעֶךָ מִרְמָם וַיִּתּוּן וַיִּצְלוּן לֵאפִי בֵּיתָא הַדִּין:

6:32 "Also concerning the foreigner who is not from Your people Israel, when he comes from a far country for Your great name's sake and Your mighty hand and Your outstretched arm, when they come and pray toward this house,

6:33 וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם מִמְּכּוֹן שְׁבִתְךָ וְעָשִׂיתָ כְּכָל אֲשֶׁר־יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנֹּכְרִי לְמַעַן יִדְעוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־שְׁמֶךָ וְלִירְאָה אֶתְךָ כְּעַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִדְעַת כִּי־שְׁמֶךָ נִקְרָא עַל־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בְּנִיתִי:

6:33 וְאַתָּה תִּקְבַּל מִן שָׁמַיָא מֵאַתְר בֵּית שְׁכִנְתְּךָ וְתַעֲבֹד הֵי כָּל מַה דִּיצְלִי קִדְמְךָ בְּר עַמְמִין מִן־בְּגִלָּל דִּינְדַּעוּן כָּל עַמְמֵי אַרְעָא יִת שְׁמֶךָ וְלִמְדַחֲל מִן־קִדְמְךָ הֵי כְּעַמְךָ יִשְׂרָאֵל וְלִמְדַע אַרוּם שְׁמֶךָ אֶתְקִרִי עַל בֵּיתָא הַדִּין דִּי בְּנִיתִי:

6:33 then hear from heaven, from Your dwelling place, and do according to all for which the foreigner calls to You, in order that all the peoples of the earth may know Your name, and fear You as *do* Your people Israel, and that they may know that this house which I have built is called by Your name.

6:34 כִּי־יֵצֵא עַמֶּךָ לְמִלְחָמָה עַל־אוֹיְבָיו בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תִּשְׁלַחֵם וְהִתְפַּלְּלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר בְּחַרְתָּ בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בְּנִיתִי לְשְׁמֶךָ:

6:34 כַּד יִפְקוּן עַמְךָ לְאַנְחָא קִרְבָּא עַל בְּעִלֵּי דְּבִבְיָהוֹן בְּאוֹרַחַא דְּתִשְׁלַחֲנוּן וַיִּצְלוּן קִדְמְךָ כָּל קַבֵּל אֹרַח אִפִּי קִרְתָּא הַדָּא דְּאַתְרַעִיתָא בָּהּ וּבְבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּי בְּנִיתִי לְשְׁמֶךָ:

6:34 "When Your people go out to battle against their enemies, by whatever way You shall send them, and they pray to You toward this city which You have chosen and the house which I have built for Your name,

6:35 וְשָׁמַעַתְּ מִן־הַשָּׁמַיִם אֶת־תַּפְלָתָם וְאֶת־תַּחֲנָתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם:

6:35 וּתְקַבֵּל מִן שָׁמַיָא יַת צְלוֹתָהוֹן וַיַּת בַּעוֹתָהוֹן וּתְתַפְרַע עוֹלְבָנְהוֹן:

6:35 then hear from heaven their prayer and their supplication, and maintain their cause.

6:36 כִּי יַחֲטְאוּ־לָךְ כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יַחֲטֵא וְאַנְפָּתָ בָּם וְנִתַּתָּם לִפְנֵי אוֹיֵב וְשָׁבוּם שׁוֹבֵיהֶם אֶל־אֶרֶץ רְחוֹקָה אוֹ קְרוֹבָה:

6:36 כִּד יַחֲבוּן קִדְמָךְ אַרוּם לִית בֶּרֶנֶשׁ דִּי לֹא חָטִי וַיִּיחֹל רוּגֹז בְּהוֹן וּתְמַסְרִנוּן קִדָּם בַּעֲלֵי דַבְּבִיהוֹן וַיִּשְׁבוּנוּן שְׁבִיָּהוֹן וַיִּגְלִנוּן לְאַרְעָא רְחִיקָא אוֹ קְרִיבָא:

6:36 "When they sin against You (for there is no man who does not sin) and You are angry with them and deliver them to an enemy, so that they take them away captive to a land far off or near,

6:37 וְהָשִׁיבוּ אֶל־לִבָּם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ־שָׁם וְשָׁבוּ וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בְּאֶרֶץ שְׁבִיָּם לֵאמֹר חָטְאָנוּ הָעֲוִינוּ וְרָשָׁעֵנוּ:

6:37 וַיִּתִּיבוּן לַלְּבָבוֹן דַּחֲלַתְךָ בְּאַרְעָא דִּי שְׁבוּ לְתַמָּן וַיִּתְּבוּן וַיִּבְעוּן מִנְךָ בְּאַרְעָא שְׁבִיָּהוֹן לְמִימַר חַבְנָא אִטְפְּשָׁנָא וּסְרַחְנָא:

6:37 if they take thought in the land where they are taken captive, and repent and make supplication to You in the land of their captivity, saying, 'We have sinned, we have committed iniquity and have acted wickedly';

6:38 וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל־לֵבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם בְּאֶרֶץ שְׁבִיָּם אֲשֶׁר־שָׁבוּ אֹתָם וְהִתְפַּלְּלוּ דֶּרֶךְ אֲרָצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה לְאֲבוֹתָם וְהָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וּלְבַיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי לְשִׁמְךָ:

6:38 וַיִּתְּבוּן לְפִולְחַנְךָ בְּכָל לְבָבוֹן וּבְכָל נַפְשָׁהוֹן בְּאַרְעָא שְׁבִיָּהוֹן דִּי שְׁבוּ יַתְּהוֹן וַיִּצְלוּן קִדְמָךְ וַיִּכְווּנוּן לְבָהוֹן לְאַפִּי אוּרַח אֲרַעָהוֹן דִּי יִהְיֵת לְאַבְהָתָהוֹן וְקִרְתָּא דְאַתְרַעִיתָא וּלְבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּי דִּי בָנִיתִי לְשִׁמְךָ:

6:38 if they return to You with all their heart and with all their soul in the land of their captivity, where they have been taken captive, and pray toward their land which You have given to their fathers and the city which You have chosen, and toward the house which I have built for Your name,

6:39 וְשָׁמַעַתְּ מִן־הַשָּׁמַיִם מִמְּכוֹן שְׁבִיתְךָ אֶת־תַּפְלָתָם וְאֶת־תַּחֲנָתֵיהֶם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר חָטְאוּ־לָךְ:

6:39 וּתְקַבֵּל מִן שָׁמַיָא מִדּוֹר בֵּית שְׁכִנְתְּךָ יַת צְלוֹתָהוֹן וַיַּת בַּעוֹתָהוֹן וּתְתַפְרַע עוֹלְבָנְהוֹן וּתְשַׁבּוּק לְעַמְּךָ דַּחְבוּ קִדְמָךְ:

6:39 then hear from heaven, from Your dwelling place, their prayer and supplications, and maintain their cause and forgive Your people who have sinned against You.

6:40 עֲתָה אֱלֹהֵי יְהוּדָא עֵינֶיךָ פִּתְחוּ וְאָזְנוֹךָ קְשְׁבוּ לְתַפְלַת הַמָּקוֹם הַזֶּה: ס

6:40 כִּדּוֹן אֱלֹהֵי יְהוּדָא רַעּוּא מִן־קִדְמָךְ וְצִלְתִּי צִיִּיתִי אֲדַנְךָ לְקַבְּלָא צְלוֹתָהוֹן דְּאַנּוּן מְכוּוֹנִין לְבָהוֹן לְצִלָּאָה כָּל קַבֵּל אַתְרָא הַרִין:

6:40 "Now, O my God, I pray, let Your eyes be open and Your ears attentive to the prayer offered in this place.

6:41 וְעַתָּה קוּמָה יְהוָה אֱלֹהִים לְנוֹחָךְ אַתָּה וְאַרְוֹן עִזְךָ כְּהֵנִיךָ יְהוָה אֱלֹהִים יִלְבָּשׁוּ תְּשׁוּעָה וְיַחֲסִידֶיךָ יִשְׂמְחוּ בְּטוֹב:

6:41 וְכִדּוֹן קוּם יְיָ אֱלֹהִים שְׂרִי בִיקְרָךְ אַתְּ וְאַרְוֹן יְקָר תּוֹקֶפְךָ כְּהֵנִיךָ יְיָ אֱלֹהִים יִלְבָּשׁוּן לְבוּשִׁין דִּיקָר בְּפוֹרְקֶנְךָ וְיַחֲסִידֶיךָ יַחֲדוּן בְּטַבְתָּא:

6:41 "Now therefore arise, O LORD God, to Your resting place, You and the ark of Your might; let Your priests, O LORD God, be clothed with salvation and let Your godly ones rejoice in what is good.

6:42 יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־תִּשָּׁב פָּנֶיךָ מִשִּׁיחֶיךָ זְכָרָה לְחִסְדֵּי דְוִיד עַבְדְּךָ: פ

6:42 יי אלהים לא תחייב אפי משיחך ריקנו אדכר לחסדי דוד עבדך:

6:42 "O LORD God, do not turn away the face of Your anointed; remember *Your* lovingkindness to Your servant David."

7:1 וככלות שלמה להתפלל והאש ירדה מהשמים ותאכל העלה והזבחים וכבוד יהוה מלא את הבית:

7:1 וכד פסק שלמה מלצלאה ואשתא נחתת ואשתרבבת מן שמיא עלוי מדבחא וגמרת עלתא ונכסת קודשיא ואיקר שכנתא דיי אתמלי ית ביתא:

7:1 Now when Solomon had finished praying, fire came down from heaven and consumed the burnt offering and the sacrifices, and the glory of the LORD filled the house.

7:2 ולא יכלו הכהנים לבוא אל בית יהוה כמלא כבוד יהוה את בית יהוה:

7:2 ולא יכילו כהניא למיעל לבית מקדשא דיי ארום אתמלי איקר שכנתא דיי ית בית מקדשא דיי:

7:2 The priests could not enter into the house of the LORD because the glory of the LORD filled the LORD'S house.

7:3 וכל בני ישראל ראים ברדת האש וכבוד יהוה על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודות ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו:

7:3 וכל בני ישראל חמיין כד נחתת ואשתרבבת אשתא על ביתא ואיקר שכנתא דיי שרא על ביתא וגחנו על אפיהון על ארעא על רובדא וסגדן ומודן קדם יי ארום טב ארום לעלם טוביה:

7:3 All the sons of Israel, seeing the fire come down and the glory of the LORD upon the house, bowed down on the pavement with their faces to the ground, and they worshiped and gave praise to the LORD, saying, "Truly He is good, truly His lovingkindness is everlasting."

7:4 והמלך וכל העם זבחים זבח לפני יהוה: ס

7:4 ומלכא וכל עמא דבחין דבחא קדם יי:

7:4 Then the king and all the people offered sacrifice before the LORD.

7:5 ויזבח המלך שלמה את זבח הבקר עשרים ושנים אלף וצאן מאה ועשרים אלף ויחנכו את בית האלהים המלך וכל העם:

7:5 ודבח מלכא שלמה ית דבחא תורין עשרין ותריין אלפין ועאן מאה ועשרים אלפין וחניכו ית בית מקדשא דיי מלכא וכל עמא:

7:5 King Solomon offered a sacrifice of 22,000 oxen and 120,000 sheep. Thus the king and all the people dedicated the house of God.

7:6 והכהנים על משמרותם עמדים והלויים בכלי שיר יהוה אשר עשה דוד המלך להודות ליהוה כי לעולם חסדו בהלל דוד בידם והכהנים (מחצרים) [מחצרים] נגדו וכל ישראל עמדים: ס

7:6 וכהניא על מטרותהון קיימין וליואי על דוכנהון בזיני זמר ומשבחין קדם יי דקריב ית דוד למנאה יתיה מלכא ואשרי עלוהי רוח קודשא לאודאה קדם יי ארום לעלם טוביה בתושבחתא דוד בידיהון וכהניא תקעין בחצוצריא לקבליהון וכל ישראל קיימין:

7:6 The priests stood at their posts, and the Levites also, with the instruments of music to the LORD, which King David had made for giving praise to the LORD-- "for His lovingkindness is everlasting"-- whenever he gave praise by their means, while the priests on the other side blew trumpets; and all Israel was standing.

7:7 ויקדש שלמה את תוך החצר אשר לפני בית יהוה כי עשה שם העלות ואת חלבי השלמים כי מזבח הנחשת אשר עשה שלמה לא יכול להכיל את העלה ואת המנחה ואת החלבים:

7:7 וקדיש שלמה ית מציעות דרתא די קדם בית-מקדשא דיי ארום עבד
תמן ית עלוותא וית תרבי נכסת קודשיא מטול דמדבחא דנחשא די עבד
שלמה דחיק ולא יכיל לסוברא ית עלתא וית מנחתא וית תרביא:

7:7 Then Solomon consecrated the middle of the court that was before the house of the LORD, for there he offered the burnt offerings and the fat of the peace offerings because the bronze altar which Solomon had made was not able to contain the burnt offering, the grain offering and the fat.

7:8 ויעש שלמה את-הֶחָג בַּעֲת הָהִיא שִׁבְעַת יָמִים וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהָל גָּדוֹל
מְאֹד מִלְּבוֹא חֲמַת עַד־נַחַל מִצְרַיִם:

7:8 ועבד שלמה ית חגא בעדנא ההיא שבעתי יומין מן-בתר דעבד שבעתי
יומין דחנוכת ביתא וכלהון ישראל עמיה קהלא רבא לחדא מן מעלנא
דאנטיוכיה עד נילוס דמצרים:

7:8 So Solomon observed the feast at that time for seven days, and all Israel with him, a very great assembly who came from the entrance of Hamath to the brook of Egypt.

7:9 ויעשו ביום השמיני עצרת כי חנפת המזבח עשו שבעת ימים והֶחָג שִׁבְעַת
יָמִים:

7:9 ועבדו ביומא תמינאה כניש קדם יי ארום חנוכת מדבחא עבדו שבעתי
יומין וחגא דמטליא שבעתי יומין:

7:9 On the eighth day they held a solemn assembly, for the dedication of the altar they observed seven days and the feast seven days.

7:10 וביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את-העם לאהליהם שמחים
וטובי לב על-הטובה אשר עשה יהוה לדוד ולשלמה ולישראל עמו:

7:10 וביום עשרין ותלתא לירחא שביעאה פטר ית עמא למשכניהון ואזלו
לקרויהון חדן ושפירי לבא על כל טבתא דעבד יי לדוד עבדיה דאתפתחן
תרעי בית-מקדשא מטול זכותיה ולשלמה בריה דקביל יי צלותיה ושרת
שכנתא דיי בבית-מקדשא ולישראל עמיה דאתקבלן ברעוא קרבניהון
ונחתת אשתא מן שמיא ואשתרבבת על מדבחא וגמרת נכסיהון:

7:10 Then on the twenty-third day of the seventh month he sent the people to their tents, rejoicing and happy of heart because of the goodness that the LORD had shown to David and to Solomon and to His people Israel.

7:11 ויכל שלמה את-בית יהוה ואת-בית המלך ואת פל-הבא על-לב שלמה
לעשות בבית-יהוה ובביתו הצליח: פ

7:11 ופסק שלמה ית בית-מקדשא דיי וית בית מלכותא וחסל ית כל מה
דיסליק על לבא דשלמה למעבד בבית-מקדשא דיי ובביתיה עבד ואצלח:

7:11 Thus Solomon finished the house of the LORD and the king's palace, and successfully completed all that he had planned on doing in the house of the LORD and in his palace.

7:12 וירא יהוה אל-שלמה בלילה ויאמר לו שִׁמְעִיתִי אֶת־תְּפִלָּתְךָ וּבָחַרְתִּי
בְּמָקוֹם הַזֶּה לִי לְבַיִת זֶבַח:

7:12 ואתגלי מימרא דיי לשלמה בליליא ואמר ליה שמייעא קדמי ית צלותך
ואתרעיתי באתרא הדין למהוי לי לבית דבח קורבניא:

7:12 Then the LORD appeared to Solomon at night and said to him, "I have heard your prayer and have chosen this place for Myself as a house of sacrifice.

7:13 הֵן אֶעֱצֹר הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יְהִי מָטָר וְהָן־אֶצְנֶה עַל־חֲגָב לֶאֱכֹל הָאָרֶץ
וְאִם־אֶשְׁלַח דָּבָר בְּעַמִּי:

7:13 הא כד איכלי שמיא מלאחתא מטרא והא כד אפקד על גובאי למיכל

פירי ארעא וכד אגרי מלאך מותא על חוביהון דעמי:

7:13 "If I shut up the heavens so that there is no rain, or if I command the locust to devour the land, or if I send pestilence among My people,

7:14 ויפגעו עמי אשר נקרא שמי עליהם ויתפללו ויבקשו פני וישבו מדרכיהם הרעים ואני אשמע מן השמים ואסלח לחטאתם וארפא את ארצם:

7:14 ומתכנעין עמי דאתקרי שמי עליהון ויעבדון תתובא ויצלון ויבעון מן-קדמי ויתובון מן אורחתהון בישיא ואנא אקבל מן שמיא תתובתהון ואשרי ואשבוק לחוביהון ואעיל אסותא לארעהון:

7:14 and My people who are called by My name humble themselves and pray and seek My face and turn from their wicked ways, then I will hear from heaven, will forgive their sin and will heal their land.

7:15 עתה עיני יהיו פתוחות ואזני קשבות לתפלת המקום הזה:

7:15 כדון יהא רעוא מן-קדם מימרי דאצלי אודני לקבלא צלותא דמצליין עמי באנפי אתרא הדין:

7:15 "Now My eyes will be open and My ears attentive to the prayer offered in this place.

7:16 ועתה בחרתי והקדשתי את-הבית הזה להיות שמי שם עד-עולם והיו עיני ולבי שם כל-הימים:

7:16 וכדון אתרעיתי במימרי וקדישית ית ביתא הדין לאשראה שכנתי תמן עד עלם ויהא רעותי לאוטבא תמן כל יומיא:

7:16 "For now I have chosen and consecrated this house that My name may be there forever, and My eyes and My heart will be there perpetually.

7:17 ואתה אס-תלך לפני כאשר הלך דוד אביך ולעשות ככל אשר צויתך וחקי ומשפטי תשמור:

7:17 ואת תפלח קדמי ותהך באורחן דתקנן קדמי היכמה דהליך דוד אבוך ולמעבר היכמה דפקדתך וקיימי ודיני תשר:

7:17 "As for you, if you walk before Me as your father David walked, even to do according to all that I have commanded you, and will keep My statutes and My ordinances,

7:18 והקימותי את כסא מלכותך כאשר כרתי לדוד אביך לאמר לא-יכרת לך איש מושל בישראל:

7:18 ואקים ית כורסי מלכותך די גזרית עם דוד אבוך למימר לא יפסוק לך גבר יתיב על כורסי מלכותי ושליט על ישראל:

7:18 then I will establish your royal throne as I covenanted with your father David, saying, 'You shall not lack a man to be ruler in Israel.'

7:19 ואם-תשובון אתם ועזבתם חקותי ומצותי אשר נתתי לפניכם והלכתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם:

7:19 ואין תיבין אתון ותשבקון קיימי ודיני די יהבית קדמיכון ותהכון ותפלחון לשעוות עממין נוכריין ותסגדון להון:

7:19 "But if you turn away and forsake My statutes and My commandments which I have set before you, and go and serve other gods and worship them,

7:20 ונתשתים מעל אדמתי אשר נתתי להם ואת-הבית הזה אשר הקדשתי לשמי אשליך מעל פני ואתננו למשל ולשנייה בכל-העמים:

7:20 ואיטלטילנן מעלוי ארעי די יהבית להון וית ביתא הדין דקדישית לאשראה ביה שכנתי ארחיק מן-קדמי ואתנניה למתלין ולשועי בכל עממא:

7:20 then I will uproot you from My land which I have given you, and this house which I have consecrated for My name

I will cast out of My sight and I will make it a proverb and a byword among all peoples.

7:21 וְהַבֵּית הַזֶּה אֲשֶׁר הָיָה עָלָיו לְכָל-עֵבֶר עָלָיו יֵשֶׁם וְאָמַר בְּמָה עָשָׂה יְהוָה
כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת וּלְבֵית הַזֶּה:

7:21 וּבֵיתָא הַדִּין דְּהוּה עֲלָאָה יְהָ חֲרֹב כָּל מִן דִּיעֵבֶר עֲלֵי יְכִלִי וַיִּימַר
מִטּוֹל מָה עֵבֶר יֵי הִיכְרִין לָאֲרַעָא הָדָא וּדְבֵיתָא הַדִּין:

7:21 "As for this house, which was exalted, everyone who passes by it will be astonished and say, 'Why has the LORD done thus to this land and to this house?'"

7:22 וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וַיַּחֲזִיקוּ בֵּאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וַיַּעֲבְדוּם עַל-כֵּן הֵבִיא עֲלֵיהֶם
אֵת כָּל-הָרָעָה הַזֹּאת: פ

7:22 וַיִּימְרוּן מִן-בְּגִלָּל דְּשִׁבְקוּ יָת פּוֹלְחָנָא דִּיֵּי אֱלֹהָא דַּאֲבַהַתְהוֹן דַּאֲפִיקְנוֹן
מֵאֲרַעָא דְּמִצְרַיִם וְאֲתִקִּפוּ בְּטַעוּת עַמְמִיָּא וּסְגִידוּ לַהּוֹן וּפְלַחוֹנוֹן מִטּוֹל הִיכְנָה
אִיתִי עֲלֵיהוֹן יָת כָּל בִּישְׁתָּא הָדָא:

7:22 "And they will say, 'Because they forsook the LORD, the God of their fathers who brought them from the land of Egypt, and they adopted other gods and worshiped them and served them; therefore He has brought all this adversity on them.'"

8:1 וַיְהִי מִקֵּץ עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה אֶת-בֵּית יְהוָה וְאֶת-בֵּיתוֹ:
8:1 וְהוּה מִסּוּף עֶשְׂרִין שָׁנִין דִּי בָנָא שְׁלֹמָה יָת בֵּית-מִקְדָּשָׁא דִּיֵּי וִית בֵּיתִיה:

8:1 Now it came about at the end of the twenty years in which Solomon had built the house of the LORD and his own house

8:2 וְהָעָרִים אֲשֶׁר נָתַן חֹרֶם לְשְׁלֹמֹה בָּנָה שְׁלֹמֹה אֹתָם וַיּוֹשֶׁב שָׁם אֶת-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

8:2 וְקָרוּיָא דִּיהֵב חֹרֶם לְשְׁלֹמָה בָּנָא שְׁלֹמָה יִתְהוֹן וְאוֹתִיב תַּמָּן יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
8:2 that he built the cities which Hiram had given to him, and settled the sons of Israel there.

8:3 וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה חֲמַת צוֹבָה וַיַּחֲזֶק עָלֶיהָ:
8:3 וְאִזְל שְׁלֹמָה לַחֲמַתָּא דְּצוּבָא וְאֲתִקִּיף צִיִּירָא עֲלָה:

8:3 Then Solomon went to Hamath-zobah and captured it.

8:4 וַיִּבֶן אֶת-תַּדְמוֹר בַּמִּדְבָּר וְאֵת כָּל-עָרֵי הַמִּסְכָּנוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בַּחֲמַת:
8:4 וּבָנָא יָת תַּדְמוֹר בַּמִּדְבָּרָא וִית כָּל קְרוּי בֵּית-אוּצְרָא דִּי בָנָא בַּחֲמַת:

8:4 He built Tadmor in the wilderness and all the storage cities which he had built in Hamath.

8:5 וַיִּבֶן אֶת-בֵּית חוֹרוֹן הָעֶלְיוֹן וְאֶת-בֵּית חוֹרוֹן הַתַּחְתּוֹן עָרֵי מְצוֹר חוֹמוֹת
דְּלָתִים וּבָרִיחַ:
8:5 וּבָנָא יָת בֵּית-חוֹרוֹן עֲלָאָה וִית בֵּית-חוֹרוֹן אֲרַעָא קְרוּיִן כְּרִיכָן מִקְּפָן שׁוֹרָן
דְּשִׁין וְעֵבֶרִין:

8:5 He also built upper Beth-horon and lower Beth-horon, fortified cities with walls, gates and bars;

8:6 וְאֶת-בַּעֲלָת וְאֵת כָּל-עָרֵי הַמִּסְכָּנוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לְשְׁלֹמֹה וְאֵת כָּל-עָרֵי הָרֶכֶב
וְאֵת עָרֵי הַפָּרָשִׁים וְאֵת כָּל-חֲשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חָשַׁק לִבְנוֹת בִּירוּשָׁלַם וּבְלִבְנוֹן
וּבְכָל אֶרֶץ מְמִשְׁלָתוֹ:

8:6 וִית בַּעֲלָה וִית כָּל קְרוּי בֵּית-אוּצְרָא דִּי הוּוּ לְשְׁלֹמָה וִית כָּל קְרוּי
אַרְתַּכִּיָּה וִית קְרוּי פִּרְשִׁיָּה וִית כָּל רַעוּת לְבִיָּה דְּשְׁלֹמָה דִּי צָבָא לְמַעֲבַד
וּלְמַבְנֵי בִירוּשָׁלַם וּבְלִבְנָן וּבְכָל אֲרַע שׁוֹלְטָנִיה:

8:6 and Baalath and all the storage cities that Solomon had, and all the cities for his chariots and cities for his horsemen,

and all that it pleased Solomon to build in Jerusalem, in Lebanon, and in all the land under his rule.

8:7 כָּל־הָעָם הַנּוֹתָר מִן־הַחִתִּי וְהָאֹמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר לֹא מִיִּשְׂרָאֵל הָמָּה:
8:7 כָּל עַמָּא דַּאֲשֵׁייר מִן חֲתָאִי וְאֹמֹרָאִי וּפְרִזָּאִי וְחֹוֹאִי וַיְבוּסָאִי דִּי לֹא מִיִּשְׂרָאֵל אָנוּן:

8:7 All of the people who were left of the Hittites, the Amorites, the Perizzites, the Hivites and the Jebusites, who were not of Israel,

8:8 מִן־בְּנֵיהֶם אֲשֶׁר נֹתְרוּ אַחֲרֵיהֶם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־כָלְוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלֵם שְׁלֹמֹה לְמַסַּע עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
8:8 מִן בְּנֵיהוֹן דַּאֲשֵׁיירוּ בְּתַרְיָהוֹן בֶּאֱרֵעָא דִּי לֹא שִׁיִּצְיָאוֹנוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּהֲבִנוֹן שְׁלֹמָה לְמַסְקִי מַסִּין עַד יוֹמָא דְרִין:

8:8 namely, from their descendants who were left after them in the land whom the sons of Israel had not destroyed, them Solomon raised as forced laborers to this day.

8:9 וּמִן־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא־נָתַן שְׁלֹמֹה לַעֲבָדִים לְמַלְאכָתּוֹ כִּי־הָמָּה אַנְשֵׁי מִלְחָמָה וְשָׂרֵי שְׁלִישֵׁי וְשָׂרֵי רֶכֶב וּפָרָשָׁיו: פ
8:9 וּמִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי לֹא יָהֵב שְׁלֹמָה לְמַהוּי פִּלְחִין לַעֲבִידְתִּיהָ אַרוֹם אָנוּן גְּבָרֵי מִגִּיחֵי קֶרֶבָא וּרְבָנֵי גְבָרֵי וּרְבָנֵי אֲרַתְכִּיָּה וּפְרָשׁוּהִי:

8:9 But Solomon did not make slaves for his work from the sons of Israel; they were men of war, his chief captains and commanders of his chariots and his horsemen.

8:10 וְאֵלֶּה שָׂרֵי (הַנְּצִיבִים) [הַנְּצָבִים] אֲשֶׁר־לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה חֲמִשִּׁים וּמֵאתַיִם הָרָדִים בָּעָם:
8:10 וְאֵלִין רְבָנֵי אֶסְטֶרְטִיגִיָּה דִּי לְמַלְכָּא שְׁלֹמָה מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין דִּי מַכְבָּשִׁין בַּעֲמָא:

8:10 These were the chief officers of King Solomon, two hundred and fifty who ruled over the people.

8:11 וְאֶת־בֶּת־פָּרְעָה הָעֵלָּה שְׁלֹמֹה מְעִיר דָּוִיד לְבֵית אֲשֶׁר בָּנָה־לָּהּ כִּי אָמַר לֹא־תֵשֵׁב אִשָּׁה לִי בְּבֵית דָּוִיד מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כִּי־קֹדֶשׁ הָמָּה אֲשֶׁר־בָּאָהָ אֱלֹהִים אֶרְוֶן יְהוָה: פ
8:11 וִית בְּתִיָּה בְּרַתִּיהָ דְּפָרְעָה אֶסִּיק שְׁלֹמָה מִקְרַתָּא דְּדוֹד לְפִלְטִירִין דִּי בָנָא לָּהּ אַרוֹם אָמַר לֹא אֶפְשָׁר דְּתַשְׁלוּט לִי אֶתְתָּא בְּבֵית דוֹד מַלְכָּא דִּישְׂרָאֵל אַרוֹם קוֹדֶשָׁא אָנוּן וְלֹא כַּשֵּׁר דְּתַתִּיב תִּמָּן אֶתְתָּא מִן־בְּתַר דַּעַל לוֹוֹתְהוֹן אַרוֹנָא דִּיִּי:

8:11 Then Solomon brought Pharaoh's daughter up from the city of David to the house which he had built for her, for he said, "My wife shall not dwell in the house of David king of Israel, because the places are holy where the ark of the LORD has entered."

8:12 אִזְּ הָעֵלָּה שְׁלֹמֹה עָלוֹת לַיהוָה עַל מִזְבֵּחַ יְהוָה אֲשֶׁר בָּנָה לְפָנָי הָאוֹלָם:
8:12 הָא בַּכִּין יֶסֶק שְׁלֹמָה עֵלוֹן קַדָּם יֵי עַל מִדְּבַחָא דִּיִּי דִּי בָנָא קַדָּם אוֹלָמָה:

8:12 Then Solomon offered burnt offerings to the LORD on the altar of the LORD which he had built before the porch;

8:13 וּבְדִבְרֵי־יוֹם בְּיוֹם לְהַעֲלוֹת כְּמִצְוַת מֹשֶׁה לְשִׁבְחוֹת וּלְחַדְשִׁים וּלְמוֹעֲדוֹת שְׁלוֹשׁ פַּעֲמִים בַּשָּׁנָה בַּחֹג הַמִּצּוֹת וּבַחֹג הַשְּׁבָעוֹת וּבַחֹג הַסֻּכּוֹת:
8:13 וּבְמַסַּת יוֹמָא בְּיוֹמִיָּה לְאַסְקָא קֶרֶבֶן תְּדִירָא הִי כְּתַפְקֶדְתָּא דְּמֹשֶׁה וּמוֹסַפִּיא לְשִׁבְיָא וּלְרִישֵׁי יֶרֶחָא וּלְמוֹעֲדֵיָא תֵּלַת זְמָנִין בַּשָּׁתָא בַּחֲנָא דְּפִטִּירִיא וּבַחֲנָא

דשבויעא ובחנא דמטליא:

8:13 and *did so* according to the daily rule, offering *them* up according to the commandment of Moses, for the sabbaths, the new moons and the three annual feasts-- the Feast of Unleavened Bread, the Feast of Weeks and the Feast of Booths.

8:14 וַיַּעֲמֵד כְּמִשְׁפַּט דָּוִיד אָבִיו אֶת־מַחְלָקוֹת הַכֹּהֲנִים עַל־עֲבֹדָתָם וְהַלְוִיִּם
עַל־מִשְׁמֹרוֹתָם לְהֵלֵל וּלְשַׁרֵּת נֶגֶד הַכֹּהֲנִים לְדַבְּרֵיהֶם בְּיוֹמוֹ וְהַשְׁוֹעִרִים
בְּמַחְלָקוֹתָם לְשַׁעַר וְשַׁעַר כִּי כֵן מִצְוַת דָּוִיד אִישׁ־הָאֱלֹהִים:
8:14 וְאִקִּים הֵיכְמָה דַּפְקִיד דוד אבוי ית פלוגוות כהניא על עבדתהון ולואי
על מטרתהון לשבחא ולשמשא כל קבל כהניא כמסת יומא ביומיה
ולתרעייה בפלוגוותהון לכל תרעא ותרעא ארום היכנא תפקדתא דדוד
נביא דיי:

8:14 Now according to the ordinance of his father David, he appointed the divisions of the priests for their service, and the Levites for their duties of praise and ministering before the priests according to the daily rule, and the gatekeepers by their divisions at every gate; for David the man of God had so commanded.

8:15 וְלֹא סָרוּ מִצְוַת הַמֶּלֶךְ עַל־הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְכָל־דָּבָר וְלֹא־צִרוֹת:
8:15 וְלֹא עָטְרוּ תַּפְקִדְתָּא דַּמְלָכָא עַל כַּהֲנִיא וְלוֹיָאִי וְלִכְל מַדְעָם וְלִתְסַבְרִיא:

8:15 And they did not depart from the commandment of the king to the priests and Levites in any manner or concerning the storehouses.

8:16 וַתֵּכֶן כָּל־מְלָאכְתָּא שְׁלֹמֹה עַד־הַיּוֹם מוֹסֵד בֵּית־יְהוָה וְעַד־פִּלְתּוֹ שְׁלָם בֵּית
יְהוָה: ס
8:16 וַאֲתַקְנַת כָּל עֲבִידַת שְׁלֹמֹה מִן יוֹמָא דַּאֲתִיִּסַּד בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי עַד יוֹמָא
דַּאֲשְׁתִּיצִי וְשָׁלִים בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי:

8:16 Thus all the work of Solomon was carried out from the day of the foundation of the house of the LORD, and until it was finished. So the house of the LORD was completed.

8:17 אַז הָלַךְ שְׁלֹמֹה לְעִזְיוֹן־גִּבֹּר וְאֶל־אֵילוֹת הַיָּם בְּאֶרֶץ אֱדוֹם:
8:17 הָא בְּכִין הַלִּיךְ שְׁלֹמֹה לְכַרְךְ תַּרְנֻגּוּלָא וְלֵאִילוֹת דִּי עַל־כִּיף יִמָּא בַּאֲרַעַא
דַּאֲדוֹם:

8:17 Then Solomon went to Ezion-geber and to Elath on the seashore in the land of Edom.

8:18 וַיִּשְׁלַח־לוֹ חֹרֶם בְּיַד־עֲבָדָיו (אוֹנִיּוֹת) [אוֹנִיּוֹת] וְעֲבָדִים יוֹדְעֵי יָם וַיָּבִיאוּ
עִם־עֲבָדֵי שְׁלֹמֹה אוֹפִירָה וַיִּקְחוּ מִשָּׁם אַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים כֶּכֶר זָהָב וַיָּבִיאוּ
אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: פ
8:18 וְשָׁדַר לִיה חוֹרֶם בִּידָא דַּעֲבָדָיו אַלְפִּיא וְעַבְדִּין חֲכִימִין בִּימָא וַאֲתוּ עִם
עַבְדֵי שְׁלֹמֹה לַאֲוִפִּיר וְנִסִּיבוּ מִתְּמֵן אַרְבַּע מֵאָה וַחֲמִשִּׁין קִנְטִינֵרִין דְּדַהְבָּא
וַאֲיִיתִיאוּ לוֹת מַלְכָּא שְׁלֹמֹה:

8:18 And Huram by his servants sent him ships and servants who knew the sea; and they went with Solomon's servants to Ophir, and took from there four hundred and fifty talents of gold and brought them to King Solomon.

9:1 וּמִלְכַּת־שֶׁבָּא שָׁמְעָה אֶת־שִׁמְעָה שְׁלֹמֹה וַתָּבוֹא לְנִסּוֹת אֶת־שְׁלֹמֹה בְּחִידוֹת
בִּירוּשָׁלַם בְּחִיל כְּבֹד מְאֹד וְגִמְלִים נִשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב לָרֹב וְאִבְנֵי יָקָרָה
וַתָּבוֹא אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר עִמּוֹ אֶת כָּל־אֲשֶׁר הָיָה עִם־לִבָּבָה:
9:1 וּמִלְכַת זִמְרָגְד שָׁמְעַת ית שִׁמְעָה שְׁלֹמֹה וַאֲתַת לְנִסְאָה ית שְׁלֹמֹה בְּמוֹתִלוֹן
דְּחוּדִין בִּירוּשָׁלַם בְּחִיל תְּקִיף לַחְדָּא וְהוּגְנִין טַעִינֵן בּוֹסְמִין וְדַהְבָּא לְסוּגִי
וּמַרְגָּלִיין בְּחִירֵן וַאֲתַת לוֹת שְׁלֹמֹה וּמִלִּילַת עַמִּיָּה ית כָּל מַה דַּהּוּה עִם לְבָה:

9:1 Now when the queen of Sheba heard of the fame of Solomon, she came to Jerusalem to test Solomon with difficult questions. She had a very large retinue, with camels carrying spices and a large amount of gold and precious stones; and when she came to Solomon, she spoke with him about all that was on her heart.

9:2 וַיַּגֵּד-לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת-כָּל-דִּבְרֶיהָ וְלֹא-נִעְלָם דָּבָר מִשְׁלֹמֹה אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ:

9:2 ותני לה שלמה ית כל פתגמיהא ולא אתכסי מן שלמה מדעם דלא תני לה:

9:2 Solomon answered all her questions; nothing was hidden from Solomon which he did not explain to her.

9:3 וַתֵּרֶא מֶלֶכֶת-שֶׁבָא אֶת חֲכֹמַת שְׁלֹמֹה וְהַבֵּית אֲשֶׁר בָּנָה:

9:3 וחמת מלכת זמרגד ית חכמת שלמה ובית-מקדשא די בנא:

9:3 When the queen of Sheba had seen the wisdom of Solomon, the house which he had built,

9:4 וּמֵאֲכָל שֻׁלְחָנוֹ וּמוֹשָׁב עֲבָדָיו וּמַעְמָד מְשָׁרְתָיו וּמִלְבוּשֵׁיהֶם וּמִשְׁקֵי וּמִלְבוּשֵׁיהֶם וְעַלִּיתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית יְהוָה וְלֹא-הָיָה עוֹד בָּהּ רוּחַ:

9:4 ומיכלא דפתוריה ואסחרות עבדוי ומוקמנא דשמשי ולבושיהון ושקוותיה ולבושיהון ומסקתיה דסליק לבית-מקדשא דיי ולא אשתיירת תוב בה רוחא:

9:4 the food at his table, the seating of his servants, the attendance of his ministers and their attire, his cupbearers and their attire, and his stairway by which he went up to the house of the LORD, she was breathless.

9:5 וַתֹּאמֶר אֶל-הַמֶּלֶךְ אֱמֶת הִדְבָּר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בָאָרֶץ עַל-דִּבְרֶיךָ וְעַל-חֲכָמְתְּךָ:

9:5 ואמרת למלכא קושטא פתגמא די שמעית בארעי מטול דביריך ומטול חכמתך:

9:5 Then she said to the king, "It was a true report which I heard in my own land about your words and your wisdom.

9:6 וְלֹא-הֵאֱמַנְתִּי לְדִבְרֵיהֶם עַד אֲשֶׁר-בָּאתִי וַתֵּרְאִינִה עֵינַי וְהִנֵּה לֹא הִגַּדְתִּי חֲצִי מִרְבֵּית חֲכָמְתְּךָ יִסְפָּת עַל-הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי:

9:6 ולא הימנית לפתגמיהון עד דאתיתי וחמאה עייני והא לא אתחזה לי פלגות מן סוגעא דחכמתך אוסיפתא על שמועתא די שמעית:

9:6 "Nevertheless I did not believe their reports until I came and my eyes had seen it. And behold, the half of the greatness of your wisdom was not told me. You surpass the report that I heard.

9:7 אֲשֶׁרֶנִּי אֲנֹשִׁיךָ וְאֲשֶׁרֶנִּי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה הָעַמָּדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד וְשֹׁמְעִים אֶת-חֲכָמְתְּךָ:

9:7 טוביהון דגבריך וטוביהון דעבדך אליין דקיימין קומך תדירא דשמעין ית חכמתך:

9:7 "How blessed are your men, how blessed are these your servants who stand before you continually and hear your wisdom.

9:8 יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ בָּךְ לְתֵתְךָ עַל-כִּסְאוֹ לְמֶלֶךְ לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּאַהֲבַת אֱלֹהֶיךָ אֶת-יִשְׂרָאֵל לְהַעֲמִידוֹ לְעוֹלָם וַיִּתֶּנָּךְ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וצְדָקָה:

9:8 יהא יי אלהך מברך דאתרעי בך למנאה יתך מלכא למתב על כורסי מלכותא למהוי מליך קדם יי אלהך כד רחים אלהך ית ישראל לקיימותיה לעלם ומני יתך עלווייהון למלכא למעבד דין דקשוט וזכו:

9:8 "Blessed be the LORD your God who delighted in you, setting you on His throne as king for the LORD your God; because your God loved Israel establishing them forever, therefore He made you king over them, to do justice and righteousness."

9:9 וַתֵּתֶן לְמֶלֶךְ מֶאֶה וְעֶשְׂרִים כֶּפֶר זָהָב וּבִשְׁמִים לָרֶב מְאֹד וְאֶבֶן יָקָרָה וְלֹא

הָיָה כַּפְשָׁם הָהוּא אֲשֶׁר־נָתַן מֶלֶכֶת־שֶׁבַּא לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה:
9:9 וַיִּהְיֶה לַמֶּלֶכָּא מֵאָה וְעֶשְׂרִין קִנְטִירִין דְּדָהָב וּבֹסְמָא לְסוּגֵי לַחְדָּא
וּמְרַגְלִיין בַּחִירִין וְלֹא הוּא הִי כְּבֹסְמָא הָהוּא דִּי יִהְיֶה מַלְכָּת זְמַרְגָּד לַמֶּלֶכָּא
שְׁלֹמֹה:

9:9 Then she gave the king one hundred and twenty talents of gold and a very great *amount* of spices and precious stones; there had never been spice like that which the queen of Sheba gave to King Solomon.

9:10 וְגַם־עֲבָדֵי (חִירָם) [חֹרָם] וְעֲבָדֵי שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר־הֵבִיאוּ זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיאוּ
עֲצֵי אֱלֹגֻמִּים וְאֶבֶן יָקָרָה:
9:10 וְאוֹף עֲבָדֵי חִירָם וְעֲבָדֵי שְׁלֹמֹה דֹּאִיתִיאוּ דֶּהָבָא מֵאוֹפִיר אִיתִיו קִיסֵּי
אַלְמוּנִיָּא וּמְרַגְלִיתָא בַּחִירִין:

9:10 The servants of Hiram and the servants of Solomon who brought gold from Ophir, also brought alium trees and precious stones.

9:11 וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאֱלֹגֻמִּים מִסְלֹת לְבֵית־יְהוָה וְלְבֵית הַמֶּלֶךְ וְכִנּוֹרוֹת
וְנִבְלִים לְשָׁרִים וְלֹא־נִרְאוּ כָּהֶם לְפָנִים בְּאֶרֶץ יְהוּדָה:
9:11 וְעַבְדֵּי מֶלֶכָּא מִן קִיסֵּי אֱלֹמוּנִיָּא כִּיבְשִׁיָּהּ לְסַעֲדֵי לְבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּי
וְלְבֵית מֶלֶכָּא וְכִנּוּרִיָּא וְנִבְלִיָּא לְבָנֵי לוֹי דְּמִשְׁבַּחִין בְּהוֹן וְלֹא אֶתְחַמּוּן
דִּכְמַתְהוֹן מִן קִדְמַת דְּנָא בְּאַרְעָא דְּבֵית יְהוּדָה:

9:11 From the alium trees the king made steps for the house of the LORD and for the king's palace, and lyres and harps for the singers; and none like that was seen before in the land of Judah.

9:12 וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמֶלֶכֶת־שֶׁבַּא אֶת־כָּל־חֲפָצָהּ אֲשֶׁר שְׁאַלָּה מֶלֶכֶד
אֲשֶׁר־הֵבִיָּאָה אֶל־הַמֶּלֶךְ וַתִּהְיֶה וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא וְעֲבָדֶיהָ: פ
9:12 וּמֶלֶכָּא שְׁלֹמֹה יִהְיֶה לַמֶּלְכָּת זְמַרְגָּד יֵת כָּל רַעוּתָהּ דִּי בַּעַת מִנִּיהָ בְּר
מִמָּהּ דִּי יִהְיֶה לָּהּ חִלּוּפֵי מַה דֹּאִיתִיָּא לּוֹת מֶלֶכָּא וְאַתְפִּנִיָּאָת וְאִזְלָת לְאַרְעָה
הִיא וְעַבְדֶּיהָ:

9:12 King Solomon gave to the queen of Sheba all her desire which she requested besides a *return* for what she had brought to the king. Then she turned and went to her own land with her servants.

9:13 וַיְהִי מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא לְשְׁלֹמֹה בְּשָׁנָה אַחַת שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וָשֶׁשׁ
כִּכָּרֵי זָהָב:
9:13 וְהוּא מִתְקַלָּא דְּדֶהָבָא דִּהוּא אֶתִּי לְשְׁלֹמֹה בְּשֵׁת מֵאָה וְשִׁית וְשִׁיתִין
וְשִׁית קִנְטִירִין דְּדֶהָבָא:

9:13 Now the weight of gold which came to Solomon in one year was 666 talents of gold,

9:14 לְבָד מֵאַנְשֵׁי הַתְּרִים וְהַסְחָרִים מִבְּיָאִים וְכָל־מַלְכֵי עֵרָב וּפַחֲוֹת הָאָרֶץ
מִבְּיָאִים זָהָב וְכֶסֶף לְשְׁלֹמֹה:
9:14 בְּר מֵאַנְרֵי אֱוִמְנִיָּא וְסַחֲוֹרָת תְּגִרִיָּא דְּמוּבִלִּין וְכָל מַלְכֵי סוּמְכוּוֹתָא וְשִׁלְטוּנֵי
אַרְעָא דְּמוּבִלִּין כְּרָגָא דֶּהָבָא וְכֶסֶף לְשְׁלֹמֹה:

9:14 besides that which the traders and merchants brought; and all the kings of Arabia and the governors of the country brought gold and silver to Solomon.

9:15 וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מָאתַים צָנָה זָהָב שְׁחוּט שֵׁשׁ מֵאוֹת זָהָב שְׁחוּט יַעֲלֶה
עַל־הַצָּנָה הָאֶחָת:
9:15 וְעַבְדֵּי מֶלֶכָּא שְׁלֹמֹה מֵאַתָּן עֲגוּלִין דְּדֶהָבָא סְנִינָא דְּעוּזִלִּין יִתִּיהָ הִי כַּחוּטָא
שִׁית מֵאָה סְלַעִין דְּדֶהָבָא סְלִיק עַל עֲגוּלָּא חַד:

9:15 King Solomon made 200 large shields of beaten gold, using 600 *shekels* of beaten gold on each large shield.

9:16 וְשָׁלַשׁ־מֵאוֹת מְגִנִּים זָהָב שְׁחוּט שְׁלֹשׁ מֵאוֹת זָהָב יַעֲלֶה עַל־הַמָּגֶן הָאֶחָד וַיִּתְּנֵם הַמֶּלֶךְ בְּבֵית יַעַר הַלְּבָנוֹן: פ

9:16 וְתִלַּת מֵאָה תְּרִיסִין דְּדִהָבָא סָנִינָא דְעֻזְלִין יִתִּיהּ הִי כַחוּטָא תִּלַּת מֵאָה סִלְעִין דְּדִהָבָא סִלִּיק עַל תְּרַסָּא חָד וּמִנִּינוֹן מַלְכָּא בְּבֵית מִקְוֶרֶת מַלְכִּיא:

9:16 He made 300 shields of beaten gold, using three hundred shekels of gold on each shield, and the king put them in the house of the forest of Lebanon.

9:17 וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא־שֵׁן גָּדוֹל וַיַּצְפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר:

9:17 וַעֲבַד מַלְכָּא כּוֹרְסִיא דְשֵׁן דְּפִיל רַבָּא וַחֲפֵהי דִּהָב דְּכִי:

9:17 Moreover, the king made a great throne of ivory and overlaid it with pure gold.

9:18 וְשֵׁשׁ מַעְלֹת לְכִסֵּא וְכִבֵּשׁ בְּזָהָב לְכִסֵּא מְאֻחָזִים וַיִּדְּוֹת מִזָּה וּמִזָּה עַל־מְקוֹם הַשִּׁבְתָּ וּשְׁנַיִם אֲרִיֹּת עֲמֻדִים אֵצֶל הַיְּדוֹת:

9:18 וַאֲשֶׁתָּה מְסוּקִיִּין לְכוֹרְסִיא וְכִיבֵשׁ בְּדִהָבָא סָגִלְגִּי כּוֹרְסָא מְדַבְקִין בֵּיהּ וַאֲשֶׁרִית מְכָא וּמְכָא עַל אֶתֶר בֵּית מוֹתְבָא וְתָרִין אֲרִיוֹן קִיִּימִין כָּל־קִבֵּל אֲשֶׁרִיתָא:

9:18 There were six steps to the throne and a footstool in gold attached to the throne, and arms on each side of the seat, and two lions standing beside the arms.

9:19 וּשְׁנַיִם עָשָׂר אֲרִיֹּת עֲמֻדִים שָׁם עַל־שֵׁשׁ הַמַּעְלֹת מִזָּה וּמִזָּה לֹא־נַעֲשָׂה כֵן לְכָל־מַמְלָכָה:

9:19 וְתָרִיסֶר אֲרִיוֹן קִיִּימִין תָּמָן עַל שֵׁית מְסוּקִיִּין מְכָא וּמְכָא לֹא אֶתְעַבַּד הִיכְנָא לְכוֹלְהוֹן מַלְכוּתָא:

9:19 Twelve lions were standing there on the six steps on the one side and on the other; nothing like it was made for any other kingdom.

9:20 וְכָל כְּלֵי מִשְׁקָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה זָהָב וְכָל כְּלֵי בֵּית־יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סָגוֹר אֵין כֶּסֶף נִחְשָׁב בְּיָמֵי שְׁלֹמֹה לְמֵאוֹמָה:

9:20 וְכִלְהוֹן מֵאֲנִי מִשְׁתִּיא דְּמַלְכָּא שְׁלֹמָה דִּהָב וְכָל מֵאֲנִי בֵּית מִקְוֶרֶת מַלְכִּיא דִּהָב טַב לִית בַּהוֹן כֶּסֶּפָּא אַרוֹם לֹא אֶתְחַשִּׁיב סִימָא בְּיוֹמֵי שְׁלֹמָה לְמַדְעָם:

9:20 All King Solomon's drinking vessels were of gold, and all the vessels of the house of the forest of Lebanon were of pure gold; silver was not considered valuable in the days of Solomon.

9:21 כִּי־אֲנִיּוֹת לַמֶּלֶךְ הִלְכוֹת תְּרֻשִׁישׁ עִם עַבְדֵי חוּרָם אֶחָת לְשָׁלוֹשׁ שָׁנִים תָּבוֹאָנָה אֲנִיּוֹת תְּרֻשִׁישׁ נְשָׂאוֹת זָהָב וְכֶסֶף שְׁנֵהָבִים וְקוֹפִים וְתוֹפִיִּים: פ

9:21 אַרוֹם אֶלְפִּיא לְמַלְכָּא דְּאֻזְלִין לְאַפְרִיקַיָּה עִם עַבְדֵי חוּרָם חָד לְתִלַּת שָׁנִין אֶתְאֵן אֶלְפִּיא אַפְרִיקַיָּה טַעִינָן דִּהָבָא וְסִימָא וְשֵׁן דְּפִיל וְקוֹפִין וְטוּוֹסִין:

9:21 For the king had ships which went to Tarshish with the servants of Hiram; once every three years the ships of Tarshish came bringing gold and silver, ivory and apes and peacocks.

9:22 וַיִּגְדֵּל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמָה מִכָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ לְעֹשֶׂר וְחָכְמָה:

9:22 וְרַבָּא מַלְכָּא שְׁלֹמָה מִן כִּלְהוֹן מַלְכֵי אֶרֶעָא לְעוֹתֵר וּלְחַכְמָתָא:

9:22 So King Solomon became greater than all the kings of the earth in riches and wisdom.

9:23 וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ מְבַקְשִׁים אֶת־פָּנֵי שְׁלֹמֹה לְשִׁמְעַ אֶת־חֻכְמָתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן הָאֱלֹהִים בְּלִבּוֹ:

9:23 וְכִלְהוֹן מַלְכֵי אֶרֶעָא בַּעַן יֵת סַבְר אֶפִּי דְשְׁלֹמָה לְמִשְׁמַע יֵת חַכְמָתָהּ דִּי יֵהָב יֵי בִלְבִיָּה:

9:23 And all the kings of the earth were seeking the presence of Solomon, to hear his wisdom which God had put in his heart.

9:24 וְהֵם מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ כֶּלִי כֶסֶף וְכֶלִי זָהָב וְשִׁלְמוֹת נֶשֶׁק וּבִשְׂמִים
סוּסִים וּפָרָדִים דְּבַר־שָׁנָה בְּשָׁנָה: פ

9:24 וְהֵינּוֹן מֵיִיתִין לְשִׁלְמָה גִּבֹּר דּוֹרוֹנִיָּה מֵאֲנִי סִימָא וּמֵאֲנִי דִּהְבָּא וּפּוֹלְדִיסִין
דְּבוּץ זֵינִי קֶרְבָּא וּבּוּסְמִין סוּסוֹן וּכּוּדְנִין גּוֹזֵרֵת שָׁנָא בְּשָׁנָא:

9:24 They brought every man his gift, articles of silver and gold, garments, weapons, spices, horses and mules, so much year by year.

9:25 וַיְהִי לְשִׁלְמָה אַרְבַּעַת אֲלָפִים אַרְיֹות סוּסִים וּמֵרַכְבוֹת וּשְׁנַיִם־עָשָׂר אֲלָף
פָּרָשִׁים וַיִּנְיחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעַם־הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלַם:

9:25 וְהוּא לְשִׁלְמָה אַרְבַּע אֲלָפִין אַרְיִין דְּסוּסוֹן וְאַרְתַּכִּין וְתַרְסֵר אֲלָפִין
פָּרָשִׁין וְאַשְׁרָנוֹן בְּקֶרְוֵי אַרְתִּיכִיא בֶר־מֶן מַה דִּהוּ עִם מֶלֶכָא בִירוּשָׁלַם:

9:25 Now Solomon had 4,000 stalls for horses and chariots and 12,000 horsemen, and he stationed them in the chariot cities and with the king in Jerusalem.

9:26 וַיְהִי מוֹשֵׁל בְּכָל־הַמְּלָכִים מִן־הַנָּהָר וְעַד־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד גְּבוּל מִצְרַיִם:

9:26 וְהוּא שְׁלִיט בְּכָל־הוֹן מַלְכִּיא מִן פֶּרֶת וְעַד אֶרְעָא דְּפִלְשְׁתַּי וְעַד תַּחֲוֹם
מִצְרַיִם:

9:26 He was the ruler over all the kings from the Euphrates River even to the land of the Philistines, and as far as the border of Egypt.

9:27 וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלַם כְּאֲבָנִים וְאֵת הָאֲרָזִים נָתַן כְּשִׁקְמִים
אֲשֶׁר־בְּשִׁפְלָה לָרֶב:

9:27 וַיְהִי מֶלֶכָא יֵת סִימָא בִירוּשָׁלַם זִלִּיל הִי כְּאַבְנִיא וִית אֶרְזִיא יְהִי
בְּזִילוֹתָא הִי כְּשִׁקְמִיא דִּי בְּשִׁפְלָתָא לְסוּגִי:

9:27 The king made silver as common as stones in Jerusalem, and he made cedars as plentiful as sycamore trees that are in the lowland.

9:28 וּמוֹצִיאִים סוּסִים מִמִּצְרַיִם לְשִׁלְמָה וּמִכָּל־הָאֲרָצוֹת:

9:28 וּמִפְקִין סוּסוֹן מִמִּצְרַיִם לְשִׁלְמָה וּמִן כָּל־הוֹן אֶרְעֻתָא:

9:28 And they were bringing horses for Solomon from Egypt and from all countries.

9:29 וּשְׂאֵר דְּבָרֵי שְׁלֹמֹה הָרֵאשִׁינִים וְהָאַחֲרוֹנִים הֵלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־דְּבָרֵי נָתָן
הַנָּבִיא וְעַל־נְבוּאָת אַחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי וּבַחֲזוֹת (יַעֲדִי) [יַעֲדָן] הַחֲזָה עַל־יָרְבֵּעַם
בֶּן־נִבְט:

9:29 וּמוֹתֵר מִלִּי שְׁלֹמָה קִדְמָא וּבִתְרָאִי הֵלֹא אֲנוֹן כְּתִיבִין עַל פִּתְגָמֵי נָתָן
נְבִיא וְעַל נְבִיאוֹתִיה דְּאַחִיָּה דְּמֶן שִׁילָה וּבַחֲזוֹנָא דִּיעֲדוֹ נְבִיא דְּאַתְנַבִּיאָו עַל
יָרְבֵּעַם בֶּר נְבִט:

9:29 Now the rest of the acts of Solomon, from first to last, are they not written in the records of Nathan the prophet, and in the prophecy of Ahijah the Shilonite, and in the visions of Iddo the seer concerning Jeroboam the son of Nebat?

9:30 וַיִּמְלֹךְ שְׁלֹמֹה בִירוּשָׁלַם עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל אַרְבַּעִים שָׁנָה:

9:30 וּמִלִּךְ שְׁלֹמָה בִירוּשָׁלַם עַל כָּל־הוֹן יִשְׂרָאֵל אַרְבַּעִין שָׁנִין:

9:30 Solomon reigned forty years in Jerusalem over all Israel.

9:31 וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֵהוּ בְּעִיר דָּוִיד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ רְחַבְעָם בְּנוֹ
תַּחְתָּיו: פ

9:31 וּשְׁכִיב שְׁלֹמָה עִם אֲבֹהָתוֹי וּקְבֵרוֹ יִתִּיה בְּקֶרְתָּא דְּדוֹד אָבִיו וּמִלִּךְ רְחַבְעָם
בְּרִיה בְּאַתְרוֹי:

9:31 And Solomon slept with his fathers and was buried in the city of his father David; and his son Rehoboam reigned in

his place.

10:1 וַיֵּלֶךְ רְחָבִיעַם שְׁכֶמָה כִּי שָׁכַם בָּאוּ כָל־יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ:
10:1 וְאִזַּל רְחָבִיעַם לְשָׁכַם אֲרוֹם בְּשָׁכַם אֹתוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל לְאַמְלָכָא יְתִיה:

10:1 Then Rehoboam went to Shechem, for all Israel had come to Shechem to make him king.

10:2 וַיְהִי כִשְׁמֹעַ יִרְבֵּעַם בֶּן־נִבַּט וְהוּא בְּמִצְרַיִם אֲשֶׁר בָּרַח מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ
וַיָּשָׁב יִרְבֵּעַם מִמִּצְרַיִם:

10:2 וְהוּא כֹד שָׁמַע יִרְבֵּעַם בֶּר נִבַט וְהוּא שָׂרִי בְּמִצְרַיִם דִּי עֵרַק מִן־קֶדֶם
שְׁלֹמֹה מֶלֶכָא וְתָב יִרְבֵּעַם מִמִּצְרַיִם:

10:2 When Jeroboam the son of Nebat heard of it (for he was in Egypt where he had fled from the presence of King Solomon), Jeroboam returned from Egypt.

10:3 וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְרְאוּ־לֹו וַיָּבֹא יִרְבֵּעַם וְכָל־יִשְׂרָאֵל וַיְדַבְּרוּ אֶל־רְחָבִיעַם לֵאמֹר:
10:3 וּשְׁדֵרוּ וּקְרוּ לִיה וְאֹתוֹ יִרְבֵּעַם וְכָל יִשְׂרָאֵל וּמְלִילוֹ עִם רְחָבִיעַם לְמִימֵר:

10:3 So they sent and summoned him. When Jeroboam and all Israel came, they spoke to Rehoboam, saying,

10:4 אָבִיךָ הִקְשָׁה אֶת־עֲלָנוּ וְעַתָּה הִקְלֵ מֵעֲבֹדֶת אָבִיךָ הַקָּשָׁה וּמַעַלּוֹ הַכָּבֵד
אֲשֶׁר־נָתַן עָלֵינוּ וְנַעֲבֹדְךָ:

10:4 אֲבוּךָ אֶקְשִׁי יָת נִירְנָא וְכִדּוֹן אֶקִּיל אַנְתָּ מִן פּוֹלְחָנָא דִּאֲבוּךָ קִשְׁיָא
וּמִנִּירְיָה תְּקִיפָא דִּיהָב עֲלָנָא וְנַפְלַחְנָךְ:

10:4 "Your father made our yoke hard; now therefore lighten the hard service of your father and his heavy yoke which he put on us, and we will serve you."

10:5 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְשׁוּבוּ אֵלַי וַיֵּלֶךְ הָעָם: ס
10:5 וְאָמַר לְהוֹן עַד־זְמַן תִּלְתָּא יוֹמִין אֲוִרִיכוּ וְתוֹבוּ לוֹתִי וְאִזְלוּ עִמָּא:

10:5 He said to them, "Return to me again in three days." So the people departed.

10:6 וַיִּנְעֹץ הַמֶּלֶךְ רְחָבִיעַם אֶת־הַזְקֵנִים אֲשֶׁר־הָיוּ עֹמְדִים לִפְנֵי שְׁלֹמֹה אָבִיו
בְּהִיטּוֹ חַי לֵאמֹר אֵיךְ אַתֶּם נוֹעְצִים לְהַשִּׁיב לָעַם־הַזֶּה דְּבַר:

10:6 וְאַתְּמֶלֶךְ מֶלֶכָא רְחָבִיעַם עִם סְבִיא דְּהוּוֹן קִיִּימִין וּמִשְׁמִשִּׁין קֶדֶם שְׁלֹמֹה
אֲבוּי בְּמַהוּיָה קִיִּים לְמִימֵר אַכְדִּין אֹתוֹן מִתְּמַלְכִּין לְאַתְבָּא לְעִמָּא הַדִּין
פְּתַגְמָא:

10:6 Then King Rehoboam consulted with the elders who had served his father Solomon while he was still alive, saying, "How do you counsel *me* to answer this people?"

10:7 וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר אִם־תִּהְיֶה לְטוֹב לְהָעָם הַזֶּה וּרְצִיתָם וְדִבַּרְתָּ אֲלֵהֶם
דְּבָרִים טוֹבִים וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים כָּל־הַיָּמִים:

10:7 וּמְלִילוֹ עֲמִיָה לְמִימֵר אֵין תְּהָא לְטַב לְעִמָּא הַדִּין וְתַתְרַעִי בְּהוֹן וְתַמְלִיל
עֲמַהוֹן פְּתַגְמִין תְּקִנִּין וַיְהוֹן לְךָ לְעַבְדִּין כָּל יוֹמִיא:

10:7 They spoke to him, saying, "If you will be kind to this people and please them and speak good words to them, then they will be your servants forever."

10:8 וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת הַזְקֵנִים אֲשֶׁר יַעֲצָהוּ וַיִּנְעֹץ אֶת־הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ
הָעֹמְדִים לִפְנָיו:

10:8 וּשְׁבַק יָת מַלְכַּת סְבִיא דִּי מַלְכוּהִי וְאַתְּמֶלֶךְ בְּטַלְיָא דִּי רַבִּיאָו עֲמִיָה
דְּקִיִּימִין וּמִשְׁמִשִּׁין קֶדְמוּי:

10:8 But he forsook the counsel of the elders which they had given him, and consulted with the young men who grew up with him and served him.

10:9 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מָה אַתֶּם נוֹעְצִים וְנָשִׁיב דְּבַר אֶת־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלַי לֵאמֹר הֲקֵל מִן־הָעַל אֲשֶׁר־נָתַן אָבִיךָ עֲלֵינוּ:
10:9 ואמר לון מה אתון מתמלכין ונתיב פתגמא ית עמא הדין די מלילו לותי למימר אקיל מן נירא דיהב אבוך עלנא:

10:9 So he said to them, "What counsel do you give that we may answer this people, who have spoken to me, saying, 'Lighten the yoke which your father put on us'?"

10:10 וַיַּדְּבְּרוּ אֹתוֹ הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ לֵאמֹר כֹּה־תֹאמַר לָעָם אֲשֶׁר־דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ לֵאמֹר אָבִיךָ הַכְבִּיד אֶת־עַלְנוּ וְאַתָּה הֲקֵל מֵעַלְנוּ כֹּה תֹאמַר אֲלֵהֶם קִטְנִי עֲבָה מִמֶּתְנִי אָבִי:

10:10 ומלילו עמיה שלייא די רביאו עמיה למימר כדנן תימר לעמא די מלילו עמך למימר אבוך אתקיף ית נירנא ואת אקיל מננא כדנן תימר לון חלשותי תקיפא מן גבורתיה דאבא:

10:10 The young men who grew up with him spoke to him, saying, "Thus you shall say to the people who spoke to you, saying, 'Your father made our yoke heavy, but you make it lighter for us.' Thus you shall say to them, 'My little finger is thicker than my father's loins!'"

10:11 וְעַתָּה אָבִי הָעַמִּים עֲלֵיכֶם עַל כָּבֶד וְאֲנִי אֶסִּיף עַל־עַלְכֶּם אָבִי יִסֹּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים וְאֲנִי בְּעֶקְרָבִים: ס
10:11 וכדון אבא רמא עלויכון ניר תקיף ואנא אוסיף על ניריכון אבא רדא יתכון בשרביטין ואנא במרגנין:

10:11 'Whereas my father loaded you with a heavy yoke, I will add to your yoke; my father disciplined you with whips, but I will discipline you with scorpions.'

10:12 וַיָּבֹא יִרְבֵּעַם וְכָל־הָעָם אֶל־רַחֲבֵעַם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר שׁוּבוּ אֵלַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי:
10:12 ואתא ירבעם וכל עמא לות רחבעם ביומא תליתאה היכמה דמליל מלכא למימר תובו לותי ביומא תליתאה:

10:12 So Jeroboam and all the people came to Rehoboam on the third day as the king had directed, saying, "Return to me on the third day."

10:13 וַיַּעֲנֵם הַמֶּלֶךְ קָשָׁה וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ רַחֲבֵעַם אֶת עֲצַת הַזִּקְנִים:
10:13 ואתיבנון מלכא פתגמין קשיין ושבק מלכא רחבעם ית מלכת סביא:

10:13 The king answered them harshly, and King Rehoboam forsook the counsel of the elders.

10:14 וַיַּדְּבַר אֲלֵהֶם כַּעֲצַת הַיְלָדִים לֵאמֹר אֶכְבִּיד אֶת־עַלְכֶּם וְאֲנִי אֶסִּיף עֲלֵי אָבִי יִסֹּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים וְאֲנִי בְּעֶקְרָבִים:
10:14 ומליל לין לון הי כמלכת שלייא למימר אבא אתקיף ית ניריכון ואנא אוסיף עלוהי אבא רדא יתכון בשרביטין ואנא במרגנין:

10:14 He spoke to them according to the advice of the young men, saying, "My father made your yoke heavy, but I will add to it; my father disciplined you with whips, but I will discipline you with scorpions."

10:15 וְלֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶל־הָעָם כִּי־הָיְתָה נִסְכָּה מֵעַם הָאֱלֹהִים לְמַעַן הָקִים יְהוָה אֶת־דִּבְּרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אַחִיהוּ הַשִּׁלּוֹנִי אֶל־יִרְבֵּעַם בֶּן־נֶבַט:
10:15 ולא קביל מלכא מן עמא ארום הות תוסקפא מן־קדם יי מן־בגלל לאקמא יי ית פתגמיה די מליל ביד אחיה דמן שילו על ירבעם בר נבט:

10:15 So the king did not listen to the people, for it was a turn of events from God that the LORD might establish His word, which He spoke through Ahijah the Shilonite to Jeroboam the son of Nebat.

10:16 וְכָל־יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ לָהֶם וַיָּשִׁיבוּ הָעָם אֶת־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר

מִה־לָנוּ חֶלֶק בְּדָוִיד וְלֹא־נִחַלָה בְּבֶן־יִשְׁי אִישׁ לְאַהֲלֵיךָ יִשְׂרָאֵל עֲתָה רְאֵה
בֵּיתְךָ דָּוִיד וַיֵּלֶךְ כָּל־יִשְׂרָאֵל לְאַהֲלָיו: ס
10:16 וְכָל־הָעָם יִשְׂרָאֵל חֲמוֹן אָרוֹם לֹא קָבִיל מַלְכָא מִנְהוֹן וְאַתִּיבּוּ עִמָּא יֵת
מַלְכָא לְמִימַר מַה אֵיִת לָנָא חוֹלֶק בְּדוֹד וְאַחְסַנְתָּא בְּבִרְיָה דִּישִׁי גִבּוֹר
לְקִרְוִיךָ יִשְׂרָאֵל כְּדוֹן מְלוּךְ עַל אַנְשֵׁי בֵּיתְךָ דּוֹד וְאַזְלוּ כָל־הָעָם יִשְׂרָאֵל
לְקִרְוֵיהוֹן:

10:16 When all Israel saw that the king did not listen to them the people answered the king, saying, "What portion do we have in David? We have no inheritance in the son of Jesse. Every man to your tents, O Israel; Now look after your own house, David." So all Israel departed to their tents.

10:17 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ עֲלֵיהֶם רְחַבְעָם:
10:17 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיתְבִּין בְּקִרְוֵיא דְּבֵית יְהוּדָה וּמִלִּיךְ עֲלֵיהוֹן רְחַבְעָם:

10:17 But as for the sons of Israel who lived in the cities of Judah, Rehoboam reigned over them.

10:18 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת־הָדָרָם אֲשֶׁר עַל־הַמָּס וַיִּרְגְּמוּ־בּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֹבֵן וַיָּמָת וְהַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם הִתְאַמֵּץ לַעֲלוֹת בְּמַרְכָּבָה לָנוֹס יְרוּשָׁלַם: ס
10:18 וְשָׂדֶר מַלְכָא רְחַבְעָם יֵת הָדוֹרָם דְּמִמְנִי עַל מַסְקֵי מַסִּין וּפְתִקוּ בֵּיהּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אַבְנִיא וּמִית וּמַלְכָא רְחַבְעָם אֶתְוֹקַף לְמַסַּק בְּאַרְתִּיכָא לְמִיפָךְ
לְיְרוּשָׁלַם:

10:18 Then King Rehoboam sent Hadoram, who was over the forced labor, and the sons of Israel stoned him to death. And King Rehoboam made haste to mount his chariot to flee to Jerusalem.

10:19 וַיִּפְשְׁעוּ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית דָּוִיד עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ס
10:19 וּמִרְדּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּבֵית דּוֹד עַד־זְמַן יוֹמָא הַדִּין:

10:19 So Israel has been in rebellion against the house of David to this day.

11:1 וַיָּבֹא רְחַבְעָם יְרוּשָׁלַם וַיִּקְהַל אֶת־בֵּית יְהוּדָה וּבְנֵימָן מֵאָה וּשְׁמוֹנִים אֲלָף
בְּחֹזֶר עֶשְׂרֵה מִלְחָמָה לְהִלָּחֵם עִם־יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב אֶת־הַמַּמְלָכָה לְרְחַבְעָם: פ
11:1 וְאַתָּא רְחַבְעָם לְיְרוּשָׁלַם וּכְנֹשׁ יֵת בֵּית יְהוּדָה וּבְנֵימָן מֵאָה וְתִמְנָן אֲלָפִין
גִּבּוֹר גִּבּוֹר אַנְשֵׁי עֲבָדֵי קִרְבָּא לְמַסְדְּרָא סְדְרֵי קִרְבָּא עִם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְאַתְבָּא
יֵת מַלְכוּתָא לְרְחַבְעָם:

11:1 Now when Rehoboam had come to Jerusalem, he assembled the house of Judah and Benjamin, 180,000 chosen men who were warriors, to fight against Israel to restore the kingdom to Rehoboam.

11:2 וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־שְׁמַעְיָהוּ אִישׁ־הָאֱלֹהִים לֵאמֹר:
11:2 וְהוּא פִתְגָם נְבוּאָה מִן־קֳדָם יְיָ עִם שְׁמַעְיָה נְבִיא דִּינִי לְמִימַר:

11:2 But the word of the LORD came to Shemaiah the man of God, saying,

11:3 אֲמַר אֶל־רְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֵל כָּל־יִשְׂרָאֵל בִּיהוּדָה וּבְנֵימָן
לֵאמֹר:

11:3 אֲמַר לְרְחַבְעָם בֶּר שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ שְׁבִטָא דְּבֵית יְהוּדָה וְעִם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל
דְּבִיהוּדָה וּבְנִימָן לְמִימַר:

11:3 "Speak to Rehoboam the son of Solomon, king of Judah, and to all Israel in Judah and Benjamin, saying,

11:4 כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא־תַעֲלֹךְ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ עִם־אַחֵיכֶם שׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ כִּי
מֵאַתִּי נְהִיָּה הַדְּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־דְּבָרֵי יְהוָה וַיָּשֻׁבוּ מִלָּכֶת אֶל־רְחַבְעָם: פ
11:4 כְּדִנָּן אֲמַר יְיָ לֹא תַסְקוֹן וְלֹא תִגִּיחוּן קִרְבָּא עִם אַחִיכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹבוּ
גִּבּוֹר לְבִיתִיהּ אָרוֹם מִן־קֳדָם יְיָ הוּא פִתְגָמָא הַדִּין וּקְבִילוּ יֵת פִתְגָמֵי דִּינִי וְתִבּוּ
מִלְמִיזֵל לוֹת יִרְבַּעַם:

11:4 Thus says the LORD, "You shall not go up or fight against your relatives; return every man to his house, for this thing is from Me." So they listened to the words of the LORD and returned from going against Jeroboam.

11:5 וַיֵּשֶׁב רַחֲבֹעַם בִּירוּשָׁלַם וַיִּבֶן עָרִים לְמִצּוֹר בִּיהוּדָה:

11:5 וַיִּתֵּב רַחֲבֹעַם בִּירוּשָׁלַם וּבָנָא קְרוּיִן כְּרִיכֵן בְּאַרְעֵי שְׁבִטַּא דְּבֵית יְהוּדָה:

11:5 Rehoboam lived in Jerusalem and built cities for defense in Judah.

11:6 וַיִּבֶן אֶת־בֵּית־לָחֶם וְאֶת־עֵיטָם וְאֶת־תְּקוּעַ:

11:6 וּבָנָא יֵת בֵּית־לָחֶם וַיִּתֵּם עֵיטָם וַיִּתֵּם תְּקוּעַ:

11:6 Thus he built Bethlehem, Etam, Tekoa,

11:7 וְאֶת־בֵּית־צֹר וְאֶת־שׁוֹכּוֹ וְאֶת־עַדְלָם:

11:7 וַיִּתֵּם בֵּית־צֹר וַיִּתֵּם שׁוֹכּוֹ וַיִּתֵּם עַדְלָם:

11:7 Beth-zur, Soco, Adullam,

11:8 וְאֶת־גַּת וְאֶת־מַרְשָׁה וְאֶת־זִיף:

11:8 וַיִּתֵּם גַּת וַיִּתֵּם מַרְשָׁה וַיִּתֵּם זִיף:

11:8 Gath, Mareshah, Ziph,

11:9 וְאֶת־אֲדוֹרַיִם וְאֶת־לָכִישׁ וְאֶת־עֶזְקָה:

11:9 וַיִּתֵּם אֲדוֹרַם וַיִּתֵּם לָכִישׁ וַיִּתֵּם עֶזְקָה:

11:9 Adoraim, Lachish, Azekah,

11:10 וְאֶת־צֹרֶחַ וְאֶת־אֵיֶלֶון וְאֶת־חֶבְרוֹן אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וּבְבִנְיָמִן עָרֵי מִצְרוֹת:

11:10 וַיִּתֵּם צֹרֶחַ וַיִּתֵּם אֵילֶון וַיִּתֵּם חֶבְרוֹן דִּי בְּשִׁיבַת יְהוּדָה וּבְשִׁיבַת בְּנִימִן קְרוּיִן

כְּרִיכֵן:

11:10 Zorah, Aijalon and Hebron, which are fortified cities in Judah and in Benjamin.

11:11 וַיַּחֲזֶק אֶת־הַמִּצְרוֹת וַיִּתֵּן בָּהֶם נְגִידִים וְאַצָּרוֹת מֵאֵכֶל וְשֵׁמֶן וַיִּין:

11:11 וַשְּׁפִץ יֵת קְרוּיָא כְּרִיכְתָא וּמִנִּי בַּהוֹן אֲרֻכּוֹנִין וְתַסְבְּרִין מִלִּיִּן מִיכְלָא

וּמִשְׁחָא וְחִמְרָא:

11:11 He also strengthened the fortresses and put officers in them and stores of food, oil and wine.

11:12 וּבְכָל־עִיר וָעִיר צִנּוֹת וְרִמָּחִים וַיַּחֲזֶקם לְהִרְבָּה מְאֹד וַיְהִי־לֹו יְהוּדָה

וּבְנִימִן: ס

11:12 וּבְכָל קְרִי וְקָרִי יֵהָב עֲנִילִין וּמוֹרִנִין וְתַקִּיפִנוֹן לְסוּגֵי לַחְדָּא וְהוּון לֵיה

שִׁיבַת יְהוּדָה וּשִׁיבַת בְּנִימִן:

11:12 He put shields and spears in every city and strengthened them greatly. So he held Judah and Benjamin.

11:13 וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר בְּכָל־יִשְׂרָאֵל הִתִּיצְבוּ עָלָיו מִכָּל־גְּבוּלָם:

11:13 וְכַהֲנִיא וְלִוְיָאֵי דִי בְּכָל יִשְׂרָאֵל אֲתַעְתְּדוּ עֲלוּהֵי מִכָּל תַּחֲוּמֵיהוֹן:

11:13 Moreover, the priests and the Levites who were in all Israel stood with him from all their districts.

11:14 כִּי־עָזְבוּ הַלְוִיִּם אֶת־מִגְרָשֵׁיהֶם וְאֶחָזָתָם וַיֵּלְכוּ לִיהוּדָה וּלְיִירוּשָׁלַם

כִּי־הִזְנִיחָם יִרְבְּעָם וּבָנָיו מִפֶּהֶן לִיהוָה:

11:14 אַרוֹם שְׁבָקוּ לִוְיָאֵי יֵת פְּרוּיִלִיהוֹן וְאַחֻדְתַּהוֹן וְאַזְלוּ לְשִׁיבַת יְהוּדָה

וּלְיִירוּשָׁלַם אַרוֹם עֲכִיבָנוֹן וְלֹא שְׁבָקָנוֹן יִרְבְּעָם וּבְנוֵי מִלְשַׁמְשָׁא קִדְּם יִי:

11:14 For the Levites left their pasture lands and their property and came to Judah and Jerusalem, for Jeroboam and his sons had excluded them from serving as priests to the LORD.

11:15 וַיַּעֲמֵד-לוֹ כֹהֲנִים לַבָּמֹת וְלַשְּׁעִירִים וְלַעֲגֻלִּים אֲשֶׁר עָשָׂה:

11:15 ואקים ליה כומרין לבמסייה ולשידין ולעגלין די עבד:

11:15 He set up priests of his own for the high places, for the satyrs and for the calves which he had made.

11:16 וְאַחֲרֵיהֶם מִכָּל שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל הִנְתָּנִים אֶת-לִבְכֶם לִבְקֹשׁ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּאוּ יְרוּשָׁלַם לְזִבּוֹחַ לַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם:

11:16 ובתריהון מכל שבטא דישראל דיהבין ית לבהון למתבע אולפן מן-קדם ייי אלהא דישראל אתו לירושלם לדבחא קדם ייי אלהא דאבהתהון:

11:16 Those from all the tribes of Israel who set their hearts on seeking the LORD God of Israel followed them to Jerusalem, to sacrifice to the LORD God of their fathers.

11:17 וַיַּחֲזִקוּ אֶת־מַלְכוּת יְהוּדָה וַיֹּאמְצוּ אֶת־רַחֲבֵעַם בֶּן־שְׁלֹמֹה לְשָׁנִים שְׁלוֹשׁ כִּי הָלְכוּ בְּדֶרֶךְ דָּוִיד וְשְׁלֹמֹה לְשָׁנִים שְׁלוֹשׁ:

11:17 ותקיפו ית מלכותא דבית יהודה ואלימו ית רחבעם בר שלמה לשנין תלת ארום הליכו באורח דוד ושלמה לשנין תלת:

11:17 They strengthened the kingdom of Judah and supported Rehoboam the son of Solomon for three years, for they walked in the way of David and Solomon for three years.

11:18 וַיִּקַּח-לוֹ רַחֲבֵעַם אִשָּׁה אֶת־מַחֲלַת (בֶּן) [בֶּת־]יְרִמּוֹת בֶּן־דָּוִיד אֲבִיהֶּיָל בֶּת־אֵלִיאָב בֶּן־יֵשִׁי:

11:18 ונסיב ליה רחבעם אתתא ית מחלת בת ירימות בר דוד וית אביחיל בת אליאב בר ישי:

11:18 Then Rehoboam took as a wife Mahalath the daughter of Jerimoth the son of David and of Abihail the daughter of Eliab the son of Jesse,

11:19 וַתֵּלֶד לוֹ בָנִים אֶת־יְעוֹשׁ וְאֶת־שֹׁמְרִיָּה וְאֶת־זָהָם:

11:19 וילידת ליה בנין ית יעוש וית שמריה וית זהם:

11:19 and she bore him sons: Jeush, Shemariah and Zaham.

11:20 וְאַחֲרֵיהָ לָקַח אֶת־מַעֲכָה בֶּת־אֲבִשָׁלוֹם וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אֲבִיָּה וְאֶת־עֲטָי וְאֶת־זִיזָא וְאֶת־שְׁלֹמִית:

11:20 ובתרהא נסיב ית מעכה בת אבשלום וילידת ליה ית אביה וית עתאי וית זיזא וית שלמית:

11:20 After her he took Maacah the daughter of Absalom, and she bore him Abijah, Attai, Ziza and Shelomith.

11:21 וַיֹּאהֲב רַחֲבֵעַם אֶת־מַעֲכָה בֶּת־אֲבִשָׁלוֹם מִכָּל־נָשָׁיו וּפִילָגֶשָׁיו כִּי נָשִׁים שְׁמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה נָשָׂא וּפִילָגֶשָׁים שְׁשִׁים וַיּוֹלֵד עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה בָנִים וְשִׁשִּׁים בָּנוֹת:

11:21 ורחים רחבעם ית מעכה בת אבשלום מן כל נשוהי ופילקתוהי ארום נשין תמניסרי נסיב ופילקתין שתין ואוליד עשרין ותמניא בנין ושתיין בנן:

11:21 Rehoboam loved Maacah the daughter of Absalom more than all his *other* wives and concubines. For he had taken eighteen wives and sixty concubines and fathered twenty-eight sons and sixty daughters.

11:22 וַיַּעֲמֵד לְרֹאשׁ רַחֲבֵעַם אֶת־אֲבִיָּה בֶּן־מַעֲכָה לְנָגִיד בְּאָחָיו כִּי לְהַמְלִיכוֹ:

11:22 ומני לרישא רחבעם ית אביה בר מעכה לארכון על אחוהי ארום אמר למתן ליה מלכותא:

11:22 Rehoboam appointed Abijah the son of Maacah as head and leader among his brothers, for he *intended* to make him king.

11:23 וַיָּבֹן וַיַּפְרִץ מִכָּל־בָּנוֹ לְכָל־אֲרָצוֹת יְהוּדָה וּבְנֵימָן לְכָל־עָרֵי הַמְּצֻרוֹת וַיִּתֵּן לָהֶם הַמָּזוֹן לָרֶב וַיִּשְׁאֵל הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ:

11:23 ובנא ושפיץ קרוין ומני מכל בנוי על כל ארעתא דבית יהודה ובנימן לכלהון קרויא כריכתא ויהב להון מזונא לסוגי ושאל למסב ריכפת נשיא:

11:23 He acted wisely and distributed some of his sons through all the territories of Judah and Benjamin to all the fortified cities, and he gave them food in abundance. And he sought many wives *for them*.

12:1 ויהי כהן מלכות רחבעם וכחזקתו עזב את־תורת יהוה וכל־ישראל עמו: פ

12:1 והוה כד אתקנת מלכותיה דרחבעם וכד אתוקף שבק ית אוריתא דיי וכל ישראל עמיה:

12:1 When the kingdom of Rehoboam was established and strong, he and all Israel with him forsook the law of the LORD.

12:2 ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שישק מלך־מצרים על־ירושלם כי מעלו ביהוה:

12:2 והוה בשתא חמישיתא למלכא רחבעם סליק שישק מלכא דמצרים על ירושלם מטול דשקרו במימרא דיי:

12:2 And it came about in King Rehoboam's fifth year, because they had been unfaithful to the LORD, that Shishak king of Egypt came up against Jerusalem

12:3 באלף ומאתים רכב ובששים אלף פרשים ואין מספר לעם אשר־באו עמו ממצרים לובים סכיים וכושים:

12:3 באלפא ומאתן ארתיכין ובשתין אלפין פרשין ולית סכום לעמא דאתו עמיה ממצרים לובאי וסוכאי וכושאי:

12:3 with 1,200 chariots and 60,000 horsemen. And the people who came with him from Egypt were without number: the Lubim, the Sukkiim and the Ethiopians.

12:4 וילכד את־ערי המצרות אשר ליהודה ויבא עד־ירושלם: ס

12:4 וכבש ית קרויא כריכתא די דהוו ליהודה ואתא לירושלם:

12:4 He captured the fortified cities of Judah and came as far as Jerusalem.

12:5 ושמעיה הנביא בא אל־רחבעם ושרי יהודה אשר־נאספו אל־ירושלם מפני שישק ויאמר להם כה־אמר יהוה אתם עזבתם אתי ואף־אני עזבתי אתכם ביד־שישק:

12:5 ושמעיה נביא אתא לות רחבעם ורבני יהודה דאתכנשו לירושלם מן־קדם שישק ואמר להון כדנן אמר יי אתון שבקתון ית דחלתי וברם אנא אשבוק יתכון בידא דשישק:

12:5 Then Shemaiah the prophet came to Rehoboam and the princes of Judah who had gathered at Jerusalem because of Shishak, and he said to them, "Thus says the LORD, 'You have forsaken Me, so I also have forsaken you to Shishak.'"

12:6 ויכנעו שרי־ישראל והמלך ויאמרו צדיק יהוה:

12:6 ואתכנעו רבני ישראל ומלכא ואמרו זכאה הוא יי:

12:6 So the princes of Israel and the king humbled themselves and said, "The LORD is righteous."

12:7 ובראות יהוה כי נכנעו היה דבר־יהוה אל־שמעיה לאמר נכנעו לא אשחיתם ונתתי להם כמעט לפליטה ולא־תתן חמתי בירושלם ביד־שישק:

12:7 וכד גלי קדם יי ארום אתכנעו הוה פתגם נבואה מן־קדם יי עם שמעיה למימר אתכנעו עמי לא אחבלנון ואתן להון כזעיר לשיזבא ולא תחול רוגזי בירושלם בידא דשישק:

12:7 When the LORD saw that they humbled themselves, the word of the LORD came to Shemaiah, saying, "They have humbled themselves so I will not destroy them, but I will grant them some *measure* of deliverance, and My wrath shall

not be poured out on Jerusalem by means of Shishak.

12:8 כִּי יִהְיוּ לָוִי לַעֲבָדִים וַיִּדְעוּ עֲבֹדָתִי וְעֲבֹדַת מַמְלָכוֹת הָאָרְצוֹת: ס
12:8 אַרְוֵם יִהְיוּ לֵיהּ לַעֲבָדִין וַיִּדְעוּן פּוֹלְחָנִי וְשִׁיעֲבוֹד מַלְכוּוֹת אֶרֶצְתָּא:

12:8 "But they will become his slaves so that they may learn *the difference between* My service and the service of the kingdoms of the countries."

12:9 וַיַּעַל שִׁישַׁק מֶלֶךְ-מִצְרַיִם עַל-יְרוּשָׁלַם וַיִּקַּח אֶת-אֲצִרֹת בֵּית-יְהוָה
וְאֶת-אֲצִרֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶת-הַכָּל לָקַח וַיִּקַּח אֶת-מִגְנֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה:
12:9 וּסְלִיק שִׁישַׁק לַמַּלְכָּא דְּמִצְרַיִם עַל יְרוּשָׁלַם וּשְׁבָא יֵת תְּסַבְרִי בֵּית-מוֹקְדָּשָׁא
דִּי יֵית וִית תְּסַבְרִי בֵּית מַלְכָּא וִית כָּל תּוֹשְׁבַחַת רְגוּגָא נְסִיב וּשְׁבָא יֵת תְּרִיסִי
דְּהַבָּא דִּי עֶבֶד שְׁלֹמֹה:

12:9 So Shishak king of Egypt came up against Jerusalem, and took the treasures of the house of the LORD and the treasures of the king's palace. He took everything; he even took the golden shields which Solomon had made.

12:10 וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ רַחֲבָעִם תַּחְתִּיהֶם מִגְנֵי נְחֹשֶׁת וַהֲפָקִיד עַל-יָד שְׂרָי הָרָצִים
הַשְּׂמָרִים פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ:

12:10 וְעֶבֶד מַלְכָּא רַחֲבָעִם חִלּוּפִיהוּן עִגְלִין דְּנַחֲשָׁא וּמוֹנֵי עַל יַד רַבְנֵי
רַהֲטוּנִיא דְּנִטְרִין תְּרַע בֵּית מַלְכָּא:

12:10 Then King Rehoboam made shields of bronze in their place and committed them to the care of the commanders of the guard who guarded the door of the king's house.

12:11 וַיְהִי מִדִּי-בּוֹא הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה בָּאוּ הָרָצִים וּנְשָׂאוֹם וַהֲשִׁבוּם אֶל-תֵּא
הָרָצִים:

12:11 וְהוּא כֹד עָלִיל מַלְכָּא לְבֵית-מוֹקְדָּשָׁא דִּי עִלְלִין רַהֲטוּנִיא וּנְטִלוּנֹהוּ
וּמִתִּיבִין יִתְהוּן לְדוּכָא דְּרַהֲטוּנִיא:

12:11 As often as the king entered the house of the LORD, the guards came and carried them and *then* brought them back into the guards' room.

12:12 וּבְהִכָּנְעוּ שָׁב מִמֶּנּוּ אֶף-יְהוָה וְלֹא לְהַשְׁחִית לְכָלָּה וְגַם בִּיהוּדָה הָיָה
דְּבָרִים טוֹבִים: ס

12:12 וְכֹד תִּבְר לְבִיָּה תִּב מִנִּיה רִוּגָא דִּי וְלֹא אִמֵּר לְחַבְלָא וּלְשִׁיצָאָה לְכָל
עֲמָא וְאוּף בְּדִבִּית יְהוּדָה אִמֵּר לְאִיתָאָה פִּתְגָמִין טִבִּין:

12:12 And when he humbled himself, the anger of the LORD turned away from him, so as not to destroy *him* completely; and also conditions were good in Judah.

12:13 וַיִּתְחַזַּק הַמֶּלֶךְ רַחֲבָעִם בִּירוּשָׁלַם וַיִּמְלֹךְ כִּי בֶן-אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה
רַחֲבָעִם בְּמִלְכוֹ וְשִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר-בָּחַר יְהוָה
לָשׁוֹם אֶת-שְׁמוֹ שֵׁם מְכָל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמּוֹנִית:

12:13 וְאַתּוּקָף מַלְכָּא רַחֲבָעִם בִּירוּשָׁלַם וּמֶלֶךְ אַרְוֵם בֶּר אַרְבַּעִין וְחָדָא שְׁנִין
הוּא כֹד מֶלֶךְ וּשְׁבִיסְרֵי שְׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם קֶרְתָּא דִּי אִתְרַעִי יֵי לְאַשְׂרָאָה
שְׁכַנְתִּיהָ תִּמָּן מְכָל שְׁבִטֵיִּיא דִּישְׂרָאֵל וְשׁוּם אִמִּיה נַעֲמָה עַמּוֹנִיתָא:

12:13 So King Rehoboam strengthened himself in Jerusalem and reigned. Now Rehoboam was forty-one years old when he began to reign, and he reigned seventeen years in Jerusalem, the city which the LORD had chosen from all the tribes of Israel, to put His name there. And his mother's name was Naamah the Ammonitess.

12:14 וַיַּעַשׂ הָרָע כִּי לֹא הָכִין לְבֹו לְדַרְוֹשׁ אֶת-יְהוָה: ס

12:14 וְעֶבֶד דְּבִישׁ אַרְוֵם לֹא כוּין לְבִיָּה לְמַתְבַּע אוּלְפָן מִן-קֶדָם יֵי:

12:14 He did evil because he did not set his heart to seek the LORD.

12:15 וּדְבָרֵי רַחֲבָעִם הָרָאשִׁנִּים וְהָאַחֲרוֹנִים הֵלֵאֵהֶם כְּדִבְרֵי שְׁמַעִיה

הַנְּבִיא וְעָדוֹ הַחֲזָה לְהַתִּיחַשׁ וּמִלְחָמוֹת רַחֲבָעַם וִירְבֵּעַם כָּל־הַיָּמִים:
12:15 וּפְתֻגְמֵי רַחֲבָעַם קִדְמָאִי וּבִתְרָאִי הֲלֹא אֲנוּן כְּתִיבִין בְּפִתְגְמֵי שְׁמַעִיָּה נְבִיא
וְעָדוֹ נְבִיא בִּסְפֵר יָחוּס בֵּית דָּוִד וּסְדְרֵי קִרְבִּיא דְּהוּוּ בֵּין רַחֲבָעַם וּבֵין יִרְבֵּעַם
כָּל יוֹמִיא:

12:15 Now the acts of Rehoboam, from first to last, are they not written in the records of Shemaiah the prophet and of Iddo the seer, according to genealogical enrollment? And *there were* wars between Rehoboam and Jeroboam continually.

12:16 וַיִּשְׁכַּב רַחֲבָעַם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבֹּר בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אֲבִיהָ בְּנוֹ תַחְתָּיו: פ
12:16 וַשֶּׁכֶב רַחֲבָעַם עִם אֲבֹתָיו וַאֲתִקְבֹּר בִּקְרֵתָא דְּדָוִד וּמִלִּךְ אֲבִיהָ בְּרִיה
בְּאַתְרוֹי:

12:16 And Rehoboam slept with his fathers and was buried in the city of David; and his son Abijah became king in his place.

13:1 בְּשָׁנָה שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה לְמֶלֶךְ יִרְבֵּעַם וַיִּמְלֹךְ אֲבִיהָ עַל־יְהוּדָה:
13:1 בְּשָׁנָה תִּמְנִיסְרֵי שְׁנִין לְמֶלֶכָא יִרְבָּעַם וּמֶלֶךְ אֲבִיהָ עַל דְּבֵית יְהוּדָה:

13:1 In the eighteenth year of King Jeroboam, Abijah became king over Judah.

13:2 שָׁלוֹשׁ שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ מִיכִיָּהוּ בַת־אֲוִרְיָאֵל מִן־גִּבְעָה
וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין אֲבִיהָ וּבֵין יִרְבֵּעַם:
13:2 תַּלַּת שָׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשׁוּם אִמִּיהָ מִיכִיָּהוּ בִּרְת אֲוִרְיָאֵל מִן גִּבְעָתָא
הִיא הוּת מַעֲכָה בִּרְת אֲבִשְׁלוּם וְאֲמִטוּל דְּהוּת אַתָּא כְּשִׁירְתָא אַתְּהָפְכָא
לְמַתְקָרִי מִיכִיָּהוּ שְׁמָא דְּמַעֲלִי וְשׁוּם אֲבוּהָא אַתְּהָפַךְ לְמַתְקָרִי אֲוִרְיָאֵל דְּמִן
גִּבְעָתָא דְּלֹא לְמַדְכֵּר שְׁמִיהָ דְּאֲבִשְׁלוּם וְקִרְבָּא הוּת בִּינִי אֲבִיהָ וּבִינִי יִרְבֵּעַם:

13:2 He reigned three years in Jerusalem; and his mother's name was Micaiah the daughter of Uriel of Gibeah. Now there was war between Abijah and Jeroboam.

13:3 וַיֹּאסֶר אֲבִיהָ אֶת־הַמִּלְחָמָה בְּחִיל גְּבוּרֵי מִלְחָמָה אַרְבַּע־מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ
בַּחֹר ס' וִירְבֵּעַם עָרָךְ עִמּוֹ מִלְחָמָה בְּשָׁמוֹנֶה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ בַּחֹר גְּבוּר
חִיל: ס

13:3 וְטָקִיס אֲבִיהָ אֶרְתַּכִּיָּה וּסְדֵר קִרְבָּא בְּחִיל גְּבָרֵי עֲבָדֵי קִרְבָּא אַרְבַּע מֵאָה
אַלְפִין גּוֹבְרִין עוֹלִימִין וִירְבָּעַם טָקִיס עִמִּיהָ סְדְרֵי קִרְבָּא בְּתִמְנֵי מֵאָה אַלְפִין
גּוֹבְרִין גְּבָרֵי חִילָא:

13:3 Abijah began the battle with an army of valiant warriors, 400,000 chosen men, while Jeroboam drew up in battle formation against him with 800,000 chosen men *who were* valiant warriors.

13:4 וַיָּקָם אֲבִיהָ מֵעַל לְהָר צִמְרַיִם אֲשֶׁר בְּהָר אֶפְרַיִם וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּנִי יִרְבֵּעַם
וְכָל־יִשְׂרָאֵל:

13:4 וְקָם אֲבִיהָ מֵעַל לְטוֹוֹר צִמְרַיִם דִּי בְּטוֹוֹר שְׁבַטָא דְּבֵית אֶפְרַיִם וְאָמַר
קְבִיל מִנִּי יִרְבָּעַם וְכִלְהוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל:

13:4 Then Abijah stood on Mount Zemaraim, which is in the hill country of Ephraim, and said, "Listen to me, Jeroboam and all Israel:

13:5 הֲלֹא לָכֶם לָדַעַת כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נָתַן מִמְּלָכָה לְדָוִד עַל־יִשְׂרָאֵל
לְעוֹלָם לֹו וּלְבָנָיו בְּרִית מֶלֶךְ: ס

13:5 הֲלֹא לָכוֹן לְמַדַּע אַרוּם יְיָ אֱלֹהֵא דִּישְׂרָאֵל יֵהֵב מַלְכוּתָא לְדָוִד
וְאַשְׁלִטְיָה עַל יִשְׂרָאֵל לְעַלְם לִיהָ וּלְבָנָיו קִיִּים מֶלֶךְ הִיכְמָה דְּמוֹי דִּימָא לִית
אִיפְשָׁר דְּמַתְמַתְקִין לְעַלְם הִיכְדִּין לִית אִיפְשָׁר דְּתַעֲדִי שְׁלֹטָנָא מִדְּבֵית דָּוִד
עַד עַלְמָא:

13:5 "Do you not know that the LORD God of Israel gave the rule over Israel forever to David and his sons by a

13:6 וַיָּקֶם יִרְבֵּעַם בֶּן-נֶבֶט עֶבֶד שְׁלֹמֹה בֶן-דָּוִיד וַיִּמְרֹד עַל-אֲדֹנָיו:
13:6 וְקָם יִרְבֵּעַם בֶּר נבט עבדא דשלמה בר דוד ומרד על רבוניה:

13:6 "Yet Jeroboam the son of Nebat, the servant of Solomon the son of David, rose up and rebelled against his master,

13:7 וַיִּקְבְּצוּ עָלָיו אַנְשִׁים רָקִים בְּנֵי בְלִיעֵל וַיִּתְאַמְצוּ עַל-רַחֲבֵעַם בֶּן-שְׁלֹמֹה
וַיִּרְחַבְעֵם הָיָה נָעַר וְרֵךְ-לֵבָב וְלֹא הִתְחַזַּק לִפְנֵיהֶם:

13:7 ואתכנשו לותיה אנשין סריקין בני רשעא ואתעלמון על רחבעם בר שלמה ורחבעם הוה טלי ורכין ורכין לבא ולא אתוקף קדמיהון:

13:7 and worthless men gathered about him, scoundrels, who proved too strong for Rehoboam, the son of Solomon, when he was young and timid and could not hold his own against them.

13:8 וַעֲתָה אַתֶּם אֹמְרִים לְהִתְחַזֵּק לִפְנֵי מַמְלַכַת יְהוָה בְּיַד בְּנֵי דָוִיד וְאַתֶּם
הַמֶּן רָב וְעַמְכֶם עֲגָלֵי זָהָב אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יִרְבֵּעַם לֵאלֹהִים:

13:8 וכדון אתון אמרין לאתקפא קדם מלכותא דמן-קדם יי אתיהיבת ביד בנוי דדוד ואתון ריכפת עממין סגיעין ועמכון עגלין דדהבא די עבד לכון ירבעם בר נבט לדחלן:

13:8 "So now you intend to resist the kingdom of the LORD through the sons of David, being a great multitude and having with you the golden calves which Jeroboam made for gods for you.

13:9 הֲלֹא הִדַּחְתֶּם אֶת-כֹּהֲנֵי יְהוָה אֶת-בְּנֵי אֶהֱרֹן וְהַלְוִיִּם וַתַּעֲשׂוּ לָכֶם כֹּהֲנִים
כְּעַמֵּי הָאָרְצוֹת כָּל-הַבָּא לְמַלֵּא יָדוֹ בַּפֶּר בֶּן-בָּקָר וְאֵילִם שִׁבְעָה וְהָיָה כֹהֵן
לֵאלֹהִים: ס

13:9 הלא תריכתון ית כהניא דיי בני אהרן וליואי ועבדתון לכון כומרין הי כעמי ארעתא כל דאתי לקרבא קורבניה בתור בר תורי ודכרין שבעא ויהי כהין בר-מן מימרא דיי:

13:9 "Have you not driven out the priests of the LORD, the sons of Aaron and the Levites, and made for yourselves priests like the peoples of *other* lands? Whoever comes to consecrate himself with a young bull and seven rams, even he may become a priest of *what are* no gods.

13:10 וַאֲנַחְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְלֹא עֲזַבְנָהּ וְכֹהֲנִים מִשְׁרָתִים לַיהוָה בְּנֵי אֶהֱרֹן
וְהַלְוִיִּם בְּמִלְאָכָתָם:

13:10 ואנחנא מימרא דיי בסעדנא והוא אלהנא לא שבקנא דחלתיה וכהניא דמשמשין קדם יי בני אהרן וליואי בעבידתא:

13:10 "But as for us, the LORD is our God, and we have not forsaken Him; and the sons of Aaron are ministering to the LORD as priests, and the Levites attend to their work.

13:11 וּמִקְטָרִים לַיהוָה עֹלֹת בַּבֶּקֶר-בַּבֶּקֶר וּבַעֲרֵב-בַּעֲרֵב וּקְטֹרֶת-סַמִּים וּמַעֲרֹכֶת
לֶחֶם עַל-הַשֻּׁלְחָן הַטָּהוֹר וּמִנֹּחֶת הַזָּהָב וְנִרְחֵי לִבְעֹר בַּעֲרֵב בַּעֲרֵב כִּי-שֹׁמְרִים
אֲנַחְנוּ אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם אֹתוֹ:

13:11 ומסקין קטרת בוסמין קדם יי עלוון בצפר בצפר וברמש ברמש וקטרת בוסמין וסדור לחמא על פתור דכי ומנורתא דדהבא ובוצינהא לאדלקא ברמש ברמש ארום נטרין אנחנא ית מטרת מימרא דיי אלהנא ואתון שבקתון ית דחלתיה:

13:11 "Every morning and evening they burn to the LORD burnt offerings and fragrant incense, and the showbread is *set* on the clean table, and the golden lampstand with its lamps is *ready* to light every evening; for we keep the charge of the LORD our God, but you have forsaken Him.

13:12 וְהָיָה עִמָּנוּ בְּרָאשׁ הָאֱלֹהִים וְכֹהֲנָיו וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה לְהַרְיֵעַ עֲלֵיכֶם בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל אֶל־תִּלָּחֲמוּ עִם־יְהוָה אֱלֹהֵי־אֲבוֹתֵיכֶם כִּי־לֹא תִצְלִיחוּ:
13:12 וְהָאֵם עֲמָנָא בְּרִישָׁא יְיָ וְכַהֲנוּהִי וְחִצּוּצְרָתָא יִבְבָּא לִיבְבָא עֲלֵיכוֹן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֹא תִגִּיחוֹן קִדָּם יְיָ אֱלֹהָא דַּאֲבַהֲתִכוֹן אַרוּם לֹא תִצְלָחוּן:

13:12 "Now behold, God is with us at *our* head and His priests with the signal trumpets to sound the alarm against you. O sons of Israel, do not fight against the LORD God of your fathers, for you will not succeed."

13:13 וַיִּרְבְּעוּ הַסֵּב אֶת־הַמֶּאֲרָב לָבוֹא מֵאַחֲרֵיהֶם וַיְהִי לִפְנֵי יְהוּדָה וְהַמֶּאֲרָב
מֵאַחֲרֵיהֶם:

13:13 וַיִּרְבְּעוּ אֲסַחַר יֵת כַּמְנָא לְמִיתֵי מִן־בְּתֵרִיהוֹן וְהוּוּ לֹאֲפִי דְבֵית יְהוּדָה
וְכַמְנָא מִן־בְּתֵרִיהוֹן:

13:13 But Jeroboam had set an ambush to come from the rear, so that *Israel* was in front of Judah and the ambush was behind them.

13:14 וַיִּפְּנוּ יְהוּדָה וְהִנֵּה לָהֶם הַמִּלְחָמָה פָּנִים וְאַחֹר וַיִּצְעֲקוּ לֵיהוָה וְהַכֹּהֲנִים
(מַחֲצִצִּים) [מַחֲצִצִּים] בַּחֲצִצְרוֹתָא:

13:14 וְאֲסַחֲכִיאוּ דְבֵית יְהוּדָה וְהָאֵם קִרְבָּא מִן־קִדְמִיהוֹן וּמִן־בְּתֵרִיהוֹן
וְקִבְּלוּ קִדָּם יְיָ וְכַהֲנִי מַחֲצִרִין בַּחֲצִצְרָתָא:

13:14 When Judah turned around, behold, they were attacked both front and rear; so they cried to the LORD, and the priests blew the trumpets.

13:15 וַיִּרְעוּ אִישׁ יְהוּדָה וַיְהִי בְּהִרְיעַ אִישׁ יְהוּדָה וְהָאֱלֹהִים נָגַף אֶת־יִרְבְּעָם
וְכָל־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אַבְיָה וְיְהוּדָה:

13:15 וַיִּבְּבוּ אֲנָשׁ יְהוּדָה וְהוּוּ כַּד יִבְּבוּ אֲנָשׁ יְהוּדָה וּמִימְרָא דִּיִּי תִבְרַת יֵת
יִרְבְּעָם וְכָל־הוֹן יִשְׂרָאֵל קִדָּם אַבְיָה וּבֵית יְהוּדָה:

13:15 Then the men of Judah raised a war cry, and when the men of Judah raised the war cry, then it was that God routed Jeroboam and all Israel before Abijah and Judah.

13:16 וַיִּנּוּסוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי יְהוּדָה וַיִּתֵּן אֱלֹהִים בְּיָדָם:

13:16 וְאִפְּכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן־קִדָּם דְּבֵית יְהוּדָה וּמִסְרִנּוֹן יְיָ בִּידֵיהוֹן:

13:16 When the sons of Israel fled before Judah, God gave them into their hand.

13:17 וַיִּכּוּ בָהֶם אַבְיָה וְעַמּוֹ מִכָּה רַבָּה וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים מִיִּשְׂרָאֵל חֲמִשָּׁ־מֵאוֹת
אַלְף אִישׁ בְּחֹר:

13:17 וּמַחֲוּ בַּהוֹן אַבְיָה וְעַמְיָה מַחֲתָא רַבְתָּא וְנִפְּלוּ קְטִילִין בַּחֲרַבָּא מִדְּבֵית
יִשְׂרָאֵל חֲמִשׁ מֵאָה אַלְפִין גְּבַר עוֹלָם:

13:17 Abijah and his people defeated them with a great slaughter, so that 500,000 chosen men of Israel fell slain.

13:18 וַיִּכְנְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּעֵת הַהִיא וַיֶּאֱמְצוּ בְּנֵי יְהוּדָה כִּי נִשְׁעָנוּ עַל־יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם:

13:18 וְאֲתַבְּרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּעֲדָנָא הַהִיא וְאֲתַקְּפוּ בְּנֵי יְהוּדָה אַרוּם אֲסַתְמִיכוּ
עַל מִימְרָא דִּיִּי אֱלֹהָא דַּאֲבַהֲתָהוֹן:

13:18 Thus the sons of Israel were subdued at that time, and the sons of Judah conquered because they trusted in the LORD, the God of their fathers.

13:19 וַיִּרְדֹּף אַבְיָה אַחֲרֵי יִרְבְּעָם וַיִּלְכֹּד מִמֶּנּוּ עָרִים אֶת־בֵּית־אֵל וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ
וְאֶת־יִשְׁנָה וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־(עֶפְרוֹן) [עֶפְרוֹן] וּבְנֹתֶיהָ:

13:19 וַיִּרְדֹּף אַבְיָה בְּתַר יִרְבְּעָם וְכַבֵּשׁ מִנִּיהָ קִרְוִין יֵת בֵּיתֶאֱל וְיֵת כּוֹפְרָנְהָא וְיֵת
יִשְׁנָה וְיֵת כּוֹפְרָנְהָא וְיֵת עֶפְרוֹן וְכּוֹפְרָנְהָא:

13:19 Abijah pursued Jeroboam and captured from him *several* cities, Bethel with its villages, Jeshanah with its villages and Ephron with its villages.

13:20 וְלֹא־עָצַר כְּחִירְבָּעַם עוֹד בְּיָמָיו אֲבִיהוּ וַיִּגְפְּהוּ יְהוָה וַיָּמָת: פ
13:20 וְלֹא הָיָה חֵילָא בִּירְבַּעַם תּוֹב בְּיוֹמֵי אֲבִיהוּ וַתְּבָרִיָּה יְיָ וּמִית:

13:20 Jeroboam did not again recover strength in the days of Abijah; and the LORD struck him and he died.

13:21 וַיִּתְחַזַּק אֲבִיהוּ וַיִּשְׂאֵלֹוּ נָשִׁים אַרְבַּעַ עֶשְׂרֵה וַיֻּלְּדוּ עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם בָּנִים
וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה בָנוֹת: ס

13:21 וַאֲתוּקָף אֲבִיהוּ וְנָסִיב לִיה נָשִׁין אַרְבִּיסְרִי וְאוֹלִיד עֶשְׂרִין וַתְּרִין בָּנִין
וּשְׁתִּסְרֵי בָנִין:

13:21 But Abijah became powerful; and took fourteen wives to himself, and became the father of twenty-two sons and sixteen daughters.

13:22 וְיִתְרֹ דְבָרֵי אֲבִיהּ וְדַרְכָּיו וְדִבְרָיו כְּתוּבִים בְּמִדְרָשׁ הַנְּבִיא עֲדוֹ:

13:22 וְשֹׂאֵר פִּתְגָמֵי אֲבִיהּ וְאוֹרַחַתִּיהּ וּפִתְגָמוֹי כְּתִיבִין בְּמִדְרָשִׁיהּ דְּנְבִיא עֲדוֹ:

13:22 Now the rest of the acts of Abijah, and his ways and his words are written in the treatise of the prophet Iddo.

13:23 וַיִּשְׁכַּב אֲבִיהּ עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ אָסָא בְּנוֹ תַּחְתָּיו
בְּיָמָיו שְׁקֵטָה הָאָרֶץ עֶשֶׂר שָׁנִים: פ

13:23 וּשְׁכִיב אֲבִיהּ עִם אֲבֹתָיו וְקִבְּרוּ יִתִּיה בְּקֶרֶת־אֶרֶץ דָּוִיד וּמֶלֶךְ אָסָא בָּרִיָּה
בְּאַתְרוֹי בְּיוֹמָיו שְׁדוּכַת אֶרֶעֶא דִּישְׂרָאֵל עֶשְׂרֵתִי שָׁנִין:

14:1 So Abijah slept with his fathers, and they buried him in the city of David, and his son Asa became king in his place. The land was undisturbed for ten years during his days.

14:1 וַיַּעַשׂ אָסָא הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו:

14:1 וַעֲבַד אָסָא דְתַקִּין וּדְכָשָׁר קִדְּם יְיָ אֱלֹהֵיהּ:

14:2 Asa did good and right in the sight of the LORD his God,

14:2 וַיִּסֶּר אֶת־מִזְבְּחוֹת הַנֶּכֶר וְהַבָּמוֹת וַיִּשְׁבֹּר אֶת־הַמִּצְבּוֹת וַיִּגְדַּע אֶת־הָאֲשֵׁרִים:

14:2 וַעֲטַר יֵת אֲגוּרֵי עַמּוּיָן נוֹכְרָאִין וּבְמַסִּיא וַתְּבַר יֵת קִמְתָּא וְקִצִּיץ יֵת
אֲשִׁירֵת־א:

14:3 for he removed the foreign altars and high places, tore down the *sacred* pillars, cut down the Asherim,

14:3 וַיֹּאמֶר לַיהוּדָה לְדָרוֹשׁ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וּלַעֲשׂוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה:

14:3 וַאֲמַר לְדְבֵית יְהוּדָה לִמְתַּבַּע דְּחַלְתָּא דִּיֵּי אֱלֹהָא דְּאַבְהֵתְהוֹן וּלְמַעַבְד
אוֹרִיתָא וַתְּפָקִידְתָּא:

14:4 and commanded Judah to seek the LORD God of their fathers and to observe the law and the commandment.

14:4 וַיִּסֶּר מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה אֶת־הַבָּמוֹת וְאֶת־הַחֲמָנִים וַתִּשְׁקֹט הַמַּמְלָכָה לְפָנָיו:

14:4 וַעֲטַר מִכָּל קְרוֹי יְהוּדָה יֵת בְּמַסִּיא וַיֵּת חֲנַסְנִסִּיא וּשְׁדוּכַת מַלְכוּתָא קְדָמוֹי:

14:5 He also removed the high places and the incense altars from all the cities of Judah. And the kingdom was undisturbed under him.

14:5 וַיְבִין עָרֵי מְצוּרָה בִּיהוּדָה כִּי־שְׁקֵטָה הָאָרֶץ וְאִין־עֲמּוֹ מִלְחָמָה בְּשָׁנִים
הָאֵלֶּה כִּי־הִנִּיחַ יְהוָה לוֹ:

14:5 וּבְנָא קְרוּיָן כְּרִיכָן בִּיהוּדָה אַרוֹם שְׁדוּכַת אֶרֶעֶא דִּישְׂרָאֵל וּלִית עַמִּיָּה
קְרַבָּא בְּשָׁנִיא הָאֵלִין אַרוֹם אֲנַח יְיָ לִיה:

14:6 He built fortified cities in Judah, since the land was undisturbed, and there was no one at war with him during those years, because the LORD had given him rest.

14:6 וַיֹּאמֶר לַיהוּדָה נִבְנָה אֶת־הָעָרִים הָאֵלֶּה וְנָסַב חוֹמָה וּמִגְדָּלִים דְּלָתִים

וּבְרִיחִים עֹדְנוּ הָאָרֶץ לְפָנֵינוּ כִּי דָרְשָׁנוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דָרְשָׁנוּ וַיָּנַח לָנוּ
מִסָּבִיב וַיָּבֵנוּ וַיַּצְלִיחוּ: פ

14:6 ואמר לדבית יהודה נבני ית קרויא האלין ואקיף שוריא ומוגדליא דשין
ועברין עד כדי אתכבישו דיירי ארעא קדמנא ארום תבענא ית דחלתא דיי
אלהנא תבענא אולפן מן-קדמוי ואנח לנא מחזור-חזור ובנו ואצלחו:

14:7 For he said to Judah, "Let us build these cities and surround *them* with walls and towers, gates and bars. The land is still ours because we have sought the LORD our God; we have sought Him, and He has given us rest on every side." So they built and prospered.

14:7 וַיְהִי לְאַסָּא חֵיל נְשָׂא צָנָה וְרֶמֶחַ מִיְּהוּדָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף ס וּמִבִּנְיָמִן
נְשָׂאֵי מִנֵּן וְדָרְכֵי קֶשֶׁת מֵאֲחִים וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף כָּל־אֵלֶּה גִבּוֹרֵי חֵיל:
14:7 וְהוּא לְאַסָּא חֵילֹא נְטָלִי עִגְלִין וּמוֹרְנִין מִדְּבִית יְהוּדָה תֵּלַת מֵאָה אֲלָפִין
וּמִדְּבִית בְּנִימִן נְטָלִי תְּרִיסִין וּנְגָדֵי קֶשֶׁתִּין מֵאֲתָן וּתְמָנָן אֲלָפִין כָּל אֲלִין גְּבָרֵי
חֵילֹא:

14:8 Now Asa had an army of 300,000 from Judah, bearing large shields and spears, and 280,000 from Benjamin, bearing shields and wielding bows; all of them were valiant warriors.

14:8 וַיֵּצֵא אֵלֵיהֶם זֶרַח הַכּוּשִׁי בְּחֵיל אֶלֶף אֲלָפִים וּמִרְכָּבוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיָּבֹא
עַד־מָרְשָׁה:
14:8 וּנְפַק לֹותְהוֹן זֶרַח כּוּשָׂאָה בַחִילֹא אֶלֶף אֲלָפִין וְאֲרַתְכִין תֵּלַת מֵאָה וְאֲתָא
עַד מִרְשָׁה:

14:9 Now Zerah the Ethiopian came out against them with an army of a million men and 300 chariots, and he came to Mareshah.

14:9 וַיֵּצֵא אֶסָּא לְפָנָיו וַיַּעֲרְכוּ מִלְחָמָה בְּגֵיא צִפְתָּה לְמָרְשָׁה:
14:9 וּנְפַק אֶסָּא קִדְמוֹי וּסְדָרוּ קֶרְבָּא בַחִילַת צִפַּת דִּי לְמָרְשָׁה:

14:10 So Asa went out to meet him, and they drew up in battle formation in the valley of Zephathah at Mareshah.

14:10 וַיִּקְרָא אֶסָּא אֶל־יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵין־עִמָּךְ לַעְזוֹר בֵּין רַב לְאֵין
כַּח עֲזָרְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־עָלִיד נִשְׁעָנוּ וּבִשְׁמֶךְ בָּאֲנוּ עַל־הַהֶמְוֶן הַזֶּה יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ אַתָּה אֶל־יַעֲצֹר עִמָּךְ אֲנֹשׁ: ס
14:10 וּצְלִי אֶסָּא קִדְם יְיָ אֱלֹהִיהָ וְאָמַר יְיָ אֱלֹהִים לִית בֵּר מִנְךָ לְמַסְעַד בִּינִי
גְּבָרָא לְבִינִי חֲלָשָׁא סְעוּד יִתְנָא יְיָ אֱלֹהֵנָא אֲרוּם עַל מִימְרֶךְ אִסְתַּמְכְּנָא
וּבִשׁוּם מִימְרֶךְ אֲתִינָא עַל רִיכְפַת עֲמָא הָדִין יְיָ אֱלֹהֵנָא אַנְתָּ לֹא יִשְׁלַט עִמָּךְ
בֶּר־נֶשׁ:

14:11 Then Asa called to the LORD his God and said, "LORD, there is no one besides You to help in the battle between the powerful and those who have no strength; so help us, O LORD our God, for we trust in You, and in Your name have come against this multitude. O LORD, You are our God; let not man prevail against You."

14:11 וַיִּגָּף יְהוָה אֶת־הַכּוּשִׁים לְפָנֵי אֶסָּא וּלְפָנֵי יְהוּדָה וַיִּנָּסוּ הַכּוּשִׁים:

14:11 וּתְבַר יְיָ יִת כּוּשָׂאֵי קִדְם אֶסָּא וְקִדְם בֵּית יְהוּדָה וְאִפְכוּ כּוּשָׂאֵי:

14:12 So the LORD routed the Ethiopians before Asa and before Judah, and the Ethiopians fled.

14:12 וַיִּרְדְּפֵם אֶסָּא וְהָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ עַד־לְגֶרָר וַיִּפֹּל מִכּוּשִׁים לְאֵין לָהֶם מַחֲיָה
כִּי־נִשְׁבְּרוּ לְפָנֵי־יְהוָה וּלְפָנֵי מַחֲנֵהוּ וַיִּשְׁאוּ שְׁלָל הַרְבֵּה מְאֹד:

14:12 וּרְדָפוֹנוּ אֶסָּא וְעֲמָא דִּי עֲמִיהָ עַד גֶּרָר וּנְפְלוּ מִן כּוּשָׂאֵי וְלֹא הוּת לַהוֹן
שִׁיזְבוּתָא לְאַתְקִימָא אֲרוּם אֲתִבְרוּ קִדְם יְיָ וְקִדְם מִשִּׁירִיתִיהָ וּנְשָׁלוּ עֲדָאָה
סְגִיא לַחֲדָא:

14:13 Asa and the people who *were* with him pursued them as far as Gerar; and so many Ethiopians fell that they could not recover, for they were shattered before the LORD and before His army. And they carried away very much plunder.

14:13 וַיִּכּוּ אֶת כָּל־הָעָרִים סְבִיבוֹת גֶּרָר כִּי־הָיָה פַחַד־יְהוָה עֲלֵיהֶם וַיִּבְזּוּ
אֶת־כָּל־הָעָרִים כִּי־בָזָה רַבָּה הָיְתָה בָּהֶם:

14:13 וַקְטִלוּ יָת כָּל יִתְבִּי קְרוּיָא דַחְזוֹר גֶּרָר אַרוֹם הוּא דַחִילָא מִן־קֶדֶם יִי
עֲלֵהוֹן וּבְזוּ יָת כָּל קְרוּיָא אַרוֹם בִּיזְתָא סְגִיעָא הוּת בַּהוֹן:

14:14 They destroyed all the cities around Gerar, for the dread of the LORD had fallen on them; and they despoiled all the cities, for there was much plunder in them.

14:14 וְגַם־אֶהְיִי מִקְנֶה הָכֹה וַיִּשְׁבּוּ צֹאן לָרֹב וְגַמְלִים וַיֵּשְׁבוּ יְרוּשָׁלַם: ס

14:14 וְאוֹף מִשְׁכְּנֵי גִיתִיהוֹן מַחוּ וּשְׁבוּ עֹאן לִסוּגֵי וְגַמְלִין וְתָבוּ לִירוּשָׁלַם:

14:15 They also struck down those who owned livestock, and they carried away large numbers of sheep and camels. Then they returned to Jerusalem.

15:1 וַעֲזַרְיָהוּ בֶן־עוֹדֵד הָיְתָה עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:

15:1 וְעֲזַרְיָה בֶר עוֹדֵד שֶׁרֶת עָלָיו רוּחַ נְבוּאָה מִן־קֶדֶם יִי:

15:1 Now the Spirit of God came on Azariah the son of Oded,

15:2 וַיֵּצֵא לִפְנֵי אָסָא וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁמָעוּנִי אָסָא וְכָל־יְהוּדָה וּבְנֵימִן יְהוָה עִמָּכֶם

בְּהִיוֹתְכֶם עִמּוֹ וְאִם־תִּדְרֹשׁוּהוּ יִמְצָא לָכֶם וְאִם־תַּעֲזֹבֻהוּ יַעֲזֹב אֶתְכֶם: ס

15:2 וְנִפֶּק קֶדֶם אָסָא וַאֲמַר לִיה קָבִילוּ מִנִּי אָסָא וְכָל יְהוּדָה וּבְנֵימִן מִיִּמְרָא

דִּיִּי בִסְעֵדְכוֹן בְּמַהוּיְכוֹן אֲזַלִּין בְּאוֹרַחְתִּיה וְאִין תְּבַעִין אֶתְוֹן אוֹלְפִן מִן־קֶדְמוּי

יִשְׁתַּכַּח לְכוֹן בַּעֲדֵן עֻקְתְּכוֹן וְאִין תִּשְׁבִּקוֹן דַּחֲלִתִיה יִשְׁבּוּק יִתְכוֹן:

15:2 and he went out to meet Asa and said to him, "Listen to me, Asa, and all Judah and Benjamin: the LORD is with you when you are with Him. And if you seek Him, He will let you find Him; but if you forsake Him, He will forsake you.

15:3 וַיְמִים רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל לֹא אֱלֹהֵי אֱמֶת וְלֹא כֹהֵן מוֹרֶה וְלֹא תוֹרָה:

15:3 וַיּוֹמִין סְגִיעִין לְדְבִית יִשְׂרָאֵל דַּאֲתַפְּלִיגוּ עַל דְּבִית יְהוּדָה וּסְטוּ בְּתַר

יִרְבַּעַם וְלֹא פִלְחוּ לֵאלֹהֵי קִשּׁוּט וְהוּוֹן סְגִידִין לַעֲגִלִין דְּדַהֲב וְלֹא הוּא לַהוֹן

כְּהֵין מַלְיָף זְכוּ אֱלֹהֵן כּוֹמְרִיא דְּמַסְקִין קְטוֹרְתָא לְפּוֹלְחָנָא נוֹכְרִיתָא וְלֹא

אֲתַעֲסִקוּ בְּאוֹרִיתָא:

15:3 "For many days Israel was without the true God and without a teaching priest and without law.

15:4 וַיֵּשֶׁב בְּצָרָה לוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּבְקֹשׁוּהוּ וַיִּמְצָא לָהֶם:

15:4 וְתָבוּ כַּד עֵיִיק לַהוֹן לְפּוֹלְחָנָא דִּיִּי אֱלֹהֵא דִּישְׂרָאֵל וְתַבַּעוּ אוֹלְפִן

מִן־קֶדְמוּי וְאִשְׁתַּכַּח לַהוֹן:

15:4 "But in their distress they turned to the LORD God of Israel, and they sought Him, and He let them find Him.

15:5 וּבְעֵתִים הָהֵם אֵין שָׁלוֹם לַיּוֹצֵא וְלַבָּא כִּי מְהוּמַת רַבּוֹת עַל כָּל־יּוֹשְׁבֵי

הָאֲרָצוֹת:

15:5 מִטּוֹל דְּבַעֲדִנְיָא הָאֲנוֹן לֹא הוּא שְׁלָמָא לְדַנְפִּיק לַחְקָלָא וְלַעֲלִיל לַקְרָתָא

אַרוֹם שְׁגוּשְׁתָּא סְגִיָאן עַל כָּל יִתְבִּי אֲרַעְתָּא:

15:5 "In those times there was no peace to him who went out or to him who came in, for many disturbances afflicted all the inhabitants of the lands.

15:6 וְכָתְתוּ גוֹי־בְּגוֹי וְעִיר בְּעִיר כִּי־אֱלֹהִים הִמָּמַם בְּכָל־צָרָה:

15:6 וְעַבְדּוּ סִיעֶתָא עֲמָא עַל עֲמָא וְקָרִי בְּקָרִי אַרוֹם מִיִּמְרָא דִּיִּי שְׁגִישְׁנוֹן בְּכָל

עֻקְתָּא:

15:6 "Nation was crushed by nation, and city by city, for God troubled them with every kind of distress.

15:7 וְאַתֶּם חֲזָקוּ וְאַל־יִרְפוּ יְדֵיכֶם כִּי יֵשׁ שָׂכָר לַפֹּעֲלֹתְכֶם: ס
15:7 וְאַתּוֹן דְּבִית יְהוּדָה אֲתוּקְפוּ וְלֹא יִתְרַשְׁלָן יְדִיכֹן אַרוֹם אִית לְכוֹן אַגְר טַב
לְעִבִּידְתְּכוֹן:

15:7 "But you, be strong and do not lose courage, for there is reward for your work."

15:8 וְכַשְׁמַע אָסָא הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהַנְּבוּאָה עֵדֶד הַנְּבִיא הַתְּחִזֵּק וַיַּעֲבֵר
הַשְׁקוּצִים מִכָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וּמִן־הָעִירִים אֲשֶׁר לָכַד מֵהָר אֶפְרַיִם וַיַּחְדֹּשׁ
אֶת־מִזְבֵּחַ יְהוָה אֲשֶׁר לִפְנֵי אוֹלָם יְהוָה:
15:8 וְכַד שָׁמַע אָסָא יֵת פִּתְגָּמִיָּה הָאֵלֶּיךָ וּפִתְגָּמִי נְבוּאָתָא דְעֵדֶד נְבִיא אֲתַקֵּךְ
וְאֵעֲדִי וְעֵטֶר שְׁקוּצִיָּא מִכָּל אֶרְעָא דְבֵית יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וּמִן קְרוּיָא דִּי כְּבַשׁ
מִטּוֹרָא דְבֵית אֶפְרַיִם וַחֲדַת יֵת מִדְּבַחָא דִּיִּי דִּי קִדְּם אוֹלְמָא דִּיִּי:

15:8 Now when Asa heard these words and the prophecy which Azariah the son of Oded the prophet spoke, he took courage and removed the abominable idols from all the land of Judah and Benjamin and from the cities which he had captured in the hill country of Ephraim. He then restored the altar of the LORD which was in front of the porch of the LORD.

15:9 וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וְהִנְגָּרִים עִמָּהֶם מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וּמִשְׁמֵעוֹן
כִּי־נָפְלוּ עָלָיו מִיִּשְׂרָאֵל לָרֹב בְּרֹאֲתָם כִּי־יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ: פ
15:9 וְכַנֵּשׁ יֵת כָּל אֲנָשׁ יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וּרְדִיירִין עִמָּהוֹן מִדְּבֵית אֶפְרַיִם וּמִדְּבֵית
מְנַשֶּׁה וּמִדְּבֵית שְׁמֵעוֹן אַרוֹם שָׁרוּ עִמָּיה מִדְּבֵית יִשְׂרָאֵל לְסוּגִי בְּמַחְמַהוֹן אַרוֹם
מִימְרָא דִּיִּי אֱלֹהִיָּה בְּסַעֲדִיָּה:

15:9 He gathered all Judah and Benjamin and those from Ephraim, Manasseh and Simeon who resided with them, for many defected to him from Israel when they saw that the LORD his God was with him.

15:10 וַיִּקְבְּצוּ יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לַשָּׁנָה חֲמִשָּׁ־עֶשְׂרֵה לְמַלְכוּת אָסָא:
15:10 וְאַתְכַּנְשׁוּ לִירוּשָׁלַם בִּירְחָא תְּלִיתָאָה לַשְּׁתָּא חֲמִיסְרֵי לְמַלְכוּת אָסָא:

15:10 So they assembled at Jerusalem in the third month of the fifteenth year of Asa's reign.

15:11 וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה בַּיּוֹם הַהוּא מִן־הַשָּׁלָל הַבִּיָּאוּ בָּקָר שֶׁבַע מֵאוֹת וְצֹאן שֶׁבַעַת
אַלְפִים:
15:11 וְדִבְּחוּ קִדְּם יִי בִיוֹמָא הַהוּא בַּחֲגָא דְשַׁבּוּעִיָּא מִן עֲרָאָה דֵּאִיתִיאוּ תוֹרִין
שֶׁבַע מֵאָה וְעֶאֱן שֶׁבַעַת אַלְפִין:

15:11 They sacrificed to the LORD that day 700 oxen and 7,000 sheep from the spoil they had brought.

15:12 וַיָּבֵאוּ בְּבְרִית לַדְּרוֹשׁ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם בְּכָל־לִבָּבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם:
15:12 וְעָלוּ בְּקִיָּמָא לְמַתְבַּע יֵת דְּחַלְתָּא דִּיִּי אֱלֹהָא דֵּאֲבַהֲתָהוֹן בְּכָל רַעוּתָהוֹן
וּבְכָל נַפְשָׁהוֹן:

15:12 They entered into the covenant to seek the LORD God of their fathers with all their heart and soul;

15:13 וְכָל אֲשֶׁר לֹא־יִדְרֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל יוֹמָת לְמִן־קָטָן וְעַד־גָּדוֹל
לְמֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה:

15:13 וְכָל דִּי לֹא יִתְבַּע מִן־קִדְּם יִי אֱלֹהָא דִּישְׂרָאֵל יִתְקַטֵּל לְמִן זַעִירָא וְעַד
רַבָּא לְמִן גְּבֵרָא וְעַד אֲתַתָּא:

15:13 and whoever would not seek the LORD God of Israel should be put to death, whether small or great, man or woman.

15:14 וַיִּשָּׁבְעוּ לַיהוָה בְּקוֹל גָּדוֹל וּבַתְּרוּעָה וּבַחֲצֹצְרוֹת וּבַשּׁוֹפְרוֹת:
15:14 וּקְיִימוּ קִדְּם יִי בְּקֹל רַב וּבִיבְבָא וּבַחֲצֹצְרִיא וּבַשּׁוֹפְרִיא:

15:14 Moreover, they made an oath to the LORD with a loud voice, with shouting, with trumpets and with horns.

15:15 וַיִּשְׂמְחוּ כָּל־יְהוּדָה עַל־הַשְּׂבוּעָה כִּי בְכָל־לִבָּבָם נִשְׁבְּעוּ וּבְכָל־רָצוֹנָם בִּקְשׁוּהוּ וַיִּמָּצֵא לָהֶם וַיֵּנַח יְהוָה לָהֶם מִסָּבִיב:

15:15 וַחֲדָו כָּל אָנָשׁ יְהוּדָה מִטּוֹל קִינוּמָא אַרוֹם בְּכָל לְבָהוֹן קִיּוּמוֹ וּבְכָל רַעוּתָהוֹן תִּבְעוּ דַּחֲלָתִיהּ וְאַשְׁתַּכַּח לָהוֹן וְאַנִּיחַ יְיָ לָהוֹן מִן חֲזוּר־חֲזוּר:

15:15 All Judah rejoiced concerning the oath, for they had sworn with their whole heart and had sought Him earnestly, and He let them find Him. So the LORD gave them rest on every side.

15:16 וְגַם־מַעֲכָה אִם אֲסָא הַמֶּלֶךְ הִסִּירָהּ מִגִּבְיֹתָהּ אֲשֶׁר־עָשְׂתָהּ לְאַשְׁרָה מִפְּלֶצֶת וַיִּכְרֹת אֲסָא אֶת־מִפְּלֶצֶתָהּ וַיִּדְק וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן:

15:16 וְאַף מַעֲכָה אִמִּיהּ דֶּאֱסָא מַלְכָּא אַעֲרִיָּה מַלְמַהוּי מַלְכָּתָא מִטּוֹל דַּעֲבַדַּת טַעוּתָא לְמַגְחָךְ קֶדֶם אֲשֶׁרְתָּא וְקִצִּיץ אֲסָא יָת טַעוּת גִּיחוּכָהּ וְאִדִּיק וְאוּקִיד וְטָלִיק בְּנַחֲלָא דִּקְדְּרוֹן וּמִן־בֶּתֶר דַּתְּבַת מַעֲכָה אִמִּיהּ לְמַהוּי כַּשִּׁירְתָּא אַהֲדַר יָת שְׁמָהּ מִיִּכְיָהוּ בֶּת אוּרִיָּאל דְּמִן גִּבְעָתָא מִן־בְּגִלָּל דְּלֹא לְמִדְכָּר יָת שְׁמָהּ קִדְמָאִי דְּלֹא לְמַתְגַּנִּיָּה בֵּיהּ:

15:16 He also removed Maacah, the mother of King Asa, from the *position of queen mother*, because she had made a horrid image as an Asherah, and Asa cut down her horrid image, crushed it and burned it at the brook Kidron.

15:17 וְהַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ מִיִּשְׂרָאֵל רַק לִבִּב־אֲסָא הָיָה שָׁלֵם כָּל־יָמָיו:

15:17 וּבְמַסִּיָּהּ לֹא עָטְרָא מַדְבִּית יִשְׂרָאֵל לַחֹד לְבָא דֶּאֱסָא הוּא שְׁלִים כָּל יָוִמוּי:

15:17 But the high places were not removed from Israel; nevertheless Asa's heart was blameless all his days.

15:18 וַיָּבֵא אֶת־קִדְשֵׁי אָבִיו וְקִדְשָׁיו בֵּית הָאֱלֹהִים כֶּסֶף וְזָהָב וְכֵלִים:

15:18 וְאִיִּיתִי יָת קִדְשֵׁי אָבִיו וְקִדְשָׁיו לְבֵית־מוֹקֶדֶשׁא דִּיִּי סִימָא וְדַהֲבָא וּמִנִּיא:

15:18 He brought into the house of God the dedicated things of his father and his own dedicated things: silver and gold and utensils.

15:19 וּמִלְחָמָהּ לֹא הָיְתָה עַד שְׁנַת־שְׁלֹשִׁים וְחֲמִשׁ לְמַלְכוּת אֲסָא: ס

15:19 וּסְדְרֵי קֶרְבָּא לֹא הוּת עַד שְׁנַת תַּלְתִּין וְחֲמִשׁ לְמַלְכוּתָא דֶּאֱסָא:

15:19 And there was no more war until the thirty-fifth year of Asa's reign.

16:1 בְּשָׁנַת שְׁלֹשִׁים וָשֵׁשׁ לְמַלְכוּת אֲסָא עָלָה בַּעֲשָׂא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוּדָה וַיִּבֶן אֶת־הָרָמָה לְבִלְתִּי תֵּת יוֹצֵא וְבָא לְאֲסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה:

16:1 בְּשָׁנַת תַּלְתִּין וְשִׁית לְמַלְכוּת אֲסָא סָלִיק בַּעֲשָׂא מַלְכָּא דִּישְׂרָאֵל עַל דְּבֵית יְהוּדָה וּבְנָא יָת רַמְתָּא מִן־בְּגִלָּל דְּלֹא לְמַשְׁבַּק נַפִּיק וְעַלִּיל לְאֲסָא מַלִּיךְ שְׁבֻטָּא דְּבֵית יְהוּדָה:

16:1 In the thirty-sixth year of Asa's reign Baasha king of Israel came up against Judah and fortified Ramah in order to prevent *anyone* from going out or coming in to Asa king of Judah.

16:2 וַיֵּצֵא אֲסָא כֶּסֶף וְזָהָב מֵאֲצִרוֹת בֵּית יְהוָה וּבֵית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל־בֶּן־הַדָּד מֶלֶךְ אֲרָם הַיּוֹשֵׁב בְּדַרְמֶשֶׁק לֵאמֹר:

16:2 וְאַפִּיק אֲסָא סִימָא וְדַהֲבָא מִן תְּסַבְרֵי בֵּית־מוֹקֶדֶשׁא דִּיִּי וּמִבֵּית מַלְכָּא וְשִׁדַּר לְבֶרֶךְ־הַדָּד מַלְכָּא דֶּאֱרָם דִּיתִיב בְּדַרְמֶשֶׁק לְמִימַר:

16:2 Then Asa brought out silver and gold from the treasuries of the house of the LORD and the king's house, and sent them to Ben-hadad king of Aram, who lived in Damascus, saying,

16:3 בְּרִית בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין אָבִי וּבֵין אָבִיךָ הִנֵּה שְׁלַחְתִּי לָךְ כֶּסֶף וְזָהָב לָךְ הֲפֹר בְּרִיתְךָ אֶת־בַּעֲשָׂא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלֶה מַעֲלִי:

16:3 קִיּוּמָא בֵּין מִימְרֵי וּבֵין מִימְרֶךָ וּבֵין אָבִא וּבֵין אָבוּךָ הֵא שְׁדִרִית לּוֹתְךָ

סימא ודהבא איזיל אשני קיימך דעם בעשא מלכא דישראל ויסתלק מעלווי:

16:3 "Let there be a treaty between you and me, as between my father and your father. Behold, I have sent you silver and gold; go, break your treaty with Baasha king of Israel so that he will withdraw from me."

16:4 וַיִּשְׁמַע בֶּן הַדָּד אֶל־הַמֶּלֶךְ אָסָא וַיִּשְׁלַח אֶת־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר־לוֹ
אֶל־עָרֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּ אֶת־עֵיּוֹן וְאֶת־דָּן וְאֶת אָבֵל מַיִם וְאֶת כָּל־מִסְכְּנוֹת עָרֵי
נַפְתָּלִי:

16:4 וקביל ברהדד מן מלכא אסא ושדר ית רבני חילוותא די ליה לקרוי
ישראל ומחו ית עיון וית דן וית אבל ממערבא וית כל בית־אוצרין די
בקרוי נפתלי:

16:4 So Ben-hadad listened to King Asa and sent the commanders of his armies against the cities of Israel, and they conquered Ijon, Dan, Abel-maim and all the store cities of Naphtali.

16:5 וַיְהִי כִשְׁמַע בַּעֲשָׂא וַיַּחְדֹּל מִבְּנוֹת אֶת־הַרְמָה וַיֵּשֶׁבֶת אֶת־מְלָאכְתּוֹ: ס
16:5 וְהוּא כֹד שָׁמַע בַּעֲשָׂא וּפֶסֶק מִן לַמְּבִנֵי יֵת רַמְתָּא וּבִטִּיל יֵת עֲבִידְתִּיהּ:

16:5 When Baasha heard of it, he ceased fortifying Ramah and stopped his work.

16:6 וְאָסָא הַמֶּלֶךְ לָקַח אֶת־כָּל־יְהוּדָה וַיִּשְׁאֹוּ אֶת־אֲבֵנֵי הַרְמָה וְאֶת־עֲצֵיהָ אֲשֶׁר
בָּנָה בַּעֲשָׂא וַיָּבֶן בָּהֶם אֶת־גִּבְעָה וְאֶת־מִצְפָּה: ס
16:6 וְאָסָא מַלְכָּא דְּבַר יֵת כָּל אַנְשֵׁי יְהוּדָה וְנִטְלוּ יֵת אֲבֵנֵי רַמְתָּא וְיֵת
קִיסִיָּיָהּ דִּי בָנָה בַּעֲשָׂא וּבִנָּא בַּהוֹן יֵת גְּבִישְׁתָּא וְיֵת סְכוּתָא:

16:6 Then King Asa brought all Judah, and they carried away the stones of Ramah and its timber with which Baasha had been building, and with them he fortified Geba and Mizpah.

16:7 וּבַעֲתָה הָיָא בָּא חֲנָנִי הָרָאָה אֶל־אָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו בַּהֲשַׁעְנָךְ
עַל־מֶלֶךְ אֲרָם וְלֹא נִשְׁעַנְתָּ עַל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־כֵּן נִמְלֹט חֵיל מֶלֶךְ־אֲרָם
מִיָּדְךָ:

16:7 וּבַעֲדָנָא הָיָא אַתָּא חֲנָנִי נְבִיא לֹות אָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו בַּהֲשַׁעְנָךְ
וְאָמַר לִיה כֹּד אֶסְתַּמְכַּתָּ עַל מַלְכָּא דָּאָרַם וְלֹא אֶסְתַּמְכַּתָּ עַל מִימְרָא דִּיִּי
אֱלֹהֶיךָ מִטּוֹל הַכְּנָא אֲשֶׁתִּיזֵב חֵיל מַלְכָּא דָּאָרַם מִן יָדְךָ:

16:7 At that time Hanani the seer came to Asa king of Judah and said to him, "Because you have relied on the king of Aram and have not relied on the LORD your God, therefore the army of the king of Aram has escaped out of your hand."

16:8 הֲלֹא הַכּוּשִׁים וְהַלּוּבִים הָיוּ לַחֵיל לָרֹב לָרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים לְהִרְבֶּה מְאֹד
וּבַהֲשַׁעְנָךְ עַל־יְהוָה נִתְּנָם בְּיָדְךָ:

16:8 הֲלֹא כּוּשִׁאִי וְלּוּבִאִי הָיוּ לַחֵיל סְגִיָּא לְאַרְתַּכִּין וּלְפָרָשִׁין לְסוּגֵי לַחֲדָא
וּבְאַסְתַּמְכוּתְךָ עַל מִימְרָא דִּיִּי מִסְרֹנוֹן בְּיָדְךָ:

16:8 "Were not the Ethiopians and the Lubim an immense army with very many chariots and horsemen? Yet because you relied on the LORD, He delivered them into your hand."

16:9 כִּי יְהוָה עֵינָיו מְשַׁטְטוֹת בְּכָל־הָאָרֶץ לְהִתְחַזֵּק עִם־לִבָּבָם שָׁלֵם אֵלָיו
נִסְכַּלְתָּ עַל־זֹאת כִּי מַעַתָּה יֵשׁ עִמָּךְ מִלְחָמוֹת:

16:9 אַרוּם יֵי עֵינוּהִי מִסְתַּכְלִין בְּכָל אַרְעָא לְאַתְקַפָּא עִם צִדִּיקָא דְּלִבְהוֹן
שָׁלִים לוֹתִיָּה אֶסְכַּלְתָּא לֹא אֶטְפְּשִׁיתָא עַל דָּא אַרוּם מִבְּכִין אִית עִמָּךְ סֹדְרִי
קִרְבִּיא:

16:9 "For the eyes of the LORD move to and fro throughout the earth that He may strongly support those whose heart is completely His. You have acted foolishly in this. Indeed, from now on you will surely have wars."

16:10 וַיִּכְעַס אָסָא אֶל־הָרָאָה וַיִּתְּנֵהוּ בֵּית הַמִּהְפָּכָת כִּי־בִזְעָף עָמָו עַל־זֹאת

וַיִּרְצֶץ אָסָא מִן־הָעָם בְּעַת הַהִיא:
16:10 וּרְגִזוּ אָסָא עַל נְבִיא וּמַנְיָה בְּבֵית אֲסִירֵי אַרוֹם אֲתַנְסִיס עִמֶּיהָ עַל דָּא
וּשְׁעִבִיד אָסָא מִן עֲמָא בַּעֲדָנָא הָהִיא:

16:10 Then Asa was angry with the seer and put him in prison, for he was enraged at him for this. And Asa oppressed some of the people at the same time.

16:11 וַהֲנִיחַ דְּבָרֵי אָסָא הָרְאוּשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הֵנָּה כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר הַמְּלָכִים
לְיִהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל:

16:11 וְהָא פִּתְגָמֵי אָסָא קִדְמָאִי וּבִתְרָאִי וְהָא אֲנוֹן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר מַלְכֵי
דְּבֵית יִהוּדָה וּדְבֵית יִשְׂרָאֵל:

16:11 Now, the acts of Asa from first to last, behold, they are written in the Book of the Kings of Judah and Israel.

16:12 וַיַּחֲלָא אָסָא בְּשָׁנָתוֹ שְׁלוּשִׁים וְתִשְׁעָ לְמַלְכוּתוֹ בְּרִגְלָיו עַד־לְמַעַלָּה חָלָיו
וְגַם־בְּחָלָיו לֹא־דָרַשׁ אֶת־יְהוָה כִּי בְּרָפָאִים:

16:12 וּמֵרַע אָסָא בְּשָׁנָת תַּלְתִּין וְתִשְׁעָ לְמַלְכוּתִיהָ וְאַתְחַגֵּר בְּרִגְלָיו עַד לַעֲלִילָא
אַתְגַּבֵּר מֵרַעִיהָ וְאוֹף כַּד מֵרַע לֹא תַבַּע אוֹלְפָן מִן־קֶדֶם יְיָ אֱלֹהֵן בְּאַסּוּוֹתָא:

16:12 In the thirty-ninth year of his reign Asa became diseased in his feet. His disease was severe, yet even in his disease he did not seek the LORD, but the physicians.

16:13 וַיִּשְׁכַּב אָסָא עִם־אֲבֹתָיו וַיָּמָת בְּשָׁנָת אַרְבָּעִים וְאַחַת לְמַלְכוֹ:

16:13 וּשְׁכִיב אָסָא עִם אֲבֹתָיו וּמִית בְּשָׁנָת חֲדָא וְאַרְבַּעִין כַּד מֶלֶךְ:

16:13 So Asa slept with his fathers, having died in the forty-first year of his reign.

16:14 וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּקִבְרֹתָיו אֲשֶׁר כָּרָה־לּוֹ בְּעִיר דָּוִיד וַיִּשְׁכִּיבֻהוּ בְּמִשְׁכַּב אֲשֶׁר
מָלָא בְּשָׁמִים וְזָנִים מְרַקְחִים בְּמִרְקַחַת מַעֲשֵׂה וַיִּשְׂרְפוּ־לּוֹ שְׂרָפָה גְדוֹלָה
עַד־לְמָאד: פ

16:14 וּקְבֹרֻהוּ יִתִּיהָ בְּבֵית קְבוּרָתִיהָ דִּי תְקִין לִיהָ בְּקִרְתָּא דְּדָוִד וְאַשְׁכְּבוּהִי
בְּמִשְׁכַּב דְּמַלִּי בּוֹשְׁמִין וְזִינִי וְזִינִי וְרִיחָנִין מְבַסְמִין בּוֹסְמִין עוֹבֵד אֲסִיָּא
וְאוֹקִידוֹ לִיהָ יְקִידַת קִיסִי בּוֹסְמִיָּא רַבְתָּא עַד לַחֲדָא:

16:14 They buried him in his own tomb which he had cut out for himself in the city of David, and they laid him in the resting place which he had filled with spices of various kinds blended by the perfumers' art; and they made a very great fire for him.

17:1 וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ תַּחְתָּיו וַיִּתְחַזַּק עַל־יִשְׂרָאֵל:

17:1 וּמֶלֶךְ יְהוֹשָׁפָט בְּרִיהָ בְּתַרְיָה וְאַתְקַף עַל דְּבֵית יִשְׂרָאֵל:

17:1 Jehoshaphat his son then became king in his place, and made his position over Israel firm.

17:2 וַיִּתֵּן־חֵיל בְּכָל־עָרֵי יִהוּדָה הַבְּצֻרוֹת וַיִּתֵּן נָצִיבִים בְּאַרְצֵי יִהוּדָה וּבְעָרֵי
אֶפְרַיִם אֲשֶׁר לְכַד אָסָא אֲבִיו:

17:2 וּמִנִּי חֵילוֹן בְּכָל קְרוֹי יִהוּדָה כְּרִיכָן וּמִנִּי אֲסַטְרִיגִין בְּאַרְעָא שְׁבַטָא דְּבֵית
יִהוּדָה וּבְקְרוֹי אֶפְרַיִם דִּי כַבֵּשׁ אָסָא אֲבוּהִי:

17:2 He placed troops in all the fortified cities of Judah, and set garrisons in the land of Judah and in the cities of Ephraim which Asa his father had captured.

17:3 וַיְהִי יְהוָה עִם־יְהוֹשָׁפָט כִּי הָלַךְ בְּדַרְכֵי דָּוִיד אָבִיו הָרְאשֹׁנִים וְלֹא דָרַשׁ
לְבַעָלִים:

17:3 וְהוּא מִיִּמְרָא דִּי בַּסְעָדִיהָ דִּיהוֹשָׁפָט אַרוֹם הַלִּיךְ בְּאוֹרַחְתִּיהָ דְּדָוִד אֲבוּי
קִדְמָאִי וְלֹא תַבַּע אוֹלְפָן מִן טַעוּוֹתָא:

17:3 The LORD was with Jehoshaphat because he followed the example of his father David's earlier days and did not seek the Baals,

17:4 כִּי לֹא־לֵהֱי אָבִיו דָּרָשׁ וּבְמִצְוֹתָיו הִלָּךְ וְלֹא כַּמַּעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל:
17:4 מטול די לאלהא דאבוהי תבע ובפקודוי הליך ולא כעובדין בישין
דבית ישראל:

17:4 but sought the God of his father, followed His commandments, and did not act as Israel did.

17:5 וַיִּכֶן יְהוָה אֶת־הַמְּמִלְכָּה בְּיָדוֹ וַיִּתֶּנּוּ כָּל־יְהוּדָה מִנְחָה לַיהוֹשָׁפָט וַיְהִי־לּוֹ
עֶשְׂר־זָכָבֹד לָרֶב:
17:5 ואתקין יי ית מלכותא בידיה ויהבו כל דבית יהודה דורון ליהושפט
והוה ליה עותרא ונכסין ויקר לסוגי:

17:5 So the LORD established the kingdom in his control, and all Judah brought tribute to Jehoshaphat, and he had great riches and honor.

17:6 וַיִּגְבֶּה לְבֹו בְּדַרְכֵי יְהוָה וְעוֹד הִסִּיר אֶת־הַבָּמֹת וְאֶת־הָאֲשֵׁרִים מִיְּהוּדָה: פ
17:6 וראים לביה להלכא באורחן דתקנן קדם יי ותוב עטר ית במוסיא וית
אשיריא מדבית יהודה:

17:6 He took great pride in the ways of the LORD and again removed the high places and the Asherim from Judah.

17:7 וּבִשְׁנַת שְׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ שָׁלַח לְשָׂרָיו לְבֶן־חַיִל וְלַעֲבָדָהּ וּלְזַכְרְיָה וּלְנִתְנָאֵל
וּלְמִיכָיָהוּ לְלַמֵּד בְּעָרֵי יְהוּדָה:
17:7 ובשנת תליתיתא למלכותיה שדר לרברבנוי לבן־חיל ולעבדיה ולזכריה
ולנתנאל ולמיכיהו לאלפא דחלתא דיי בקרוי יהודה:

17:7 Then in the third year of his reign he sent his officials, Ben-hail, Obadiah, Zechariah, Nethanel and Micaiah, to teach in the cities of Judah;

17:8 וְעִמָּהֶם הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָהוּ וְנַתְנִיָּהוּ וְזִבְדִּיָּהוּ וְעִשָּׂהאֵל (וּשְׁמִירָמוֹת) [וּשְׁמִירָמוֹת]
וַיְהוֹנָתָן וְאֲדֹנִיָּהוּ וְטוֹבִיָּהוּ וְטוֹב אֲדֹנִיָּה הַלְוִיִּם וְעִמָּהֶם אֵלִישָׁמַע וַיְהוֹרָם הַכֹּהֲנִים:
17:8 ועמהון ליואי שמעיה ונתניה וזבדיה ועשהאל ושמירמות ויהונתן ואדניה
וטוביה וטוב־אדניה ליואי ועמהון אלישמע ויהורם כהניא:

17:8 and with them the Levites, Shemaiah, Nathaniah, Zebadiah, Asahel, Shemiramoth, Jehonathan, Adonijah, Tobijah and Tobadonijah, the Levites; and with them Elishama and Jehoram, the priests.

17:9 וַיִּלְמְדוּ בִּיהוּדָה וְעִמָּהֶם סֵפֶר תּוֹרַת יְהוָה וַיֵּסְבוּ בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה וַיִּלְמְדוּ
בָּעָם:

17:9 ואליפו בדבית יהודה ועמהון ספר אוריתא דיי ואסחרו בכל קרוי
יהודה ואליפו בעמא:

17:9 They taught in Judah, *having* the book of the law of the LORD with them; and they went throughout all the cities of Judah and taught among the people.

17:10 וַיְהִי פֶחַד יְהוָה עַל כָּל־מַמְלָכוֹת הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר סְבִיבוֹת יְהוּדָה וְלֹא
נִלְחְמוּ עִם־יְהוֹשָׁפָט:

17:10 והוה דחילא דיי על כלהון מלכוות ארעתא די חזרנות יהודה ולא
אניחו קרבא עם יהושפט:

17:10 Now the dread of the LORD was on all the kingdoms of the lands which *were* around Judah, so that they did not make war against Jehoshaphat.

17:11 וּמִן־פְּלִשְׁתִּים מִבְּיָאִים לַיהוֹשָׁפָט מִנְחָה וְכֶסֶף מִשָּׂא נָם הָעֶרְבִיָּאִים מִבְּיָאִים
לוֹ צֹאן אֵילִים שְׁבַעַת אֲלָפִים וְשִׁבְעַת מֵאוֹת וּתְיָשִׁים שְׁבַעַת אֲלָפִים וְשִׁבְעַת מֵאוֹת:

17:11 וּמִן פִּלְשְׁתִּי מִיִּיתִין דּוֹרוֹנָא לִיהוֹשָׁפָט וְסִימָא וְדִהְבָּא תְּקֻרֹבְתָא אוּף
עֲרַבָּאִי מִיִּיתִין לִיה עֵאן דְּכִרִין שְׁבַעַת אֲלָפִין וְשִׁבַּע מֵאָה וּבִרְחִין שְׁבַעַת
אֲלָפִין וְשִׁבַּע מֵאָה:

17:11 Some of the Philistines brought gifts and silver as tribute to Jehoshaphat; the Arabians also brought him flocks,
7,700 rams and 7,700 male goats.

17:12 וַיְהִי יְהוֹשָׁפָט הֵלֵךְ וְגָדֵל עַד-לְמַעְלָה וַיִּבֶן בִּיהוּדָה בִּירְנִיּוֹת וְעָרֵי מִסְפְּנוֹת:

17:12 וַהּוּה יְהוֹשָׁפָט אֲזִיל וְרַבִּי עַד לְעִילָא וּבִנָּא בִּיהוּדָה בִּירְנִיּוֹתָא וְקִרְוֵי
בֵּית-אוֹצְרִין:

17:12 So Jehoshaphat grew greater and greater, and he built fortresses and store cities in Judah.

17:13 וּמִלְּאָכָה רַבָּה הָיָה לוֹ בְּעָרֵי יְהוּדָה וְאֲנָשֵׁי מִלְּחָמָה גְּבוּרֵי חֵיל בִּירוּשָׁלַם:

17:13 וּפּוֹלְחָנָא סְגִיעָא הוּת לִיה בְּקִרְוֵי יְהוּדָה וּגְבֻרֵי עֲבָדֵי קִרְבָּא בִּירוּשָׁלַם:

17:13 He had large supplies in the cities of Judah, and warriors, valiant men, in Jerusalem.

17:14 וְאַלְהָ פִּקְדָתָם לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם לִיהוּדָה שָׂרֵי אֲלָפִים עֲדָנָה הָשָׂר וְעַמּוֹ
גְּבוּרֵי חֵיל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֲלָף: ס

17:14 וְאֵלִין מְנִינָהוֹן לְבֵית-אֲבֹהֵתָהוֹן לְשִׁיבַט יְהוּדָה רַבְּנֵי אֲלָפִין עֲדָנָה רַבָּא
וְעַמִּיָּה גְּבֻרֵי חֵילָא תִּלַּת מֵאָה אֲלָפִין:

17:14 This was their muster according to their fathers' households: of Judah, commanders of thousands, Adnah was the
commander, and with him 300,000 valiant warriors;

17:15 וְעַל-יָדּוֹ יְהוֹחָנָן הָשָׂר וְעַמּוֹ מֵאֲתָם וְשְׁמוֹנִים אֲלָף: ס

17:15 וְדִשְׁרֵי סַמִּיךְ עָלָיו יְהוֹחָנָן רַבָּא וְעַמִּיָּה מֵאֲתָן וְתַמְנִיָּא אֲלָפִין:

17:15 and next to him was Johanan the commander, and with him 280,000;

17:16 וְעַל-יָדּוֹ עַמְסִיָּה בֶן-זִכְרִי הַמִּתְנַדֵּב לִיהוָה וְעַמּוֹ מֵאֲתָם אֲלָף גְּבוּרֵי חֵיל: ס

17:16 וְדִשְׁרֵי סַמִּיךְ עָלָיו עַמְסִיָּה בֶר זִכְרִי דִּאֲתַנְדֵּב קִדָּם יֵי וְעַמִּיָּה מֵאֲתָן

אֲלָפִין גְּבֻרֵי חֵילָא:

17:16 and next to him Amasiah the son of Zichri, who volunteered for the LORD, and with him 200,000 valiant
warriors;

17:17 וּמִן-בְּנֵימִן גְּבוּרֵי חֵיל אֵלִידָע וְעַמּוֹ נְשָׁקֵי-קֶשֶׁת וּמִגֵּן מֵאֲתָם אֲלָף: ס

17:17 וּמִן שִׁיבַט בְּנִימִן גְּבֻרֵי חֵילָא אֵלִידָע וְעַמִּיָּה נְגָדֵי קֶשֶׁתָא וְאַחַדִּי תִּרְסִין

מֵאֲתָן אֲלָפִין:

17:17 and of Benjamin, Eliada a valiant warrior, and with him 200,000 armed with bow and shield;

17:18 וְעַל-יָדּוֹ יְהוֹזָבָד וְעַמּוֹ מֵאָה-וְשְׁמוֹנִים אֲלָף חֲלוּצֵי צָבָא: ס

17:18 וְדִשְׁרֵי סַמִּיךְ עָלָיו יְהוֹזָבָד וְעַמִּיָּה מֵאָה וְתַמְנִיָּא אֲלָפִין מִזְרֵי חֵילָא:

17:18 and next to him Jehozabad, and with him 180,000 equipped for war.

17:19 אֵלֶּה הַמְּשֻׁרְתִּים אֶת-הַמֶּלֶךְ מִלְּבָד אֲשֶׁר-נָתַן הַמֶּלֶךְ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר

בְּכָל-יְהוּדָה: פ

17:19 אֵלֵיין דְּמִשְׁמִשִּׁין יֵת מִלְּכָא בֶר דִּי מִסַּר מִלְּכָא בְּקִרְוִין כְּרִיכָן בְּכָל קִרְוֵי

יְהוּדָה:

17:19 These are they who served the king, apart from those whom the king put in the fortified cities through all Judah.

18:1 וַיְהִי לִיהוֹשָׁפָט עֹשֶׁר וְכָבוֹד לָרֹב וַיִּתְּחַתֵּן לְאַחָאָב:

18:1 וַהּוּה לִיהוֹשָׁפָט עוֹתָר וִיקָר לְסוּגִי וְאִתְחַתֵּן עִם אַחָאָב:

18:1 Now Jehoshaphat had great riches and honor; and he allied himself by marriage with Ahab.

18:2 וַיֵּרֶד לִקְצֵי שָׁנִים אֶל-אַחָב לְשִׁמְרוֹן וַיִּזְבַּח-לוֹ אַחָב צֹאן וּבָקָר לָרֹב וְלָעֶם אֲשֶׁר עִמּוֹ וַיְסִיתֵהוּ לַעֲלֹת אֶל-רָמוֹת גִּלְעָד:
18:2 וּנְחַת לְסוּף שָׁנָיָה לֹות אַחָב לְשִׁמְרוֹן וּנְכַס לִיה אַחָב עֹאן וְתוֹרֵי לְסוּגִי וְלַעֲמָא דִּי עֲמִיה וּשְׂדֵלִיה לְמַסַּק לְרָמוֹת-גִּלְעָד:

18:2 Some years later he went down to visit Ahab at Samaria. And Ahab slaughtered many sheep and oxen for him and the people who were with him, and induced him to go up against Ramoth-gilead.

18:3 וַיֹּאמֶר אַחָב מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה הֲתֵלֵךְ עִמִּי רָמֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר לוֹ כְּמוֹנִי כְמוֹךָ וְכַעֲמֹךָ עִמִּי וְעַמֹּךָ בְּמִלְחָמָה:
18:3 וְאָמַר אַחָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה הֲתֵלֵךְ עִמִּי לְרָמֹת-גִּלְעָד וַיֹּאמֶר לִיה אָנָּה דִּיכְמַתְךָ וְדִיכְמַת עַמְךָ עִמִּי מָה דִּי יַמְטִי לְךָ יַמְטִי לִי בִקְרָבָא:

18:3 Ahab king of Israel said to Jehoshaphat king of Judah, "Will you go with me against Ramoth-gilead?" And he said to him, "I am as you are, and my people as your people, and we will be with you in the battle."

18:4 וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל דְּרִשְׁנָא כִּיּוֹם אֶתְדַּבֵּר יְהוָה:
18:4 וְאָמַר יְהוֹשָׁפָט לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל תְּבַע כְּדוֹן יוֹמָא דִּין יֵת פִּתְגָמָא דִּיּוֹ:
18:4 מוֹרֶעֶר, יְהוֹשָׁפָט שָׁאֵר לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, "פִּתְגָמָא דִּיּוֹ."

18:4 Moreover, Jehoshaphat said to the king of Israel, "Please inquire first for the word of the LORD."

18:5 וַיִּקְבֹּץ מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַנְּבִיאִים אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הֲנֵלֵךְ אֶל-רָמֹת גִּלְעָד לְמִלְחָמָה אִם-אֶחָדֵל וַיֹּאמְרוּ עֲלֵה וַיִּתֵּן הָאֱלֹהִים בִּיַּד הַמֶּלֶךְ:
18:5 וְכַנֵּשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל יֵת נְבִיאֵי אַרְבַּע מֵאוֹת גּוֹבְרִין וְאָמַר לְהוֹן הַכֹּשֶׁר לֵנָּה דְנִיֶּסֶק לְרָמֹת-גִּלְעָד אִין אֶתְמַנֵּעַ וְאָמְרוּ סָק וַיִּמְסוּר יֵי בִידָא דְמֶלֶךְ:

18:5 Then the king of Israel assembled the prophets, four hundred men, and said to them, "Shall we go against Ramoth-gilead to battle, or shall I refrain?" And they said, "Go up, for God will give it into the hand of the king."

18:6 וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הֲאִין פֹּה נְבִיא לַיהוָה עוֹד וְנִדְרֶשָׁה מֵאֲתוֹ:
18:6 וְאָמַר יְהוֹשָׁפָט הַאִיפְשֶׁר דְּלִית כָּא נְבִיא דְכֹשֶׁר קְדָם יֵי תוֹב וְנִתְבַּע מִנִּיה:
18:6 בִּטּוּ יְהוֹשָׁפָט, "הֲאִין פֹּה נְבִיא לַיהוָה עוֹד וְנִדְרֶשָׁה מֵאֲתוֹ?"

18:6 But Jehoshaphat said, "Is there not yet a prophet of the LORD here that we may inquire of him?"

18:7 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוֹשָׁפָט עוֹד אִישׁ-אֶחָד לְדְרוֹשׁ אֶת-יְהוָה מֵאֲתוֹ וְאִנִּי שֹׂנְאֵתִיהוּ כִּי-אִינְנוּ מִתְנַבֵּא עָלַי לְטוֹבָה כִּי כָל-יָמַי לְרָעָה הוּא מִיכִיָּהוּ בֶן-יְמִלָּא וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל-יֹאמֶר הַמֶּלֶךְ כֵּן:
18:7 וְאָמַר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לִיהוֹשָׁפָט תוֹב אִית גְּבֵרָא חָד לְמִתְבַּע פִּתְגָמָא דִּיּוֹ מִנִּיה וְאָנָּה רַחֲקִיתָה מִשּׁוּל דְּלִיתוֹי מִתְנַבֵּי עָלַי לְטַבְתָּא אַרוּם כָּל יוֹמוֹי לְבִישְׁתָּא הוּא מִיכִיָּהוּ בֶר יִמְלָה וְאָמַר יְהוֹשָׁפָט לֹא יִימַר מֶלֶךְ הִיכְנָא:

18:7 The king of Israel said to Jehoshaphat, "There is yet one man by whom we may inquire of the LORD, but I hate him, for he never prophesies good concerning me but always evil. He is Micaiah, son of Imla." But Jehoshaphat said, "Let not the king say so."

18:8 וַיִּקְרָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל-סָרִיס אֶחָד וַיֹּאמֶר מְהֵרָה (מִיכִיָּהוּ) [מִיכִיָּהוּ] בֶן-יְמִלָּא:

18:8 וְקָרָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְגוֹוָאוּה לְגוֹזָאָה חָד וְאָמַר סְרֵהִיב לְמִיתִי לְמִיכִיָּהוּ בֶר יִמְלָה:

18:8 Then the king of Israel called an officer and said, "Bring quickly Micaiah, Imla's son."

18:9 וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְיְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ-יְהוּדָה יּוֹשְׁבִים אִישׁ עַל-פִּסְאוֹ מְלַבְּשִׁים בְּגָדִים וְיּוֹשְׁבִים בְּגֶרֶן פֶּתַח שַׁעַר שִׁמְרוֹן וְכָל-הַנְּבִיאִים מִתְנַבֵּאִים לְפָנֵיהֶם:

18:9 ומלכא דישראל ויהושפט מליך שבטא דבית יהודה לבישין לבושי מלכותא ויתבין מסחרין הי כפלגות אדרא דין תבע מן נביי שקרא ודין תבע אולפן מן-קדם ייי ומצלי במעלנא דשמרון וכלהון נביי שקרא מתנבן בשקר קדמיהון:

18:9 Now the king of Israel and Jehoshaphat the king of Judah were sitting each on his throne, arrayed in *their* robes, and *they* were sitting at the threshing floor at the entrance of the gate of Samaria; and all the prophets were prophesying before them.

18:10 ויעש לו צדקיהו בן-כנענה קרני ברזל ויאמר כה-אמר יהוה באלה תנגח את-ארם עד-פלותם:

18:10 ועבד צדקיה בר כנענה נבי שקרא דמות צורתא דקרנין דפרזל ואמר כדנן אמר ייי באלין תקטול ית אנש ארם עד די תשיצנון:

18:10 Zedekiah the son of Chenaanah made horns of iron for himself and said, "Thus says the LORD, 'With these you shall gore the Arameans until they are consumed.'"

18:11 וכל-הנבאים נבאים כן לאמר עלה רמת גלעד והצלח ונתן יהוה ביד המלך:

18:11 וכלהון נביי שקרא מתנבן בשקר היכנא למימר סק לרמת-גלעד ואצלח וימסור ייי בידא דמלכא:

18:11 All the prophets were prophesying thus, saying, "Go up to Ramoth-gilead and succeed, for the LORD will give *it* into the hand of the king."

18:12 והמלאך אשר-הלך לקרא למיכיהו דבר אליו לאמר הנה דברי הנבאים פה-אחד טוב אל-המלך ויהינא דברך פאחד מהם ודברת טוב:

18:12 ועזגדה די אזל למקרי למיכה מליל לותיה למימר הא פתגמי נביי שקרא ממלל חד שוה ותקין קדם מלכא ויהי כדון פתגמך כחדא מנהון ותמליל פתגמין תקנין:

18:12 Then the messenger who went to summon Micaiah spoke to him saying, "Behold, the words of the prophets are uniformly favorable to the king. So please let your word be like one of them and speak favorably."

18:13 ויאמר מיכיהו חי-יהוה כי את-אשר-יאמר אלהי אתו אדבר:

18:13 ואמר מיכה קיים הוא ייי ארום ית די יימר אלהי יתיה אמליל:

18:13 But Micaiah said, "As the LORD lives, what my God says, that I will speak."

18:14 ויבא אל-המלך ויאמר המלך אליו מיכה הנלך אל-רמת גלעד למלחמה אם-אחדל ויאמר עלו והצליחו וינתנו בידכם:

18:14 ואתא לות מלכא ואמר מלכא לותיה מיכה הכשר דנסק לרמת גלעד לאנחא קרבא אין אתמנע ואמר סק ואצלח ויתמסרן בידיכון:

18:14 When he came to the king, the king said to him, "Micaiah, shall we go to Ramoth-gilead to battle, or shall I refrain?" He said, "Go up and succeed, for they will be given into your hand."

18:15 ויאמר אליו המלך עד-כמה פעמים אני משביעך אשר לא-תדבר אלי רק-אמת בשם יהוה:

18:15 ואמר ליה מלכא עד כמה זמנין אנא מקיים עלך די לא תתנבי עלי לחור קושטא בשום מימרא דיי:

18:15 Then the king said to him, "How many times must I adjure you to speak to me nothing but the truth in the name of the LORD?"

18:16 ויאמר ראיתי את-כל-ישראל נפוצים על-ההרים כצאן אשר אין-להן רעה ויאמר יהוה לא-אדנים לאלה ישובו איש-לביתו בשלום:

18:16 ואמר חמית ית כל ישראל מנדרין מבררין עלווי טווריא הי כענא די לית להון רעי ואמר ייי לית רבונין לאלין יתובון אנש לבייתיה בשלם:

18:16 So he said, "I saw all Israel Scattered on the mountains, Like sheep which have no shepherd; And the LORD said, 'These have no master. Let each of them return to his house in peace.'"

18:17 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט הֲלֹא אָמַרְתִּי אֵלַיִךְ לֹא־יִתְּנָבֵא עָלַי טוֹב כִּי אֶסְלָרְעָה: ס

18:17 ואמר מלכא דישראל ליהושפט הלא אמרית לוותך דלא יתנבי עלי טב ארום אלהן לביש:

18:17 Then the king of Israel said to Jehoshaphat, "Did I not tell you that he would not prophesy good concerning me, but evil?"

18:18 וַיֹּאמֶר לָכֵן שָׁמַעְנוּ דְּבַר־יְהוָה רְאִיתִי אֶת־יְהוָה יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּאוֹ וְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם עֹמְדִים עַל־יְמִינוֹ וּשְׂמָאלוֹ:

18:18 ואמר הא בכין קביל פתגמי נבואתא דיי חמית ית איקר שכנתיה דיי יתיב על כורסי יקריה וכלהון חיילי שמיא קיימין ומשמשין מן ימיניה ומן שמאליה:

18:18 Micaiah said, "Therefore, hear the word of the LORD. I saw the LORD sitting on His throne, and all the host of heaven standing on His right and on His left.

18:19 וַיֹּאמֶר יְהוָה מִי יַפְתֶּהָ אֶת־אַחָאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיַּעַל וַיִּפֹּל בְּרָמֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר זֶה אָמַר כָּכָה וְזֶה אָמַר כָּכָה:

18:19 ואמר יי מן ישרגג ית אחאב מלכא דישראל ויסק ויתרמי קטיל ברמת גלעד ואמר דין יימר בכדין ודין יימר בכדין:

18:19 "The LORD said, 'Who will entice Ahab king of Israel to go up and fall at Ramoth-gilead?' And one said this while another said that.

18:20 וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶפְתָּנּוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו בְּמָה:

18:20 ונפק רוחא דנבות דמן יזרעאל ממחיצת צדיקיא וקם קדם יי ואמר אנא אטעניה ואמר יי ליה במה:

18:20 "Then a spirit came forward and stood before the LORD and said, 'I will entice him.' And the LORD said to him, 'How?'"

18:21 וַיֹּאמֶר אֶצֵּא וְהָיִיתִי לְרוּחַ שָׁקֶר בְּפִי כָל־נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תִּפְתָּהּ וְגַם־תּוֹכָל צָא וַעֲשֵׂה־כֵן:

18:21 ואמר אפוק ואיהי לרוח נבואת שקר בפומהון דכלהון נביוהי ואמר תטעי ואוף אית לך יוכלא למטעי יתהון ברם לית לך רשו למתוב למתב ביני צדיקיא מטול דכל מן דממליל שקר לית איפשר ליה דיהוי מדוריה ביני צדיקיא מבכין פוק מן-לותי ועביד כן:

18:21 "He said, 'I will go and be a deceiving spirit in the mouth of all his prophets.' Then He said, 'You are to entice him and prevail also. Go and do so.'

18:22 וְעַתָּה הִנֵּה נָתַן יְהוָה רוּחַ שָׁקֶר בְּפִי נְבִיאֶיךָ אֵלֶּה וַיְהִי דְּבַר עָלֶיךָ רָעָה: ס

18:22 וכדון הא מני יי רוח נבואת שקר בפומהון די נבואך נביאך אלין ומן-קדם יי אתגזר לאיתאה עלך בישתא:

18:22 "Now therefore, behold, the LORD has put a deceiving spirit in the mouth of these your prophets, for the LORD has proclaimed disaster against you."

18:23 וַיִּגַּשׁ צִדְקִיָּהוּ בֶן־כְּנַעֲנָה וַיִּךְ אֶת־מִכְיָהוּ עַל־הַלְּחִי וַיֹּאמֶר אֵי זֶה הַדֶּרֶךְ

עָבַר רוּחַ־יְהוָה מֵאִתִּי לְדַבֵּר אִתְּךָ:

18:23 וּקְרִיב צְדָקִיָּה בֶר כְּנַעֲנָה וְאַלְקִי יָת מִיכָה עָלָיו לִיסְתִּיָּה וְאָמַר אִידָא שְׁעִתָּא אִסְתַּלְקָא רוּחַ נְבוּאָה מִן־קֶדֶם יְיָ מִנִּי לְמַלְלָא עִמָּךְ:

18:23 Then Zedekiah the son of Chenaanah came near and struck Micaiah on the cheek and said, "How did the Spirit of the LORD pass from me to speak to you?"

18:24 וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ הִנֵּה רֹאֶה בַּיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר תָּבוֹא תָדָר בַּחֲדָר לְהִתְבַּא:

18:24 וְאָמַר מִיכָה הֵא אֵת חֲמִי בְיוֹמָא הַהוּא דִּי תִיעוּל תּוּן בְּגוּא תּוּן לְאַטְמָרָא:

18:24 Micaiah said, "Behold, you will see on that day when you enter an inner room to hide yourself."

18:25 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל קָחוּ אֶת־מִיכָיְהוּ וְהַשִּׁיבֵהוּ אֶל־אַמּוֹן שַׂר־הָעִיר וְאֶל־יוֹאֵשׁ בֶּן־הַמֶּלֶךְ:

18:25 וְאָמַר מֶלֶכָא דִּישְׂרָאֵל דַּבְּרוּ יָת מִיכָה וְאוֹתְבוּהִי גְבִי אַמּוֹן רַב קֶרְתָּא וּגְבִי יוֹאֵשׁ בְּרִיָּה דְּמֶלֶכָא:

18:25 Then the king of Israel said, "Take Micaiah and return him to Amon the governor of the city and to Joash the king's son;

18:26 וְאָמַרְתֶּם כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ שִׁימוּ זֶה בֵּית הַפֶּלֶא וְהִאֲכִלְהוּ לֶחֶם לַחֵץ וַיָּמִים לַחֵץ עַד שׁוּבִי בְשָׁלוֹם:

18:26 וְתִימְרוּן כַּדָּן אָמַר מֶלֶכָא מִנִּי יָת דִּין בְּבֵית אִסִּירִי וְאוֹכְלוּהִי לַחִים בַּדְּחוּק וּמוֹי בַּדְּחוּק עַד־זְמַן דַּאֲתוּב בְּשָׁלָם:

18:26 and say, "Thus says the king, "Put this *man* in prison and feed him sparingly with bread and water until I return safely."

18:27 וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ אִם־שׁוּב תָּשׁוּב בְּשָׁלוֹם לֹא־דָבָר יְהוָה בִּי וַיֹּאמֶר שְׁמָעוּ עַמִּים כָּלָם: פ

18:27 וְאָמַר מִיכָה אִין מִיתְבַּ תַּתּוּב בְּשָׁלָם לִית רַעוּא דִּיִּי בִי וְלֹא אֲתַמְלַל בְּרוּחַ נְבוּתָה עֲמִי וְאָמַר שְׁמָעוּ עַמְמִיָּא כְּלָהוּן:

18:27 Micaiah said, "If you indeed return safely, the LORD has not spoken by me." And he said, "Listen, all you people."

18:28 וַיַּעַל מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־רָמֹת גִּלְעָד:

18:28 וּסְלִיק מֶלֶכָא דִּישְׂרָאֵל וַיְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ דְּבֵית יְהוּדָה לְרִמְת גִּלְעָד:

18:28 So the king of Israel and Jehoshaphat king of Judah went up against Ramoth-gilead.

18:29 וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט הִתְחַפֵּשׂ וָבוֹא בַּמִּלְחָמָה וְאַתָּה לְבָשׁ בְּגָדֶיךָ וַיִּתְחַפֵּשׂ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ בַּמִּלְחָמָה:

18:29 וְאָמַר מֶלֶכָא דִּישְׂרָאֵל לִיהוֹשָׁפָט אֲנָא אֲשַׁתְּנִי וְאִיעוּל בְּקֶרְבָּא וְאַנְתָּ לְבוּשׁ לְבוּשֶׁךָ וְאַשְׁתְּנִי מֶלֶכָא דִּישְׂרָאֵל וְעַל בְּקֶרְבָּא:

18:29 The king of Israel said to Jehoshaphat, "I will disguise myself and go into battle, but you put on your robes." So the king of Israel disguised himself, and they went into battle.

18:30 וּמֶלֶךְ אָרָם צִוָּה אֶת־שָׂרֵי הָרֶכֶב אֲשֶׁר־לוֹ לֵאמֹר לֹא תִלָּחֲמוּ אֶת־הַקָּטָן אֶת־הַגָּדוֹל כִּי אִם־אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבָדוּ:

18:30 וּמֶלֶכָא דְּאַרַם פִּקִּיד יָת רַבְּנֵי אֶרְתִּיכָא דִּי לִיָּה לְמִימַר לֹא תִגִּיחוּן קֶרֶב עִם זַעִירָא וְעִם רַבָּא אֶרֹם אֱלֹהֵן עִם מֶלֶכָא דִּישְׂרָאֵל בְּלַחוּדוּי:

18:30 Now the king of Aram had commanded the captains of his chariots, saying, "Do not fight with small or great, but with the king of Israel alone."

18:31 וַיְהִי כִּרְאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב אֶת־יְהוֹשָׁפָט וַהֲמָה אָמְרוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הוּא וַיִּסָּבּוּ עָלָיו לְהִלָּחֵם וַיִּזְעַק יְהוֹשָׁפָט וַיְהוּהָ עֲזָרוֹ וַיְסִיתֵם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ:
18:31 וַהֲוֶה כֹד חֲמוּן רַב־נִי אֲרִיתִכָּא יֵת יְהוֹשָׁפָט וַאֲנוּן אָמְרוּ מֶלֶכָּא דִּישְׂרָאֵל הוּא וַאֲסַחְרוּ עָלָיו לֹאֲגַחָא קֶרְבָּא וְצַסַּח יְהוֹשָׁפָט וּמִימְרָא דִּיֵּי סִיֵּעַ לִיה וּרְחִיקָנוּן יֵי מִנִּיהָ:

18:31 So when the captains of the chariots saw Jehoshaphat, they said, "It is the king of Israel," and they turned aside to fight against him. But Jehoshaphat cried out, and the LORD helped him, and God diverted them from him.

18:32 וַיְהִי כִּרְאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב כִּי לֹא־הָיָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ מֵאַחֲרָיו:
18:32 וַהֲוֶה כֹד חֲמוּן רַב־נִי אֲרִיתִכָּא אַרוּם לֹא הוּה מֶלֶכָּא דִּישְׂרָאֵל וַתְּבוּ מֵאַחֲרוּהִי:

18:32 When the captains of the chariots saw that it was not the king of Israel, they turned back from pursuing him.

18:33 וְאִישׁ מִשָּׁדָּה בִּקְשָׁתָהּ לְתַמּוֹ וַיִּדֹּף אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בֵּין הַדְּבָקִים וּבֵין הַשְּׂרָיִן וַיֹּאמֶר לְרֶכֶב הַפָּךְ (וַיִּדֹּף) [וַיִּדָּף] וַהֲצִאתָנִי מִן־הַמַּחֲנֶה כִּי הִחֲלִיתִי:
18:33 וְנַעֲמָן רַב חִילָא דְרַב מֶלֶכָּא דְאַרַם נִגַּד בִּקְשָׁתָא לִקְבֻלְיָה לֹאֲשַׁלְמָא נְבוּאָת אֱלִיהָ דְמָן תְּשׁוּב וְנְבוּאָת מִיכָה בֵּר יִמְלָה וּמַחָא יֵת מֶלֶכָּא דִּישְׂרָאֵל בִּינִי לְבָא וּבִינִי חֲצַר כְּבֻדָּא מֵאַחַר מַדְבְּקִיָּה דְשִׁרְיָנָא וַאֲמַר לְמָן דְּמַרְכִּיב לִיה חֲזוֹר לֹאֲחֹרֶךְ וַאֲפִיקֵנִי מִן מִשְׁרִית עַבְדִּי קֶרְבָּא אַרוּם אֲתַמְרַעִית:

18:33 A certain man drew his bow at random and struck the king of Israel in a joint of the armor. So he said to the driver of the chariot, "Turn around and take me out of the fight, for I am severely wounded."

18:34 וַתַּעַל הַמִּלְחָמָה בַּיּוֹם הַהוּא וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָיָה מַעֲמִיד בַּמֶּרְכָּבָה נֹכַח אֲרָם עַד־הָעֶרֶב וַיָּמָת לַעֵת בּוֹא הַשָּׁמֶשׁ:
18:34 וְסִלִּיקוּ עַבְדֵּי קֶרְבָּא בִּיוֹמָא הַהוּא וּמֶלֶכָּא דִּישְׂרָאֵל הוּה מַתְקָף וְקֹאִים בְּאַרְתִּיכָּא כָּל קְבִיל אַנְשׁ אַרַם עַד רַמְשָׁא וּמִית לַעֲדָן מִטַּמַּע שְׁמִשָּׁא:

18:34 The battle raged that day, and the king of Israel propped himself up in his chariot in front of the Arameans until the evening; and at sunset he died.

19:1 וַיָּשָׁב יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־בֵּיתוֹ בְּשָׁלוֹם לִירוּשָׁלַם:
19:1 וַתְּבוּ יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ שְׁבַטָא דְּבֵית יְהוּדָה לְבֵיתָהּ לְשָׁלוֹם לִירוּשָׁלַם:

19:1 Then Jehoshaphat the king of Judah returned in safety to his house in Jerusalem.

19:2 וַיֵּצֵא אֶל־פָּנָיו יְהוּא בֶן־חַנָּנִי הַחֹזֶה וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט הֲלָרָשָׁע לַעֲזֹר וּלְשֹׂנְאֵי יְהוָה תֵּאָהָב וּבָזָאת עָלֶיךָ קֶצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה:
19:2 וְנִפֵּק לְקַדְמוּי יְהוּא בֵּר חַנָּנִי סְכוּתָא סְכוּתָא וַאֲמַר לְמֶלֶכָּא יְהוֹשָׁפָט הַכֹּשֶׁר לָךְ דַּעַם חֵיִיבָא הַלִּיכְתָּא לְסִיֵּעָא וּלְסַנְאֵי יֵי תִרְחִים וּבִדָּא אֵית עֲלֶךְ רוּגְזָא מִן־קֶדָם יֵי:

19:2 Jehu the son of Hanani the seer went out to meet him and said to King Jehoshaphat, "Should you help the wicked and love those who hate the LORD and so bring wrath on yourself from the LORD?"

19:3 אֲבָל דְּבָרִים טוֹבִים נִמְצְאוּ עִמָּךְ כִּי־בִעַרְתָּ הָאֲשֵׁרוֹת מִן־הָאָרֶץ וַהֲכִינוֹתָ לְבָבְךָ לְדֶרֶשׁ הָאֱלֹהִים:
19:3 בְּרַם פִּתְגָמִין טַבִּין אֲשַׁתְּכַחוּ עִמָּךְ אַרוּם פִּלִּית אֲשִׁירְתָּא מִן אֶרְעָא וְכוּיִנְתָּא אֲתַקְנָתָא לְבָךְ לְמַתְבַּע אוֹלְפָן מִן־קֶדָם יֵי:

19:3 "But there is some good in you, for you have removed the Asheroth from the land and you have set your heart to seek God."

19:4 וַיָּשָׁב יְהוֹשָׁפָט בִּירוּשָׁלַם ס וַיָּשָׁב וַיֵּצֵא בָעָם מִבְּאֵר שֶׁבַע עַד־הָר אֶפְרָיִם

וַיֵּשְׁבוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם:

19:4 וַיֵּתֵב יְהוֹשָׁפָט בִּירוּשָׁלַם וְתָב וּנְפֹק לְאַלְפָּא בַּעֲמָא מִבְּאִיר־אֲדָשָׁבָע עַד טוֹוֹרָא דְּבֵית אַפְרַיִם וְאֶתִּיבְנוֹן לְדַחֲלָתָא דִּיֵּי אֱלֹהָא דַּאֲבַהֲתָהוֹן:

19:4 So Jehoshaphat lived in Jerusalem and went out again among the people from Beersheba to the hill country of Ephraim and brought them back to the LORD, the God of their fathers.

19:5 וַיַּעֲמֵד שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת לְעִיר וָעִיר:

19:5 וְאֶקִּים דִּיֵּינִין בְּאַרְעָא בְּכָל קְרוֹי יְהוּדָה כְּרִיכָן מִקְרֵי לִקְרֵי:

19:5 He appointed judges in the land in all the fortified cities of Judah, city by city.

19:6 וַיֹּאמֶר אֶל־הַשֹּׁפְטִים רְאוּ מָה־אַתֶּם עֹשִׂים כִּי לֹא לְאָדָם תִּשְׁפָּטוּ כִּי לַיהוָה וְעִמָּכֶם בְּדִבְרֵי מִשְׁפָּט:

19:6 וְאָמַר לְדִיֵּינָא חֲמוֹן מָה אַתּוֹן עַבְדִּין אַרוֹם לֹא קִדְם בְּנֵי נִשָּׂא אַתּוֹן דִּיֵּינִין אַרוֹם קִדְם מִימְרָא דִּיֵּי וְשִׁכְנַתִּיה שְׂרִיא עִמָּכֹן בַּעִסְקָא דִּינָא:

19:6 He said to the judges, "Consider what you are doing, for you do not judge for man but for the LORD who is with you when you render judgment.

19:7 וְעַתָּה יְהִי פַחַד־יְהוָה עֲלֵיכֶם שְׁמְרוּ וַעֲשׂוּ כִּי־אֵין עִם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹלָה וּמִשָּׂא פָנִים וּמִקַּח־שֹׁחַד:

19:7 וְכִדּוֹן יְהִי דַחֲלָתָא דִּיֵּי עֲלִיכֹן אַסְתַּמְרוּ וְעַבִּידוּ אַרוֹם לִית קִדְם יֵי אֱלֹהָנָא שְׁקֵר וּמִיִּסַּב אַפִּין וּקְבֻלוֹת שֹׁחַדָּא:

19:7 "Now then let the fear of the LORD be upon you; be very careful what you do, for the LORD our God will have no part in unrighteousness or partiality or the taking of a bribe."

19:8 וְגַם בִּירוּשָׁלַם הָעֹמִיד יְהוֹשָׁפָט מִן־הַלְוִיִּם וְהַכֹּהֲנִים וּמִרְאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּט יְהוָה וְלָרִיב וַיֵּשְׁבוּ יְרוּשָׁלַם:

19:8 וְאוּף בִּירוּשָׁלַם אֶקִּים יְהוֹשָׁפָט מִן לִיוָאִי וְכַהֲנִיא וּמִרְיָשֵׁי אֲבַהֲתָא דְּבֵית יִשְׂרָאֵל לְדִינָא קִדְם יֵי וּלְמִלֵּי מִצּוֹתָא וְתָבוּ לִירוּשָׁלַם:

19:8 In Jerusalem also Jehoshaphat appointed some of the Levites and priests, and some of the heads of the fathers' households of Israel, for the judgment of the LORD and to judge disputes among the inhabitants of Jerusalem.

19:9 וַיִּצֹו עֲלֵיהֶם לֵאמֹר כֹּה תַעֲשׂוּן בִּירְאַת יְהוָה בְּאַמּוּנָה וּבְלִבָּב שְׁלָם:

19:9 וּפְקִיד עֲלֵיהוֹן לְמִימַר הַכִּדּוֹן תַּעֲבִדוֹן בְּדַחֲלָתָא דִּיֵּי בַּהִימְנוֹתָא וּקְשָׁטָא וּבְלִבָּב שְׁלָם:

19:9 Then he charged them saying, "Thus you shall do in the fear of the LORD, faithfully and wholeheartedly.

19:10 וְכָל־רִיב אֲשֶׁר־יָבוֹא עֲלֵיכֶם מֵאֲחֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵיהֶם בֵּין־דָּם לְדָם בֵּין־תּוֹרָה לְמִצְוָה לְחֻקִּים וּלְמִשְׁפָּטִים וְהִזְהַרְתֶּם אִתְּם וְלֹא יֵאָשְׁמוּ לַיהוָה וְהָיָה־קֶצֶף עֲלֵיכֶם וְעַל־אֲחֵיכֶם כֹּה תַעֲשׂוּן וְלֹא תֵאָשְׁמוּ:

19:10 וְכָל מִצְוָה דִּי יַעוֹל לֹותְכוֹן מֵאֲחוּכוֹן דִּיתְבִּין בְּקְרוּיָהוֹן בֵּין גִּבְרָא דְּחִיב דִּין קָטוֹל לְגִבְרָא דְּזִכָּאי מִן דִּין קָטוֹל בִּינֵי אֹורִיתָא לְתַפְקִידָתָא לְקִיִּמָּיָא וְלִדִּינָא וְתִזְהָרוּן יִתְהוֹן וְלֹא יִתְחִיבוֹן קִדְם יֵי וְיִהֵא רוֹגְזָא עֲלִיכֹן וְעַל אֲחוּכוֹן הַכִּדּוֹן תַּעֲבִדוֹן וְלֹא תִתְחִיבוֹן:

19:10 "Whenever any dispute comes to you from your brethren who live in their cities, between blood and blood, between law and commandment, statutes and ordinances, you shall warn them so that they may not be guilty before the LORD, and wrath may not come on you and your brethren. Thus you shall do and you will not be guilty.

19:11 וְהָיָה אִמְרֵיהוֹ כֹּהֹן הָרֹאשׁ עֲלֵיכֶם לְכָל דְּבַר־יְהוָה וּזְבִדְיָהוּ בֶן־יִשְׁמָעֵאל הַנָּגִיד לְבֵית־יְהוּדָה לְכָל דְּבַר־הַמִּלֶּךְ וְשֹׁטְרִים הַלְוִיִּם לְפָנֶיכֶם חֻקֵּי וַעֲשׂוּ וְיִהִי

יְהוָה עִם־טוֹב: פ

19:11 והא אמריהו כהנא רבא דממנא לריש עליכון לכל פתגמא דיי
וזכריהו בר ישמעאל ארכונא לבית יהודה לכל פתגמא דמלכא וסרכיא
ליואי קדמיכון תקופו ועבדו ויהא מימרא דיי בסערכון דטבא:

19:11 "Behold, Amariah the chief priest will be over you in all that pertains to the LORD, and Zebadiah the son of Ishmael, the ruler of the house of Judah, in all that pertains to the king. Also the Levites shall be officers before you. Act resolutely, and the LORD be with the upright."

20:1 ויהי אחר־כֵּן באו בני־מוֹאָב וּבְנֵי עַמּוֹן וְעַמְהֵם מִהָעֲמוּנִים עַל־יְהוֹשָׁפָט
לְמַלְחָמָה:

20:1 והוה מן־בֵּתֵר כִּדִּין אֲתוּ בְנֵי מוֹאָב וּבְנֵי עַמּוֹן וְעַמְהוֹן מִן אֲדוֹמָא
דִּאֲתַחֲבְרוּ עִם עַמּוֹנָאֵי עַל יְהוֹשָׁפָט לֵאנְחָא קִרְבָּא:

20:1 Now it came about after this that the sons of Moab and the sons of Ammon, together with some of the Meunites, came to make war against Jehoshaphat.

20:2 וַיָּבֹאוּ וַיִּגִּידוּ לַיהוֹשָׁפָט לֵאמֹר בָּא עָלֶיךָ הָעָם רַב מֵעֵבֶר לַיָּם מֵאַרָם וְהֵנָּה
בְּחִצְצוֹן תָּמַר הִיא עֵין גִּדִּי:

20:2 וְאֲתוּ וַחֲוִיאוּ לַיהוֹשָׁפָט לְמִימַר אֲתָא עַלְךָ רִיכַפַּת עִם סָגִי מִסֹּטֵר לְמַעֲרָבָא
לְאַרָם וְהָא אֲנֹן בְּסִבְיָךְ דְּקִלְיָה הִיא עֵין־גִּדִּי:

20:2 Then some came and reported to Jehoshaphat, saying, "A great multitude is coming against you from beyond the sea, out of Aram and behold, they are in Hazazon-tamar (that is Engedi)."

20:3 וַיֵּרָא וַיִּתֵּן יְהוֹשָׁפָט אֶת־פָּנָיו לְדְרוֹשׁ לַיהוָה וַיִּקְרָא־צֹם עַל־כָּל־יְהוּדָה:

20:3 וּדְחִיל לְחַדָּא וַיְהִיב יְהוֹשָׁפָט יָת אַפּוּי לְמַתְבַּע אוֹלְפָן מִן־קִדְם יֵי וְגֹזֵר
תַּעֲנִי עַל כָּל אֲנָשׁ יְהוּדָה:

20:3 Jehoshaphat was afraid and turned his attention to seek the LORD, and proclaimed a fast throughout all Judah.

20:4 וַיִּקְבְּצוּ יְהוּדָה לְבַקֵּשׁ מִיְהוָה גַּם מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה בָּאוּ לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה:

20:4 וְאֲתַכְנְשׁוּ אֲנָשׁ יְהוּדָה לְמַבְעֵי רַחֲמִין מִן־קִדְם יֵי אוֹף מִכָּל קְרוּי יְהוּדָה
אֲתוּ לְמַתְבַּע אוֹלְפָן מִן־קִדְם יֵי:

20:4 So Judah gathered together to seek help from the LORD; they even came from all the cities of Judah to seek the LORD.

20:5 וַיַּעֲמֵד יְהוֹשָׁפָט בְּקֹהֶל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בְּבֵית יְהוָה לִפְנֵי הַחֲצֵר הַחֲדָשָׁה:

20:5 וְקָם יְהוֹשָׁפָט בְּקֹהֶלָא דְּבֵית יְהוּדָה בִּירוּשָׁלַם בְּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּי קִדְם
דִּרְתָּא חֲדָתָא:

20:5 Then Jehoshaphat stood in the assembly of Judah and Jerusalem, in the house of the LORD before the new court,

20:6 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ הֲלֹא אַתָּה־הוּא אֱלֹהִים בְּשֵׁמַיִם וְאַתָּה מוֹשֵׁל

בְּכָל מַמְלָכוֹת הַגּוֹיִם וּבִידֶךָ כֹּחַ וְגִבּוֹרָה וְאֵין עִמָּךְ לְהִתִּיצֵב:

20:6 וְאֹמֵר יֵי אֱלֹהָא דִּאֲבַתְנָא הֲלֹא אַתָּה הוּא יֵי דִּשְׁכַּנְתְּךָ בְּשֵׁמִיָּא וְאַתָּה שְׁלִיט
בְּכָל מַלְכוּתָא דְּעַמְמִיָּא וּבִידֶךָ חֵילָא וְגִבּוֹרָתָא וְלִית בְּרִמְנֶךָ וְלִית יְכוּלְתָּא
לְכָל מַלְכָא לְמִקּוּם לְקַבְּלֶךָ:

20:6 and he said, "O LORD, the God of our fathers, are You not God in the heavens? And are You not ruler over all the kingdoms of the nations? Power and might are in Your hand so that no one can stand against You.

20:7 הֲלֹא אַתָּה אֱלֹהֵינוּ הוֹרֵשֵׁת אֶת־יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ הַזֹּאת מִלִּפְנֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל

וְתַתְּנָה לְזֶרַע אֲבֹרָהֶם אֶתְּבָרָךְ לְעוֹלָם:

20:7 הֲלֹא אַתָּה בְּמִימְרֶךָ אֱלֹהֵנָא תִּרְכַּתָּא יָת יִתְבִּי אֲרַעָא הָדָא מִן קִדְם עַמְּךָ

ישראל ויהבתה לבני אברהם רחמך לעלם:

20:7 "Did You not, O our God, drive out the inhabitants of this land before Your people Israel and give it to the descendants of Abraham Your friend forever?"

20:8 וַיִּשְׁכְּבוּ־בָהּ וַיִּבְנוּ לָךְ בַּיִת מִקְדָּשׁ לְשִׁמְךָ לֵאמֹר:

20:8 וייתבו בה ובנו לך בה בית־מקדשא לשום מימרך למימור:

20:8 "They have lived in it, and have built You a sanctuary there for Your name, saying,

20:9 אִם־תָּבוֹא עָלֵינוּ רָעָה חֶרֶב שָׁפוֹט וְדָבָר וְרָעַב נֶעֱמָדָה לְפָנֶיךָ הַבַּיִת הַזֶּה וּלְפָנֶיךָ כִּי שִׁמְךָ בַּבַּיִת הַזֶּה וְנִזְעַק אֵלֶיךָ מִצָּרֵתָנוּ וְתִשְׁמָע וְתוֹשִׁיעַ:

20:9 כֹּד תִּיתִי עֲלֵנָּה בִישָׁתָא קִטְלִין דַּחֲרָבָא וּמוֹתָנָא וְאוּצְלָנָא נִצְלִי קִדְּם בֵּית־מִקְדָּשָׁא הַדִּין וְקִדְמָךְ אַרוֹם שְׁכִנְתָּךְ בַּבַּיִתָּא הַדִּין וְנִצּוּחַ לִוְתָּךְ מֵעִיקְתָּנָא וְתִקְבֵּל צְלוֹתָנָא וְתִפְרָקִינָנָא:

20:9 'Should evil come upon us, the sword, or judgment, or pestilence, or famine, we will stand before this house and before You (for Your name is in this house) and cry to You in our distress, and You will hear and deliver us.'

20:10 וַעֲתָה הִנֵּה בְנֵי־עַמּוֹן וּמוֹאָב וְהַר־שֵׁעִיר אֲשֶׁר לֹא־נָתַתָּה לְיִשְׂרָאֵל לָבוֹא בָהֶם בְּבֹאֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כִּי סָרוּ מֵעֲלֵיהֶם וְלֹא הִשְׁמִידוּם:

20:10 וכדון הא בני עמון ומואב ושוורא דגבלא די לא ארשיתא לבית ישראל למיתי לאנחא קרבא בהון במיתיהון מארעא דמצרים ארום סטו מלותהון ולא שיציאונון:

20:10 "Now behold, the sons of Ammon and Moab and Mount Seir, whom You did not let Israel invade when they came out of the land of Egypt (they turned aside from them and did not destroy them),

20:11 וְהִנֵּה־הֵם גָּמְלִים עָלֵינוּ לָבוֹא לְגִרְשָׁנוּ מִירְשָׁתְךָ אֲשֶׁר הוֹרַשְׁתָּנוּ:

20:11 והא אנון פרעין לנא בישתא למיתי לתרכותנא מאחסנתנא די אחסינתא יתנא:

20:11 see how they are rewarding us by coming to drive us out from Your possession which You have given us as an inheritance.

20:12 אֱלֹהֵינוּ הֲלֹא תִשְׁפֹּט־בָּם כִּי אֵין בָּנוּ כֹּחַ לְפָנֶיךָ הַמֶּלֶךְ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ וְאֵנְחָנוּ לֹא נִדַּע מַה־נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ:

20:12 אלהנא הלא תתפרע מנהון ארום לית בנא חילא למקום קדם ריכפת עמא סגי הדין דאתא עלנא ואנחנא לית אנחנא ידעין מה נעביד ארום לוותך תלינן עינינן:

20:12 "O our God, will You not judge them? For we are powerless before this great multitude who are coming against us; nor do we know what to do, but our eyes are on You."

20:13 וְכָל־יְהוּדָה עֹמְדִים לְפָנֶיךָ יְהוָה גַּם־טַפָּם נָשִׂיהֶם וּבְנֵיהֶם: פ

20:13 וכלהון דבית יהודה קיימין קדם יי אופ שפלהון אופ נשיהון ובניהון:

20:13 All Judah was standing before the LORD, with their infants, their wives and their children.

20:14 וַיַּחֲזִיאֵל בֶּן־זַכְרְיָהוּ בֶן־בְּנִיָּה בֶן־יַעֲיָאל בֶּן־מַתַּנְיָה הַלֵּוִי מִן־בְּנֵי אָסָף הִיתָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה בְּתוֹךְ הַקָּהָל:

20:14 ויחזיאל בר זכריה בר בניה בר יעאל בר מתניה ליואה מן בני אסף שרת עלוי רוח נבואה מן־קדם יי במצע קהלא:

20:14 Then in the midst of the assembly the Spirit of the LORD came upon Jahaziel the son of Zechariah, the son of Benaiah, the son of Jeiel, the son of Mattaniah, the Levite of the sons of Asaph;

20:15 וַיֹּאמֶר הַקְּשִׁיבוּ כָל־יְהוּדָה וַיֵּשְׁבוּ יְרוּשָׁלַם וְהַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט כָּה־אָמַר יְהוָה

לָכֶם אַתֶּם אֶל־תִּירְאוּ וְאֶל־תַּחַתּוּ מִפְּנֵי הַהֶמּוֹן הָרֵב הַזֶּה כִּי לֹא לָכֶם
הַמִּלְחָמָה כִּי לֵאלֹהִים:

20:15 ואמר אציתו כל אנש יהודה ויתבי ירושלם ומלכא יהושפט כדנן אמר
יִי לִכּוֹן אַתּוֹן לֹא תִדְחִלוּן וְלֹא תִתְּבִירוּן מִן־קֶדֶם רִיכַפֶּת עֲמָא סְגִי הַדִּין אַרוּם
לֹא לִכּוֹן סִדְרִי קֶרְבָּא אֱלֹהִן קֶדֶם יִי:

20:15 and he said, "Listen, all Judah and the inhabitants of Jerusalem and King Jehoshaphat: thus says the LORD to you,
'Do not fear or be dismayed because of this great multitude, for the battle is not yours but God's.

20:16 מָחָר רִדּוּ עֲלֵיהֶם הָנֶם עֲלֵי־ם בְּמַעֲלֵה הַצִּיץ וּמִצָּאתֶם אֹתָם בְּסוֹף הַנֶּחֱל
פְּנֵי מִדְבַּר יְרוּאֵל:

20:16 יומא אחרא חותו עליהון האנון סלקין במסקנא דאודיקות כלילא
וּתִשְׁכַּחוּן יִתְהוֹן בְּשִׁילָהּ נַחֲלָא בְּאִפִּי מִדְּבַר דִּירוּאֵל:

20:16 "Tomorrow go down against them. Behold, they will come up by the ascent of Ziz, and you will find them at the
end of the valley in front of the wilderness of Jeruel.

20:17 לֹא לָכֶם לְהִלָּחֵם בְּזֹאת תִּתְּצִבוּ עִמָּדוֹ וְרֹאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְהוָה עִמָּכֶם
יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם אֶל־תִּירְאוּ וְאֶל־תַּחַתּוּ מָחָר צֵאוּ לִפְנֵיהֶם וַיְהִי עִמָּכֶם:

20:17 לא דלכון לאנחא קרבא בדא אתעתדו קומו וחמון ית פורקנא דיי
עִמְכוֹן יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם לֹא תִדְחִלוּן וְלֹא תִתְּבִירוּן לְמָחָר פּוֹקוּ קִדְמֵיהוֹן
וּמִימְרָא דִיִּי בְּסַעֲדָכוֹן:

20:17 "You need not fight in this battle; station yourselves, stand and see the salvation of the LORD on your behalf, O
Judah and Jerusalem.' Do not fear or be dismayed; tomorrow go out to face them, for the LORD is with you."

20:18 וַיִּקְדּוּ יְהוֹשָׁפָט אִפִּים אֶרְצָה וְכָל־יְהוּדָה וַיִּשְׁבּוּ יְרוּשָׁלַם נָפְלוּ לִפְנֵי יְהוָה
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לַיהוָה:

20:18 וכרע יהושפט על אפוי על ארעא וכל אנש יהודה ויתבי ירושלם כרעו
קֶדֶם יִי לְמַסְגוֹד קֶדֶם יִי:

20:18 Jehoshaphat bowed his head with his face to the ground, and all Judah and the inhabitants of Jerusalem fell down
before the LORD, worshipping the LORD.

20:19 וַיִּקְמוּ הַלְוִיִּם מִן־בְּנֵי הַקְּהָתִים וּמִן־בְּנֵי הַקְּרָתִים לְהַלֵּל לַיהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל בְּקוֹל גָּדוֹל לְמַעַל:

20:19 וקמו ליואי מן בני קהת ומן בני קרח לשבחא קדם יי אלהא דישראל
בְּקֹלָא רַמָּא לַעִילָא:

20:19 The Levites, from the sons of the Kohathites and of the sons of the Korahites, stood up to praise the LORD God of
Israel, with a very loud voice.

20:20 וַיִּשְׁכְּמוּ בִּבְקֹר וַיֵּצְאוּ לְמִדְבַּר תְּקוּעַ וּבִצְאָתָם עָמַד יְהוֹשָׁפָט וַיֹּאמֶר
שְׁמְעוּנִי יְהוּדָה וַיִּשְׁבּוּ יְרוּשָׁלַם הָאֱמִינוּ בִּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְתִאֱמִנוּ הָאֱמִינוּ
בְּנִבְיָאֵיו וְהִצְלִיחוּ:

20:20 ואקדימו בצפרא ונפקו למדבר תקוע ובמפקהון קם יהושפט ואמר
קבילו מני אנש יהודה ויתבי ירושלם הימינו במימרא דיי אלהכון והימינו
בְּאוֹרִיתִיה וְהִימִינוּ בְּנִבְיֹהֵי וְתִצְלַחוּן:

20:20 They rose early in the morning and went out to the wilderness of Tekoa; and when they went out, Jehoshaphat
stood and said, "Listen to me, O Judah and inhabitants of Jerusalem, put your trust in the LORD your God and you will be
established. Put your trust in His prophets and succeed."

20:21 וַיִּזְעַץ אֶל־הָעָם וַיַּעֲמֵד מְשֻׁרְרִים לַיהוָה וּמַהֲלָלִים לְהַדְרַת־קֹדֶשׁ בִּצְאָת
לִפְנֵי הַחֲלוּץ וַאֲמָרִים הוֹדּוּ לַיהוָה כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:

20:21 ומליך לעמא ואקים משבחיא קדם ייי ומשבחין בשבהורא דקודשא
במפקא קומי מזרזא ואמרין שבחו קדם ייי ארום לעלם טוביה:

20:21 When he had consulted with the people, he appointed those who sang to the LORD and those who praised Him in holy attire, as they went out before the army and said, "Give thanks to the LORD, for His lovingkindness is everlasting."

20:22 ובעת' החלו ברנה ותהלה נתן יהוה מארבים על-בני עמון מואב
והרשעיר הבאים ליהודה וינגפו:

20:22 ובעדן דשריאו בתושבחתא ומשבחין מני מימרא דיי כמנין על בני
עמון ומואב וטוורא דגבלא דארכון לאגחא קרבא עם יהודה ואתברו:

20:22 When they began singing and praising, the LORD set ambushes against the sons of Ammon, Moab and Mount Seir, who had come against Judah; so they were routed.

20:23 ויעמדו בני עמון ומואב על-ישיבי הרשעיר להחרים ולהשמיר וככלותם
ביושבי שער עזרו איש-ברעהו למשחית:

20:23 וקמו בני עמון ומואב על יתבי טוורא דגבלא לגמרא ולשיצאה וכד
שיצאו ביתבי דגבלא מתגריין אנש בחבריה לחבלא:

20:23 For the sons of Ammon and Moab rose up against the inhabitants of Mount Seir destroying them completely; and when they had finished with the inhabitants of Seir, they helped to destroy one another.

20:24 ויהודה בא על-המצפה למדבר ויפנו אל-ההמון והנם פגרים נפלים
ארצה ואין פליטה:

20:24 ואנש יהודה עלו על סכותא למדברא ואתפניאו לריכפת חילוותא והא
אנון גושמין רמיין קטילין על ארעא ולית שיזבותא:

20:24 When Judah came to the lookout of the wilderness, they looked toward the multitude, and behold, they were corpses lying on the ground, and no one had escaped.

20:25 ויבא יהושפט ועמו לבז את-שללם וימצאו בהם לרב ורכוש ופגרים
וכלי חמדות וינצלו להם לאין משא ויהיו ימים שלושה בזזים את-השלל כי
רב-הוא:

20:25 ואתא יהושפט וקם למבז עדאיהון ואשכחו בהון נכסין סגיעין וקניינא
וגושמין קטילין ומאני רגרוגין ורוקנון להון עד דלא יכלין לסוברא והוון
יומין תלתא בזזין ית עדאיהון ארום סגיא הוא:

20:25 When Jehoshaphat and his people came to take their spoil, they found much among them, including goods, garments and valuable things which they took for themselves, more than they could carry. And they were three days taking the spoil because there was so much.

20:26 וביום הרבעי נקהלו לעמק ברקה פישם ברכו את-יהוה על-כן קראו
את-שם המקום ההוא עמק ברקה עד-היום:

20:26 וביומא רביעאה אתכנשו למישר ברכתא ארום תמן בריכו ית ייי מטול
הכנא קרו ית שמא דאתרא הוא מישר ברכתא עד יומא הדין:

20:26 Then on the fourth day they assembled in the valley of Beracah, for there they blessed the LORD. Therefore they have named that place "The Valley of Beracah " until today.

20:27 וישבו כל-איש יהודה וירושלם ויהושפט בראשם לשוב אל-ירושלם
בשמחה פישמחם יהוה מאויביהם:

20:27 ותבו כל אנש יהודה וירושלם ויהושפט ממנא ברישיהון למתוב
לירושלם בחדווא ארום אחדיאנון מימרא דיי מן בעלי דבביהון:

20:27 Every man of Judah and Jerusalem returned with Jehoshaphat at their head, returning to Jerusalem with joy, for the LORD had made them to rejoice over their enemies.

20:28 וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלַם בְּנִבְלִים וּבְכִנֹּרוֹת וּבַחֲצֹצְרוֹת אֶל־בֵּית יְהוָה:

20:28 וְאֹתוֹ לִירוּשָׁלַם בְּנִבְלִין וּבְכִנְרִין וּבַחֲצֹצְרֹת לְבֵית־מִקְדָּשָׁא דַּיִי:

20:28 They came to Jerusalem with harps, lyres and trumpets to the house of the LORD.

20:29 וַיְהִי פַחַד אֱלֹהִים עַל כָּל־מַמְלָכוֹת הָאָרֶצוֹת בְּשִׁמְעֵם כִּי נִלְחַם יְהוָה עִם אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל:

20:29 וְהוּא דָחֳלָתָא דַּיִי עַל כָּל מַלְכוּוֹת אֶרֶעָא כִּד שְׁמַעוּ אַרוֹם אֲנִיחַ קֶרְבָּא מִיִּמְרָא דַּיִי עִם בַּעֲלֵי דַבְבִּיהוֹן דִּישְׂרָאֵל:

20:29 And the dread of God was on all the kingdoms of the lands when they heard that the LORD had fought against the enemies of Israel.

20:30 וַתִּשְׁקֹט מַלְכוּת יְהוֹשָׁפָט וַיֵּנַח לוֹ אֱלֹהָיו מִסָּבִיב: פ

20:30 וּשְׂדוּכַת מַלְכוּת יְהוֹשָׁפָט וְאֲנִיחַ לִיה מִיִּמְרָא דַּאֱלֹהִיהָ מִן חֲזוֹר־חֲזוֹר:

20:30 So the kingdom of Jehoshaphat was at peace, for his God gave him rest on all sides.

20:31 וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט עַל־יְהוּדָה בֶּן־שְׁלִשִׁים וְחֲמִשׁ שָׁנָה בְּמֶלְכוֹ וַעֲשָׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ עֲזוּבָה בַת־שִׁלְחִי:

20:31 וּמֶלֶךְ יְהוֹשָׁפָט עַל אִנֹּשׁ יְהוּדָה בֶּר תַּלְתִּין וְחֲמִשׁ שָׁנִין כִּד מֶלֶךְ וַעֲשָׂרִין וְחֲמִשׁ שָׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשׁוּם אִמִּיהָ עֲזוּבָה בַת שִׁלְחִי:

20:31 Now Jehoshaphat reigned over Judah. He was thirty-five years old when he became king, and he reigned in Jerusalem twenty-five years. And his mother's name was Azubah the daughter of Shilhi.

20:32 וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אָבִיו אָסָא וְלֹא־סָר מִמִּנֶּה לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה:

20:32 וְהָלִיךְ בְּאוֹרַח אָסָא אֲבוּהִי וְלֹא עָדָא מִנָּה לַמַּעֲבָד דְּכֶשֶׁר קָדָם יִי:

20:32 He walked in the way of his father Asa and did not depart from it, doing right in the sight of the LORD.

20:33 אֲךָ הַבָּמֹת לֹא־סָרוּ וְעוֹד הָעָם לֹא־הִכִּינוּ לְבָבָם לֵאלֹהֵי אֲבֹתֵיהֶם:

20:33 לַחֹד יֵת בְּמוֹסִיָּה לֹא עָטְרוּ וְעַד כַּדוֹן עֲמָא לֹא אֶתְקִינוּ לְבָהוֹן

לְדַחֲלָתָא דַּאֱלֹהָא דַּאֲבֹתָהוֹן:

20:33 The high places, however, were not removed; the people had not yet directed their hearts to the God of their fathers.

20:34 וְיֵתֵר דְּבִרֵי יְהוֹשָׁפָט הָרֵאשִׁינִים וְהָאַחֲרֹנִים הֵנָּם כְּתוּבִים בְּדִבְרֵי יְהוָה בֶּן־חֲנָנִי אֲשֶׁר הָעֵלָה עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל:

20:34 וְשָׂאֵר פִּתְגָמֵי יְהוֹשָׁפָט קִדְמָאִי וּבִתְרָאִי הָא אֲנוּן כְּתוּבִין בְּפִתְגָמֵי יְהוָה בֶּר חֲנָנִי דַּאֲתַמְנָא לִיבְלָר עַל סֵפֶר דּוֹכְרֵנִיא לְמַלְכֵּיא דְּבֵית יִשְׂרָאֵל:

20:34 Now the rest of the acts of Jehoshaphat, first to last, behold, they are written in the annals of Jehu the son of Hanani, which is recorded in the Book of the Kings of Israel.

20:35 וַאֲחֵרִיכָן אֶתְחַבֵּר יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה עִם אַחֲזִיָּה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל הוּא הִרְשִׁיעַ לַעֲשׂוֹת:

20:35 וּמִן־בֵּתֵר כַּדִּין אֶתְחַבֵּר יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה עִם אַחֲזִיָּה מַלְכָּא דְּבֵית יִשְׂרָאֵל דְּהוּא אֶתְחַיֵּב לְמַהוּי רְשִׁיעָא:

20:35 After this Jehoshaphat king of Judah allied himself with Ahaziah king of Israel. He acted wickedly in so doing.

20:36 וַיַּחְבֵּרְהוּ עִמּוֹ לַעֲשׂוֹת אֲנִיּוֹת לְלִכַּת תַּרְשִׁישׁ וַיַּעֲשׂוּ אֲנִיּוֹת בְּעֶצִיּוֹן גִּבֹּר:

20:36 וַחֲבֵרִיהָ עִמֶּיהָ לַמַּעֲבָד אֶלְפִּיא לְמִיזֹל לְטוֹרְסוֹס לִימָא רַבָּא וַעֲבָדוּ

אֶלְפִּיא בְּכֶרֶךְ תַּרְנֻגוּלָּא:

20:36 So he allied himself with him to make ships to go to Tarshish, and they made the ships in Ezion-geber.

20:37 וַיִּתְּנָבֵא אֱלִיעֶזֶר בֶּן־דָּדָוָהוּ מִמַּרְשָׁה עַל־יְהוֹשָׁפָט לֵאמֹר כֹּה־תִּחַבֶּרֶךְ
עִם־אֲחֻזָּיהוּ פֶּרֶץ יְהוָה אֶת־מַעֲשָׂיָךְ וַיִּשְׁבְּרוּ אֲנִיּוֹת וְלֹא עֲצָרוּ לָלֶכֶת אֶל־תַּרְשִׁישׁ׃
20:37 וַאֲתַנְבִּי אֶלְעֶזֶר בֶּר דודיהו דמן מרשה על יהושפט למימר כד
אתחברתא עם אחזיהו קלקיל מימרא דיי ית עובדיך ואתברו אלפיא ולא
יכילו למיזל לטורסוס׃

20:37 Then Eliezer the son of Dodavahu of Mareshah prophesied against Jehoshaphat saying, "Because you have allied yourself with Ahaziah, the LORD has destroyed your works." So the ships were broken and could not go to Tarshish.

21:1 וַיִּשְׁכַּב יְהוֹשָׁפָט עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבֹּר עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמָּלֶךְ יְהוֹרָם בְּנוֹ
תַּחְתָּיו׃

21:1 וּשְׁכִיב יהושפט עם אבהתוי ואתקבר עם אבהתוי בקרתא דדוד ומליך
יהורם בריה באתרוהי׃

21:1 Then Jehoshaphat slept with his fathers and was buried with his fathers in the city of David, and Jehoram his son became king in his place.

21:2 וְלֹא־אֲחִים בְּנֵי יְהוֹשָׁפָט עֲזַרְיָה וַיְחִיאל וְזַכְרְיָהוּ וְעֲזַרְיָהוּ וּמִיכָאֵל וְשִׁפְטִיָּהוּ
כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל׃

21:2 וליה אחין בני יהושפט עזריה ויחיאל וזכריהו ועזריהו ומיכעל ושפטיהו
כל אלין בני יהושפט מלכא דישראל׃

21:2 He had brothers, the sons of Jehoshaphat: Azariah, Jehiel, Zechariah, Azaryahu, Michael and Shephatiah. All these were the sons of Jehoshaphat king of Israel.

21:3 וַיִּתֵּן לָהֶם אָבִיהֶם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וְלָזָהָב וְלַמִּגְדָּנוֹת עִם־עָרֵי מְצֻרוֹת
בִּיהוּדָה וְאֶת־הַמַּמְלָכָה נָתַן לַיהוֹרָם כִּי־הוּא הַבְּכוֹר׃ פ

21:3 ויהב להון אבוהון מתנן סגיעין לכספא ולדהבא וללבושין דיקר
ואקניאונון על גב קרקעא בהדי קרוין כרכין בארעא דבית יהודה וית
מלכותא יהב ליהורם בריה ארום הוא בוכרא׃

21:3 Their father gave them many gifts of silver, gold and precious things, with fortified cities in Judah, but he gave the kingdom to Jehoram because he was the firstborn.

21:4 וַיָּקֶם יְהוֹרָם עַל־מַמְלַכַּת אָבִיו וַיִּתְּחַזֵּק וַיַּהַרֵּג אֶת־כָּל־אָחָיו בַּחֶרֶב וְגַם
מְשָׁרֵי יִשְׂרָאֵל׃

21:4 וקם יהורם על מלכותא דאבוהי ואתחזק וקטל ית כל אחוהי בחרבא
ואוף מבררבי ישראל׃

21:4 Now when Jehoram had taken over the kingdom of his father and made himself secure, he killed all his brothers with the sword, and some of the rulers of Israel also.

21:5 בֶּן־שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה יְהוֹרָם בְּמָלְכוֹ וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם׃
21:5 בר תלתין ותרתינן שנין הוה יהורם כד מלך ותמני שנין מלך בירושלם׃

21:5 Jehoram was thirty-two years old when he became king, and he reigned eight years in Jerusalem.

21:6 וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ בֵּית אַחָאָב כִּי בֵּית־אַחָאָב הָיְתָה
לוֹ אִשָּׁה וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃

21:6 והליך באורח מלכיא דבית ישראל היכמה דעבדו אנשי בית אחאב
ארום ברת אחאב הות ליה לאנתו לעבד דביש קדם יי׃

21:6 He walked in the way of the kings of Israel, just as the house of Ahab did (for Ahab's daughter was his wife), and he did evil in the sight of the LORD.

21:7 וְלֹא־אָבָה יְהוָה לְהַשְׁחִית אֶת־בֵּית דָּוִיד לְמַעַן הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת לְדָוִיד׃

וְכַאֲשֶׁר אָמַר לָתֵת לוֹ נֵיר וּלְבָנָיו כָּל־הַיָּמִים:
21:7 וְלֹא הוּת רְעוּא מִן־קֶדֶם יְיָ לְחַבְלָא יֵת בֵּית דָּוִד מִן־בְּגִלָּל קִיּוּמָא דִּי גֹזֵר
עִם דָּוִד וְהִיכְמָה דֹּאמֵר לְמַתָּן לִיה מַלְכוּ וּלְבָנָיו כָּל יוֹמָיָא:

21:7 Yet the LORD was not willing to destroy the house of David because of the covenant which He had made with David, and since He had promised to give a lamp to him and his sons forever.

21:8 בְּיָמָיו פָּשַׁע אֲדוֹם מִתַּחַת יַד־יְהוּדָה וַיִּמְלִיכוּ עָלֵיהֶם מֶלֶךְ:
21:8 בְּיוֹמָיו מָרְדּוּ אֲדוֹמָאִי וְאִשְׁתַּמְיטוּ מִתַּחַת יָדָא דְּבֵית יְהוּדָה וְאִמְלִיכוּ
עָלֵיהוֹן מַלְכָא:

21:8 In his days Edom revolted against the rule of Judah and set up a king over themselves.

21:9 וַיַּעֲבֹר יְהוֹרָם עִם־שָׂרָיו וְכָל־הָרֶכֶב עִמּוֹ וַיְהִי קָם לַיְלָה וַיַּךְ אֶת־אֲדוֹם
הַסּוֹבֵב אֵלָיו וְאֶת שָׂרֵי הָרֶכֶב:
21:9 וְעַבְדֵי יְהוֹרָם עִם רַבְרָבָנִיו וְכָל אֲרִתִּיכִיה דְּעַמִּיה וְהוּה כַּד קָם בְּלִילִיא
וַקְטַל יֵת אֲדוֹמָאִי דְקִיּוּמִין חֲזוֹר־חֲזוֹר לִיה וְיֵת רַבְרָבִי אֲרִתִּיכָא:

21:9 Then Jehoram crossed over with his commanders and all his chariots with him. And he arose by night and struck down the Edomites who were surrounding him and the commanders of the chariots.

21:10 וַיִּפְשַׁע אֲדוֹם מִתַּחַת יַד־יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אִזּוּ תִפְשַׁע לְבָנָהּ בַּעַת
הַהִיא מִתַּחַת יָדוֹ כִּי עָזַב אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו:
21:10 וּמָרְדּוּ אֲדוֹמָאִי דֹּאשְׁתַּמְיטוּ מִתַּחַת יָדָא דְּבֵית יְהוּדָה עַד יוֹמָא הַדִּין הָא
בְּכִין מָרְדַּת לְבָנָהּ בַּעֲדָנָא הָהִיא וְאִשְׁתַּמְיטַת מִתַּחַת יָדֵיה אָרוֹם מִטּוֹל דְּשִׁבְקָא
יֵת דְּחִלְתָא דִּיֵּי אֱלֹהָא דֹּאבְהַתּוּי:

21:10 So Edom revolted against Judah to this day. Then Libnah revolted at the same time against his rule, because he had forsaken the LORD God of his fathers.

21:11 גַּם־הוּא עָשָׂה־בְּמוֹת בְּהָרֵי יְהוּדָה וַיִּזְנֶן אֶת־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם וַיִּדַּח אֶת־יְהוּדָה:
פ

21:11 אוּף הוּא עַבְד בְּמוֹסִיָּה בְּטוּרֵי יְהוּדָה וְאִשְׁעֵי יֵת יִתְבִּי יְרוּשָׁלַם וְאִשְׁעֵי
יֵת דְּבֵית יְהוּדָה:

21:11 Moreover, he made high places in the mountains of Judah, and caused the inhabitants of Jerusalem to play the harlot and led Judah astray.

21:12 וַיָּבֹא אֵלָיו מִכְתָּב מֵאֵלֵיהּ הַנְּבִיא לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָוִד
אָבִיךָ תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־הָלַכְתָּ בְּדַרְכֵי יְהוֹשָׁפָט אָבִיךָ וּבְדַרְכֵי אָסָא מֶלֶךְ־יְהוּדָה:
21:12 וְאַתָּה לֹוֹתִיה פִּיטְקָה מִן אֵלֵיהּ נְבִיא לְמִימַר כַּדָּנ אָמַר יְיָ אֱלֹהָא דְּדָוִד
אֲבוּךָ חוּלְפָא דִּי לֹא הִלִּיכְתָּא בְּאוּרְחַתָּא דִּיהוֹשָׁפָט אֲבוּךָ וּבְאוּרְחַתָּא דֹּאסָא
מֶלֶךְ שְׁבַטָא דְּבֵית יְהוּדָה:

21:12 Then a letter came to him from Elijah the prophet saying, "Thus says the LORD God of your father David, 'Because you have not walked in the ways of Jehoshaphat your father and the ways of Asa king of Judah,

21:13 וְתָלַךְ בְּדַרְכֵי מְלָכֵי יִשְׂרָאֵל וְתִזְנֶה אֶת־יְהוּדָה וְאֶת־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם כִּהְזִנּוּת
בֵּית אַחָאב וְגַם אֶת־אֲחִיךָ בֵּית־אָבִיךָ הַטּוֹבִים מִמֶּךָ הִרְגָתָ:
21:13 וְהִלִּיכְתָּא בְּאוּרְחַת מְלָכֵי דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְאִשְׁעִיתָא יֵת דְּבֵית יְהוּדָה וְיֵת
יִתְבִּי יְרוּשָׁלַם הִיכְמָה דֹּאשְׁעֵי יִתְהוֹן דְּבֵית אַחָאב וְאוּף יֵת אַחָךְ בְּנֵי אֲבִיךָ
דְּטַבִּין מִנְךָ קְטִילְתָּא:

21:13 but have walked in the way of the kings of Israel, and have caused Judah and the inhabitants of Jerusalem to play the harlot as the house of Ahab played the harlot, and you have also killed your brothers, your own family, who were better than you,

21:14 הִנֵּה יְהוָה נֹגֵף מִגִּפָּה גְדוֹלָה בְּעַמּוֹךְ וּבְבָנָיִךְ וּבְנָשֶׁיךָ וּבְכָל־רְכוּשֶׁךָ:
21:14 והא מימרא דיי מוגרי מותנא רבתא בעמך ובבניך ובנשיך ובכל קנינך:
21:14 behold, the LORD is going to strike your people, your sons, your wives and all your possessions with a great calamity;

21:15 וְאַתָּה בְּחַלְיִים רַבִּים בְּמַחֲלָה מַעֲיָךְ עַד־יֵצְאוּ מֵעֵיךְ מִן־הַחֲלִי יָמִים
עַל־יָמִים:
21:15 ואנת במרעין סגיעין במרעות מעינך עד־זמן די יפקון מעינך מן גושמך
מן מרעית דיורידך עלך יומיא על שניא:
21:15 and you will suffer severe sickness, a disease of your bowels, until your bowels come out because of the sickness, day by day."

21:16 וַיַּעַר יְהוָה עַל־יְהוֹרָם אֶת רוּחַ הַפְּלִשְׁתִּים וְהָעֲרָבִים אֲשֶׁר עַל־יַד כּוּשִׁים:
21:16 וגרי מימרא דיי על יהורם ית רוחא דפלשתאי וערבאי די על תחומי
אפריקאי:
21:16 Then the LORD stirred up against Jehoram the spirit of the Philistines and the Arabs who bordered the Ethiopians;

21:17 וַיַּעֲלוּ בִיהוּדָה וַיִּבְקְעוּהָ וַיִּשְׁבּוּ אֶת כָּל־הָרְכוּשׁ הַנִּמְצָא לְבֵית־הַמֶּלֶךְ
וְגַם־בָּנָיו וְנָשָׁיו וְלֹא נִשְׁאַר־לוֹ בֶּן כִּי אִם־יְהוֹאָחָז קָטָן בָּנָיו:
21:17 וסליקו בארעא דבית יהודה וכבשוהא ושבּו ית כל קנינא דאשתכח
לביית מלכא ואוף ית בנוי ונשוי ולא אשתייר ליה בר אלהן יהואחז דזוט־
בבנוי:
21:17 and they came against Judah and invaded it, and carried away all the possessions found in the king's house together with his sons and his wives, so that no son was left to him except Jehoahaz, the youngest of his sons.

21:18 וְאַחֲרֵי כָל־זֹאת נִגְפוּ יְהוָה בְּמַעֲיו לַחֲלִי לְאִין מִרְפָּא:
21:18 ומן־בּתֵּר כּל דנא תבריה מימרא דיי במעיינוי במרעין דלית אסו:
21:18 So after all this the LORD smote him in his bowels with an incurable sickness.

21:19 וַיְהִי לַיָּמִים מֵיָּמִים וַכַּעַת צֵאת הַקֶּץ לַיָּמִים שָׁנִים יָצְאוּ מַעֲיו עִם־חֲלָיו
וַיָּמָת בְּתַחֲלָאִים רָעִים וְלֹא־עָשׂוּ לוֹ עֲמֹו שְׂרָפָה כַּשֶּׁרֶפֶת אֲבֹתָיו:
21:19 והוה לזמן יומין ושנין ובעדן דעבד צורכיה יתיר מן קציה ליומין תרין
נפקו מעיינוי עם מרעיה ומית במרעין בישינ ולא עבדו ליה עמיה יקידת
קיסי בוסמנין היך יקידת אבהתיו:
21:19 Now it came about in the course of time, at the end of two years, that his bowels came out because of his sickness and he died in great pain. And his people made no fire for him like the fire for his fathers.

21:20 בֶּן־שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם הָיָה בְּמָלְכוֹ וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם וַיָּלֶךְ בְּלֹא
חֲמָדָה וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּעִיר דָּוִד וְלֹא בַּקְבְּרוֹת הַמְּלָכִים:
21:20 בר תלתין ותרתינ שנין הוה כד מלך ותמני שנין מלך בירושלם ואזל
לביית קבורתא בלא רגינתא וקברו יתיה בקרתא דדוד ולא בקברי מלכיא:
21:20 He was thirty-two years old when he became king, and he reigned in Jerusalem eight years; and he departed with no one's regret, and they buried him in the city of David, but not in the tombs of the kings.

22:1 וַיִּמְלִיכוּ יוֹשִׁבֵי יְרוּשָׁלַם אֶת־אֲחִיזִיהוּ בֶּן־הַקָּטָן תַּחְתָּיו כִּי כָל־הָרֵאשִׁנִּים
הָרָג הַגְּדוֹד הָבֹא בְּעֲרָבִים לְמַחֲנֶה וַיִּמְלֹךְ אֲחִיזִיהוּ בֶן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה: פ
22:1 ואמליכו יתבי ירושלם ית אחזיהו בריה זעירא באחרוהי ארום כלהון
קדמאי קטלו משריא דאתא עם ארבאי למשריית פלשתאי ואפריקאי ומליך
אחזיהו בר יהורם מליך שבטא דבית יהודה:

22:1 Then the inhabitants of Jerusalem made Ahaziah, his youngest son, king in his place, for the band of men who came with the Arabs to the camp had slain all the older sons. So Ahaziah the son of Jehoram king of Judah began to reign.

22:2 בֶּן־אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אַחְזִיָּהוּ בַּמֶּלֶכּוֹ וְשָׁנָה אַחַת מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ עַתְלִיָּהוּ בַת־עֲמֹרִי:

22:2 בר ארבעין ותרתין שנין אחזיהו כד מלך ושתא חדא מלך בירושלם ושום אמיא עתליהו בת עמרי:

22:2 Ahaziah was twenty-two years old when he became king, and he reigned one year in Jerusalem. And his mother's name was Athaliah, the granddaughter of Omri.

22:3 גַּם־הוּא הִלָּךְ בְּדַרְכֵי בֵּית אַחָאב כִּי אִמּוֹ הִיָּתָה יוֹעֲצָתוֹ לְהַרְשִׁיעַ: 22:3 אוף הוא אזל באורחת אנשי בית אחאב ארום אמיא הות ממלכא יתיה לאתחייבא:

22:3 He also walked in the ways of the house of Ahab, for his mother was his counselor to do wickedly.

22:4 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כַּבֵּית אַחָאב כִּי־הָיָה הוּא־לּוֹ יוֹעֲצִים אַחֲרֵי מוֹת אָבִיו לַמִּשְׁחֵת לּוֹ:

22:4 ועבד דביש קדם ייי היכמה דעברו אנשי בית אחאב מטול דאנון הוון ליה ממלכין בתר דמית אבוי לחבלא ליה:

22:4 He did evil in the sight of the LORD like the house of Ahab, for they were his counselors after the death of his father, to his destruction.

22:5 גַּם בַּעֲצַתֵם הִלָּךְ וַיִּלָּךְ אֶת־יְהוֹרָם בֶּן־אַחָאב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה עַל־חֲזָאֵל מֶלֶךְ־אַרָם בְּרָמֹת גִּלְעָד וַיָּכּוּ הָרַמִּים אֶת־יְהוֹרָם:

22:5 אוף במלכתהון אזל והליך עם יהורם בר אחאב מלכא דישראל לקרבא על חזאל מלכא דארם ברמת גלעד וקטלו ארמאי ית יורם:

22:5 He also walked according to their counsel, and went with Jehoram the son of Ahab king of Israel to wage war against Hazael king of Aram at Ramoth-gilead. But the Arameans wounded Joram.

22:6 וַיָּשָׁב לְהִתְרַפֵּא בִּיזְרְעֵאל כִּי הָמְפִים אֲשֶׁר הִכָּהוּ בְּרָמָה בְּהִלָּחְמוֹ אֶת־חֲזָאֵל מֶלֶךְ אָרָם וַעֲזַרְיָהוּ בֶן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד לִרְאוֹת אֶת־יְהוֹרָם בֶּן־אַחָאב בִּיזְרְעֵאל כִּי־חָלָה הוּא:

22:6 ותב לאתסאה ביזרעאל ארום מחיא די מחוהי ברמתא באגחותיה עם חזאל מלכא דארם ועזריהו בר יהורם מליך שבטא דבית יהודה נחת למחמי ית יהורם בר אחאב ביזרעאל ארום מרע הוא:

22:6 So he returned to be healed in Jezreel of the wounds which they had inflicted on him at Ramah, when he fought against Hazael king of Aram. And Ahaziah, the son of Jehoram king of Judah, went down to see Jehoram the son of Ahab in Jezreel, because he was sick.

22:7 וּמַאֲלֵהִים הִיָּתָה תְּבוּסַת אַחְזִיָּהוּ לָבוֹא אֶל־יְהוֹרָם וּבָבֹאוֹ יָצָא עִם־יְהוֹרָם אֶל־יְהוּא בֶן־נִמְשִׁי אֲשֶׁר מָשְׁחוֹ יְהוָה לְהַכֹּת אֶת־בֵּית אַחָאב:

22:7 ומן־קדם ייי הות תסקפת אחזיהו למיתי לות יורם וכד אתא נפק עם יהורם לות יהוא בר נמשי די רבייה אליהו על פם מימרא דיי לשיצאה ית בית אחאב:

22:7 Now the destruction of Ahaziah was from God, in that he went to Joram. For when he came, he went out with Jehoram against Jehu the son of Nimshi, whom the LORD had anointed to cut off the house of Ahab.

22:8 וַיְהִי כִּהִשָּׁפֵט יְהוּא עִם־בֵּית אַחָאב וַיִּמָּצֵא אֶת־שָׂרֵי יְהוּדָה וּבְנֵי אַחִי אַחְזִיָּהוּ מִשְׁרָתִים לְאַחְזִיָּהוּ וַיַּהַרְגֵם:

22:8 והוה כד אידיין יהוא עם בית אחאב ואשכח ית רברבי יהודה ובני אחי

אחזיהו משמשין לאחזיהו וקטלינון:

22:8 It came about when Jehu was executing judgment on the house of Ahab, he found the princes of Judah and the sons of Ahaziah's brothers ministering to Ahaziah, and slew them.

22:9 וַיִּבְקֹשׁ אֶת־אֲחִזְיָהוּ וַיִּלְכְּדֵהוּ וְהוּא מִתְחַבֵּא בְּשִׁמְרוֹן וַיְבֹאֵהוּ אֶל־יְהוּא וַיִּמָּתְהוּ וַיִּקְבְּרֵהוּ כִּי אָמְרוּ בֶן־יְהוֹשָׁפָט הוּא אֲשֶׁר־דָּרַשׁ אֶת־יְהוָה בְּכָל־לִבּוֹ וַאֲיֵן לְבֵית אֲחִזְיָהוּ לַעֲצֹר פֶּחַ לְמַמְלָכָה:

22:9 וַתִּבֶּעַ יֵת אֲחִזְיָהוּ וְאַחֲדֹהֵי וְהוּא מִטְמֵר בְּשִׁמְרוֹן וְאַתִּיּוּהִי לוֹת יְהוּא וְקִטְלִיָּה וְקִבְרוּהִי אַרוֹם אָמְרוּ בְּרִיָּה דִּיהוֹשָׁפָט הוּא דִּי תִבֶּעַ יֵת דַּחֲלַתָּא דִּיִּי בְּכָל לְבִיָּה וְלֹא אֵית לְבֵית אֲחִזְיָהוּ גִבְר דְּלִיָּה חִילָא לְמִיחַד מַלְכוּתָא:

22:9 He also sought Ahaziah, and they caught him while he was hiding in Samaria; they brought him to Jehu, put him to death and buried him. For they said, "He is the son of Jehoshaphat, who sought the LORD with all his heart." So there was no one of the house of Ahaziah to retain the power of the kingdom.

22:10 וַעֲתַלְיָהוּ אִם אֲחִזְיָהוּ רָאָתָהּ כִּי מֵת בְּנָהּ וַתָּקָם וַתִּדְּבַר אֶת־כָּל־זֶרַע הַמַּמְלָכָה לְבֵית יְהוּדָה:

22:10 וַעֲתַלְיָהוּ אִמְיָה דִּאֲחִזְיָהוּ חֲמַת אַרוֹם מֵית בְּרָה וְקִמַּת וְקִטְלַת יֵת כָּל זֶרַע דְּמַלְכוּתָא דִּי לֹאנֵשׁ בֵּית יְהוּדָה:

22:10 Now when Athaliah the mother of Ahaziah saw that her son was dead, she rose and destroyed all the royal offspring of the house of Judah.

22:11 וַתִּקַּח יְהוֹשֶׁבֶעַת בַּת־הַמֶּלֶךְ אֶת־יֹאשׁ בֶּן־אֲחִזְיָהוּ וַתִּגְנֹב אֹתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ הַמּוֹמְתִים וַתִּתֵּן אֹתוֹ וְאֶת־מִנְקֵתוֹ בַּחֲדָר הַמְּטוֹת וַתִּסְתִּירֵהוּ יְהוֹשֶׁבֶעַת בַּת־הַמֶּלֶךְ יְהוֹרָם אִשְׁתִּי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן כִּי הִיא הָיְתָה אֲחוֹת אֲחִזְיָהוּ מִפְּנֵי עֲתַלְיָהוּ וְלֹא הָיְתָתְהוּ:

22:11 וְנִסִּיבַת יְהוֹשֶׁבֶעַת בֵּרַת מַלְכָּא יֵת יוֹאֵשׁ בֶּר אֲחִזְיָהוּ דִּילִידַת לִיָּה צִבִּיָּה מִן בְּאִירָא־דְּשִׁבְעַ וְגִנִּיבַת יִתִּיָּה מִמְצַע בְּנֵי מַלְכָּא דִּאֲתַקְטִילוּ וַיְהִיבַת יִתִּיָּה וִיֵּת תּוֹרְבִינַתִּיָּה בְּקֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁיא וְטִמְרַתִּיָּה יְהוֹשֶׁבֶעַת בֵּרַת מַלְכָּא יְהוֹרָם אֲתַת יְהוֹיָדָע כֹּהֵנָא אַרוֹם הִיא הָיְתָה אֲחִתִּיָּה דִּאֲחִזְיָהוּ מִן־קֶדֶם עֲתַלְיָהוּ וְלֹא קִטְלַתְתִּיָּה:

22:11 But Jehoshabeath the king's daughter took Joash the son of Ahaziah, and stole him from among the king's sons who were being put to death, and placed him and his nurse in the bedroom. So Jehoshabeath, the daughter of King Jehoram, the wife of Jehoiada the priest (for she was the sister of Ahaziah), hid him from Athaliah so that she would not put him to death.

22:12 וַיְהִי אִתָּם בְּבֵית הָאֱלֹהִים מִתְחַבֵּא שֵׁשׁ שָׁנִים וַעֲתַלְיָה מַלְכַת עַל־הָאָרֶץ: פ
22:12 וְהוּא עֲמַהוֹן בְּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי מִטְמֵר שִׁית שָׁנִין וַעֲתַלְיָה מַלְכַת עַל אֶרֶעָא דִּישְׂרָאֵל:

22:12 He was hidden with them in the house of God six years while Athaliah reigned over the land.

23:1 וּבִשְׁנָה הַשְּׁבַעִית הִתְחַזַּק יְהוֹיָדָע וַיִּקַּח אֶת־שָׂרֵי הַמַּאֲוֹת לַעֲזִרְיָהוּ בֶן־יִרְמְיָהּ וְלִישְׁמַעְיָאל בֶּן־יְהוֹחָנָן וְלַעֲזִרְיָהוּ בֶן־עוֹבֵד וְאֶת־מַעֲשִׂיָּהוּ בֶן־עֲדִיָּהוּ וְאֶת־אֵלִישַׁפָּט בֶּן־זַכְרִי עִמּוֹ בְּבִרְיָת:

23:1 וּבִשְׁתָּא שְׁבִיעִיתָא אֲתוּקַף יְהוֹיָדָע וּדְבַר יֵת רַבְנֵי מַאוּוֹתָא לַעֲזִרְיָה בֶּר יִרְחָם וְלִישְׁמַעְיָאל בֶּר יְהוֹחָנָן וְלַעֲזִרְיָה בֶּר עוֹבֵד וִיֵּת מַעֲשִׂיָּה בֶּר עוֹזִיָּה וִיֵּת אֵלִישַׁפָּט בֶּר זַכְרִי וְאַעִּילָנוֹן עִמֵּיהּ בְּקִינוּמָא:

23:1 Now in the seventh year Jehoiada strengthened himself, and took captains of hundreds: Azariah the son of Jeroham, Ishmael the son of Johanan, Azariah the son of Obed, Maaseiah the son of Adaiah, and Elishaphat the son of Zichri, and they entered into a covenant with him.

23:2 וַיֵּסְבוּ בִּיהוּדָה וַיִּקְבְּצוּ אֶת־הַלְוִיִּם מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־יְרוּשָׁלַם׃
23:2 ואחזרו ביהודה וכנשו ית ליואי מכל קרוי יהודה ורישי אבהתא די לישראל ואתו לירושלם׃

23:2 They went throughout Judah and gathered the Levites from all the cities of Judah, and the heads of the fathers' households of Israel, and they came to Jerusalem.

23:3 וַיַּכְרֹת כָּל־הַקָּהָל בְּרִית בְּבֵית הָאֱלֹהִים עִם־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לָהֶם הִנֵּה בֶן־הַמֶּלֶךְ יִמְלֹךְ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עַל־בְּנֵי דָוִיד׃
23:3 וגזרו כל קהלא קיים בבית־מקדשא דיי עם מלכא ואמר להון הא בריה דמלכא ימלך היכמה דמליל יי על בנוהי דדוד׃

23:3 Then all the assembly made a covenant with the king in the house of God. And Jehoiada said to them, "Behold, the king's son shall reign, as the LORD has spoken concerning the sons of David.

23:4 זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ הַשְּׁלִשִׁית מִכֶּם בְּאֵי הַשַּׁבָּת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לְשַׁעְרֵי הַסִּפִּים׃

23:4 דין פתגמא די תעבדון תלתא מנכון עללי מטרת שבתא לכהניא וללויאי למעלני תרע פלטיריא׃

23:4 "This is the thing which you shall do: one third of you, of the priests and Levites who come in on the sabbath, shall be gatekeepers,

23:5 וְהַשְּׁלִשִׁית בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְהַשְּׁלִשִׁית בְּשַׁעַר הַיְסוֹד וְכָל־הָעָם בְּחִצְרוֹת בֵּית יְהוָה׃

23:5 ותלתא בבית מלכא ותלתא בתרע גברייה הוא תרע בית אולפן סנהדרין וכל עמא בדרת בית־מקדשא דיי׃

23:5 and one third shall be at the king's house, and a third at the Gate of the Foundation; and all the people shall be in the courts of the house of the LORD.

23:6 וְאֵל־יָבֹוא בֵּית־יְהוָה כִּי אִם־הַכֹּהֲנִים וְהַמְשַׁרְתִּים לַלְוִיִּם הֵמָּה יָבֹאוּ כִּי־קָדֹשׁ הֵמָּה וְכָל־הָעָם יִשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת יְהוָה׃

23:6 ולא יעול לבית־מקדשא דייי אלהן כהניא ושמשייה ליואי אנון יעלון ארום קודשא אנון וכל עמא ינטרון מטרת בית־מקדשא דיי׃

23:6 "But let no one enter the house of the LORD except the priests and the ministering Levites; they may enter, for they are holy. And let all the people keep the charge of the LORD.

23:7 וְהַקִּיפוּ הַלְוִיִּם אֶת־הַמֶּלֶךְ סָבִיב אִישׁ וְכַלְיו בְּיָדוֹ וְהָבֹא אֶל־הַבַּיִת יוֹמָת וְהָיוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ בָּבֹאוּ וּבִצְאוֹ׃

23:7 ויקפון ליואי ית מלכא חזור־חזור גבר וזייניה בידיה ודיעול לבית־מקדשא דייי יתקטל ויהון עם מלכא במיעליה ובמפקיה׃

23:7 "The Levites will surround the king, each man with his weapons in his hand; and whoever enters the house, let him be killed. Thus be with the king when he comes in and when he goes out."

23:8 וַיַּעֲשׂוּ הַלְוִיִּם וְכָל־יְהוּדָה כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיִּקְחוּ אִישׁ אֶת־אֲנָשָׁיו בְּאֵי הַשַּׁבָּת עִם יוֹצְאֵי הַשַּׁבָּת כִּי לֹא פָטַר יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת־הַמַּחְלָקוֹת׃

23:8 ועבדו ליואי וכל אנש יהודה הי ככל מה דפקיד יהוידע כהנא ודברו אנש ית גברוהי עללי מטרת שבתא עם נפקי מטרת שבתא ארום לא ארשי יהוידע כהנא ית פלוגוותר׃

23:8 So the Levites and all Judah did according to all that Jehoiada the priest commanded. And each one of them took his men who were to come in on the sabbath, with those who were to go out on the sabbath, for Jehoiada the priest did not

23:9 וַיִּתֵּן יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן לְשָׂרֵי הַמָּאוֹת אֶת־הַחֲנִיתִים וְאֶת־הַמִּגְנָוֹת וְאֶת־הַשְּׁלָטִים
אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ דָּוִיד אֲשֶׁר בֵּית הָאֱלֹהִים:
23:9 וַיֵּהֱב יְהוֹיָדָע כֹּהֵנָא לָרַבִּי מֵאוֹתָא יֵת מוֹרִנְיָהּ וַיֵּת תְּרִיסָא וַיֵּת עֲגִילָא
דִּי לַמֶּלֶךְ דָּוִד וְדִי בְּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי:

23:9 Then Jehoiada the priest gave to the captains of hundreds the spears and the large and small shields which had been King David's, which were in the house of God.

23:10 וַיַּעֲמֵד אֶת־כָּל־הָעָם וְאִישׁ שִׁלְחוֹ בְּיָדוֹ מִכֶּתֶף הַבַּיִת הַיְּמָנִית עַד־כֶּתֶף
הַבַּיִת הַשְּׂמָאלִית לַמִּזְבֵּחַ וְלַבַּיִת עַל־הַמֶּלֶךְ סָבִיב:

23:10 וְאִקִּים יֵת כָּל עֵמָא וּגְבַר זַיְינָהּ בִּידֵיהּ מִן עֵיבַר בֵּיתָא מִן יְמִינָא עַד
עֵיבַר בֵּיתָא מִן שְׂמָאלָא לַמִּדְבָּחָא וְלַבֵּית־מִקְדָּשָׁא עַל מֶלֶךְ חֲזֹר־חֲזֹר:

23:10 He stationed all the people, each man with his weapon in his hand, from the right side of the house to the left side of the house, by the altar and by the house, around the king.

23:11 וַיּוֹצִיאוּ אֶת־בֶּן־הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת־הַנֹּזֶר וְאֶת־הָעֲדוּת וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ
וַיַּמְשְׁחֻהוּ יְהוֹיָדָע וּבָנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ: ס

23:11 וְאִפִּיקוּ יֵת בְּרָא דַּמֶּלֶךְ וַיֵּהֱבוּ עָלָיו יֵת כְּלִילָא דַּמַּלְכוּתָא דִּי דְבַר דָּוִד
מֵעַל רִישָׁא דַּמֶּלֶךְ דְּבָנֵי עֵמּוֹן וּבָהּ אֲבָן טַבָּא שְׂיִיבָה דְּהוּהָ חֲקִיק וּמִפְרֵשׁ
עָלָהּ שְׂמָא רַבָּא וַיִּקְרָא דְקַבְעָה תַּמָּן דָּוִד בְּרוּחַ קוֹדֶשָׁא וְהוּהָ שִׁמְיָן דִּידָהּ
מִתְקַל קְנֻטִינָר דְּדַהֲבָא וְסַהֲדוּתָא הִיא לַבַּיִת דָּוִד דְּכָל מֶלֶךְ דְּלֹא הוּהָ
מְזַרְעִיָּה דְּדָוִד לֹא הוּת מִתְקַבְּלָא עַל רִישִׁיָּהּ וְלִית אִיפְשָׁר דִּיסוּבֵּר יֵתָּהּ וְכַד
חֲמוֹן עֵמָא דַּאֲתַקְבַּלְתָּ עַל רִישִׁיָּהּ דִּיהוֹאֲשׁ וְסוּבֵּר יֵת כְּלִילָא הִימִינוּ דְּמְזַרְעִיָּה
דְּדָוִד הוּא וּמִן יָד אֲמַלִּיכוּ יֵתָּהּ וּרְבִיאוּ יֵתָּהּ יְהוֹיָדָע וּבְנוּהִי וַאֲמָרוּ יִצְלַח
מֶלֶךְ בַּמַּלְכוּתִיָּהּ:

23:11 Then they brought out the king's son and put the crown on him, and gave him the testimony and made him king. And Jehoiada and his sons anointed him and said, "Long live the king!"

23:12 וַתִּשְׁמַע עֲתָלְיָהּ אֶת־קוֹל הָעָם הֹרְצִים וְהַמְהַלְלִים אֶת־הַמֶּלֶךְ וַתָּבוֹא
אֶל־הָעָם בֵּית יְהוָה:

23:12 וַשְּׁמַעַת עֲתָלְיָהּ יֵת קַל עֵמָא דְּמִרְנָנִין וּמִשְׁבַּחִין יֵת מֶלֶךְ וְאֵתָּהּ לֹות
עֵמָא לַבֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי:

23:12 When Athaliah heard the noise of the people running and praising the king, she came into the house of the LORD to the people.

23:13 וַתֵּרָא וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ עוֹמֵד עַל־עַמּוּדוֹ בְּמִבּוֹא וְהַשָּׂרִים וְהַחֲצֹצְרוֹת
עַל־הַמֶּלֶךְ וְכָל־עַם הָאָרֶץ שֹׂמֵחַ וְתוֹקֵעַ בַּחֲצֹצְרוֹת וְהַמְשׁוֹרְרִים בְּכָל־י הַשִּׁיר
וּמוֹדִיעִים לְהַלֵּל וַתִּקְרַע עֲתָלְיָהּ אֶת־בְּגָדֶיהָ וַתֹּאמֶר קָשָׁר קָשָׁר: ס
23:13 וְחַמַּת וְהָא מֶלֶךְ קָאִים עַל אֲסֻטּוּנִיָּהּ בַּמַּעֲלָנָא וּרְבִרְבִּיא וְחֲצֹצְרָתָא קָדָם
מֶלֶךְ וְכָל עֵמָא דְּאַרְעָא חֲדָאן וְתַקְעִין בַּחֲצֹצְרָתָא וּמִשְׁבַּחִין בִּזְיָנִי תוֹשְׁבַחְתָּא
וּמִלְפִּין לְשַׁבְּחָא וּבֻזַּעַת עֲתָלְיָהּ יֵת לְבוּשָׁהּ וַאֲמַרְתָּ מִרְדָּא מִרְדָּא:

23:13 She looked, and behold, the king was standing by his pillar at the entrance, and the captains and the trumpeters were beside the king. And all the people of the land rejoiced and blew trumpets, the singers with their musical instruments leading the praise. Then Athaliah tore her clothes and said, "Treason! Treason!"

23:14 וַיּוֹצֵא יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת־שָׂרֵי הַמָּאוֹת פְּקוּדֵי הַחֵיל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
הוֹצִיאוּהָ אֶל־מִבֵּית הַשְּׂדֵרוֹת וְהִבָּא אַחֲרֶיהָ יוֹמַת בַּחֲרָב כִּי אָמַר הַכֹּהֵן לֹא
תִּמְיִיתוּהָ בֵּית יְהוָה:

23:14 ואפיק יהוידע כהנא ית רבני מאוותא די ממנן על חילא ואמר להון אפקוהא לגיו מן סדרי מעלניא ודייעול בתרהא יתקטיל בחרבא ארום אמר כהנא לא תקטלונה הכא דלא תסאיב ית בית-מקדשא דיי:

23:14 Jehoiada the priest brought out the captains of hundreds who were appointed over the army and said to them, "Bring her out between the ranks; and whoever follows her, put to death with the sword." For the priest said, "Let her not be put to death in the house of the LORD."

23:15 וישמו לה ידים ותבוא אל-מבוא שער-הסוסים בית המלך וימיתוה שם: פ

23:15 ושויו לה אתר מרווח ועלת באורח מעלנא דתרע סוסותא לבית מלכא וקטלוהא תמן:

23:15 So they seized her, and when she arrived at the entrance of the Horse Gate of the king's house, they put her to death there.

23:16 ויכרת יהוידע ברית בינו ובין כל-העם ובין המלך להיות לעם ליהוה: 23:16 וגזר יהוידע קיים בין מימריה ובין כל עמא ובין מימרא דמלכא למהוי לעם משמש קדם יי:

23:16 Then Jehoiada made a covenant between himself and all the people and the king, that they would be the LORD'S people.

23:17 ויבאו כל-העם בית-הבעל ויתצוהו ואת-מזבחתיו ואת-צלמיו שברו ואת מתן פהן הבעל הרגו לפני המזבחות:

23:17 ואתו כל עמא לבית בעלא ותרעו יתיה וית אנורוהי וית צלמוהי תברו וית מתן כומרא דבעלא קטלו קדם אנורייא:

23:17 And all the people went to the house of Baal and tore it down, and they broke in pieces his altars and his images, and killed Mattan the priest of Baal before the altars.

23:18 וישם יהוידע פקדת בית יהוה ביד הפהנים הלויים אשר חלק דויד על-בית יהוה להעלות עלות יהוה ככתוב בתורת משה בשמחה ובשיר על ידי דויד:

23:18 ומני יהוידע ממנן בבית-מקדשא דיי ביד כהניא ליואי די פליג דוד על בית-מקדשא דיי לאסקא עלוון קדם יי היכמה דכתיב באוריתא דמשה בחדווא ובתושבחה על ידא דדוד:

23:18 Moreover, Jehoiada placed the offices of the house of the LORD under the authority of the Levitical priests, whom David had assigned over the house of the LORD, to offer the burnt offerings of the LORD, as it is written in the law of Moses-- with rejoicing and singing according to the order of David.

23:19 ויעמד השוערים על-שערי בית יהוה ולא-יבא טמא לכל-דבר:

23:19 ואקים תרעיא על תרעי בית-מקדשא דיי דלא יעול מסאב לכל מדעם: 23:19 He stationed the gatekeepers of the house of the LORD, so that no one would enter who was in any way unclean.

23:20 ויקח את-שרי המאות ואת-האדירים ואת-המושלים בעם ואת כל-עם הארץ ויורד את-המלך מבית יהוה ויבאו בתוך-שער העליון בית המלך וישיבו את-המלך על פסא המלכה:

23:20 ודבר ית רבני מאוותא וית גבריא וית שלישיא בעמא וית כל עמא דארעא ואחית ית מלכא מבית-מקדשא דיי ואתו במצע תרעא עלאה לבית מלכא ואותיבו ית מלכא על כורסי מלכותא:

23:20 He took the captains of hundreds, the nobles, the rulers of the people and all the people of the land, and brought the king down from the house of the LORD, and came through the upper gate to the king's house. And they placed the king upon the royal throne.

23:21 וַיִּשְׂמְחוּ כָּל-עַם-הָאָרֶץ וְהָעִיר שָׁקֵטָה וְאֶת-עַתְלִיָּהוּ הָמִיתוּ בַּחֶרֶב: ס
23:21 וַחֲדָו כָּל עַמָּא דִּארְעָא וּקְרַתָּא שְׂדוּכַת וִית עַתְלִיָּהוּ קָטְלוּ בַּחֲרָבָא:
23:21 So all of the people of the land rejoiced and the city was quiet. For they had put Athaliah to death with the sword.

24:1 בֶּן-שֶׁבַע שָׁנִים יָאֵשׁ בְּמִלְכּוֹ וְאַרְבָּעִים שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ צִבְיָה מִבְּאֵר שֶׁבַע:
24:1 בֶּר שֶׁבַע שָׁנִין יוֹאֵשׁ כֹּר מֶלֶךְ וְאַרְבַּעִין שָׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשׁוּם אַמִּיָּה צִבְיָה מִבְּאֵר-שֶׁבַע:
24:1 Joash was seven years old when he became king, and he reigned forty years in Jerusalem; and his mother's name was Zibiah from Beersheba.

24:2 וַיַּעַשׂ יוֹאֵשׁ הַיִּשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר בִּיעֲנִי יְהוָה כָּל-יְמֵי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן:
24:2 וַעֲבַד יוֹאֵשׁ דְּכַשֵּׁר קֹדֶם יְיָ כָּל יוֹמָיָא דִּיהוֹיָדָע כְּהֵנָּא:
24:2 Joash did what was right in the sight of the LORD all the days of Jehoiada the priest.

24:3 וַיִּשְׂאֵלּוּ יְהוֹיָדָע נָשִׁים שְׂתִים וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת:
24:3 וְנָסִיב לִיהוֹיָדָע נָשִׁין תַּרְתִּין וְאוֹלִיד בָּנִין וּבָנִין:
24:3 Jehoiada took two wives for him, and he became the father of sons and daughters.

24:4 וַיְהִי אַחֲרֵיכֵן הָיָה עִסְלָב יוֹאֵשׁ לְחַדֵּשׁ אֶת-בֵּית יְהוָה:
24:4 וְהוּא מִן-בְּתֵר כַּדִּין הוּא עִם לְבִיָּה דִּיּוֹאֵשׁ לְחַדְתָּא יֵת בֵּית-מִקְדָּשָׁא דִּיּוֹ:
24:4 Now it came about after this that Joash decided to restore the house of the LORD.

24:5 וַיִּקְבֹּץ אֶת-הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וַיֹּאמֶר לָהֶם צֵאוּ לְעָרֵי יְהוּדָה וּקְבְּצוּ מִכָּל-יִשְׂרָאֵל כֶּסֶף לְחֻזֵּק אֶת-בֵּית אֱלֹהֵיכֶם מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְאַתֶּם תִּמְהַרְּוּ לְדַבֵּר וְלֹא מִהֲרֹו הַלְוִיִּם:
24:5 וְכִנֵּשׁ יֵת כְּהֵנִיא וְלִיּוֹאֵי וְאִמֵּר לְהוֹן פּוֹקוּ לְקִרְוֵי יְהוּדָה וּכְנוֹשׁוּ מִן כָּל יִשְׂרָאֵל כֶּסֶף לְתַקְפָּא יֵת בֵּית-מִקְדָּשָׁא דִּיּוֹ אֱלֹהִיכֹן מִסַּת שָׁנָא בְּשָׁנָא וְאַתֹּן תִּסְרַהְבוּן לְמַלְלָא וְלֹא סְרַהִיבוּ לִיּוֹאֵי:
24:5 He gathered the priests and Levites and said to them, "Go out to the cities of Judah and collect money from all Israel to repair the house of your God annually, and you shall do the matter quickly." But the Levites did not act quickly.

24:6 וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לִיהוֹיָדָע הָרֹאשׁ וַיֹּאמֶר לוֹ מִדּוּעַ לֹא-דָרַשְׁתָּ עַל-הַלְוִיִּם לְהָבִיא מִיְהוּדָה וּמִירוּשָׁלַם אֶת-מִשְׁאֵת מֹשֶׁה עֶבֶד-יְהוָה וְהַקָּהָל לְיִשְׂרָאֵל לְאַהֲלֵי הָעֵדוּת:
24:6 וּקְרָא מֶלֶכָא לִיהוֹיָדָע אִמְרַכְלָא דְּמִמְנָא עַל רִישָׁא וְאִמֵּר לִיהוֹ מַה דִּין לֹא תִבְעַתָּא עַל לִיּוֹאֵי לְאִיתָאָה מִיְהוּדָה וּמִירוּשָׁלַם יֵת מִשְׁכֵּן זְמָנָא דְּמֹשֶׁה עֶבְדָּא דִּיּוֹ וְקַהֲלָא דִּיִּשְׂרָאֵל עִם מִשְׁכָּנָא דְּסַהֲדוּתָא:
24:6 So the king summoned Jehoiada the chief priest and said to him, "Why have you not required the Levites to bring in from Judah and from Jerusalem the levy fixed by Moses the servant of the LORD on the congregation of Israel for the tent of the testimony?"

24:7 כִּי עַתְלִיָּהוּ הַמְרַשֵּׁעַת בָּנִיָּה פָּרְצוּ אֶת-בֵּית הָאֱלֹהִים וְגַם כָּל-קֹדְשֵׁי בֵּית-יְהוָה עָשׂוּ לְבַעֲלִים:
24:7 אַרוּם עַתְלִיָּה חִיבְתָּא וּבִנְהָא תִרְעוּ יֵת בֵּית-מִקְדָּשָׁא דִּיּוֹ וְאוּף כָּל קוֹדְשֵׁי בֵּית-מִקְדָּשָׁא דִּיּוֹ עֲבָדוּ לְטַעוּתָא:
24:7 For the sons of the wicked Athaliah had broken into the house of God and even used the holy things of the house of the LORD for the Baals.

24:8 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂוּ אֶרְוֹן אֶחָד וַיִּתְּנֵהוּ בְּשַׁעַר בֵּית-יְהוָה חוּצָה:

24:8 ואמר מלכא ועבדו ארונא חד ושיווייהי בתרע בית-מקדשא דיי מן לבר:
24:8 So the king commanded, and they made a chest and set it outside by the gate of the house of the LORD.

24:9 ויתנו-קול ביהודה ובירושלם להביא ליהוה משאת משה עבד-האלהים
על-ישראל במדבר:

24:9 ואעברו כרוז ביהודה ובירושלם לאיתאה קדם יי משכן זמנא דמשה
עבדא דיי דעבד לכפרא על בני ישראל במדברא:
24:9 They made a proclamation in Judah and Jerusalem to bring to the LORD the levy fixed by Moses the servant of God on Israel in the wilderness.

24:10 וישמחו כל-השרים וכל-העם ויביאו וישליכו לארון עד-לכלה:
24:10 וחדו כל רברביא וכל עמא ואייתיו נרביתא ורמו בארונא עד לית סוף:
24:10 All the officers and all the people rejoiced and brought in their levies and dropped them into the chest until they had finished.

24:11 ויהי בעת יביא את-הארון אל-פקדת המלך ביד הלויים וכראותם
כִּי־רַב הַכֶּסֶף וְבֹא סוֹפֵר הַמֶּלֶךְ וּפְקִיד כְּהֵן הָרָאשׁ ויערו את-הארון וישאֶהוּ
וַיִּשְׂבְּהוּ אֶל־מִקְמוֹ כֹּה עָשׂוּ לַיּוֹם בַּיּוֹם וַיֹּאסְפוּ־כֶסֶף לָרַב:
24:11 והוה בעדן דאיתיו ית ארונא למנוי מלכא בידא דליואי וכד חמוון
ארום סנא כספא בארונא אתא לבלרא דמלכא וסגן כהנא דממנא לרישא
ורוקינו ית ארונא ונטלוהי ואתיבו יתיה לאתריה הכדין עבדו יומא ביומא
וכנשו כספא לסוגי:

24:11 It came about whenever the chest was brought in to the king's officer by the Levites, and when they saw that there was much money, then the king's scribe and the chief priest's officer would come, empty the chest, take it, and return it to its place. Thus they did daily and collected much money.

24:12 ויתנהו המלך ויהוידע אל-עושה מלאכת עבודת בית-יהוה ויהיו שכרים
הצבים וחרשים לחדש בית יהוה וגם לחרשי ברזל ונחשת לחזק את-בית
יהוה:

24:12 ויהב יתיה מלכא ויהוידע לעבדי עבדת פולחן בית-מקדשא דיי והוון
אגרין מפסלין ונגרין לחדתא ית בית-מקדשא דיי ואוף לנגרי פרזלא ונחשא
לתקפא ית בית-מקדשא דיי:

24:12 The king and Jehoiada gave it to those who did the work of the service of the house of the LORD; and they hired masons and carpenters to restore the house of the LORD, and also workers in iron and bronze to repair the house of the LORD.

24:13 ויעשו עשי המלאכה ותעל ארוכה למלאכה בידם ויעמידו את-בית
האלהים על-מתכנתו ויאמצהו:

24:13 ועבדו עבדי עבדתא וסליקת ארכא לעבדתא בידהון ואקימו ית
בית-מקדשא דיי על תקוניה ותקפוהי:
24:13 So the workmen labored, and the repair work progressed in their hands, and they restored the house of God according to its specifications and strengthened it.

24:14 וככלותם הביאו לפני המלך ויהוידע את-שאר הכסף ויעשהו כלים
לבית-יהוה כלי שרת והעלות וכפות וכלי זהב וכסף ויהיו מעלים עלות
בבית-יהוה תמיד כל ימי יהוידע: פ

24:14 וכד שיציו איתיו קדם מלכא ויהוידע ית שאר כספא ועבדו מניא
לבית-מקדשא דיי מאני שמושא ומגיסא ובזיכיא ומאני דהבא וכספא והוון
מסקין עלוותא בבית-מקדשא דיי תדירא כל יומי יהוידע:
24:14 When they had finished, they brought the rest of the money before the king and Jehoiada; and it was made into

utensils for the house of the LORD, utensils for the service and the burnt offering, and pans and utensils of gold and silver. And they offered burnt offerings in the house of the LORD continually all the days of Jehoiada.

24:15 וַיִּזְקַן יְהוֹיָדָע וַיֵּשְׁבַע יָמָיו וַיָּמָת בֶּן־מֵאָה וּשְׁלָשִׁים שָׁנָה בְּמוֹתוֹ:

24:15 וְסִיב יְהוֹיָדָע וּשְׁבַע יוֹמִין וּמֵית בַּר מֵאָה וּתְלָתִין שָׁנִין הָיָה כֹּד מֵית:

24:15 Now when Jehoiada reached a ripe old age he died; he was one hundred and thirty years old at his death.

24:16 וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּעִיר־דָּוִיד עִם־הַמְּלָכִים כִּי־עָשָׂה טוֹבָה בְּיִשְׂרָאֵל וְעַם הָאֱלֹהִים וּבֵיתוֹ: ס

24:16 וּקְבְּרוּ יִתִּיה בְּקֶרְתָּא דְּדָוִד עִם מַלְכֵי אֲרוֹם עֶבֶד מִצְוֹתָא בְּיִשְׂרָאֵל וְעַם מִימְרָא דִּיּוּ וּבֵית־מִקְדָּשִׁיהּ:

24:16 They buried him in the city of David among the kings, because he had done well in Israel and to God and His house.

24:17 וְאַחֲרֵי מוֹת יְהוֹיָדָע בָּאוּ שְׂרָי יְהוּדָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמֶּלֶךְ אֲזִי שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם:

24:17 וּבִתְרַ דְּמֵית יְהוֹיָדָע אֲתוּ רַבְרַבֵּי יְהוּדָה וּסְגִידוּ לַמֶּלֶךְ יוֹאֵשׁ וְאַשְׁעִיּוּהִי בַּכִּין קְבִיל מַלְכָּא מִנְהוֹן טַעוֹתָהוֹן:

24:17 But after the death of Jehoiada the officials of Judah came and bowed down to the king, and the king listened to them.

24:18 וַיַּעֲזְבוּ אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיַּעֲבְדוּ אֶת־הָאֲשֵׁרִים וְאֶת־הָעֲצָבִים וַיְהִי־קֶצֶף עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בְּאַשְׁמָתָם זֹאת:

24:18 וּשְׁבָקוּ יֵת בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיּוּ אֱלֹהָא דֹּאבְהֶתָּהוֹן וּפְלָחוּ יֵת אֲשִׁירָתָא וִית טַעוֹתָא וְהוּא רְגַז עַל אֲנָשׁ יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם מִטּוֹל סוֹרְחָנוֹתָהוֹן דֹּא:

24:18 They abandoned the house of the LORD, the God of their fathers, and served the Asherim and the idols; so wrath came upon Judah and Jerusalem for this their guilt.

24:19 וַיִּשְׁלַח בָּהֶם נְבִאִים לְהַשִּׁיבָם אֶל־יְהוָה וַיַּעֲיִדוּ בָם וְלֹא הִאֲזִינוּ: ס

24:19 וְשֹׁדֵר בִּהוֹן נְבִיאָא לְאַתְּבוֹתָהוֹן לְפֻלְחָנָא דִּיּוּ וְאַסְהִידוּ בִּהוֹן וְלֹא אֲצִיתוּ:

24:19 Yet He sent prophets to them to bring them back to the LORD; though they testified against them, they would not listen.

24:20 וְרוּחַ אֱלֹהִים לְבָשָׂה אֶת־זַכְרִיָּה בֶן־יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיַּעֲמֵד מַעַל לָעָם וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה אָמַר הָאֱלֹהִים לָמָּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־מִצְוֹת יְהוָה וְלֹא תִצְלִיחוּ כִּי־עֲזַבְתֶּם אֶת־יְהוָה וַיַּעֲזֹב אֶתְכֶם:

24:20 וְרוּחַ נְבוּאָה מִן־קֶדֶם יֵי שֵׁרַת עַל זַכְרִיָּה בַר יְהוֹיָדָע כֹּהֵנָא כֹּד חֲמָא יֵת סוֹרְחָנוֹת מַלְכָּא וְעַמָּא דְּמַסְקִין קִטְרַת לְפִסְלָא בְּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיּוּ עַל מַדְבַּחָא בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִיא וּמִבְטָלִין כֹּהֲנֵי דִּיּוּ מַלְמַעְבַּד עֲלוּתָא וְנַכְסְתָּא וְקֶרֶבֶן יוֹמָא וּמוֹסַפְיָהּ הִי כֹמָה דְּכְתִיב בְּסִפְרָא אֲוִרִיתָא דְּמֹשֶׁה וְקָם מַעַל לְעַמָּא וְאָמַר לְהוֹן כְּדָנָן אָמַר יֵי לְמָא אֲתוֹן עֹבְרִין יֵת פְּקוּדִיא דִּיּוּ וְלֹא תִצְלָחוּן אֲרוֹם שְׁבָקְתוֹן יֵת פּוֹלְחָנָא דִּיּוּ וַיִּשְׁבּוּק יֵתְכוֹן:

24:20 Then the Spirit of God came on Zechariah the son of Jehoiada the priest; and he stood above the people and said to them, "Thus God has said, 'Why do you transgress the commandments of the LORD and do not prosper? Because you have forsaken the LORD, He has also forsaken you.'"

24:21 וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו וַיִּרְגְּמוּהוּ אֲבָן בְּמִצְוֹת הַמֶּלֶךְ בַּחֲצַר בֵּית יְהוָה:

24:21 וּמִרְדּוֹ עֲלוּהִי וְאַשְׁלוּ יִתִּיה בְּאַבְנֵין הִי כְּתַפְקִידָתָא דְּמַלְכָּא בְּדֶרֶת בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיּוּ:

24:21 So they conspired against him and at the command of the king they stoned him to death in the court of the house of the LORD.

24:22 וְלֹא־זָכַר יוֹאָשׁ הַמֶּלֶךְ הַחֹסֵד אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹיָדָע אָבִיו עִמּוֹ וַיַּהַרְגֵּן אֶת־בָּנוֹ וּכְמוֹתָיו אָמַר יְרָא יְהוָה וַיִּדְרָשׁ: פ

24:22 וְלֹא דָכַר יוֹאָשׁ מַלְכָּא ית חסדא די עבד יהוידע אבוי עמיה וקטל ית בריה וכד מטא לממת אמר יתגלי קדם ייי ויתפרע ויתבע:

24:22 Thus Joash the king did not remember the kindness which his father Jehoiada had shown him, but he murdered his son. And as he died he said, "May the LORD see and avenge!"

24:23 וַיְהִי לְתַקּוּפַת הַשָּׁנָה עָלָה עָלָיו חֵיל אֲרָם וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם וַיִּשְׁחִיתוּ אֶת־כָּל־שָׂרֵי הָעָם מֵעַם וְכָל־שָׁלָם שְׁלָחוּ לַמֶּלֶךְ דִּרְמָשָׁק: וְהוּא לִסּוּפָא דִשְׁתָּא סְלִיקוּ עֲלוּהִי חִילוֹת אַרְמָאִי וְאֵתוּ לִיהוּדָה וּלְיִירוּשָׁלַם וְקָטְלוּ ית כָּל רַבְנֵי עַמָּא מִן עַמָּא וְכָל עַדְאִיהוֹן שְׁדְּרוּ לַמֶּלֶכָא דִּרְמָשָׁק:

24:23 Now it happened at the turn of the year that the army of the Arameans came up against him; and they came to Judah and Jerusalem, destroyed all the officials of the people from among the people, and sent all their spoil to the king of Damascus.

24:24 כִּי בַמִּצֵּעַר אַנְשִׁים בָּאוּ חֵיל אֲרָם וַיְהוּדָה נָתַן בְּיָדָם חֵיל לָרֶב מְאֹד כִּי עָזְבוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְאֶת־יוֹאָשׁ עָשׂוּ שְׁפָטִים: אַרום בצבחר גוברין אתו חילוות ארמאי ויין מסר בידיהון חילא לסוני לחדא ארום שבקו ית דחלתא דיי אלהא דאבהתהון ועם יועש עבדו דינין:

24:24 Indeed the army of the Arameans came with a small number of men; yet the LORD delivered a very great army into their hands, because they had forsaken the LORD, the God of their fathers. Thus they executed judgment on Joash.

24:25 וּבְלַכְתָּם מִמֶּנּוּ כִּי־עָזְבוּ אֹתוֹ (בְּמַחֲלִיִּים) [בְּמַחֲלוּיִם] רַבִּים הִתְקַשְּׁרוּ עָלָיו עַבְדָּיו בְּדַמִּי בְנֵי יְהוֹיָדָע הִכְּהִן וַיַּהַרְגֵהוּ עַל־מִטָּתוֹ וַיָּמָת וַיִּקְבְּרֵהוּ בְּעִיר דָּוִיד וְלֹא קִבְּרֵהוּ בַּקְּבֻרוֹת הַמְּלָכִים: ס

24:25 ובמזליהון מן לותיה ארום שבקו יתיה במרעין בישין סגיעין מדרו עלוהי עבדוהי מן־בגלל לאתפרעא דמי בני יהוידע כהנא וקטלוהי על ערשיה ומית וקברוהי בקרתא דדוד ולא קברוהי בקברי מלכיא:

24:25 When they had departed from him (for they left him very sick), his own servants conspired against him because of the blood of the son of Jehoiada the priest, and murdered him on his bed. So he died, and they buried him in the city of David, but they did not bury him in the tombs of the kings.

24:26 וְאֵלֶּה הַמִּתְקַשְּׁרִים עָלָיו זָבָד בֶּן־שִׁמְעָת הָעַמּוֹנִית וַיְהוֹזָבָד בֶּן־שִׁמְרִית הַמּוֹאָבִית:

24:26 וְאֵלֵּין דִּמְרָדוּ עֲלוּהִי זָבָד בֶּר שִׁמְעַת עַמּוֹנִיתָא וַיְהוֹזָבָד בֶּר שִׁמְרִית מוֹאָבִיתָא:

24:26 Now these are those who conspired against him: Zabab the son of Shimeath the Ammonitess, and Jehozabad the son of Shimrith the Moabitess.

24:27 וּבָנָיו (וְרָב) הַמְּשָׁא עָלָיו וַיְסוּד בֵּית הָאֱלֹהִים הֵנָּם כְּתוּבִים עַל־מִדְרָשׁ סֵפֶר הַמְּלָכִים וַיִּמְלֹךְ אַמְצִיָּהוּ בְּנוֹ תַּחְתּוֹ: פ

24:27 ובנוי רמו מסקין מסין על דבית יהודה כד הוה מייסד בית־מקדשא דיי ממימר מלכא וכהניא ואתקטלו בקרבא מטול חובי אבוהון והאנון כתיבין על פרשגן ספר מלכיא ומליך אמציה בריה באתרוהי:

24:27 As to his sons and the many oracles against him and the rebuilding of the house of God, behold, they are written in the treatise of the Book of the Kings. Then Amaziah his son became king in his place.

25:1 בֶּן־עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ אַמְצִיָּהוּ וְעֲשָׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם

וְשֵׁם אִמּוֹ יְהוֹעָדָן מִירוּשָׁלַם׃
25:1 בֶּרַע שְׂרִין וְחֲמֵשׁ שָׁנִין מֶלֶךְ אֲמָצִיָּה וְעֶשְׂרִין וְחֲמֵשׁ שָׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם
וְשֵׁם אִמּוֹ יְהוֹעָדָן מִירוּשָׁלַם׃

25:1 Amaziah was twenty-five years old when he became king, and he reigned twenty-nine years in Jerusalem. And his mother's name was Jehoaddan of Jerusalem.

25:2 וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה לֹךְ לֹא בְּלִבָּב שָׁלֵם׃
25:2 וְעַבַּד דְּכָשָׁר קֹדֶם יְיָ לַחֲדוֹד לֹא בְּלִבָּב שָׁלֵם׃
25:2 He did right in the sight of the LORD, yet not with a whole heart.

25:3 וַיְהִי כִּאֲשֶׁר חָזְקָה הַמַּמְלָכָה עָלָיו וַיַּהַרְגֵׁן אֶת־עַבְדָּיו הַמְּכִים אֶת־הַמֶּלֶךְ
אָבִיו׃
25:3 וְהוּא כִּד תְּקִיפַת מַלְכוּתָא עֲלוּהִי וְקָטַל יֵת עַבְדֵּיהּ דִּי קָטְלוּ יֵת מַלְכָּא
אֲבוּהִי׃

25:3 Now it came about as soon as the kingdom was firmly in his grasp, that he killed his servants who had slain his father the king.

25:4 וְאֶת־בְּנֵיהֶם לֹא הָמִית כִּי כָּתוּב בַּתּוֹרָה בְּסֵפֶר מֹשֶׁה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
לֵאמֹר לֹא־יָמוּתוּ אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יָמוּתוּ עַל־אָבוֹת כִּי אִישׁ בְּחַטָּאוֹ
יָמוּת׃ פ
25:4 וְיֵת בְּנֵיהוֹן לֹא קָטַל מִן־בְּגִלָּל דְּכָתִיב בְּאוֹרִיתָא בְּסִפְרָא דְּמֹשֶׁה דְּפָקִיד יְיָ
לְמִימַר לֹא יָמוּתוּן אֲבָהֶן מִטּוֹל חֻבִּי בְּנִין וּבְנִין לֹא יָמוּתוּן מִטּוֹל חֻבִּי אֲבָהֶן
אֲנִשׁ מִטּוֹל חֻבִּיָּה יָמוּתוּן׃

25:4 However, he did not put their children to death, but *did* as it is written in the law in the book of Moses, which the LORD commanded, saying, "Fathers shall not be put to death for sons, nor sons be put to death for fathers, but each shall be put to death for his own sin."

25:5 וַיִּקְבֹּץ אֲמָצִיָּהוּ אֶת־יְהוּדָה וַיַּעֲמִידֵם לְבֵית־אָבוֹת לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וּלְשָׂרֵי
הַמֵּאוֹת לְכָל־יְהוּדָה וּבְנֵימִן וַיִּפְקְדֵם לְמִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה וַיִּמְצְאוּ
שְׁלֹש־מֵאוֹת אֶלֶף בַּחֹר יוֹצֵא צָבָא אַחַז רֶמֶח וְצִנָּה׃
25:5 וְכִנֵּשׂ אֲמָצִיָּה יֵת אֲנִשׁ יְהוּדָה וְאֶקִּימוּן לְבֵית־אֲבֹהֵתָא לְרַבְנֵי אֲלָפִין
וּלְרַבְנֵי מֵאוֹתָא לְכָל אֲנִשׁ יְהוּדָה וּבְנֵימִן וּמִנָּה לְמִבְּנֵי עֶשְׂרִין שָׁנִין וּלְעִילָא
וְאֲשַׁכְחֹנוּן תֵּלַת מֵאָה אֲלָפִין עוֹלִים נָפִיק חִילָא וְאֲחִיד מוֹרִנִיתָא וְעִגִּילָא׃

25:5 Moreover, Amaziah assembled Judah and appointed them according to *their* fathers' households under commanders of thousands and commanders of hundreds throughout Judah and Benjamin; and he took a census of those from twenty years old and upward and found them to be 300,000 choice men, *able* to go to war *and* handle spear and shield.

25:6 וַיִּשְׁכֹּר מִיִּשְׂרָאֵל מֵאָה אֶלֶף גִּבּוֹר חֵיל בְּמֵאָה כֶּסֶף׃
25:6 וְאֲגַר מִיִּשְׂרָאֵל מֵאָה אֲלָפִין גִּבְרֵי חֵילָא בְּמֵאָה קִנְטִירִין דְּכֶסֶף׃
25:6 He hired also 100,000 valiant warriors out of Israel for one hundred talents of silver.

25:7 וְאִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלָיו לֵאמֹר הַמֶּלֶךְ אֶל־יִבְיָא עִמָּךְ צָבָא יִשְׂרָאֵל כִּי אֵין
יְהוָה עִם־יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי אֶפְרַיִם׃
25:7 וְנָבִיא דִּיֵּי אַתָּה לֹוֹתִיָּה לְמִימַר מַלְכָּא לֹא יִתִּי עִמָּךְ חֵילָא דִּישְׂרָאֵל
אֲרוּם לִית מִימְרָא דִּיֵּי בְּסַעֲדָהוֹן דִּישְׂרָאֵל כָּל מַלְכוּת שְׁבִטָא דְּבֵית אֶפְרַיִם׃

25:7 But a man of God came to him saying, "O king, do not let the army of Israel go with you, for the LORD is not with Israel *nor* with any of the sons of Ephraim.

25:8 כִּי אִם־בָּא אַתָּה עֲשֵׂה חֲזֹק לְמַלְחָמָה וְכִשְׂלָךְ הָאֱלֹהִים לִפְנֵי אוֹיֵב כִּי
יִשְׁכָּח בָּאֱלֹהִים לַעְזוֹר וּלְהַכְשִׁיל׃

25:8 אָרוֹם אֵין עָלִיל אֶת עִם שְׁבֹטא דְּבֵית אַפְרַיִם יִתְקַלְנֶךָ יְיָ קָדָם
בְּעַל־דַּבָּבָא אָרוֹם אֵית חֵילָא בִידָא דִּיִּי לְמַסְעָד וּלְתַקְלָא:

25:8 "But if you do go, do *it*, be strong for the battle; *yet* God will bring you down before the enemy, for God has power to help and to bring down."

25:9 וַיֹּאמֶר אֲמַצְיָהוּ לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וּמָה־לַּעֲשׂוֹת לְמֵאֶת הַכֶּפֶר אֲשֶׁר נָתַתִּי
לְגִדְדוֹד יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים יֵשׁ לִיהוָה לָתֵת לָךְ הַרְבֵּה מִזֶּה:
25:9 וַאֲמַר אֲמַצְיָה לְנָבִיא דִּיִּי וּמָה אֵית לְמַעַבְד לְמָאָה קִנְטִירִין דְּכִסְף דִּי
יְהִיבִית אַנֶּר לְמִשְׁרִית יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר נָבִיא דִּיִּי אֵית חֵילָא קָדָם יְיָ לְמַתָּן לָךְ
סְנִי מִן דִּין:

25:9 Amaziah said to the man of God, "But what *shall* we do for the hundred talents which I have given to the troops of Israel?" And the man of God answered, "The LORD has much more to give you than this."

25:10 וַיְבַדִּילֵם אֲמַצְיָהוּ לְהַגְדוֹד אֲשֶׁר־בָּא אֵלָיו מֵאֲפְרַיִם לָלֶכֶת לְמִקְוָם וַיַּחַר
אִפְסָם מְאֹד בִּיהוּדָה וַיָּשׁוּבוּ לְמִקְוָם בְּחַרְיָאָף: פ
25:10 וַאֲפַרְשָׁנוֹן אֲמַצְיָהוּ לְמִשְׁרִיתָא דָּאֵתוּ לֹותִיה מֵאֲפְרַיִם וְאַרְשִׁיאֹנוֹן לְמִיזַל
לְאַתְרִיהוֹן וְתִקִּיף רוֹגְזָהוֹן לְחָדָא בְּדִבִּית יְהוּדָה וְתָבוּ לְאַתְרִיהוֹן בְּתִקּוּף רָגִז:

25:10 Then Amaziah dismissed them, the troops which came to him from Ephraim, to go home; so their anger burned against Judah and they returned home in fierce anger.

25:11 וַאֲמַצְיָהוּ הִתְחַזַּק וַיִּנְהַג אֶת־עַמּוֹ וַיֵּלֶךְ גֵּיא הַמֶּלֶח וַיֵּךְ אֶת־בְּנֵי־שַׁעִיר
עֶשְׂרֵת אֲלָפִים:
25:11 וַאֲמַצְיָהוּ אֶתְקַף וּדְבַר יֵת עַמִּיָּה וְאִזַּל לְחִילַת מֶלְחָא וּמַחָא יֵת בְּנֵי שַׁעִיר
עֶשְׂרֵתִי אֲלָפִין:

25:11 Now Amaziah strengthened himself and led his people forth, and went to the Valley of Salt and struck down 10,000 of the sons of Seir.

25:12 וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים חַיִּים שָׁבוּ בְנֵי יְהוּדָה וַיְבִיאוּם לְרֹאשׁ הַסֶּלַע וַיִּשְׁלִיכוּם
מִרֹאשׁ־הַסֶּלַע וְכָלָם נִבְקְעוּ: ס
25:12 וְעֶשְׂרֵתִי אֲלָפִין כַּד חֵיִין שָׁבוּ בְנֵי יְהוּדָה וְאִיתִיאֹנוֹן לְרִישׁ טַנְרָא וּשְׁלַקוֹנוֹן
מִרִישׁ טַנְרָא וּכְלָהוֹן אֶתְבִּזְעוּ:

25:12 The sons of Judah also captured 10,000 alive and brought them to the top of the cliff and threw them down from the top of the cliff, so that they were all dashed to pieces.

25:13 וּבְנֵי הַגִּדְדוֹד אֲשֶׁר הֵשִׁיב אֲמַצְיָהוּ מִלֶּכֶת עַמּוֹ לְמַלְחָמָה וַיַּפְשְׁטוּ בְּעָרֵי
יְהוּדָה מִשְׁמָרוֹן וְעַד־בֵּית חוֹרוֹן וַיִּכּוּ מֵהֶם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַיִּבְזּוּ בָּהֶם רַבָּה: ס
25:13 וּבְנֵי מִשְׁרִיא דִּי אֲתִיב אֲמַצְיָה מִלְּמִיזַל עַמִּיָּה לְקַרְבָּא וְאַתְנַגִּידוּ בְּקִרְוֵי
יְהוּדָה מִשְׁמָרוֹן וְעַד בֵּית־חוֹרוֹן וּקְטְלוּ מִנְהוֹן תְּלָתָא אֲלָפִין וּבִזּוּ בִּזְתָּא רַבְתָּא:

25:13 But the troops whom Amaziah sent back from going with him to battle, raided the cities of Judah, from Samaria to Beth-horon, and struck down 3,000 of them and plundered much spoil.

25:14 וַיְהִי אַחֲרֵי כֵּן אֲמַצְיָהוּ מָהַכּוֹת אֶת־אֲדוֹמִים וַיָּבֵא אֶת־אֱלֹהֵי בְנֵי שַׁעִיר
וַיַּעֲמִידֵם לוֹ לְאֱלֹהִים וּלְפָנֵיהֶם יִשְׁתַּחֲוֶה וּלְהֶם יִקְטֹר:
25:14 וְהוּוּה בְּתַר דָּאֲתָא אֲמַצְיָהוּ מִן לְמַקְטֵל יֵת אֲדוֹמָאִי וְאִיתִאוּ יֵת טַעוֹת בְּנֵי
גַבֵּל וְאִקִּימָנוֹן לִיָּה לְדַחֲלָן וּקְדַמִּיהוֹן יִסְגוּר וּקְדַמִּיהוֹן יִסִּיק בּוֹסְמִין:

25:14 Now after Amaziah came from slaughtering the Edomites, he brought the gods of the sons of Seir, set them up as his gods, bowed down before them and burned incense to them.

25:15 וַיַּחֲרִי־אֵף יְהוָה בְּאֲמַצְיָהוּ וַיִּשְׁלַח אֵלָיו נָבִיא וַיֹּאמֶר לוֹ לָמָּה דָרַשְׁתָּ
אֶת־אֱלֹהֵי הָעַם אֲשֶׁר לֹא־הִצִּילוּ אֶת־עַמָּם מִיָּדָךְ:

25:15 ותקיף רוגזא דיי באמציהו ושרר לותיה נביא ואמר ליה למא תבעתא ית טעות עמא די לא שייזבו ית עמהון מן ירך:

25:15 Then the anger of the LORD burned against Amaziah, and He sent him a prophet who said to him, "Why have you sought the gods of the people who have not delivered their own people from your hand?"

25:16 ויהי בדברו אליו ויאמר לו הליועץ למלך נתנוד חדל לך למה יפוך ויחדל הנביא ויאמר ידעתי כי יעץ אלהים להשחיתך כי עשית זאת ולא שמעת לעצתי: פ

25:16 והוה במללותיה עמיה ואמר ליה איפשר לממלך למלכא מניאו יתך פסוק לך למא יקטלונך ופסק נביא מלאתנבאה ואמר ידעית ארום מליך יי לחבלותך מטול דעבדתא דא ולא קבילתא למלכתי:

25:16 As he was talking with him, the king said to him, "Have we appointed you a royal counselor? Stop! Why should you be struck down?" Then the prophet stopped and said, "I know that God has planned to destroy you, because you have done this and have not listened to my counsel."

25:17 ויועץ אמציהו מלך יהודה וישלח אל-יואש בן-יהואחז בן-יהוא מלך ישראל לאמר (לך) [לכה] נתראה פנים:

25:17 ואתמליך אמציה מליך שבטא דבית יהודה ושרר לות יואש בר יהואחז בר יהוא מלכא דישראל למימר איתא ונתחמי אפין באפין בקרבא:

25:17 Then Amaziah king of Judah took counsel and sent to Joash the son of Jehoahaz the son of Jehu, the king of Israel, saying, "Come, let us face each other."

25:18 וישלח יואש מלך ישראל אל-אמציהו מלך יהודה לאמר החות אשר בלבנון שלח אל-הארז אשר בלבנון לאמר תנה-את-בתך לבני לאשה ותעבר חית השדה אשר בלבנון ותרמס את-החות:

25:18 ושרר יואש מלכא דישראל לות אמציה מלכא דבית יהודה למימר סלווא די בלבנון שדר לות ארזא די בלבנון למימר הב ית ברתך לברי לאנתו ועדת חיות ברא די בלבנון ודושישת ית סלווא הכדין עבדתא בעדן דשררתא לותי ואגרתא מדבית ישראל מאה אלפין גברי חילא במאה קנטירין דכסף ומן-בתר כדין פשרתנון מן למיזל עמך בקרבא ושררתנון בתקוף רוגזיהון ואתנגידו בארע מלכותך וקטלו מנהון תלתא אלפין ובזו בזתא רבתא:

25:18 Joash the king of Israel sent to Amaziah king of Judah, saying, "The thorn bush which was in Lebanon sent to the cedar which was in Lebanon, saying, 'Give your daughter to my son in marriage.' But there passed by a wild beast that was in Lebanon and trampled the thorn bush."

25:19 אמרת הנה הפית את-אדום ונשאך לבך להכביד עתה שבה בביתך למה תתגרה ברעה ונפלת אתה ויהודה עמך:

25:19 אמרת במימרך הא קטילית ית אדומאי ואתררם עלך לבך לאתיקרא כדון תיב בביתך למא את מתגרי בבישתא ותפול אנת ואנש יהודה עמך:

25:19 "You said, 'Behold, you have defeated Edom.' And your heart has become proud in boasting. Now stay at home; for why should you provoke trouble so that you, even you, would fall and Judah with you?"

25:20 ולא-שמע אמציהו כי מהאלהים היא למען תתם ביד כי דרשו את אלהי אדום:

25:20 ולא קביל אמציה ארום מן-קדם יי הוא מן-בגלל לממסרהון ביריה ארום תבעו ית פולחן דחלן דאדום:

25:20 But Amaziah would not listen, for it was from God, that He might deliver them into the hand of Joash because they had sought the gods of Edom.

25:21 וַיַּעַל יוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּרָאוּ פָנִים הוּא וַאֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בְּבֵית שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר לַיהוּדָה:

25:21 וסליק יואש מלכא דבית ישראל ואתחמיוא אפין באפין בקרבא הוא ואמציה מליך שבטא דבית יהודה בבית-שמש די לשיבט יהודה:

25:21 So Joash king of Israel went up, and he and Amaziah king of Judah faced each other at Beth-shemesh, which belonged to Judah.

25:22 וַיִּגָּנֶף יְהוּדָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּסוּ אִישׁ לְאֹהֲלָיו:

25:22 ואתברו אנש יהודה קדם אנש ישראל ואפכו גבר לקרווהי:

25:22 Judah was defeated by Israel, and they fled each to his tent.

25:23 וְאֵת אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בֶּן־יֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז תָּפַשׁ יוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל בְּבֵית שֶׁמֶשׁ וַיְבִיֵּאֵהוּ יְרוּשָׁלַם וַיִּפְרֹץ בַּחוּמַת יְרוּשָׁלַם מִשַּׁעַר אֶפְרַיִם עַד־שַׁעַר הַפּוֹנֶה אַרְבַּע מֵאוֹת אַמָּה:

25:23 וית אמציה מליך שבטא דבית יהודה בר יואש בר יהואחז אחד יואש מלכא דבית ישראל בבית-שמש ואתייה לירושלם ותרע בשורא דירושלם מתרעא דאפרים עד תרעא זויא ארבע מאה אמין:

25:23 Then Joash king of Israel captured Amaziah king of Judah, the son of Joash the son of Jehoahaz, at Beth-shemesh, and brought him to Jerusalem and tore down the wall of Jerusalem from the Gate of Ephraim to the Corner Gate, 400 cubits.

25:24 וְכָל־הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְאֵת כָּל־הַכֵּלִים הַנִּמְצְאִים בְּבֵית־הָאֱלֹהִים עִם־עֶבֶד אֱדוֹם וְאֶת־אֲצֻרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת בְּנֵי הַתַּעֲרָבוֹת וַיָּשֶׁב שְׁמֵרוֹן: פ 25:24 וכל דהבא וכספא וית כל מניא דאשתכחו בבית-מקדשא דיי דאקדיש עבד-אדום בעדן די נסיב דוד מן ביתיה ית ארונא דיי כד אתיבו יתיה פלשתאי וברכיה יי וית תסברי בית מלכא וית בני רברבניא דמתמשכני גביה ותב לשמרון:

25:24 He took all the gold and silver and all the utensils which were found in the house of God with Obed-edom, and the treasures of the king's house, the hostages also, and returned to Samaria.

25:25 וַיְחִי אֲמַצְיָהוּ בֶן־יֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוּדָה אַחֲרֵי מוֹת יוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חֲמִשָּׁה עָשָׂר שָׁנָה:

25:25 וחיא אמציה בר יואש מלכא דבית יהודה בתר דמית יואש בר יהואחז מלכא דבית ישראל חמיסרי שנין:

25:25 And Amaziah, the son of Joash king of Judah, lived fifteen years after the death of Joash, son of Jehoahaz, king of Israel.

25:26 וְיִתְרֵי דְבָרֵי אֲמַצְיָהוּ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הֵלֵא הֵנָּה כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל:

25:26 ושאר פתגמי אמציה קדמאי דהליך בדחלתא דיי ובתראי די סטא מן אורחן דתקנן קדם יי הלא אנון כתיבין על ספר מלכיא דבית יהודה ודבית ישראל:

25:26 Now the rest of the acts of Amaziah, from first to last, behold, are they not written in the Book of the Kings of Judah and Israel?

25:27 וּמֵעַתָּה אֲשֶׁר־סָר אֲמַצְיָהוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו קֶשֶׁר בִּירוּשָׁלַם וַיָּנֶס לְכִישָׁה וַיִּשְׁלְחוּ אַחֲרָיו לְכִישָׁה וַיִּמִּיתֵהוּ שָׁם:

25:27 ומן עדן די סטא אמציה מן-בתר פולחנא דיי ומרדו עלוי מרדא בירושלם ואפך ללכיש ושדרו בתרוי ללכיש וקטלוהי תמן:

25:27 From the time that Amaziah turned away from following the LORD they conspired against him in Jerusalem, and he fled to Lachish; but they sent after him to Lachish and killed him there.

25:28 וַיִּשְׁאָהוּ עַל־הַסּוּסִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר יְהוּדָה:

25:28 וַנִּטְלוּהוּ עַל סוּסוֹתָא וַקְבְּרוּ יְתִיה עִם אֲבֹתָיו בְּקִרְתָּא דִּיהוּדָה:

25:28 Then they brought him on horses and buried him with his fathers in the city of Judah.

26:1 וַיִּקְחוּ כָּל־עַם יְהוּדָה אֶת־עֲזִיָּהוּ וְהוּא בֶן־שֵׁשׁ עָשָׂר שָׁנָה וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ תַּחַת אָבִיו אֲמַצְיָהוּ:

26:1 וּדְבָרוּ כָל עַמָּא דְּבֵית יְהוּדָה יֵת עֲזִיָּהוּ וְהוּא בֶר שִׁיתסְרֵי שָׁנִין וַאֲמַלִּיכוּ יֵתִיה תַּחַת אֲבִיו אֲמַצְיָה:

26:1 And all the people of Judah took Uzziah, who was sixteen years old, and made him king in the place of his father Amaziah.

26:2 הוּא בָּנָה אֶת־אֵילוֹת וַיִּשְׁיֶבֶת לִיהוּדָה אַחֲרֵי שֶׁכַּב־הַמֶּלֶךְ עִם־אֲבֹתָיו: פ

26:2 הוּא בָּנָא יֵת אֵילֹת וַאֲתַבָּה לְדְּבֵית יְהוּדָה בְּתֵר דְּשָׁכִיב מַלְכָּא עִם אֲבֹתָיו:

26:2 He built Eloth and restored it to Judah after the king slept with his fathers.

26:3 בֶּן־שֵׁשׁ עָשָׂר שָׁנָה עֲזִיָּהוּ בְּמָלְכוֹ וַחֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ (יֵכִילְיָה) [יֵכִלְיָה] מִן־יְרוּשָׁלַם:

26:3 בֶר שִׁיתסְרֵי שָׁנִין עֲזִיָּהוּ כַד מָלַךְ וַחֲמִשִּׁין וַתִּרְתִּין שָׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמִּיה יֵכִלְיָה מִירוּשָׁלַם:

26:3 Uzziah was sixteen years old when he became king, and he reigned fifty-two years in Jerusalem; and his mother's name was Jechiliah of Jerusalem.

26:4 וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה אֲמַצְיָהוּ אָבִיו:

26:4 וַעֲבַד דְּכָשָׁר קֳדָם יְיָ הִי כָּל־מָה דְּעַבַּד אֲמַצְיָה אֲבִיו:

26:4 He did right in the sight of the LORD according to all that his father Amaziah had done.

26:5 וַיְהִי לְדָרֶשׁ אֱלֹהִים בְּיָמָיו זְכַרְיָהוּ הַמֵּבִין בְּרֹאֵת הָאֱלֹהִים וּבִיָּמָיו דָּרָשׁוּ אֶת־יְהוָה הַצִּלִּיחוֹ הָאֱלֹהִים: ס

26:5 וְהוּא לְמַתְבַּע אֹלָפָן מִן־קֳדָם יְיָ בְּיוֹמֵי זְכַרְיָה דְּמַלִּיף בְּדַחֲלַתָּא דִּיִּי וּבְיוֹמֵיִּיא דְּתַבַּע אֹלָפָן מִן־קֳדָם יְיָ אֲצַלְחִיה יְיָ:

26:5 He continued to seek God in the days of Zechariah, who had understanding through the vision of God; and as long as he sought the LORD, God prospered him.

26:6 וַיֵּצֵא וַיִּלָּחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיִּפְרֹץ אֶת־חוֹמַת גָּת וְאֵת חוֹמַת יַבְנֵה וְאֵת חוֹמַת אַשְׁדּוֹד וַיִּבְנֶה עָרִים בְּאַשְׁדּוֹד וּבַפְּלִשְׁתִּים:

26:6 וְנִפֵּק וַאֲנִיחַ קִרְבָּא בַּפְּלִשְׁתָּאִי וַתִּרַע יֵת שׁוּרָא דְּגַת וַיֵּת שׁוּרָא דְּעִזָּה וַיֵּת שׁוּרָא דְּאַשְׁדּוֹד וּבְנָא קְרוּיָן בְּאַשְׁדּוֹד וּבַפְּלִשְׁתָּאִי:

26:6 Now he went out and warred against the Philistines, and broke down the wall of Gath and the wall of Jabneh and the wall of Ashdod; and he built cities in the area of Ashdod and among the Philistines.

26:7 וַיַּעֲזְרֵהוּ הָאֱלֹהִים עַל־פְּלִשְׁתִּים וְעַל־הָעֲרֵבִיִּים [הָעֲרֵבִים] הַיֹּשְׁבִים בְּגוּר־בָּעַל וְהַמְּעֻנִּים:

26:7 וּסְעַדִּיה מִיִּמְרָא דִּיִּי עַל פְּלִשְׁתָּאִי וְעַל עֲרַבָּאִי דִּיתְבִּין בְּגוֹזַר וּבְמִישַׁר מַעוֹן: 26:7 God helped him against the Philistines, and against the Arabians who lived in Gur-baal, and the Meunites.

26:8 וַיִּתְּנוּ הָעַמּוּנִים מִנְּחָה לְעֲזִיָּהוּ וַיִּלָּךְ שְׁמוֹ עַד־לְבֹא מַצְרִים כִּי הָחֹזֵק

עַד־לְמִעְלָה:

26:8 ויהבו עמינאי תקרובתא לעזיהו ואזל שמיה עד מטי למצרים ארום
אתקף עד לעילא:

26:8 The Ammonites also gave tribute to Uzziah, and his fame extended to the border of Egypt, for he became very strong.

26:9 וַיִּבֶן עֲזִיָּהוּ מִגְדָּלִים בִּירוּשָׁלַם עַל־שַׁעַר הַפִּנָּה וְעַל־שַׁעַר הַנֵּיָא וְעַל־הַמִּקְצוֹעַ
וַיַּחֲזִקם:

26:9 ובנא עזיהו מגדליא בירושלם על תרע זוייתא ועל תרע חילתא ועל
תרע זיוייתא ואתקיפנון:

26:9 Moreover, Uzziah built towers in Jerusalem at the Corner Gate and at the Valley Gate and at the corner buttress and fortified them.

26:10 וַיִּבֶן מִגְדָּלִים בַּמִּדְבָּר וַיַּחְצֹב בְּרוֹת רַבִּים כִּי מִקְנֵה־רֶב־הָיָה לוֹ וּבִשְׂפֵלָה
וּבְמִישׁוֹר אֲפָרִים וְכֶרְמִים בְּהָרִים וּבְכַרְמֶל כִּי־אָהֵב אֲדָמָה הָיָה: ס
26:10 ובנא מגדליא במדברא ופסל גובין סגיעין ארום עותר סגי הוה ליה
ובשפלתא ובמשריא פלחי חקלין בתוריא וענבי כרמין בשורא ובכרמלא
ארום רחים פולחנא דארעא הוה:

26:10 He built towers in the wilderness and hewed many cisterns, for he had much livestock, both in the lowland and in the plain. He also had plowmen and vinedressers in the hill country and the fertile fields, for he loved the soil.

26:11 וַיְהִי לְעֲזִיָּהוּ חֵיל עֲשֵׂה מִלְחָמָה יוֹצְאֵי צָבָא לְגָדוֹד בְּמִסְפַּר פְּקָדָתָם בְּיָד
(וְעוֹאֵל) [וְעִיֹּאֵל] הַסּוֹפֵר וּמַעֲשִׂיהוּ הַשּׁוֹטֵר עַל־יַד־חֲנִנְיָהוּ מִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ:
26:11 והווי לעזיהו עבדי קרבא ונפקי חילא למשיריא בסכום מנינהון
בידא דיעיאל לבלרא ומעשיה סרכא על ידא דחנניה מן רבני מלכא:

26:11 Moreover, Uzziah had an army ready for battle, which entered combat by divisions according to the number of their muster, prepared by Jeiel the scribe and Maaseiah the official, under the direction of Hananiah, one of the king's officers.

26:12 כָּל מִסְפַּר רָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְגִבּוֹרֵי חֵיל אֲלָפִים וָשֵׁשׁ מֵאוֹת:

26:12 כל מניין רישי אבהתא לגברי חילא תריין אלפין ושית מאה:

26:12 The total number of the heads of the households, of valiant warriors, was 2,600.

26:13 וְעַל־יָדָם חֵיל צָבָא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת עוֹשֵׂי
מִלְחָמָה בְּכַח חֵיל לְעֶזֶר לַמֶּלֶךְ עַל־הָאוֹיֵב:

26:13 ועל ידיהון משירית חילא תלת מאה אלפין ושבעת אלפין וחמש מאה
עבדי קרבא בגבורת חילא למסעד למלכא על בעלי־דבבא:

26:13 Under their direction was an elite army of 307,500, who could wage war with great power, to help the king against the enemy.

26:14 וַיִּכֶן לָהֶם עֲזִיָּהוּ לְכָל־הַצָּבָא מִגָּנָיִם וּרְמָחִים וְכוּבָעִים וְשִׁרְיָנוֹת וּקְשָׁתוֹת
וּלְאַבְנֵי קִלְעִים:

26:14 ואתקין להון עזיה לכל חילא תריסין ומורנין וקולסין ושרינין וקשתין
ולאבני קלעיא:

26:14 Moreover, Uzziah prepared for all the army shields, spears, helmets, body armor, bows and sling stones.

26:15 וַיַּעַשׂ בִּירוּשָׁלַם חֲשִׁבָנוֹת מַחֲשֶׁבֶת חוֹשֵׁב לַהֲיֹת עַל־הַמִּגְדָּלִים וְעַל־הַפְּנוֹת
לִירוֹא בַּחֲצִים וּבְאַבְנִים גְּדֵלוֹת וַיֵּצֵא שְׁמוֹ עַד־לְמַרְחֹק כִּי־הִפְלִיא לְהַעֲזֹר עַד
כִּי־חָזַק:

26:15 ועבד בירושלם אומנותא במחשבתא קושקי חליליא בעובד אומנות
אומנא למהוי על מוגדליא ועל זיויתא למפתק בגיררין ולמשדי באבנין
רברבן ונפק שמיה עד למרחיק ארום אפריש לאסתייעא עד כדי אתקף:

26:15 In Jerusalem he made engines of war invented by skillful men to be on the towers and on the corners for the purpose of shooting arrows and great stones. Hence his fame spread afar, for he was marvelously helped until he was strong.

26:16 וכחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעל ביהוה אלהיו ויבא אל-היכל
יהוה להקטיר על-מזבח הקטרת:

26:16 וכדי אתקף אתגס לביה עד דאתחבל ושקר במימרא דיי אלהיה ועל
להיכלא דיי לאסקא על מדבחא דקטרת בוסמין:

26:16 But when he became strong, his heart was so proud that he acted corruptly, and he was unfaithful to the LORD his God, for he entered the temple of the LORD to burn incense on the altar of incense.

26:17 ויבא אחרייו עזריהו הפהן ועמו פהנים ליהוה שמונים בני-חיל:

26:17 ועל בתרוי עזריה כהנא ועמיה כהניא דיי תמנן בני חילא:

26:17 Then Azariah the priest entered after him and with him eighty priests of the LORD, valiant men.

26:18 ויעמדו על-עזיהו המלך ויאמרו לו לא-לך עזיהו להקטיר ליהוה כי
לכהנים בני-אהרן המקדשים להקטיר צא מן-המקדש כי מעלת ולא-לך
לכבוד מיהוה אלהים:

26:18 וקמו על עזיהו מלכא ואמרו ליה לית לך רשו עזיהו לאסקא קטרת
בוסמין קדם יי ארום לכהניא בני אהרן דמתקדשין לאסקא קטרת בוסמין
פוק מן מקדשא ארום שקרתא ולא דילך ליקרא בקטורתא קדם יי:

26:18 They opposed Uzziah the king and said to him, "It is not for you, Uzziah, to burn incense to the LORD, but for the priests, the sons of Aaron who are consecrated to burn incense. Get out of the sanctuary, for you have been unfaithful and will have no honor from the LORD God."

26:19 ויזעף עזיהו ובידו מקטרת להקטיר ובזעפו עס-הכהנים והצרעת זרחה
במצחו לפני הכהנים בבית יהוה מעל למזבח הקטרת:

26:19 ואתנסים עזיהו ובידיה מחתיתא לאסקא וכד אתנסים עם כהניא
וסגירותא סגית בבית אפוהי קדם כהניא בבית-מקדשא דיי מעלוי מדבחא
דקטורתא:

26:19 But Uzziah, with a censer in his hand for burning incense, was enraged; and while he was enraged with the priests, the leprosy broke out on his forehead before the priests in the house of the LORD, beside the altar of incense.

26:20 ויפן אליו עזריהו כהן הראש וכל-הכהנים והנה-הוא מצרע במצחו
ויבהלוהו משם וגם-הוא נדחק לצאת כי נגעו יהוה:

26:20 ואתפני לותיה עזריה כהנא די ממנא לרישא וכל כהניא והא הוא
סגיר בבית-אפוהי וסרהבוהי למפק ואוף הוא סרהיב למפק ארום אייתי
עלוהי מימרא דיי מכתשא:

26:20 Azariah the chief priest and all the priests looked at him, and behold, he was leprous on his forehead; and they hurried him out of there, and he himself also hastened to get out because the LORD had smitten him.

26:21 ויהי עזיהו המלך מצרע עד-יום מותו וישב בית (החפשות) [החפשית]
מצרע כי נגזר מבית יהוה ויותם בנו על-בית המלך שופט את-עם הארץ:

26:21 והוה עזיהו מלכא סגיר עד יום מותיה וייתב בבית סגירותא בר
מירושלם כד סגיר ארום אתפרש מאנש ביתיה על מה דאתנזר עלוי
בבית-מקדשא דיי ויותם בריה ממנא על בית מלכא דאין ית עמא דארעא:

26:21 King Uzziah was a leper to the day of his death; and he lived in a separate house, being a leper, for he was cut off

from the house of the LORD. And Jotham his son was over the king's house judging the people of the land.

26:22 וַיִּתֵּר דְּבָרֵי עֲזִיָּהוּ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים כָּתֵב יִשְׁעִיהוּ בֶן-אֲמוֹץ הַנָּבִיא:

26:22 ושאר פתגמי עזיהו קדמאי עד לא סרח ואסתגיר ובתראי מן-בתר

דאסתגיר כתב ישעיהו בר אמוץ נביא:

26:22 Now the rest of the acts of Uzziah, first to last, the prophet Isaiah, the son of Amoz, has written.

26:23 וַיִּשְׁכַּב עֲזִיָּהוּ עִם-אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם-אֲבֹתָיו בַּשָּׂדֶה הַקְּבוּרָה אֲשֶׁר

לְמַלְכִּים כִּי אָמְרוּ מִצֹּרַע הוּא וַיִּמְלֹךְ יוֹתָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו: פ

26:23 ושכיב עזיהו עם אבהתוי וקברו יתיה עם אבהתוי בחקל קבורתא דהות

למלכיא ארום אמרו סגיר הוא ומלך יותם בריה תחותיו:

26:23 So Uzziah slept with his fathers, and they buried him with his fathers in the field of the grave which belonged to the kings, for they said, "He is a leper." And Jotham his son became king in his place.

27:1 בֶּן-עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה יוֹתָם בְּמָלְכוֹ וַשֶּׁשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם

אִמּוֹ יְרוּשָׁה בֶּת-צְדוֹק:

27:1 בר עשרין וחמש שנין יותם כד מלך ושיתסרי שנין מלך בירושלם ושום

אמיה ירושא ברת צדוק:

27:1 Jotham was twenty-five years old when he became king, and he reigned sixteen years in Jerusalem. And his mother's name was Jerushah the daughter of Zadok.

27:2 וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר-עָשָׂה עֲזִיָּהוּ אָבִיו רַק לֹא-בָא אֶל-הֵיכַל

יְהוָה וְעוֹד הָעָם מִשְׁחִיתִים:

27:2 ועבד דכשר קדם יי הי ככל דעבד עזיה אבוי לחוד לא עאל

להיכלא דיי ועד כדין עמא מקלקלין:

27:2 He did right in the sight of the LORD, according to all that his father Uzziah had done; however he did not enter the temple of the LORD. But the people continued acting corruptly.

27:3 הוּא בָּנָה אֶת-שַׁעַר בֵּית-יְהוָה הָעֶלְיוֹן וּבַחוּמֹת הָעֶפְלָל בָּנָה לָרֶב:

27:3 הוא בנא ית תרע בית-מקדשא דיי עלאה ובשור פלטירין גואה בנא

לסוגי:

27:3 He built the upper gate of the house of the LORD, and he built extensively the wall of Ophel.

27:4 וְעָרִים בָּנָה בְּהַר-יְהוּדָה וּבְחַרְשֵׁים בָּנָה בִּירְנִיּוֹת וּמִגְדָּלִים:

27:4 וקרין בנא בטורא דבית יהודה ובתקוף כרכין בנא בירנייתא ומוגדליא:

27:4 Moreover, he built cities in the hill country of Judah, and he built fortresses and towers on the wooded hills.

27:5 וְהוּא נִלְחָם עִם-מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן וַיַּחֲזֹק עֲלֵיהֶם וַיִּתְּנוּ-לוֹ בְּנֵי-עַמּוֹן בַּשָּׁנָה

הַהִיא מֵאָה כֶּסֶף כֶּסֶף וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים כֶּרֶם חֲטָיִם וְשְׁעוּרִים עֶשְׂרֵת אֲלָפִים

זֹאת הִשְׁבִּיבוּ לוֹ בְּנֵי עַמּוֹן ס וּבַשָּׁנָה הַשְּׁנִית וְהַשְּׁלִישִׁית:

27:5 והוא אגיד קרבא עם מלכא דבני עמון ואתקף עלויהון ויהבו ליה בני

עמון בשתא ההיא מאה קנטינרין דכסף ועשרא אלפין כורין דחנטין ושערין

עשרא אלפין דא אתיבו ליה בני עמון ובשתא תנייתא ובתליתיתא:

27:5 He fought also with the king of the Ammonites and prevailed over them so that the Ammonites gave him during that year one hundred talents of silver, ten thousand kors of wheat and ten thousand of barley. The Ammonites also paid him this amount in the second and in the third year.

27:6 וַיִּתְחַזַּק יוֹתָם כִּי הָכִין דְּרָכָיו לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו:

27:6 ואתוקף יותם ארום תקין יי מלכותיה מן-בגלל דתקין אורחתיה קדם יי

אלהיה:

27:6 So Jotham became mighty because he ordered his ways before the LORD his God.

27:7 וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יוֹתָם וְכָל־מַלְחָמָתָיו וּדְרָכָיו הֵנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה:

27:7 וְשָׂאֵר פִּתְגָמָיו יוֹתָם וְכָל סִדְרֵי קִרְבִּיה וְאוֹרַחְתִּיהָ הֵא אָנוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר מַלְכֵי־יִשְׂרָאֵל דְּבִית וַיְהוּדָה:

27:7 Now the rest of the acts of Jotham, even all his wars and his acts, behold, they are written in the Book of the Kings of Israel and Judah.

27:8 בֶּן־עֶשְׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנָה הָיָה בְּמָלְכּוֹ וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרִה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם:

27:8 בֶּר עֶשְׂרִין וְחֲמִשׁ שָׁנִין הוּה כֹד מֶלֶךְ וּשְׁתִּסְרֵי שָׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם:

27:8 He was twenty-five years old when he became king, and he reigned sixteen years in Jerusalem.

27:9 וַיִּשְׁכַּב יוֹתָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ אָחָז בְּנוֹ תַּחְתָּיו: פ

27:9 וְשָׁכִיב יוֹתָם עִם אֲבֹהֲתָיו וְקִבְּרוּ יִתִּיה בְּקִרְתָּא דְּדוֹד וּמֶלֶךְ אָחָז בְּרִיה תַּחְתָּיו:

27:9 And Jotham slept with his fathers, and they buried him in the city of David; and Ahaz his son became king in his place.

28:1 בֶּן־עֶשְׂרִים שָׁנָה אָחָז בְּמָלְכּוֹ וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרִה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם וְלֹא־עָשָׂה הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו יְהוָה כְּדָוִיד אָבִיו:

28:1 בֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין אָחָז כֹד מֶלֶךְ וּשְׁתִּסְרֵי שָׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְלֹא עֲבַד דְּכָשֶׁר קִדָּם יֵי הִי כְדוֹד אָבִיו:

28:1 Ahaz was twenty years old when he became king, and he reigned sixteen years in Jerusalem; and he did not do right in the sight of the LORD as David his father had done.

28:2 וַיֵּלֶךְ בְּדַרְכֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם מַסְכּוֹת עָשָׂה לַבַּעַלִּים:

28:2 וְאִזַּל בְּאוֹרַחְתָּהוֹן דְּמַלְכֵי דְּבִית יִשְׂרָאֵל וְאוֹף מִתְכַּן עֲבַד לַבַּעַלִּיא:

28:2 But he walked in the ways of the kings of Israel; he also made molten images for the Baals.

28:3 וְהוּא הִקְטִיר בְּגִיא בֶן־הַנֶּם וַיַּבְעֵר אֶת־בָּנָיו בָּאֵשׁ כְּתַעֲבוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִרְיֵשׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

28:3 וְהוּא אִסִּיק קִטְרָתָא בְּחִילַת בֶּר הַנֶּם וְאֶעֱבַר יֵת בְּנוֹהִי בְּאַתְרָא וְשִׁיזִיב מִיִּמְרָא דִּיֵּי מְנַהוֹן יֵת חִזְקִיה מִן־בְּגַלָּל דְּגַלִּי קִדָּם יֵי דְּמִנִּיה אֲטִימוֹסִין דִּי יִפְקוֹן תִּלְתָּא צְדִיקִיא חֲנִיָּה מִישָׁאֵל וְעִזְרִיה דְּאֲטִימוֹסִין דִּימְסִרוֹן גְּרַמִּיהוֹן דִּיתְרָמוֹן לָגוּ אֲתוֹן נוֹרָא יִקִּידָתָא מִן־בְּגַלָּל שְׁמָא רַבָּא וַיִּקִּירָא וְאֲשִׁתִּיזִיבוּ מִן יִקִּידָתָא בְּקִדְמִיתָא אֲשִׁתִּיזִיב אֲבִרָהֶם מִן יִקִּידָתָא אֲתוֹן נוֹרָא דְּכִשְׁדָּאִי דְּטִלְקִיה תָּמָן נְמִרֹד מִן בְּגַלָּל דְּלֹא פִלַּח לְטַעוֹתִיה וּבְתַנִּיתָא אֲשִׁתִּיזִיבַת תָּמָר מִן יִקִּידָתָא נוֹרָא דְּבִית דִּינִיה דִּיהוּדָה כֹד אָמַר אֲפִקוּהָא וְתַתּוּקַד בְּתִלִּיתִיתָא אֲשִׁתִּיזִיב מִן יִקִּידָתָא נוֹרָא חִזְקִיה בֶּר יוֹתָם בְּזִמָּן דְּטִלְקִיה אָבִיו בְּחִילַת בֶּר הַנֶּם בְּבִמְסִיָּה דְּתוּפַת בְּרַבִּיעִיתָא אֲשִׁתִּיזִיבוּ חֲנִיָּה מִישָׁאֵל וְעִזְרִיה מִן אֲתוֹן נוֹרָא יִקִּידָתָא דְּנְבוּכַד־נֶצַר מֶלֶכָא דְּבָבֵל בְּחִמִּישִׁיתָא אֲשִׁתִּיזִיב יְהוֹשֻׁעַ בֶּר יְהוֹצֵדֶק כְּהֵנָּה רַבָּא כֹד טִלְקִיה נְבוּכַד־נֶצַר רִשִּׁיעָא בְּאַתּוֹן נוֹרָא יִקִּידָתָא עִם אַחָאב בֶּר קוֹלִיָּה וְצִדְקִיה בֶּר מַעֲשִׂיה נְבִיאִי שְׁקָרָא וְהִנּוּן אֲתוּקִדוּ בְּנוֹרָא וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר יְהוֹצֵדֶק אֲשִׁתִּיזִיב מִטּוֹל זְכוּתִיה בְּרַם אָחָז אֲרֻשַׁע הִי כְּתוּעַבַת עַמְּמִיא דְּתִרִיד יֵי מִן־קִדָּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

28:3 Moreover, he burned incense in the valley of Ben-hinnom and burned his sons in fire, according to the abominations of the nations whom the LORD had driven out before the sons of Israel.

28:4 וַיִּזְבַּח וַיִּקְטֹר בַּבָּמֹת וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רֶעֶנָן:
28:4 וּדְבַח וְאָסִיק בּוֹסְמִין בַּבִּמְסִיא וְעַל גְּלִימַתָּא וְתַחוּת כָּל אֵילָן עֲבוּף:
28:4 He sacrificed and burned incense on the high places, on the hills and under every green tree.

28:5 וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה אֱלֹהָיו בְּיַד מֶלֶךְ אֲרָם וַיִּכּוּ־בּוֹ וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׂבִיָּה גְדוֹלָה
וַיָּבִיאוּ דִרְמֶשֶׁק וְגַם בְּיַד־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נָתַן וַיִּךְ־בּוֹ מִכָּה גְדוֹלָה: ס
28:5 וּמַסְרִיהָ יְיָ אֱלֹהֶיהָ בִּידָא דְּמַלְכָא דִּארַם וּקְטְלוּ בַּמְשַׁרְיִיתָהּ וּשְׁבוּ מִנֶּיהָ
שְׂבִיִּיתָא רַבְתָּא וַאֲיִתְיֹאוּ לְדִרְמֶשֶׁק וּלְחוּד בִּיד מַלְכָא דִּישְׂרָאֵל אֲתַמְסַר וּקְטַל
בַּמְשַׁרְיִיתָה קְטַלָא רַבְתָּא:

28:5 Wherefore, the LORD his God delivered him into the hand of the king of Aram; and they defeated him and carried away from him a great number of captives and brought *them* to Damascus. And he was also delivered into the hand of the king of Israel, who inflicted him with heavy casualties.

28:6 וַיַּהֲרֹג פֶּקַח בֶּן־רִמְלִיָּהוּ בִּיהוּדָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף בְּיוֹם אֶחָד הַכֹּל
בְּנֵי־חֵיל בְּעֶזְבָּם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם:
28:6 וּקְטַל פֶּקַח בֶּר רַמְלִיָּהוּ בְּאַנְשֵׁי יְהוּדָה מֵאָה וְעֶשְׂרִין אֶלְפִין בְּיוֹמָא חַד
כוֹלְהוֹן בְּנֵי חֵילָא מִן־בְּגַלְל דְּשִׁבְקוּ יֵת דְּחַלְתָּא דִּיֵּי אֱלֹהָא דֹּאֲבַהֲתְהוֹן:
28:6 For Pekah the son of Remaliah slew in Judah 120,000 in one day, all valiant men, because they had forsaken the LORD God of their fathers.

28:7 וַיַּהֲרֹג זִיכְרִי גִבּוֹר אֶפְרַיִם אֶת־מַעַשְׂיָהוּ בֶן־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־עֲזִרְקָם נָגִיד הַבֵּית
וְאֶת־אֶלְקָנָה מִשְׁנֵה הַמֶּלֶךְ: ס
28:7 וּקְטַל זִכְרִי גִבְרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם יֵת מַעַשְׂיָהוּ בֶר מַלְכָא וִית עֲזִרוּקָם אֲרַכּוֹן
דְּמַמְנָא עַל פְּלִטְרִין וִית אֶלְקָנָה אֲרַקְבַּטָא דְּמַלְכָא:
28:7 And Zichri, a mighty man of Ephraim, slew Maaseiah the king's son and Azrikam the ruler of the house and Elkanah the second to the king.

28:8 וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֲחֵיהֶם מֵאֲתָיִם אֶלֶף נָשִׁים בָּנִים וּבָנוֹת וְגַם־שָׁלָל רָב
בְּזָזוֹ מֵהֶם וַיָּבִיאוּ אֶת־הַשָּׁלָל לְשִׁמְרוֹן: ס
28:8 וּשְׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַחוּהוֹן מֵאַתָּן אֶלְפִין נָשִׁין וּבָנִין וּבָנוֹת וְאֹפִי עַדִּי סְגִיָּא
בְּזוֹ מִנְהוֹן וַאֲיִתְיֹאוּ יֵת עֲדָאָה לְשִׁמְרוֹן:
28:8 The sons of Israel carried away captive of their brethren 200,000 women, sons and daughters; and they took also a great deal of spoil from them, and brought the spoil to Samaria.

28:9 וְשֵׁם הָיָה נָבִיא לַיהוָה עֹדֵד שְׁמוֹ וַיֵּצֵא לִפְנֵי הַצָּבָא הַבָּא לְשִׁמְרוֹן וַיֹּאמֶר
לָהֶם הִנֵּה בַּחֲמַת יְהוָה אֱלֹהֵי־אֲבוֹתֵיכֶם עַל־יְהוּדָה נָתַנָּם בְּיַדְכֶם וְתַהֲרֹגוּ־בָם
בְּזַעַף עַד לַשָּׁמַיִם הַגֵּיעַ:
28:9 וְתַמְנָן הוּא נְבִיא דִּיֵּי עֹדֵד שְׁמִיָּה וּנְפַק קְדָם חֵילָא דֹּאֲתָא לְשִׁמְרוֹן וַאֲמַר
לְהוֹן הָא בְּרוּגְזָא דִּיֵּי אֱלֹהָא דֹּאֲבַהֲתְכוֹן עַל אֲנִשׁ יְהוּדָה מַסְרָנוֹן בִּידִיכוֹן
וּקְטִילְתוֹן בְּהוֹן בְּרוּגְזָא דְּעֹד צִית שְׁמִיָּא מִטָּא:
28:9 But a prophet of the LORD was there, whose name was Oded; and he went out to meet the army which came to Samaria and said to them, "Behold, because the LORD, the God of your fathers, was angry with Judah, He has delivered them into your hand, and you have slain them in a rage which has even reached heaven.

28:10 וְעַתָּה בְנֵי־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם אַתֶּם אֹמְרִים לַכְּבֹּשׁ לַעֲבָדִים וְלַשְׁפָּחוֹת לָכֶם
הֲלֹא רַק־אַתֶּם עִמָּכֶם אֲשָׁמוֹת לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
28:10 וּכְדוֹן בְּנֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם אַתּוֹן אֹמְרִין לְמַכְבֵּשׁ לַעֲבָדִין וּלְאַמְהֵן לָכוֹן
הֲלֹא לְחוּד אַתּוֹן עִמְכוֹן קִרְבָּן אֲשָׁמִין אֲתַחֲיִיבִין לְקִרְבָּא קְדָם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:
28:10 "Now you are proposing to subjugate for yourselves the people of Judah and Jerusalem for male and female slaves. Surely, *do you not have* transgressions of your own against the LORD your God?

28:11 וְעַתָּה שְׁמְעוּנִי וְהָשִׁיבוּ הַשְּׁבִיָּה אֲשֶׁר שְׁבִיתֶם מֵאֲחֵיכֶם כִּי חָרוֹן אַף־יְהוָה
עֲלֵיכֶם: ס

28:11 וכִּדְרוֹן קִבְּלוּ מִנִּי וְאֶתִּיבוּ יָת שְׁבִיִּיתָא דִּי שְׁבִיתוֹן מֵאֲחוּכוֹן אַרוֹם תְּקִיף
רוּגְזָא דִּיִּי עֲלִיכוֹן:

28:11 "Now therefore, listen to me and return the captives whom you captured from your brothers, for the burning anger of the LORD is against you."

28:12 וַיָּקֻמוּ אַנְשִׁים מֵרָאשֵׁי בְנֵי־אֶפְרַיִם עֲזַרְיָהוּ בֶן־יְהוֹחָנָן בֶּרֶכְיָהוּ בֶן־מִשְׁלֵמוֹת
וַיִּחְזְקִיָּהוּ בֶן־שָׁלֹם וְעַמְשָׂא בֶן־חַדְלָי עַל־הַבָּאִים מִן־הַצָּבָא:

28:12 וּקְמוּ גִבְרִין מְרִישֵׁי בְנֵי אֶפְרַיִם עֲזַרְיָהוּ בֶר יְהוֹחָנָן בֶּר בֶּרְכִיָּהוּ בֶר
מִשְׁלֵמוֹת וַיִּחְזְקִיָּהוּ בֶר שָׁלוֹם וְעַמְשָׂא בֶר חַדְלָי עַל דַּאֲתִיִּין מִן חִילָא:

28:12 Then some of the heads of the sons of Ephraim-- Azariah the son of Johanan, Berechiah the son of Meshillemoth, Jehizkiah the son of Shallum, and Amasa the son of Hadlai-- arose against those who were coming from the battle,

28:13 וַיֹּאמְרוּ לָהֶם לֹא־תָבִיאוּ אֶת־הַשְּׁבִיָּה הַזֹּאת כִּי לְאַשְׁמַת יְהוָה עָלֵינוּ אַתֶּם
אֹמְרִים לְהִסִּיף עַל־חַטֹּאתֵינוּ וְעַל־אֲשַׁמֹּתֵינוּ כִּי־רַבָּה אֲשַׁמָּה לָּנוּ וְחָרוֹן אַף
עַל־יִשְׂרָאֵל: ס

28:13 וְאָמְרוּ לָהוֹן לֹא תִיִּיתוֹן יָת שְׁבִיִּיתָא הַכָּא אַרוֹם לַחֲיִיבָא קִדָּם יִי יִתְנָא
לְאִיִּיתָא רְגוּזָא עֲלֵנָא אַתּוֹן אֹמְרִין לְאוֹסְפָא עֲלֵנָא עַל סוֹרְחָנָא וְעַל חוּבְתָנָא
אַרוֹם סְנִיַּאת חוּבְתָנָא לְנָא וְתִקּוּף רוּגְזָא עַל יִשְׂרָאֵל:

28:13 and said to them, "You must not bring the captives in here, for you are proposing to bring upon us guilt against the LORD adding to our sins and our guilt; for our guilt is great so that His burning anger is against Israel."

28:14 וַיַּעֲזֹב הַחֲלוּץ אֶת־הַשְּׁבִיָּה וְאֶת־הַבָּזָה לִפְנֵי הַשָּׂרִים וְכָל־הַקָּהָל:

28:14 וּשְׁבִקוּ מִזְרֵי חִילָא יָת שְׁבִיִּיתָא וַיִּתּ בִּזְתָּא קִדָּם רַבִּינָא וְכָל קַהֲלָא:

28:14 So the armed men left the captives and the spoil before the officers and all the assembly.

28:15 וַיָּקֻמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־נָקְבוּ בְּשֵׁמוֹת וַיִּחְזְקוּ בַשְּׁבִיָּה וְכָל־מַעֲרֻמֵּיהֶם הִלְבִּישׁוּ
מִן־הַשָּׁלָל וַיַּלְבְּשׁוּם וַיַּנְעִלוּם וַיַּאֲכִלוּם וַיַּשְׁקוּם וַיַּסְכוּם וַיַּנְהִלוּם בַּחֲמָרִים
לְכָל־כּוֹשֵׁל וַיְבִיאוּם יְרִיחוֹ עִיר־הַתְּמָרִים אֲצֹל אֲחֵיהֶם וַיָּשׁוּבוּ שְׁמֶרוֹן: פ
28:15 וּקְמוּ גִבְרִיָּא דַּאֲתַפְּרִישׁוּ בַשְּׁמָה וְאֶתְקִיפוּ בַשְּׁבִיִּיתָא וְכָל עַרְשִׁילִיָּהוֹן
אַלְבִּישׁוּ מִן עֲדָאָה וְאַלְבִּישׁוֹנוֹן וְאַנְעִילוֹנוֹן וְאוּכְלוֹנוֹן וְאַשְׁקִיאוֹנוֹן וְאַסְחִיאוֹנוֹן
וְדַבְּרוֹנוֹן בַּחֲמָרִין לְכָל דַּאֲתַקֵּל וְאַיִיתִיאוֹנוֹן לִירִיחוֹ קִרְתָּא דְּדַקְלִיָּא קִבֵּל
אַחוּהוֹן וְתַבּוּ לְשִׁמְרוֹן:

28:15 Then the men who were designated by name arose, took the captives, and they clothed all their naked ones from the spoil; and they gave them clothes and sandals, fed them and gave them drink, anointed them with oil, led all their feeble ones on donkeys, and brought them to Jericho, the city of palm trees, to their brothers; then they returned to Samaria.

28:16 בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחָז עַל־מַלְכֵי אַשּׁוּר לַעְזֹר לוֹ:

28:16 בַּעֲדָנָא הַהִיא שָׁדַר מַלְכָּא אַחָז לְמַלְכָּא דַּאֲתוֹר לְמַסְעַד לִיָּה:

28:16 At that time King Ahaz sent to the kings of Assyria for help.

28:17 וְעוֹד אֲדוֹמִים בָּאוּ וַיַּכּוּ בִיהוּדָה וַיִּשְׁבּוּ־שָׁבִי:

28:17 וְתוֹב אֲדוֹמָאִי אַתּוּ וְקִטְלוּ מִן יְהוּדָה וּשְׁבּוּ שְׁבִיִּיתָא:

28:17 For again the Edomites had come and attacked Judah and carried away captives.

28:18 וּפְלִשְׁתִּים פָּשְׁטוּ בְּעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וְהִנֵּגְבוּ לְיְהוּדָה וַיִּלְכְּדוּ אֶת־בֵּית־שֶׁמֶשׁ
וְאֶת־אֵילָוִן וְאֶת־הַגְּדְרוֹת וְאֶת־שׂוֹכֵי וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת־תְּמָנָה וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת־גִּמְזוֹ

וְאֶת־בְּנֵי־יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם:

28:18 וּפְלִשְׁתֵּי־אֶתְנַגְדּוֹ בְּקִרְיֵי שְׁפִילְתָּא וּדְרוֹמָא דִּי לְשִׁיבְטֵי יְהוּדָה וּכְבָּשׁוּ יֵת בֵּית־שֹׁמֶשׁ וַיֵּת אֵילָן וַיֵּת גְּדֵרוֹת וַיֵּת סוֹכּוֹ וּפְרוּיִלְהָא וַיֵּת תַּמְנָה וַיֵּת פְּרוּיִלְהָא וַיֵּת גִּמְזוֹ וַיֵּת פְּרוּיִלְהָא וַיֵּת־יָבּוּ תַמְנָן:

28:18 The Philistines also had invaded the cities of the lowland and of the Negev of Judah, and had taken Beth-shemesh, Aijalon, Gederoth, and Soco with its villages, Timnah with its villages, and Gimzo with its villages, and they settled there.

28:19 כִּי־הִכְנִיעַ יְהוָה אֶת־יְהוּדָה בְּעִבּוֹר אַחָז מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כִּי הִפְרִיעַ בִּיהוּדָה וּמַעוֹל מַעַל בִּיהוָה:

28:19 אַרוֹם אִמְאִיךְ יְיָ יֵת יְהוּדָה מִן־בְּגַלְל אַחָז מֶלֶךְ דִּיהוּדָה אַרוֹם אִתְבְּטִילוּ דְבֵית יְהוּדָה מִפּוֹלְחָנָא דִּי וּשְׁקֵרוֹ שְׁקֵר בְּמִימְרָא דִּי:

28:19 For the LORD humbled Judah because of Ahaz king of Israel, for he had brought about a lack of restraint in Judah and was very unfaithful to the LORD.

28:20 וַיָּבֹא עָלָיו תִּלְגַּת פִּלְנֶאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּצַּר לוֹ וְלֹא חֲזָקָה:

28:20 וְאָמַר עָלָיו תִּגְלַת־פִּלְנֶאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּצַּר לוֹ וְלֹא חֲזָקָה:

28:20 So Tilgath-pilneser king of Assyria came against him and afflicted him instead of strengthening him.

28:21 כִּי־חָלַק אַחָז אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיִּתֵּן לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר וְלֹא לְעִזְרָה לוֹ:

28:21 מַטּוֹל דְּפִלְיָא אַחָז יֵת בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּי וַיֵּת בֵּית מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְהַשָּׂרִים וְלֹא לְעִזְרָה לוֹ:

28:21 Although Ahaz took a portion out of the house of the LORD and out of the palace of the king and of the princes, and gave it to the king of Assyria, it did not help him.

28:22 וּבְעֵת הַצָּר לוֹ וַיּוֹסֶף לְמַעוֹל בִּיהוָה הוּא הַמֶּלֶךְ אַחָז:

28:22 וּבְעֵת דְּעָאק לִיה וַאֲסִיף לְשִׁקְרָא בְּמִימְרָא דִּי הוּא מֶלֶךְ אַחָז:

28:22 Now in the time of his distress this same King Ahaz became yet more unfaithful to the LORD.

28:23 וַיִּזְבַּח לֵאלֹהֵי דְרַמְשֶׁק הַמַּכִּים בּוֹ וַיֹּאמֶר כִּי אֱלֹהֵי מַלְכֵי־אַרָם הֵם מַעֲזֵרִים אוֹתָם לָהֶם אֲזַבַּח וַיַּעֲזֹרֵנִי וְהֵם הָיוּ־לוֹ לְהַכְשִׁילוֹ וְלִכְלֹל־יִשְׂרָאֵל:

28:23 וּדְבַח לְשַׁעוֹת דְּרַמְשֶׁק דְּקִטְּלוּ בְּחִילוֹתֶיהָ וַאֲמַר אַרוֹם שַׁעוֹת מַלְכֵי אַרָם אֲנִי מַסְעִדִּין יִתְהוֹן לְהוֹן אַדְבַּח וַיַּסְעִדּוּנִי וְאֲנִי הוּא לִיה לְתַקְלוֹתֶיהָ וְלִכְלֹל־יִשְׂרָאֵל:

28:23 For he sacrificed to the gods of Damascus which had defeated him, and said, "Because the gods of the kings of Aram helped them, I will sacrifice to them that they may help me." But they became the downfall of him and all Israel.

28:24 וַיִּאֲסֹף אַחָז אֶת־כָּל־בֵּית־הָאֱלֹהִים וַיִּקְצֹץ אֶת־כָּל־בֵּית־הָאֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר אֶת־דְּלָתוֹת בֵּית־יְהוָה וַיַּעַשׂ לוֹ מִזְבְּחוֹת בְּכָל־פְּנֵי בִירוּשָׁלַם:

28:24 וּכְנָשׁ אַחָז יֵת כָּל־מַאֲנֵי בֵית־מִקְדָּשָׁא דִּי וּקְטַעַת יֵת מַאֲנֵי בֵית־מִקְדָּשָׁא דִּי וְאֶחָד יֵת דְּשֵׁי בֵית־מִקְדָּשָׁא דִּי וְעַבְד לִיה אֲנֹרִין בְּכָל זֵית בִּירוּשָׁלַם:

28:24 Moreover, when Ahaz gathered together the utensils of the house of God, he cut the utensils of the house of God in pieces; and he closed the doors of the house of the LORD and made altars for himself in every corner of Jerusalem.

28:25 וּבְכָל־עִיר וָעִיר לְיְהוּדָה עָשָׂה בָמֹת לְקַטֵּר לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּכְעֹס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו:

28:25 וּבְכָל־קִרְיָא וְקִרְיָא לְשִׁיבְטֵי יְהוּדָה עַבְד בִּימוּסִין לְאַסְקָא בּוֹסְמִין לְשַׁעוֹת עַמְמִין נוֹכְרָאִין וְאַרְגִּיז קִדְּם יְיָ אֱלֹהָא דְּאַבְהָתוֹ:

28:25 In every city of Judah he made high places to burn incense to other gods, and provoked the LORD, the God of his fathers, to anger.

28:26 וַיִּתֵּר דְּבָרָיו וְכָל־דַּרְכָּיו הָרָאשִׁים וְהָאַחֲרוֹנִים הֵנָּה כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל:

28:26 וְשָׂאָר פִּתְגָמוֹי וְכָל אַרְחֻתִּיה קִדְמָאֵי וּבִתְרָאֵי הָא אֲנוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר מַלְכֵי דְבֵית יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל:

28:26 Now the rest of his acts and all his ways, from first to last, behold, they are written in the Book of the Kings of Judah and Israel.

28:27 וַיִּשְׁכַּב אַחֲזָה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּעִיר בִּירוּשָׁלַם כִּי לֹא הֵבִיאוּהוּ לְקַבְרֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ יְחִזְקִיָּהוּ בְּנוֹ תַּחְתָּיו: פ

28:27 וּשְׁכִיב אַחֲזָה עִם אֲבֹתָיו וְקִבְרוּהוּ בְּקִרְתָּא דִּירוּשָׁלַם אַרְוּם לֹא אִיתִיוּהוּ לְקַבְרֵי מַלְכֵי דְבֵית יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ חִזְקִיָּה בְּרִיה תַּחְתּוֹ:

28:27 So Ahaz slept with his fathers, and they buried him in the city, in Jerusalem, for they did not bring him into the tombs of the kings of Israel; and Hezekiah his son reigned in his place.

29:1 יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ בֶּן־עֲשָׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה וְעֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ אֲבִיָּה בַת־זַכְרְיָהוּ:

29:1 יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ בֶּר עֲשָׂרִין וְחָמֵשׁ שָׁנִין וְעֶשְׂרִין וְתֵשַׁע שָׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹה אֲבִיָּה בֶרֶת זַכְרְיָהוּ:

29:1 Hezekiah became king when he was twenty-five years old; and he reigned twenty-nine years in Jerusalem. And his mother's name was Abijah, the daughter of Zechariah.

29:2 וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה דָּוִד אָבִיו:

29:2 וְעַבַּד דְּכַשָׁר קִדָּם יְיָ הִי כְּכֹל מַה דְּעַבַּד דָּוִד אָבִיו:

29:2 He did right in the sight of the LORD, according to all that his father David had done.

29:3 הָיָה בְּשָׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לְמַלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן פָּתַח אֶת־דִּלְתוֹת בֵּית־יְהוָה וַיְחַזְקֵם:

29:3 הָיָה בִשְׁתַּא קִדְמִיתָא כַּד מֶלֶךְ בִּירְחָא קִדְמָאָה פִּתַּח יָת דְּשִׁי בֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי וְתִקְּפוֹנוּן:

29:3 In the first year of his reign, in the first month, he opened the doors of the house of the LORD and repaired them.

29:4 וַיָּבֵא אֶת־הַכֹּהֲנִים וְאֶת־הַלְוִיִּם וַיֹּאסְפֵם לְרֹחוֹב הַמִּזְרֵחַ:

29:4 וְאִיתִי יָת כְּהֵנִיא וְיָת לִיוָאִי וְכַנְשִׁינוּן לִפְתָּאת מִדְּנַחָא:

29:4 He brought in the priests and the Levites and gathered them into the square on the east.

29:5 וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַעוּנִי הַלְוִיִּם עַתָּה הִתְקַדְּשׁוּ וְקִדְּשׁוּ אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם וְהוֹצִיאוּ אֶת־הַנִּדָּה מִן־הַקֹּדֶשׁ:

29:5 וְאָמַר לְהוֹן קְבִילוּ מִנִּי לִיוָאִי כְּדוֹן הוּו זְמִינִין וְתִתְקַדְּשׁוּן וְקִדְּשׁוּ יָת בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי אֱלֹהָא דְּאֲבֹתְכוֹן וְאַפִּיקוּ יָת רִיחֻקָּא מִן קוֹדְשָׁא:

29:5 Then he said to them, "Listen to me, O Levites. Consecrate yourselves now, and consecrate the house of the LORD, the God of your fathers, and carry the uncleanness out from the holy place.

29:6 כִּי־מָעַלּוּ אֲבֹתֵינוּ וַעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַיַּעֲזֹבוּהוּ וַיִּסְבּוּ פָּנֵיהֶם מִמִּשְׁכַּן יְהוָה וַיִּתְּנוּ־עַרְפָּם:

29:6 אַרְוּם שְׁקֵרוּ אֲבֹתָנָא וְעַבְדּוּ דְּבִישׁ קִדָּם יְיָ אֱלֹהֵנָא וּשְׁבָקוּהִי וְאַחֲזֵרוּ אִפִּיהוֹן מִמִּשְׁכְּנָא דִּיִּי וְאַפְּכוּ לֵיה קִדָּל:

29:6 "For our fathers have been unfaithful and have done evil in the sight of the LORD our God, and have forsaken Him and turned their faces away from the dwelling place of the LORD, and have turned *their* backs.

29:7 גם סגרו דלתות האולם ויכבדו את הנרות וקטרת לא הקטירו ועלה לא העלו בקדש לאלהי ישראל:

29:7 אף אחדו דשי אולמא ואטיפו ית בוצינא וקטרת בוסמין לא אסיקו ועלתא לא אסיקו בקודשא לאלהא דישראל:

29:7 "They have also shut the doors of the porch and put out the lamps, and have not burned incense or offered burnt offerings in the holy place to the God of Israel.

29:8 ויהי קצף יהוה על יהודה וירושלם ויהנם (לזועה) [לזערה] לשמה ולשרקה כאשר אתם ראים בעיניכם:

29:8 והוה רוגזא דיי על אנש יהודה וירושלם ויהבונן לזייע ולצדו ולאשתעממו הי כמא דאתון חמן בעיניכון:

29:8 "Therefore the wrath of the LORD was against Judah and Jerusalem, and He has made them an object of terror, of horror, and of hissing, as you see with your own eyes.

29:9 והנה נפלו אבותינו בחרב ובנינו ובנותינו ונשינו בשבי על זאת:

29:9 והא נפלו אבהתנא קטילין בחרבא ובננא ובנתנא ונשנא בשבייתא מן-בגלל דא:

29:9 "For behold, our fathers have fallen by the sword, and our sons and our daughters and our wives are in captivity for this.

29:10 עתה עם-לבבי לכרות ברית ליהוה אלהי ישראל וישב ממנו חרון אפו:

29:10 כדון עם לבבי למגזר קיים יי אלהא דישראל ויתוב מננא תקוף רוגזיה:

29:10 "Now it is in my heart to make a covenant with the LORD God of Israel, that His burning anger may turn away from us.

29:11 בני עתה אל-תשלו כִּי-בָכֶם בַּחַר יְהוָה לַעֲמֹד לִפְנֵי לְשִׁרְתּוֹ וּלְהִיּוֹת לוֹ מְשָׁרְתִים וּמִקְטָרִים: ס

29:11 בני כדון לא תתרשלון ארום בכון אתרעי יי למקם קדמוי לשמשותיה ולמהוי קדמוי משמשין ומסקין קטרת בוסמין:

29:11 "My sons, do not be negligent now, for the LORD has chosen you to stand before Him, to minister to Him, and to be His ministers and burn incense."

29:12 ויקמו הלויים מחת בן-עמשי ויואל בן-עזריהו מן-בני הקהתי ומן-בני מררי קיש בן-עבדי ועזריהו בן-יהללאל ומן-הגרשני יואח בן-זמא ועדן בן-יואח:

29:12 וקמו ליואי מחת בר עמסי ויואל בר עזריה מן בני קהת ומן בני מררי קיש בר עבדי ועזריה בר יהללאל ומן בני גרשון יואח בר זמא ועדן בר יואח:

29:12 Then the Levites arose: Mahath, the son of Amasai and Joel the son of Azariah, from the sons of the Kohathites; and from the sons of Merari, Kish the son of Abdi and Azariah the son of Jehallelel; and from the Gershonites, Joah the son of Zimmah and Eden the son of Joah;

29:13 ומן-בני אליצפן שמרי (ויעואל) [ויעיאל] ומן-בני אסף זכריהו ומתניהו: ס

29:13 ומן בני אליצפן שמרי ויעיאל ומן בני אסף זכריה ומתניהו:

29:13 and from the sons of Elizaphan, Shimri and Jeiel; and from the sons of Asaph, Zechariah and Mattaniah;

29:14 ומן-בני הימן (יחואל) [יחיאל] ושמעי ס ומן-בני ידותון שמעיה ועזיאל:

29:14 ומן בני הימן יחואל ושמעי ומן בני ידותון שמעיה ועזיאל:

29:14 and from the sons of Heman, Jehiel and Shimei; and from the sons of Jeduthun, Shemaiah and Uzziel.

29:15 ויאספו את אחיהם ויתקדשו ויבאו כמצות-המלך בדברי יהוה לטהר

בֵּית יְהוָה:

29:15 וּכְנָשׁוּ יֵת אַחֻהוֹן וְאַתְקַדְּשׁוּ וְאַתּוּ הִי כְתַפְקִידְתָּא דְּמַלְכָּא בַּפְתַּנְמִיָּא דִּי
לְדַכָּאָה בֵּית-מִקְדָּשָׁא דִּי:

29:15 They assembled their brothers, consecrated themselves, and went in to cleanse the house of the LORD, according to the commandment of the king by the words of the LORD.

29:16 וַיָּבֹאוּ הַכֹּהֲנִים לַפְּנִימָה בֵּית-יְהוָה לְטַהֵר וַיּוֹצִיאוּ אֶת כָּל-הַטְּמֵאָה אֲשֶׁר
מָצְאוּ בְּהִיכַל יְהוָה לַחֲצֵר בֵּית יְהוָה וַיִּקְבְּלוּ הַלְוִיִּם לְהוֹצִיא לְנַחַל-קִדְרוֹן
חוּצָה:

29:16 וְאַתּוּ כַּהֲנִיָּא מִן לַגִּי לְבֵית-מִקְדָּשָׁא דִּי וְאַפִּיקוּ יֵת כָּל סוֹאבוֹתָא דִּי
אַשְׁכַּחוּ בְּהִיכְלָא דִּי לְדַרְת בֵּית-מִקְדָּשָׁא דִּי וְקִבִּילוּ לִיּוֹאֵי לְאַפְקָא לְנַחַל
דְּקִדְרוֹן לְבָרָא:

29:16 So the priests went in to the inner part of the house of the LORD to cleanse it, and every unclean thing which they found in the temple of the LORD they brought out to the court of the house of the LORD. Then the Levites received it to carry out to the Kidron valley.

29:17 וַיִּנְחְלוּ בְּאַחָד לַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן לְקַדֵּשׁ וּבְיוֹם שְׁמוֹנָה לַחֲדָשׁ בָּאוּ לְאוֹלָם
יְהוָה וַיִּקְדְּשׁוּ אֶת-בֵּית-יְהוָה לְיָמִים שְׁמוֹנָה וּבְיוֹם שְׁשָׁה עָשָׂר לַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן
כָּלוּ: ס

29:17 וּשְׂרִיאוּ בַּחֲדָא לִירְחָא קַדְמָאָה בְּנִסָּן לְקַדְּשָׁא וּבְיוֹמָא תַּמְנִיָּא לִירְחָא אַתּוּ
לְאוֹלְמָא דִּי וְקַדִּישׁוּ יֵת בֵּית-מִקְדָּשָׁא דִּי לְזִמְנָא יוֹמִין תַּמְנִיָּא וּבְיוֹמָא שִׁיתְסְרִי
לִירְחָא דְּנִסָּן שִׁיִּצִּיאוּ:

29:17 Now they began the consecration on the first day of the first month, and on the eighth day of the month they entered the porch of the LORD. Then they consecrated the house of the LORD in eight days, and finished on the sixteenth day of the first month.

29:18 וַיָּבֹאוּ פְּנִימָה אֶל-חֻזְקִיהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ טַהֲרָנוּ אֶת-כָּל-בֵּית יְהוָה
אֶת-מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְאֶת-שֻׁלְחָן הַמַּעֲרֶכֶת וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו:

29:18 וְאַתּוּ לַגִּי לוֹת יַחֲזִקִּיהוּ מַלְכָּא וְאַמְרוּ דְּכִנָּא יֵת כָּל בֵּית מִקְדָּשָׁא דִּי
וִית מַדְבַּחָא דְּעֻלְתָּא וִית כָּל מְנוֹי וִית פַּתוֹר סְדוּרָא וִית כָּל מְנוֹי:

29:18 Then they went in to King Hezekiah and said, "We have cleansed the whole house of the LORD, the altar of burnt offering with all of its utensils, and the table of showbread with all of its utensils.

29:19 וְאֵת כָּל-הַכֵּלִים אֲשֶׁר הִזְנִיחַ הַמֶּלֶךְ אַחֲז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעְלֵי הַכְּנֹו וְהַקְדָּשָׁנוּ
וְהֵנָּה לִפְנֵי מִזְבֵּחַ יְהוָה: ס

29:19 וִית כָּל מְנוֹי דְּסָאִיב אַחֲז וּשְׁקִיצָנוּן קַדָּם טַעוֹת נוֹכְרָאִין כַּד מֶלֶךְ
בְּשִׁקְרוּתִיהָ בְּמִימְרָא דִּי תְּקִינָא יֵת וְטַמְרָנָא יֵת וְזַמְיִנָּא חוֹרֵנִין
חֻלּוּפִיהוֹן וְהָא אֲנוּן קַדָּם מַדְבַּחָא דִּי:

29:19 "Moreover, all the utensils which King Ahaz had discarded during his reign in his unfaithfulness, we have prepared and consecrated; and behold, they are before the altar of the LORD."

29:20 וַיִּשָּׁכֶם יַחֲזִקִּיהוּ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאסֶף אֶת שְׂרֵי הָעִיר וַיַּעַל בֵּית יְהוָה:

29:20 וְאַקְדִּים יַחֲזִקִּיה מַלְכָּא וְכַנֵּשׁ יֵת כָּל רַבְנֵי קִרְתָּא וְסָלִיק לְבֵית-מִקְדָּשָׁא
דִּי:

29:20 Then King Hezekiah arose early and assembled the princes of the city and went up to the house of the LORD.

29:21 וַיָּבִיאוּ פָּרִים-שְׁבָעָה וְאֵילִים שְׁבָעָה וְכִבְשִׁים שְׁבָעָה וְצִפְרִי עֲזִים שְׁבָעָה
לְחֻטָּאת עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעַל-הַמִּקְדָּשׁ וְעַל-יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לְבָנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים
לְהַעֲלוֹת עַל-מִזְבֵּחַ יְהוָה:

29:21 ואיתאו תורין שבעא ודכרין שבעא ואמרין שבעא וצפירי בני עזין
שבעא לחטתא לכפרא על מלכותא ועל מוקדשא ועל אנש יהודה ואמר
לבני אהרן כהניא לאסקא על מדבחא דיי:

29:21 They brought seven bulls, seven rams, seven lambs and seven male goats for a sin offering for the kingdom, the sanctuary, and Judah. And he ordered the priests, the sons of Aaron, to offer *them* on the altar of the LORD.

29:22 וישחטו הבקר ויקבלו הפהנים את הדם ויזרקו המזבחה וישחטו האלים
ויזרקו הדם המזבחה וישחטו הכבשים ויזרקו הדם המזבחה:
29:22 ונכיסו תוריא וקבילו כהניא ית אדמא למדבחא ודריקו למדבחא
ונכיסו דכריא ודריקו אדמא למדבחא ונכיסו אמריא ודריקו אדמא
למדבחא:

29:22 So they slaughtered the bulls, and the priests took the blood and sprinkled it on the altar. They also slaughtered the rams and sprinkled the blood on the altar; they slaughtered the lambs also and sprinkled the blood on the altar.

29:23 ויגישו את שעירי החטאת לפני המלך והקהל ויסמכו ידיהם עליהם:
29:23 וקריבו ית צפירי חטאתא קדם מלכא וקהלא וסמכו ידיהון עליהון:

29:23 Then they brought the male goats of the sin offering before the king and the assembly, and they laid their hands on them.

29:24 וישחטום הפהנים ויחטאו את דמם המזבחה לכפר על כל ישראל כי
לכל ישראל אמר המלך העולה והחטאת:
29:24 ונכיסנו כהניא ודכאו מן אדמהון למדבחא לכפרא על כל ישראל
ארום על כל ישראל אמר מלכא לאתעובדא עלתא וחטאתא:

29:24 The priests slaughtered them and purged the altar with their blood to atone for all Israel, for the king ordered the burnt offering and the sin offering for all Israel.

29:25 ויעמד את הלויים בית יהוה במצלתיים בנבלים ובכנרות במצות דוד
וגד חנה המלך ונתן הנביא כי ביד יהוה המצוה ביד נביאיו: ס
29:25 ואקים ית ליואי בבית מוקדשא דיי בצלצלין ובנבלין ובכנרין הי
כתפקידתא דדוד וגד נביא דמלכא ונתן נביא ארום על מימרא דיי
תפקידתא ביד נביוהי:

29:25 He then stationed the Levites in the house of the LORD with cymbals, with harps and with lyres, according to the command of David and of Gad the king's seer, and of Nathan the prophet; for the command was from the LORD through His prophets.

29:26 ויעמדו הלויים בכלי דוד והפהנים בחצצרות: ס

29:26 וקמו ליואי בזיני תושבחתא דדוד וכהניא בחצצרתא:

29:26 The Levites stood with the *musical* instruments of David, and the priests with the trumpets.

29:27 ויאמר חזקיהו להעלות העלה להמזבח ובעת החל העולה החל
שיר יהוה והחצצרות ועל ידי כלי דוד מלך ישראל:
29:27 ואמר חזקיה לאסקא עלתא על מדבחא וכד שריאת עלתא שרי
תושבחתא דיי בחצצרתא ועל ידי זיני זמר דדוד מלכא דישראל:

29:27 Then Hezekiah gave the order to offer the burnt offering on the altar. When the burnt offering began, the song to the LORD also began with the trumpets, *accompanied* by the instruments of David, king of Israel.

29:28 וכל הקהל משתחיים והשיר משורר והחצצרות (מחצצרים) [מחצרים]
הכל עד לכלות העלה:

29:28 וכל קהלא מסגדין ודאמר שירא משבח וחצצרתא מחצרין כלהון
כחדא עד דשיציאת עלתא:

29:28 While the whole assembly worshiped, the singers also sang and the trumpets sounded; all this *continued* until the burnt offering was finished.

29:29 וּכְכֹלֹת לְהַעֲלוֹת כָּרְעוּ הַמֶּלֶךְ וְכָל־הַנִּמְצָאִים אִתּוֹ וַיִּשְׁתַּחֲווּ:

29:29 וכר שיציאת עלתא לאסקא כרעו מלכא וכל דמשתכחין תמן וסגידו:

29:29 Now at the completion of the burnt offerings, the king and all who were present with him bowed down and worshiped.

29:30 וַיֹּאמֶר יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לְלוֹוִים לְהַלֵּל לַיהוָה בְּדִבְרֵי דָוִד וְאַסָּף הַחֲזִינָה וַיַּהֲלִלוּ עַד־לְשֹׁמְחָה וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ: פ

29:30 ואמר יחזקיה מלכא ורבניא ללויאי לשבחא קדם יי הי כפתגמי דדוד ואסף סכואה ושבחו עד דחרו חדוה רבתא וכרעו וסגידו:

29:30 Moreover, King Hezekiah and the officials ordered the Levites to sing praises to the LORD with the words of David and Asaph the seer. So they sang praises with joy, and bowed down and worshiped.

29:31 וַיַּעַן יְחִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר עֲתָה מְלֵאתֶם יְדְכֶם לַיהוָה גִּשּׁוּ וְהִבִּיאוּ זִבְחִים וְתוֹדֹת לְבֵית יְהוָה וַיְבִיאוּ הַקָּהָל זִבְחִים וְתוֹדֹת וְכָל־נְדִיב לֵב עֲלֹת:

29:31 ואתיב יחזקיה ואמר כדון קריבתון קורבנכון קדם יי קריבו ואיתו נכסין ותודאתא לבית־מקדשא דיי ואיתיו קהלא נכסין ותודאתא וכל דאתרעי לביה ייתי עלוון:

29:31 Then Hezekiah said, "Now *that* you have consecrated yourselves to the LORD, come near and bring sacrifices and thank offerings to the house of the LORD." And the assembly brought sacrifices and thank offerings, and all those who were willing *brought* burnt offerings.

29:32 וַיְהִי מִסֹּפֶר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִבִּיאוּ הַקָּהָל בָּקָר שִׁבְעִים אֵילִים מֵאָה כִּבְשִׂים מֵאֲתִים לְעֹלָה לַיהוָה כָּל־אַלְהָה:

29:32 והוה סכום מניין עלוותא די איתיו קהלא תורין שבעין דכרין מאה אמרין מאתן לעלתא קדם יי כל אליון:

29:32 The number of the burnt offerings which the assembly brought was 70 bulls, 100 rams, and 200 lambs; all these were for a burnt offering to the LORD.

29:33 וְהַקִּדְשִׁים בָּקָר שֵׁשׁ מֵאוֹת וּצֹאן שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים:

29:33 ונכסת קודשיא תורין שית מאה וענא תלת אלפין:

29:33 The consecrated things were 600 bulls and 3,000 sheep.

29:34 רַק הַכֹּהֲנִים הָיוּ לְמַעַט וְלֹא יָכְלוּ לְהַפְשִׁיט אֶת־כָּל־הָעֹלֹת וַיִּחְזְקוּם אֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם עַד־כָּלֹת הַמִּלְאכָה וְעַד יִתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים כִּי הַלְוִיִּם יִשְׂרִי לִבָּב לְהִתְקַדֵּשׁ מִהַכֹּהֲנִים:

29:34 לחוד כהניא הוו קלילין ולא יכילו למשלח ית עלוותא וסייעונון אחוהון ליואי עד־זמן דשיציאו עבדתא ועד־זמן דאתקדשו כהניא ארום ליואי תריצי לבא לאתקדשא יתיר מכהניא:

29:34 But the priests were too few, so that they were unable to skin all the burnt offerings; therefore their brothers the Levites helped them until the work was completed and until the *other* priests had consecrated themselves. For the Levites were more conscientious to consecrate themselves than the priests.

29:35 וְגַם־עֹלָה לָרֹב בְּחֻלְבֵי הַשְּׁלָמִים וּבִנְסָכִים לְעֹלָה וּתְכֹן עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה:

29:35 ואוף עלוותא לסוגעי בתרבי נכסת קודשיא ובנסוכין לעלתא ואתקנת פולחן בית־מקדשא דיי:

29:35 There *were* also many burnt offerings with the fat of the peace offerings and with the libations for the burnt offerings. Thus the service of the house of the LORD was established *again*.

29:36 וַיִּשְׂמַח יְחִזְקִיָּהוּ וְכָל־הָעָם עַל־הַכֵּין הָאֱלֹהִים לָעָם כִּי בִּפְתָאֵם הָיָה
הַדָּבָר: פ

29:36 וַחֲדָא יַחֲזִיקִיה וְכָל עֲמָא מִן־בְּגַלְל דַּאֲתַקִּין יֵי לַעֲמָא יִצְרָא דְלַבְהוֹן
אֲרוֹם בְּתַכִּיף הוּה פִּתְגִּמָּא:

29:36 Then Hezekiah and all the people rejoiced over what God had prepared for the people, because the thing came about suddenly.

30:1 וַיִּשְׁלַח יְחִזְקִיָּהוּ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְיִהוּדָה וְגַם־אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה
לָבוֹא לְבֵית־יְהוָה בִּירוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
30:1 וּשְׁדַר יַחֲזִיקִיהוּ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְיִהוּדָה וְאֹף פִּטְקִין כְּתַב עַל דְּבֵית אֶפְרַיִם
וּמְנַשֶּׁה לְמִיתִי לְבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיֵּי בִירוּשָׁלַם לְמַעַבְד פֶּסַחָא קִדְם יֵי אֱלֹהָא
דִּישְׂרָאֵל:

30:1 Now Hezekiah sent to all Israel and Judah and wrote letters also to Ephraim and Manasseh, that they should come to the house of the LORD at Jerusalem to celebrate the Passover to the LORD God of Israel.

30:2 וַיִּנְעֹץ הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו וְכָל־הַקָּהָל בִּירוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי:
30:2 וְאַתְמַלִּיךְ מַלְכָּא וְרַבְרַבְנוּי וְכָל־הוֹן יִשְׂרָאֵל וְכָל קְהָלָא בִירוּשָׁלַם לַעֲבַרְיָה
יֶרַח דְּנִיסָן וּלְמַעַבְד פֶּסַחָא בִּירַחָא דַּאֲיִיר הוּא יֶרַחָא תַנְיִנָּא:

30:2 For the king and his princes and all the assembly in Jerusalem had decided to celebrate the Passover in the second month,

30:3 כִּי לֹא יָכֻלוּ לַעֲשׂוֹתוֹ בָּעֵת הַהִיא כִּי הִכְהִנִּים לֹא־הִתְקַדְּשׁוּ לְמִדֵּי וְהָעָם
לֹא־נִאֲסָפוּ לִירוּשָׁלַם:

30:3 אֲרוֹם לֹא יָכִילוּ לְמַעַבְד פֶּסַחָא בְּנִיסָן מִטּוֹל דְּכַהֲנִיָּא לֹא אֲתַקְדְּשׁוּ
לְאַדְכָּאָה בְּמִיסַת עֲבִידַת קוֹרְבַּנִּיָּא וְעֲמָא לֹא סְפִיקוּ לְאַתְכַּנְשָׁא לִירוּשָׁלַם:

30:3 since they could not celebrate it at that time, because the priests had not consecrated themselves in sufficient numbers, nor had the people been gathered to Jerusalem.

30:4 וַיִּישֶׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וּבְעֵינֵי כָל־הַקָּהָל:

30:4 וְכַשֵּׁר פִּתְגִּמָּא קִדְם מַלְכָּא וְקִדְם כָּל קְהָלָא:

30:4 Thus the thing was right in the sight of the king and all the assembly.

30:5 וַיַּעֲמִידוּ דָּבָר לְהַעֲבִיר קוֹל בְּכָל־יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר־שֶׁבַע וְעַד־דָּן לָבוֹא
לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם כִּי לֹא לָרַב עָשׂוּ כְּכָתוּב:

30:5 וְקִיֵּימוּ פִּתְגִּמָּא לְאַעֲבֵרָא כְּרוּזָא בְּכָל יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר־שֶׁבַע וְעַד פְּמִיאַס
לְמִיתִי לְמַעַבְד פֶּסַחָא קִדְם יֵי אֱלֹהָא דִּישְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם מִטּוֹל דְּלֹא סְגִיאוֹת
קְהָלָא עֲבַדוּ פֶּסַחָא בְּנִיסָן בְּזִמְנִיָּה הִי כִּמָּא דְּכְתִיב:

30:5 So they established a decree to circulate a proclamation throughout all Israel from Beersheba even to Dan, that they should come to celebrate the Passover to the LORD God of Israel at Jerusalem. For they had not celebrated it in great numbers as it was prescribed.

30:6 וַיֵּלְכוּ הַרְצִיִּים בְּאֶגְרוֹת מִיַּד הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו בְּכָל־יִשְׂרָאֵל וְיִהוּדָה וְכַמְצוֹת
הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם וְיִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל וְיִשָּׁב
אֶל־הַפְּלִיטָה הַנִּשְׁאָרַת לָכֶם מִכָּף מַלְכֵי אַשּׁוּר:

30:6 וְאַזְל רַהֲטוֹנִיָּא בְּפִטְקִיָּא מִן יֶדָא דְּמַלְכָּא וְרַבְנוּי בְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיִהוּדָה
וּבְתַפְקִידַת דְּמַלְכָּא לְמִימַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹבוּ לְדַחֲלַתָּא דִּיֵּי אֱלֹהָא דַּאֲבַרְהָם
יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל וַיִּתִּיב יַת מַשְׁיֹבַת דַּאֲשְׁתִּירַת לְכוֹן מִן יִדְיָהוֹן דְּמַלְכִּיָּא דַּאֲתוֹר:

30:6 The couriers went throughout all Israel and Judah with the letters from the hand of the king and his princes, even according to the command of the king, saying, "O sons of Israel, return to the LORD God of Abraham, Isaac and Israel, that He may return to those of you who escaped and are left from the hand of the kings of Assyria.

30:7 וְאַל־תִּהְיוּ כְּאֲבוֹתֵיכֶם וְכֶאֱחֵיכֶם אֲשֶׁר מָעְלוּ בַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיִּתְּנֵם לַשָּׁמַיָּה כְּאֲשֶׁר אַתֶּם רֹאִים:

30:7 וְלֹא תִהְיוּ כִּי כִּאֲבֹהֶתְכֹן וְהִי כִּאֲחֹכֹן דִּי שִׁקְרוּ בְּמִימְרָא דִּיִּי אֱלֹהָ דִּאֲבֹהֶתְהוֹן וּמִסְרוֹנוֹן לְסַנְאִיָּהוֹן וַיִּהְיוּ לְצָדוֹ הִי כִּמְאָ דִּאֲתוֹן חֲמָאן:

30:7 "Do not be like your fathers and your brothers, who were unfaithful to the LORD God of their fathers, so that He made them a horror, as you see.

30:8 עֲתָה אַל־תִּקְשׁוּ עֲרֻפְכֶם כְּאֲבוֹתֵיכֶם תִּנּוּיֵד לַיהוָה וּבֹאוּ לְמִקְדָּשׁוֹ אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ לְעוֹלָם וְעַבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וַיֵּשֶׁב מִכֶּם חֶרֶן אָפוֹ:

30:8 כְּדוֹן לֹא תִקְשׁוּן קְדַלְכוֹן הִי כִּאֲבֹהֶתְכֹן אוֹשִׁישׁוּ יָדָא וְתוֹבוּ לְדַחֲלָתָא דִּיִּי וְאִיתוּ לְבֵית־מוֹקְדָּשִׁיָּה דִּי אִקְדִּישׁ לְעַלְמָא וּפְלַחוּ קְדָם יְיָ אֱלֹהֶכֹן וַיִּתֵּיב מִנְכוֹן תְּקוּף רִגְזִיָּה:

30:8 "Now do not stiffen your neck like your fathers, but yield to the LORD and enter His sanctuary which He has consecrated forever, and serve the LORD your God, that His burning anger may turn away from you.

30:9 כִּי בְּשׁוֹבְכֶם עַל־יְהוָה אֲחֵיכֶם וּבְנֵיכֶם לְרַחֲמִים לִפְנֵי שׁוֹבֵיָהֶם וְלָשׁוּב לָאָרֶץ הַזֹּאת כִּי־חָנוּן וְרַחוּם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא־יִסֹּר פָּנָיו מִכֶּם אִם־תָּשׁוּבוּ אֵלָיו: פ

30:9 אַרוּם כְּדָ תְּתוּבוּן לְדַחֲלָתָא דִּיִּי אֲחֹכֹן וּבְנִיכֹן יִהְיֵב לְרַחֲמִין קְדָם דִּישְׁבִּי יִתְהוֹן וַיִּתֵּיב בְּמִימְרִיָּה לְאֲתֹבֶתְהוֹן לְאֲרַעָא הַדָּא אַרוּם חֲנָנָא וְרַחֲמָנָא יְיָ אֱלֹהֶכֹן לֹא יִסְלַק שְׁכִנְתִּיָּה מִבְּנִיכֹן אִין תְּתוּבוּן עַד דַּחֲלָתִיָּה:

30:9 "For if you return to the LORD, your brothers and your sons will find compassion before those who led them captive and will return to this land. For the LORD your God is gracious and compassionate, and will not turn His face away from you if you return to Him."

30:10 וַיְהִיו הַרְצִים עֲבָרִים מֵעִיר לְעִיר בְּאֶרֶץ־אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְעַד־זְבֻלֹּן וַיִּהְיוּ מַשְׁחִיקִים עֲלֵיהֶם וּמַלְעִגִים בָּם:

30:10 וְהוּוֹן רַהֲטוּנִיא עֲבָרִין מִן קְרִי לְקְרִי בְּאֲרַעָא דְּבֵית אֶפְרַיִם וּבְבֵית מְנַשֶּׁה וְעַד זְבוּלָן וְהוּוֹן מִגַּחְכִּין עֲלֵיהוֹן וּמַתְלַעְבִּין בְּהוֹן:

30:10 So the couriers passed from city to city through the country of Ephraim and Manasseh, and as far as Zebulun, but they laughed them to scorn and mocked them.

30:11 אֲךָ־אֲנָשִׁים מֵאֲשֶׁר וּמְנַשֶּׁה וּמִזְבֻּלֹן נִכְנְעוּ וַיָּבֹאוּ לִירוּשָׁלַם:

30:11 לְחוּד גּוּבְרִין מַשִּׁיבֵט אֲשֶׁר וּמַשִּׁיבֵט מְנַשֶּׁה וּמַשִּׁיבֵט זְבוּלָן אֲתַכְנְעוּ וְאֲתוּ לִירוּשָׁלַם:

30:11 Nevertheless some men of Asher, Manasseh and Zebulun humbled themselves and came to Jerusalem.

30:12 גַּם בַּיהוּדָה הָיְתָה יַד הָאֱלֹהִים לַתֵּת לָהֶם לֵב אֶחָד לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים בְּדַבַּר יְהוָה:

30:12 אוּף בְּדְבִית יְהוּדָה הוּוֹת רַעוּא מִן־קְדָם יְיָ לְמַתָּן לְהוֹן לְבָא חֲדָא לְמַעַבְדַּ תְּפַקְדָּתָא דְּמַלְכָא וּרְבִנֵיא הִי כְּפַתְגָּמָא דִּיִּי:

30:12 The hand of God was also on Judah to give them one heart to do what the king and the princes commanded by the word of the LORD.

30:13 וַיֵּאֲסֹפוּ יְרוּשָׁלַם עִם־רָב לַעֲשׂוֹת אֶת־חֶג הַמִּצּוֹת בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי קֹהֵל לְרֹב מְאֹד:

30:13 וְאֲתַכְנִישׁוּ לִירוּשָׁלַם עִם סִגִּיא לְמַעַבְדַּ יֵת חֲגָא דְּפִטְרִיא בִּירְחָא תְּנִינָא קֹהֵלָא סִגִּיא לְחֲדָא:

30:13 Now many people were gathered at Jerusalem to celebrate the Feast of Unleavened Bread in the second month, a very large assembly.

30:14 וַיָּקֻמוּ וַיִּסְּרוּ אֶת־הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם וְאֵת כָּל־הַמִּקְטָרוֹת הַסִּירוּ וַיִּשְׁלִיכוּ לַנַּחַל קִדְרוֹן:

30:14 וקמו ועטרו ית אנוריא די בירושלם וית כל בתי־אסקות־בוסמין עטרו לטעותא ושלקו לנחלא דקדרון:

30:14 They arose and removed the altars which *were* in Jerusalem; they also removed all the incense altars and cast *them* into the brook Kidron.

30:15 וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם נִכְלְמוּ וַיִּתְקַדְּשׁוּ וַיָּבִיאוּ עֹלוֹת בַּיֵּת יְהוָה:

30:15 ונכיסו ית פסחא בארביסרי לירחא תניינא וכהניא וליואי אתכנעו ואתקדשו ואיתיאו עלוון בבית־מקדשא דיי:

30:15 Then they slaughtered the Passover *lambs* on the fourteenth of the second month. And the priests and Levites were ashamed of themselves, and consecrated themselves and brought burnt offerings to the house of the LORD.

30:16 וַיַּעֲמֵדּוּ עַל־עַמֻּדָם כַּמִּשְׁפָּטָם כְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים הַכֹּהֲנִים זִרְקִים אֶת־הַדָּם מִיַּד הַלְוִיִּם:

30:16 וקמו על דוכנהון כרחזי להון הי כאוריתא דמשה נביא דיי כהניא דרקין ית אדמא מן ידיהון דליואי:

30:16 They stood at their stations after their custom, according to the law of Moses the man of God; the priests sprinkled the blood *which they received* from the hand of the Levites.

30:17 כִּי־רַבַּת בִּקְהֵל אֲשֶׁר לֹא־הִתְקַדְּשׁוּ וְהַלְוִיִּם עַל־שְׁחִיטַת הַפֶּסַחִים לְכָל לֹא טָהוֹר לְהִקְדִּישׁ לַיהוָה:

30:17 ארום סוגי קהלא לא אתקדשו וליואי הוו ממנן על נכסת אמריא דפסחא לכל גבר דלא אדכי לאתקדשא קדם יי:

30:17 For *there were* many in the assembly who had not consecrated themselves; therefore, the Levites *were* over the slaughter of the Passover *lambs* for everyone who *was* unclean, in order to consecrate *them* to the LORD.

30:18 כִּי מִרְבִּית הָעָם רַבַּת מְאֹפְרִים וּמִנִּשְׁכָּר וּזְבֻלוֹן לֹא הִטְהֵרוּ כִּי־אָכְלוּ אֶת־הַפֶּסַח בִּלְא כְּפָתוּב כִּי הִתְפַּלֵּל יְחִזְקִיָּהוּ עֲלֵיהֶם לֵאמֹר יְהוָה הַטּוֹב יִכְפֹּר בְּעַד:

30:18 ארום סוגי עמא ומדבית אפרים ומדבית מנשה ומדבית יששכר ומדבית זבולן לא אדכיו ארום אכלו ית פסחא קדמאה בדלא כתיב ותבו למעבר פסחא תניינא כדכתיב ארום צלי חזקיהו אמטולהון למימר יי דהוא טב יכפר על עמא דאשתליו:

30:18 For a multitude of the people, *even* many from Ephraim and Manasseh, Issachar and Zebulun, had not purified themselves, yet they ate the Passover otherwise than prescribed. For Hezekiah prayed for them, saying, "May the good LORD pardon

30:19 כָּל־לִבָּבוּ הִכִּין לְדַרוֹשׁ הָאֱלֹהִים יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתָיו וְלֹא כְּטָהַרְתָּ הַקֹּדֶשׁ:

30:19 ארום לבביה אתקין למתבע דחלתא דאלהא יי אלהא דאבהתוי ולא יתבע חוביהון דעמא דלא עבדו ית פסחא כרחזי למיכל בדכותא בשר קודשא:

30:19 everyone who prepares his heart to seek God, the LORD God of his fathers, though not according to the purification *rules* of the sanctuary."

30:20 וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶל־יַחְזְקִיָּהוּ וַיִּרְפָּא אֶת־הָעָם: ס

30:20 וקביל יי צלותיה דחזקיה ואסי ית עמא:

30:20 So the LORD heard Hezekiah and healed the people.

30:21 וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים בִּירוּשָׁלַם אֶת־חַג הַמִּצּוֹת שִׁבְעַת יָמִים
בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּמְהֻלָּלִים לַיהוָה יוֹם בְּיוֹם הַלְוִיִּם וְהַכֹּהֲנִים בְּכָל־יָעַז לַיהוָה: ס

30:21 ועבדו בני ישראל דאשתכחו בירושלם ית חגא דפטיריא שבעא יומין
בחדוא רבתא ומשבחין קדם יי יומא ביומא ליואי וכהניא בזיני תושבחתא
קדם יי:

30:21 The sons of Israel present in Jerusalem celebrated the Feast of Unleavened Bread for seven days with great joy, and the Levites and the priests praised the LORD day after day with loud instruments to the LORD.

30:22 וַיְדַבֵּר יַחְזְקִיָּהוּ עַל־לֵב כָּל־הַלְוִיִּם הַמְשָׁכִילִים שְׂכָל־טוֹב לַיהוָה וַיֹּאכְלוּ
אֶת־הַמּוֹעֵד שִׁבְעַת הַיָּמִים מִזִּבְחִים זִבְחֵי שְׁלָמִים וּמִתּוֹדִים לַיהוָה אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיהֶם: ס

30:22 ומליל יחזקיהו על לב כל ליואי דאית בהון שכלא טבא קדם יי
ואכלו ית נכסי קודשיא דמועדא שבעא יומין דבחין דבחי נכסת קודשיא
ומהודן קדם יי אלהא דאבהתהון:

30:22 Then Hezekiah spoke encouragingly to all the Levites who showed good insight in the things of the LORD. So they ate for the appointed seven days, sacrificing peace offerings and giving thanks to the LORD God of their fathers.

30:23 וַיֻּעָצְזוּ כָל־הַקָּהָל לַעֲשׂוֹת שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיַּעֲשׂוּ שִׁבְעַת־יָמִים שִׂמְחָה:

30:23 ואתמליכו כל קהלא למעבד בתר פסחא שירותא שבעא יומין חורנין
ועבדו שירותא שבע יומין בחדוא:

30:23 Then the whole assembly decided to celebrate the feast another seven days, so they celebrated the seven days with joy.

30:24 כִּי חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה הָרִים לַקָּהָל אֶלֶף פָּרִים וְשִׁבְעַת אֲלָפִים צֹאן ס
וְהַשָּׂרִים הָרִימוּ לַקָּהָל פָּרִים אֶלֶף וְצֹאן עֶשְׂרֵת אֲלָפִים וַיִּתְקַדְּשׁוּ כֹהֲנִים לָרֹב:

30:24 ארום חזקיהו מליך שבטא דבית יהודה אפריש לקהלא אלפא תורין
ושבעת אלפין עאן ורבניא אפרישו לקהלא תורין אלפא ועאן עשרתי אלפין
ואתקדשו כהניא לסוגעא:

30:24 For Hezekiah king of Judah had contributed to the assembly 1,000 bulls and 7,000 sheep, and the princes had contributed to the assembly 1,000 bulls and 10,000 sheep; and a large number of priests consecrated themselves.

30:25 וַיִּשְׂמְחוּ כָל־קָהָל יְהוּדָה וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל־הַקָּהָל הַבָּאִים מִיִּשְׂרָאֵל
וְהַגֵּרִים הַבָּאִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהַיּוֹשְׁבִים בִּיהוּדָה:

30:25 וחדראו כל קהלא דבית יהודה וכהניא וליואי וכלהון קהלא דאתו
מדבית ישראל וגיוריא דאתין מארעא דישראל ודיתבין ביהודה:

30:25 All the assembly of Judah rejoiced, with the priests and the Levites and all the assembly that came from Israel, both the sojourners who came from the land of Israel and those living in Judah.

30:26 וַתְּהִי שִׂמְחָה־גְּדוֹלָה בִּירוּשָׁלַם כִּי מִיָּמֵי שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֹא
כָּזָאת בִּירוּשָׁלַם: ס

30:26 והות חדוא רבתא בירושלם ארום מן יומי שלמה בר דוד מלכא
דישראל לא הות כדא בירושלם:

30:26 So there was great joy in Jerusalem, because there was nothing like this in Jerusalem since the days of Solomon the son of David, king of Israel.

30:27 וַיִּקְמוּ הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וַיְבָרְכוּ אֶת־הָעָם וַיִּשְׁמַע בְּקוֹלָם וַתָּבוֹא תְּפִלָּתָם לְמַעַן קָדְשׁוֹ לַשָּׁמַיִם: פ

30:27 וּקְמוּ כַהֲנִיָּא לְיוֹאֵי וּבְרִיכוּ יֵת עִמָּא וְאַתְקַבַּלְת צְלוֹתְהוֹן וְעַלְת צְלוֹתְהוֹן לְמִדּוֹר בֵּית שְׁכִינַת קוֹדֶשִׁיה לַשְּׁמַיָּא:

30:27 Then the Levitical priests arose and blessed the people; and their voice was heard and their prayer came to His holy dwelling place, to heaven.

31:1 וּכְכַלּוֹת כָּל־זֹאת יָצְאוּ כָּל־יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים לְעָרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁבְּרוּ הַמִּצְבֹּת וַיִּגְדְּעוּ הָאֲשֵׁרִים וַיִּנְתְּצוּ אֶת־הַבָּמֹת וְאֶת־הַמִּזְבְּחֹת מִכָּל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וּבְאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה עַד־לְכֹלֶה וַיָּשׁוּבוּ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ לְאַחֲזָתוֹ לְעָרֵיהֶם: ס
31:1 וְכֹד פִּסְקוּ כָּל דָּא נִפְקוּ כָּל אַנְשׁ יִשְׂרָאֵל דָּאֲשַׁתְּכַחוּ לְקִרְוֵי יְהוּדָה וַתְּבִירוּ קִמְאַתָּא וְקִטְעוּ אֲשִׁירָאֲתָא וַתְּרַעּוּ יֵת בַּמִּסִּיָּא וִית אַגּוּרִיָּא מִן כָּל בֵּית יְהוּדָה וּמִן בְּנִימִן וּמִן אַפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה עַד דְּשִׁיצִיאוּנוֹן וַתְּבִירוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר לְאַחֲסַנְתִּיה לְקִרְוֵיהוֹן:

31:1 Now when all this was finished, all Israel who were present went out to the cities of Judah, broke the pillars in pieces, cut down the Asherim and pulled down the high places and the altars throughout all Judah and Benjamin, as well as in Ephraim and Manasseh, until they had destroyed them all. Then all the sons of Israel returned to their cities, each to his possession.

31:2 וַיַּעֲמֵד יְחִזְקִיָּהוּ אֶת־מַחְלְקוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם עַל־מַחְלְקוֹתָם אִישׁ כְּפִי עֲבָדָתוֹ לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לַעֲלֹה וּלְשַׁלֵּמִים לְשָׁרֵת וּלְהַדֹּת וּלְהַלֵּל בְּשַׁעֲרֵי מַחֲנֹת יְהוָה: ס

31:2 וְאַקִּים יְחִזְקִיָּהוּ יֵת פְּלוּגוֹת כַּהֲנִיָּא וְלְיוֹאֵי עַל פּוֹלְחָנְהוֹן בְּפּלוּגוֹתְהוֹן גְּבַר הִי כְּפּוּם פּוֹלְחָנִיה לְכַהֲנִיָּא וְלְלְיוֹאֵי לַעֲלָתָא וּלְנַכְסַת קוֹדֶשִׁיא לַשְּׁמַשׂא וּלְאוּדוּיִי וּלְשַׁבְּחָא בְּתַרְעֵי מְשִׁירֵיתָא דִּיִּי:

31:2 And Hezekiah appointed the divisions of the priests and the Levites by their divisions, each according to his service, both the priests and the Levites, for burnt offerings and for peace offerings, to minister and to give thanks and to praise in the gates of the camp of the LORD.

31:3 וּמִנֵּת הַמֶּלֶךְ מִן־רְכוּשׁוֹ לַעֲלוֹת לַעֲלוֹת הַבֶּקֶר וְהָעֶרֶב וְהָעֹלֹת לַשַּׁבָּתוֹת וְלַחֲדָשִׁים וְלַמּוֹעֲדִים כְּכָתוּב בְּתוֹרַת יְהוָה:
31:3 וְחָלַק מֶלֶכָא דִּיהֵב מִן קִנְיִינִיה לַעֲלוּן לַעֲלוֹת צִפְרָא וּרְמִשָּׂא וְעֵלוֹן לְמוֹסַפֵּי שְׁבִיא וּלְרִישֵׁי יִרְחָא וּלְמוֹעֲדֵיא הִי כִמָּא דְכָתִיב בְּאוּרִיתָא דִּיִּי:

31:3 He also appointed the king's portion of his goods for the burnt offerings, namely, for the morning and evening burnt offerings, and the burnt offerings for the sabbaths and for the new moons and for the fixed festivals, as it is written in the law of the LORD.

31:4 וַיֹּאמֶר לָעָם לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לָתֵת מִנֵּת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְמַעַן יַחֲזִקוּ בְּתוֹרַת יְהוָה:

31:4 וְאָמַר לַעֲמָא לִיתְבִּי יְרוּשָׁלַם לְמַתָּן חוֹלַק כַּהֲנִיָּא וְלְיוֹאֵי מִן־בְּגַלָּל יִתְקַפּוֹן בְּאוּרִיתָא דִּיִּי:

31:4 Also he commanded the people who lived in Jerusalem to give the portion due to the priests and the Levites, that they might devote themselves to the law of the LORD.

31:5 וּכְפָרִיץ הַדָּבָר הִרְבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל רֵאשִׁית דָּגָן תִּירוֹשׁ וַיִּצְהָר וּדְבַשׁ וְכָל תְּבוּאֹת שָׂדֶה וּמַעֲשֵׂר הַכָּל לָרֹב הֵבִיאוּ:

31:5 וְכֹד אַתּוּקָא פִּתְגָמָא אֲסִגְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁירוּי עֵיבוֹר חֲמַר וּמִשַּׁח וְדוּבְשָׁא דְתַמְרִיָּא וְכָל עֵלְלַת חִקְלָא וּמַעֲשֵׂר כּוֹלָא לְסוּגְעָא אִיתִיו:

31:5 As soon as the order spread, the sons of Israel provided in abundance the first fruits of grain, new wine, oil, honey and of all the produce of the field; and they brought in abundantly the tithe of all.

31:6 ובני ישראל ויהודה היושבים בערי יהודה גם הם מעשר בקר וצאן ומעשר קדשים המקדשים ליהוה אלהיהם הביאו ויתנו ערמות ערמות: ס
31:6 ובני ישראל ויהודה דיתבין בקרוי יהודה אוף הנון מעשר תורי ועאן ומעשר קודשין קדם יי אלההון אייתיו ויהבו כירון כירון:

31:6 The sons of Israel and Judah who lived in the cities of Judah also brought in the tithe of oxen and sheep, and the tithe of sacred gifts which were consecrated to the LORD their God, and placed *them* in heaps.

31:7 בחדש השלישי החלו הערמות ליסוד ובחדש השביעי פלו: ס

31:7 בירחא דסיון שריאו כירון לאתסדא ובירחא דתשרי פסקו:

31:7 In the third month they began to make the heaps, and finished *them* by the seventh month.

31:8 ויבאו יחזקיהו והשרים ויראו את הערמות ויברכו את יהוה ואת עמו ישראל: פ

31:8 ואתו יחזקיה ורבניא וחמון ית כירוותא וברכו ית יי וית עמיה בית ישראל:

31:8 When Hezekiah and the rulers came and saw the heaps, they blessed the LORD and His people Israel.

31:9 וידרש יחזקיהו על הכהנים והלויים על הערמות:

31:9 ותבע יחזקיהו על כהניא וליואי על-עיסק כירוותא:

31:9 Then Hezekiah questioned the priests and the Levites concerning the heaps.

31:10 ויאמר אליו עזריהו הכהן הראש לבית צדוק ויאמר מהחל התרומה לביא בית יהוה אכול ושבוע והותר עד לרוב כי יהוה ברכך את-עמו והנותר את-החמון הזה: ס

31:10 ואמר ליה עזריהו דממנא לרישא על דבית צדוק ואמר מעדן דשריאו לאפרשא אפרשותא לאיתאה לבית-מקדשא דיי אכלין ושבועין ומשיירין עד סוגי ארום מימרא דיי בריך ית עמיה ומא דאשתייר הא אית ריכפת טובא הדין:

31:10 Azariah the chief priest of the house of Zadok said to him, "Since the contributions began to be brought into the house of the LORD, we have had enough to eat with plenty left over, for the LORD has blessed His people, and this great quantity is left over."

31:11 ויאמר יחזקיהו להכין לשכות בבית יהוה ויכינו:

31:11 ואמר יחזקיה לאתקנא לשכתא בבית-מקדשא דיי ואתקינו:

31:11 Then Hezekiah commanded *them* to prepare rooms in the house of the LORD, and they prepared *them*.

31:12 ויביאו את-התרומה והמעשר והקדשים באמונה ועליהם נגיד (פונניהו) [פנניהו] הלוי ושמעי אחיהו משנה:

31:12 ואייתיו ית אפרשותא ומעשרא דקודשין בהימנותא ועליהון ממנא סרכאן כנניהו ליואה ושמעי אחוהי תניין ליה:

31:12 They faithfully brought in the contributions and the tithes and the consecrated things; and Conaniah the Levite was the officer in charge of them and his brother Shimei was second.

31:13 ויחיאל ועזיזהו ונחת ועשהאל וירימות ויזבד ואליאל ויסמכיהו ומחת ויבניהו פקידים מיד (פונניהו) [פנניהו] ושמעי אחיו במפקד יחזקיהו המלך ועזריהו נגיד בית-האלהים:

31:13 ויחיאל ועזיזהו ונחת ועשהאל וירמות ויזבד ואליאל ויסמכיהו ומחת ובניהו ממנן מן יד כנניהו ושמעי אחוהי במנוי יחזקיהו מלכא ועזריהו

סרכא בבית־מקדשא דיי:

31:13 Jehiel, Azariah, Nahath, Asahel, Jerimoth, Jozabad, Eliel, Ismachiah, Mahath and Benaiah *were* overseers under the authority of Conaniah and Shimei his brother by the appointment of King Hezekiah, and Azariah *was* the *chief* officer of the house of God.

31:14 וְקוֹרָא בֶן־יִמְנָה הַלֵּוִי הַשּׁוֹעֵר לַמִּזְבֵּחַ עַל נְדָבוֹת הָאֱלֹהִים לְתֵת תְּרוּמַת יְהוָה וְקֹדְשֵׁי הַקִּדְשִׁים:

31:14 וְקוֹרָא בֶר יִמְנָה לְיוֹאֵה תִרְעָא לַמִּדְנָחָא עַל נְדָבָתָא דַּמְתִּין קִדְם יִי לַמִּתָּן אִפְרָשׁוּתָא קִדְם יִי וְקוֹדְשֵׁי קוֹדְשִׁיא:

31:14 Kore the son of Imnah the Levite, the keeper of the eastern *gate*, *was* over the freewill offerings of God, to apportion the contributions for the LORD and the most holy things.

31:15 וְעַל־יָדוֹ עֵדֶן וּמִנִּימִן וִישׁוּעַ וְשִׁמְעִיָּהוּ אִמְרִיָּהוּ וְשַׁכְנִיָּהוּ בְּעָרֵי הַכֹּהֲנִים בְּאַמּוֹנָה לְתֵת לְאֶחֱיָהֶם בְּמַחְלָקוֹת כַּגֹּדֹל כַּקָּטָן:

31:15 וְעַל צַטְרִיָּה עֵדֶן וּמִנִּימִן וִישׁוּעַ וְשִׁמְעִיָּהוּ אִמְרִיָּהוּ וְשַׁכְנִיָּהוּ בְּקָרוֹי כַּהֲנִיָּא בַּהֲיִמְנוּתָא לַמִּתָּן לְאַחֲוָהוֹן בַּפְּלוֹגוּתָא הִי כְרַבָּא הִי כְזַעֲרָא:

31:15 Under his authority *were* Eden, Miniamin, Jeshua, Shemaiah, Amariah and Shecaniah in the cities of the priests, to distribute faithfully *their portions* to their brothers by divisions, whether great or small,

31:16 מִלְּבָד הַתִּיחָשׁ לְזָכָרִים מִבֶּן שְׁלוֹשׁ שָׁנִים וְלַמַּעֲלָה לְכָל־הָבָא לְבֵית־יְהוָה לְדַבְרֵי־יוֹם בְּיוֹמוֹ לַעֲבוֹדָתָם בְּמִשְׁמְרוֹתָם כַּמַּחְלָקוֹתֵיהֶם:

31:16 בֶּר מִמָּה דַּאֲתִיחְסוּ לְדַכְרִין מִבֶּר תֵּלַת שָׁנִין וְלַעֲיִלָּא לְכָל דַּעֲלִיל

לְבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי לַפְתָּגָם יוֹם בְּיוֹמִיָּה לַפּוֹלְחָנָהוֹן בַּמִּטְרָתָהוֹן לַפְּלוֹגְתָּהוֹן:

31:16 without regard to their genealogical enrollment, to the males from thirty years old and upward-- everyone who entered the house of the LORD for his daily obligations-- for their work in their duties according to their divisions;

31:17 וְאֵת הַתִּיחָשׁ הַכֹּהֲנִים לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם וְהַלְוִיִּם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם כַּמַּחְלָקוֹתֵיהֶם:

31:17 וִית דַּאֲתִיחְסוּ כַּהֲנִיָּא לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וְלִיּוֹאֵי מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיִלָּא בַּמִּטְרָתָהוֹן בַּפְּלוֹגְתָּהוֹן:

31:17 as well as the priests who were enrolled genealogically according to their fathers' households, and the Levites from twenty years old and upwards, by their duties *and* their divisions.

31:18 וְלַהֲתִיחָשׁ בְּכָל־טַפָּם נָשִׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבָנוֹתֵיהֶם לְכָל־קְהָל כִּי בְּאַמּוֹנָתָם יִתְקַדְּשׁוּ־קֹדֶשׁ:

31:18 וְלַאֲתִיחָסָא בְּכָל טַפְּלָהוֹן נָשִׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן וּבְנִיתָהוֹן לְכָל קְהָלָא מִטּוֹל דַּבְּהִימְנוּתָהוֹן אֲתַקְדְּשׁוּ לְקוֹדְשָׁא:

31:18 The genealogical enrollment *included* all their little children, their wives, their sons and their daughters, for the whole assembly, for they consecrated themselves faithfully in holiness.

31:19 וְלִבְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים בְּשָׂרֵי מַגֵּרֶשׁ עָרֵיהֶם בְּכָל־עִיר וְעִיר אַנְשֵׁים אֲשֶׁר נָקְבוּ בְּשֵׁמוֹת לְתֵת מְנוֹת לְכָל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים וְלְכָל־הַתִּיחָשׁ בְּלוֹיִם:

31:19 וְלִבְנֵי אֶהֱרֹן כַּהֲנִיָּא בַּחֲקָל פְּרוּוִילֵי קְרוּיָהוֹן בְּכָל קְרִי וְקְרִי גּוֹבְרִין דִּי אֲתַפְּרָשׁוּ בְּשִׁמְהוֹן לַמִּתָּן חוֹלְקִין לְכָל דְּכוּרָא בְּכַהֲנִיָּא וְלְכָל דַּאֲתִיחְסוּ בְּלִיּוֹאֵי:

31:19 Also for the sons of Aaron the priests *who were* in the pasture lands of their cities, or in each and every city, *there were* men who were designated by name to distribute portions to every male among the priests and to everyone genealogically enrolled among the Levites.

31:20 וַיַּעַשׂ כַּזֹּאת יַחֲזִקִּיהוּ בְּכָל־יְהוּדָה וַיַּעַשׂ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי:

31:20 וְעַבְד כַּחֲדָא חֲזִקִּיהוּ בְּכָל קְרוּיָי יְהוּדָה וְעַבְד דַּתְקִין וְדַכְשָׁר וְדַקּוּשְׁטָא

קדם יי אלהיה:

31:20 Thus Hezekiah did throughout all Judah; and he did what *was* good, right and true before the LORD his God.

31:21 ובְּכָל־מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר־הִחֵל בַּעֲבוּרֹת בֵּית־הָאֱלֹהִים וּבַתּוֹרָה וּבַמִּצְוָה לְדָרֹשׁ לֵאלֹהָיו בְּכָל־לִבּוֹ עָשָׂה וְהִצְלִיחַ: פ

31:21 ובכל עובדא דשרי דשרי בפולחן בית־מקדשא דיי ובאורייתא ובתפקידתא למתבע מן־קדם יי אלהיה בכל לבביה עבד ואצלח:

31:21 Every work which he began in the service of the house of God in law and in commandment, seeking his God, he did with all his heart and prospered.

32:1 אַחֲרֵי הַדְּבָרִים וְהָאֵמֶת הָאֵלֶּה בָּא סִנְחַרִּיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וַיָּבֹא בִיהוּדָה וַיִּחַן עַל־הָעָרִים הַבְּצֻרוֹת וַיֹּאמֶר לְבָקְעָם אֵלָיו:

32:1 בתר פתגמאי וקושטא האלון דעבד יחזקיהו כד קיים יי במימריה לאייתאה ית סנחריב מלכא דאתור וית חילוותיה על ארעא דישראל מן־בגלל לתברא ית אתוראי בארעא דבית יהודה ולדוששא ית אוכלוסיהון על טווריא דירושלם ולממסר ית כל עדאה ובזתא בידא דחזקיה ועמיה דבירושלם הא בכין אתא סנחריב מלכא דאתור במשריין סגיעין דלית להון מניין ושרא בארע שיבט יהודה ואשרי אוכלוסיהי על קרוי כריכתא ואמר במימריה לשויותהון עמיה:

32:1 After these acts of faithfulness Sennacherib king of Assyria came and invaded Judah and besieged the fortified cities, and thought to break into them for himself.

32:2 וַיֵּרָא יִחְזִקִּיָּהוּ כִּי־בָא סִנְחַרִּיב וּפָנָיו לַמִּלְחָמָה עַל־יְרוּשָׁלַם:

32:2 וחמא יחזקיהו ארום אתא סנחריב ורעותיה לאגחא קרבא על ירושלם:

32:2 Now when Hezekiah saw that Sennacherib had come and that he intended to make war on Jerusalem,

32:3 וַיִּנְעֵץ עִם־שָׂרָיו וּגְבָרָיו לַסֵּתוֹם אֶת־מִימֵי הָעֵינֹת אֲשֶׁר מֵחוּץ לָעִיר וַיַּעֲזְרוּהוּ:

32:3 ואתמליך עם רבנוהי וגברוהי למסתם ית מימי עינוון דמן ברא לקרתא וסערוהי:

32:3 he decided with his officers and his warriors to cut off the *supply of* water from the springs which *were* outside the city, and they helped him.

32:4 וַיִּקְבְּצוּ עִם־רָב וַיִּסְתְּמוּ אֶת־כָּל־הַמַּעֲיָנוֹת וְאֶת־הַנָּחַל הַשּׁוֹטֵף בְּתוֹךְ־הָאָרֶץ לֵאמֹר לָמָּה יָבוֹאוּ מְלָכֵי אַשּׁוּר וּמִצְאֵוּ מַיִם רַבִּים:

32:4 ואתכנשו עם סגיא וסתימו ית כל עינוותא וית נחלא דנגיד במציעות ארעא דישראל למימר למא יהוון אתיין מלכיא דאתור הכא וישכחון מיין סגיעין:

32:4 So many people assembled and stopped up all the springs and the stream which flowed through the region, saying, "Why should the kings of Assyria come and find abundant water?"

32:5 וַיִּתְחַזַּק וַיִּבֶן אֶת־כָּל־הַחוֹמָה הַפְּרוּצָה וַיַּעַל עַל־הַמְּגִדָּלוֹת וְלַחוּצָה הַחוּמָה אַחֲרֵת וַיִּחַזַּק אֶת־הַמִּלּוֹא עִיר דָּוִיד וַיַּעַשׂ שֶׁלַח לָרֶב וּמִגְנָנִים:

32:5 ואתוקף ובנא ית כל שורא דמתרעא ואסיק עלוהי מוגדליא ומן לברא דשורא שורא חורניתא ותקיף ית מיליתא קרתא דדוד ועבד זיני קרבא לסוגי ותריסין:

32:5 And he took courage and rebuilt all the wall that had been broken down and erected towers on it, and *built* another outside wall and strengthened the Millo *in* the city of David, and made weapons and shields in great number.

32:6 וַיִּתֵּן שָׂרֵי מִלְחָמוֹת עַל־הָעָם וַיִּקְבְּצֵם אֵלָיו אֶל־רְחוֹב שַׁעַר הָעִיר וַיַּדְבֵּר

עַל־לִבְכֶּם לֵאמֹר:

32:6 וּמִנִּי רַבְנֵי מִסְדְּרֵי קֶרֶבָּא עַל עֲמָא וּכְנַשְׁנוּן לִוְתִּיָּה לַפְתָּאָה דְּתַרְע קֶרְתָּא וּמַלִּיל תַּנְחוּמִין עַל לְבָהּוֹן לְמִימַר:

32:6 He appointed military officers over the people and gathered them to him in the square at the city gate, and spoke encouragingly to them, saying,

32:7 חֲזִקוּ וְאַמְצוּ אֶל־תִּירְאוֹ וְאֶל־תַּחַתּוֹ מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר וּמִלִּפְנֵי כָּל־הָהֶמוֹן אֲשֶׁר־עִמּוֹ כִּי־עִמָּנוּ רַב מְעֻמּוֹ:

32:7 אַתּוּקְפוּ וְעִילְמוּ לֹא תִדְחִלוּן וְלֹא תִתְבְּרוּן מִן־קֶדֶם מַלְכָּא דַּאתּוּר וּמִן־קֶדֶם כָּל רִיכְפַת גַּיִסָּא דַּעַמִּיָּה אַרוּם בַּסַּעֲדָנָא סְגִיעִין יִתִּיר מִן עֲמָא דַּעַמִּיָּה:

32:7 "Be strong and courageous, do not fear or be dismayed because of the king of Assyria nor because of all the horde that is with him; for the one with us is greater than the one with him.

32:8 עִמּוֹ זְרוּעַ בָּשָׂר וְעִמָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעֲזָרְנוּ וּלְהִלָּחֵם מִלְחַמָּתָנוּ וַיִּסְמְכוּ הָעָם עַל־דְּבָרֵי יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה: פ

32:8 בַּסַּעֲדִיָּה תִקּוּף בִּשְׂרָא וּבַסַּעֲדָנָא מִיִּמְרָא דִּיָּי אֱלֹהֵנָּא לְמַסַּעַד יִתְנָא וְלֹאֲנַחַא סַדְרֵי קֶרְבָּנָא וְאַסְתַּמִּיכוּ כָּל עֲמָא עַל פִּתְגָמֵי יְחִזְקִיָּהוּ מַלִּיךְ שְׁבַטֵּא דְּבֵית יְהוּדָה:

32:8 "With him is *only* an arm of flesh, but with us is the LORD our God to help us and to fight our battles." And the people relied on the words of Hezekiah king of Judah.

32:9 אַחֲרֵי זֶה שָׁלַח סַנְחֶרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עֲבָדָיו יְרוּשְׁלִימָה וְהוּא עַל־לְכִישׁ וְכָל־מַמְשַׁלְתּוֹ עִמּוֹ עַל־יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַל־כָּל־יְהוּדָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם לֵאמֹר:

32:9 מִן־בֶּתֶר כַּדִּין שָׁדַר סַנְחֶרִיב מַלְכָּא דַּאתּוּר יֵת עַבְדּוּהִי לִירוּשָׁלַם וְהוּא מַעִיק עַל לְכִישׁ וְכָל שְׁלִטוֹנוּהִי עַמִּיָּה לוֹת יְחִזְקִיָּהוּ מַלִּיךְ שְׁבַטֵּא דְּבֵית יְהוּדָה וְלוֹת כָּל אַנְשֵׁי יְהוּדָה דִּי בִירוּשָׁלַם לְמִימַר:

32:9 After this Sennacherib king of Assyria sent his servants to Jerusalem while he was besieging Lachish with all his forces with him, against Hezekiah king of Judah and against all Judah who were at Jerusalem, saying,

32:10 כֹּה אָמַר סַנְחֶרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל־מָה אַתֶּם בֹּטְחִים וַיֵּשְׁבִים בְּמִצּוֹר בִּירוּשָׁלַם:

32:10 כַּדִּין אָמַר סַנְחֶרִיב מַלְכָּא דַּאתּוּר עַל מָאן אַתּוֹן רַחֲצִין וַיִּתְבִּין בְּצִיִּירָא בִירוּשָׁלַם:

32:10 "Thus says Sennacherib king of Assyria, 'On what are you trusting that you are remaining in Jerusalem under siege?'

32:11 הֲלֹא יְחִזְקִיָּהוּ מָסִית אֶתְכֶּם לָתֵת אֶתְכֶּם לְמֹות בְּרָעָב וּבְצָמָא לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יַצִּילֵנוּ מִכַּף מֶלֶךְ אַשּׁוּר:

32:11 הֲלֹא יְחִזְקִיָּהוּ מַטְעִי יִתְכוֹן לְמַמְסַר יִתְכוֹן לְמָמַת בְּאוּצְלָנָא וּבַצְחוּתָא לְמִימַר יֵי אֱלֹהֵנָּא יִשְׁיזְבְּנָא מִן יַד מַלְכָּא דַּאתּוּר:

32:11 'Is not Hezekiah misleading you to give yourselves over to die by hunger and by thirst, saying, "The LORD our God will deliver us from the hand of the king of Assyria"?'

32:12 הֲלֹא־הוּא יְחִזְקִיָּהוּ הִסִּיר אֶת־בְּמִתָּיו וְאֶת־מִזְבְּחֵתָיו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וּלִירוּשָׁלַם לֵאמֹר לִפְנֵי מִזְבֵּחַ אַחֵר תִּשְׁתַּחֲווּ וְעָלְיוּ תִקְטִירוּ:

32:12 הֲלֹא הוּא יְחִזְקִיָּהוּ דַּעֲטַר יֵת בְּמוֹסוּהִי וַיֵּת אֲגוּרוּהִי וַאֲמַר לְדְּבֵית יְהוּדָה וְלֹאֲנֵשׁ יְרוּשָׁלַם לְמִימַר קֶדֶם מַדְבַּח חָדַר תִּסְגְּדוּן וְעָלוּהִי תַכְסוּן וְעָלוּהִי תַסְקוּן

בוסמין:

32:12 'Has not the same Hezekiah taken away His high places and His altars, and said to Judah and Jerusalem, "You shall worship before one altar, and on it you shall burn incense"?'

32:13 הֲלֹא תִדְעוּ מֶה עָשִׂיתִי אֲנִי וְאֲבוֹתַי לְכָל עַמֵּי הָאֲרָצוֹת הַיְכֹּל יָכֹל
אֱלֹהֵי גוֹי הָאֲרָצוֹת לְהַצִּיל אֶת־אֲרָצָם מִיָּדִי:

32:13 הֲלֹא תִדְעוּן מֶה דַּעַבְדִּית אֲנִי וְאֲבֹהִיתִי לְכָל עַמֵּי אֶרֶצְתָּא אִיפְשָׁר
דְּמִיכָל הוּוּן יְכַלִּין טַעוֹת עַמֵּי אֶרֶצְתָּא לְשִׁיזְבָּא יְת אֶרְעָהוּן מִן יָדִי:

32:13 'Do you not know what I and my fathers have done to all the peoples of the lands? Were the gods of the nations of the lands able at all to deliver their land from my hand?'

32:14 מִי בְּכָל־אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִחְרִימוּ אֲבוֹתַי אֲשֶׁר יָכֹל לְהַצִּיל
אֶת־עַמּוֹ מִיָּדִי כִּי יוֹכֵל אֱלֹהֵיכֶם לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדִי:

32:14 מִן בְּכָל טַעוֹת עַמְמֵיָּא הָאֵלִין דְּגַמְרוּ אֲבֹהִיתִי דַּהוּה יְכִיל לְשִׁיזְבָּא יְת
עַמִּיה מִן יָדִי אַרוֹם יְכִיל אֱלֹהִין לְשִׁיזְבָּא יְתָכוֹן מִן יָדִי:

32:14 'Who was there among all the gods of those nations which my fathers utterly destroyed who could deliver his people out of my hand, that your God should be able to deliver you from my hand?'

32:15 וְעַתָּה אֶל־יִשְׂרָאֵל אַתְּכֶם חִזְקִיהוּ וְאֶל־יִסָּית אַתְּכֶם כְּזֹאת וְאֶל־תִּאֲמִינוּ לוֹ
כִּי־לֹא יוֹכֵל כָּל־אֱלֹהִים כָּל־גּוֹי וּמַמְלָכָה לְהַצִּיל עַמּוֹ מִיָּדִי וּמִיָּד אֲבוֹתַי אֲף
כִּי אֱלֹהֵיכֶם לֹא־יִצִּילוּ אֶתְכֶם מִיָּדִי:

32:15 וְכַדְרוֹן לֹא יִטְעִי יְתָכוֹן יְחִזְקִיהוּ וְלֹא יִמְלִיךְ יְתָכוֹן כַּהֲדָא וְלֹא תַהִימְנוּן
בְּמִימְרֵיה אַרוֹם לֹא יְכִיל כָּל טַעִי וְכָל עַם וּמַלְכוֹ לְשִׁיזְבָּא יְת עַמִּיה מִן יָדִי
וּמִן יָד אֲבֹהִיתִי אוֹף אַרוֹם אֱלֹהִין לֹא יִשְׁיִיב יְתָכוֹן מִן יָדִי:

32:15 'Now therefore, do not let Hezekiah deceive you or mislead you like this, and do not believe him, for no god of any nation or kingdom was able to deliver his people from my hand or from the hand of my fathers. How much less will your God deliver you from my hand?'

32:16 וְעוֹד דְּבָרָיו עַל־יְהוָה הָאֱלֹהִים וְעַל יְחִזְקִיהוּ עֲבָדָיו:

32:16 וְתוֹב מְלִילוֹ עַבְדוּהִי סִטְיָא עַל מִימְרָא דִּיִּי אֱלֹהִים וְעַל יְחִזְקִיָּה עַבְדִּיה:

32:16 His servants spoke further against the LORD God and against His servant Hezekiah.

32:17 וּסְפָרִים כָּתַב לְחֶרֶף לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וּלְאֹמֶר עָלָיו לֵאמֹר כָּאֱלֹהֵי גּוֹי
הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר לֹא־הִצִּילוּ עַמָּם מִיָּדִי כֵּן לֹא־יִצִּיל אֱלֹהֵי יְחִזְקִיהוּ עַמּוֹ מִיָּדִי:

32:17 וּפִטְקִין כָּתַב לְחֶסְדָּא קֳדָם יְיָ אֱלֹהֵי דִּישְׂרָאֵל וּלְמִימֶר סִטְיָא עַלּוּהִי
לְמִימֶר הִי כְטַעוֹת עַמְמֵי אֶרֶצְתָּא דִּי לֹא שִׁיזְיְבוּ עַמְהוּן מִן יָדִי הַכְדִּין לֹא
יִשְׁיִיב אֱלֹהֵי דַחֲזַקִּיָּה יְת עַמִּיה מִן יָדִי:

32:17 He also wrote letters to insult the LORD God of Israel, and to speak against Him, saying, "As the gods of the nations of the lands have not delivered their people from my hand, so the God of Hezekiah will not deliver His people from my hand."

32:18 וַיִּקְרְאוּ בְּקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית עַל־עַם יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה לִירָאָם
וּלְבַהֵלָם לְמַעַן יִלְכְּדוּ אֶת־הָעִיר:

32:18 וּקְרָאוּ בְּקֹל רַם בְּלִישָׁן בֵּית קוֹדֶשָׁא לוֹת עַמָּא דְּבִירוּשָׁלַם דִּי עַל שׁוּרָא
מְטוּל לְמַדְחָלוֹן וּלְזַעֲזָעוֹתָהוּן מִן־בְּגַלְל דִּיכַבְשׁוּן יְת קֶרְתָּא:

32:18 They called this out with a loud voice in the language of Judah to the people of Jerusalem who were on the wall, to frighten and terrify them, so that they might take the city.

32:19 וַיִּדְבְּרוּ אֶל־אֱלֹהֵי יְרוּשָׁלַם כַּעַל אֱלֹהֵי עַמֵּי הָאָרֶץ מַעֲשֵׂה יְדֵי הָאָדָם: ס

32:19 וּמְלִילוֹ עַל יְיָ אֱלֹהֵי דְשַׁכְנַתִּיה שְׂרִיא בִירוּשָׁלַם הִיכְמָא דְּמְלִילוֹ עַל

טעות עממי ארעא עובדי ידי בר נשא:

32:19 They spoke of the God of Jerusalem as of the gods of the peoples of the earth, the work of men's hands.

32:20 וַיִּתְפַּלֵּל יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁעִיָּהוּ בֶן-אֲמוּזַן הַנָּבִיא עַל-זֹאת וַיִּזְעֲקוּ הַשָּׁמַיִם:
פ

32:20 וּצְלִי יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶכָא וַיִּשְׁעִיָּהוּ בֶר אַמוּזַן נְבִיא עַל דָּא וּזְעִיקוּ לְקַבִּיל
שְׁמִיא:

32:20 But King Hezekiah and Isaiah the prophet, the son of Amoz, prayed about this and cried out to heaven.

32:21 וַיִּשְׁלַח יְהוָה מַלְאָךְ וַיַּכְחֵד כָּל-גִּבּוֹר חֵיל וְנָגִיד וְשָׂר בְּמַחֲנֶה מֶלֶךְ אַשּׁוּר
וַיָּשָׁב בְּבֹשֶׁת פָּנִים לָאָרֶץ וַיָּבֹא בֵּית אֱלֹהָיו (וּמִצִּיאֹ) [וּמִצִּיאֵן] מֵעִיו שָׁם
הַפִּילָהוּ בַּחֲרֹב:

32:21 וְשָׂדֶר מִימְרָא דִּי גַבְרִיאֵל מֶלֶכָא וְשִׁיצִי בְלִילִי פִּסְחָא בְּאִשָּׁא מִנְתַּכָּא
וְאוֹקִיד נִשְׁמַתְהוֹן בְּגוּוֹהוֹן וְשִׁיצִי כָל גַּבְר חֵילָא וְסָרְכָן וְרַבָּן בְּמִשְׁרִית מֶלֶכָא
דַּתּוֹר וְתַב בְּבִיהוֹת אִפִּיא לָאֶרֶעִיָּה וְעַל לְבֵית טַעוּתִיָּה וּבְנוּהִי דַּאוּלִּיד תַּמָּן
רְמוּהִי קִטִּיל בַּחֲרַבָּא:

32:21 And the LORD sent an angel who destroyed every mighty warrior, commander and officer in the camp of the king of Assyria. So he returned in shame to his own land. And when he had entered the temple of his god, some of his own children killed him there with the sword.

32:22 וַיּוֹשַׁע יְהוָה אֶת-יְחִזְקִיָּהוּ וְאֶת יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם מִיַּד סַנְחֶרִיב מֶלֶךְ-אַשּׁוּר
וּמִיַּד-כָּל וַיְנַהֲלֵם מִסָּבִיב:

32:22 וּפְרָק יֵי יֵת יְחִזְקִיָּהוּ וִית יֵתִי יְרוּשָׁלַם מִן יָדָא דְסַנְחֶרִיב מֶלֶכָא דַּתּוֹר
וּמִן יָד כָּל עַמָּא וְאַשְׁרָנוֹן לְרוּחְצָן חֲזוֹר-חֲזוֹר:

32:22 So the LORD saved Hezekiah and the inhabitants of Jerusalem from the hand of Sennacherib the king of Assyria and from the hand of all others, and guided them on every side.

32:23 וְרַבִּים מִבְּיָאִים מִנְחָה לִיהוָה לִירוּשָׁלַם וּמִגִּדְּנוֹת לִיְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
וַיִּנְשָׂא לְעֵינָי כָּל-הַגּוֹיִם מֵאַחֲרֵי-כֵן: ס

32:23 וּסְגִיעִין אֵיתָן דּוֹרוּנָא קִדָּם יֵי לִירוּשָׁלַם וּמִגִּדְּנִין לִיְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ שְׁבַט
דְּבֵית יְהוּדָה וְאַתְנַטִּיל קִדָּם כָּל עַמְמִיא מִן-בֶּתֶר כְּדִין:

32:23 And many were bringing gifts to the LORD at Jerusalem and choice presents to Hezekiah king of Judah, so that he was exalted in the sight of all nations thereafter.

32:24 בְּיָמִים הָהֵם חָלָה יְחִזְקִיָּהוּ עַד-לְמוֹת וַיִּתְפַּלֵּל אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר לוֹ וּמוֹפֶת
נָתַן לוֹ:

32:24 בְּיוֹמִיא הָאֲנוּן מִרַע יְחִזְקִיָּהוּ עַד דִּימָטָא לְמִמַּת וּצְלִי קִדָּם יֵי וְאָמַר
בְּמִימְרִיָּה לְאַסָּאָה יִתִּיָּה וּלְאוּסַפָּא חֲמִסְרִי שְׁנִין עַל יוֹמֵי חַיּוּהִי דַּאֲתַגְזֹר מִן
שְׁמִיא לְאַזְעֵרָא מִן יוֹמֵי חַיּוּהִי וְתִימָהָא יֵהֵב לִיָּה:

32:24 In those days Hezekiah became mortally ill; and he prayed to the LORD, and the LORD spoke to him and gave him a sign.

32:25 וְלֹא-כִנְגַּל עָלָיו הַשִּׁיב יְחִזְקִיָּהוּ כִּי גָבַהּ לָבוֹ וַיְהִי עָלָיו קֶצֶף וְעַל-יְהוּדָה
וִירוּשָׁלַם:

32:25 וְלֹא כְתוּשְׁלַמַּת עוֹבְדוּהִי אֲתִיב יֵי עַל יְחִזְקִיָּהוּ אַרוּם גָּבַהּ לְבִיָּה וְהוּה
עַלוּהִי רוּגְזָא וְעַל אַנְשֵׁי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם:

32:25 But Hezekiah gave no return for the benefit he received, because his heart was proud; therefore wrath came on him and on Judah and Jerusalem.

32:26 וַיִּכְנַע יְחִזְקִיָּהוּ בְּגִבּוֹהַ לְבָבוֹ הוּא וַיִּשְׁבִּי יְרוּשָׁלַם וְלֹא־בָא עֲלֵיהֶם קֶצֶף יְהוָה
בְּיָמָיו יְחִזְקִיָּהוּ:

32:26 וַאֲתַכְנַע יְחִזְקִיָּהוּ מִגְּבוּהוֹתָא דְּלִבִּיהּ הוּא וַיִּתְּבִי יְרוּשָׁלַם וְלֹא אֶתָּא עֲלֵיהוֹן
רוּגְזָא דִּיּוּמֵי יְחִזְקִיָּהוּ:

32:26 However, Hezekiah humbled the pride of his heart, both he and the inhabitants of Jerusalem, so that the wrath of the LORD did not come on them in the days of Hezekiah.

32:27 וַיְהִי לִיְחִזְקִיָּהוּ עֹשֶׂר וְכְבוֹד הָרַבָּה מְאֹד וְאַצְרוֹת עָשָׂה־לוֹ לְכֶסֶף וְלָזָהָב
וְלָאֶבֶן יָקָרָה וְלִבְשָׁמִים וְלִמְגָנִים וְלִכָּל כָּלִי חֲמָדָה:

32:27 וַהּוּוּ לִיְחִזְקִיָּה עוֹתֵר וַיִּקֶּר סָגִיא לְחֹדָא וְתַסְבְּרִין עֲבַד לִיהּ לְסִימָא
וְלִדְהַבָּא וְלִמְרוּגְלִין יְקִירָתָא וְלִבּוֹסִמְנִין וְלִתְרִיסִין וְלִכָּל מַאֲנֵי רִגּוּג:

32:27 Now Hezekiah had immense riches and honor; and he made for himself treasures for silver, gold, precious stones, spices, shields and all kinds of valuable articles,

32:28 וּמִסְכָּנוֹת לְתַבּוּאוֹת דָּגָן וְתִירוֹשׁ וַיַּצְהֵר וְאַרוֹת לְכָל־בַּהֲמָה וּבַהֲמָה וְעֵדְרִים
לְאַוְרוֹת:

32:28 וּבֵית־אוֹצְרִין וְאוֹרִיאוֹת לַעֲלֹלַת עֵיבוֹר וְחֹמֶר וּמִשְׁחָא וְאַסְטַבְלוּוֹן לְכָל
בַּעִירָא וּבַעִירָא וְעֵדְרִין לְאַסְטַבְלִיָּא:

32:28 storehouses also for the produce of grain, wine and oil, pens for all kinds of cattle and sheepfolds for the flocks.

32:29 וְעָרִים עָשָׂה לוֹ וּמִקְנֵה־צֹאן וּבָקָר לָרֶב כִּי נָתַן־לוֹ אֱלֹהִים רָכוֹשׁ רַב מְאֹד:

32:29 וְקִרְוִין עֲבַד לִיהּ וּגִיתֵי עֶאן וְתוֹרִין לְסוּגֵי אַרוּם יִהְיֶה לִיהּ יֵי קִנְיָנָא סָגִיא
לְחֹדָא:

32:29 He made cities for himself and acquired flocks and herds in abundance, for God had given him very great wealth.

32:30 וְהוּא יְחִזְקִיָּהוּ סָתַם אֶת־מוֹצָא מֵיָמֵי גִיחוֹן הָעֲלִיֹן וַיִּישָׁרֶם לְמַטֵּה־מַעְרָבָה
לְעִיר דָּוִיד וַיַּצְלַח יְחִזְקִיָּהוּ בְּכָל־מַעֲשָׂהוּ:

32:30 וְהוּא יְחִזְקִיָּה פִקֵּק יֵת מִפְקָנוֹת מוּי גִיחוֹן עֲלֵאָה וְתַקְנָנוּן וְאוֹבִיל יִתְהוֹן
בְּמַרְזִבִּין מַלְרַע לְמִישֵׁר קִרְתָּא דְּדוֹד וְאַצְלַח יְחִזְקִיָּהוּ בְּכָל עוֹבְדוּהִי:

32:30 It was Hezekiah who stopped the upper outlet of the waters of Gihon and directed them to the west side of the city of David. And Hezekiah prospered in all that he did.

32:31 וְכֵן בְּמִלְצֵי שָׂרֵי בָבֶל הַמְּשַׁלְחִים עָלָיו לְדָרֶשׁ הַמּוֹפֵת אֲשֶׁר הָיָה בְּאַרְצָן
עֲזָבוּ הָאֱלֹהִים לְנִסּוֹתוֹ לְדַעַת כָּל־בְּלָבָבוֹ:

32:31 וְהִיכְנֵא בְּמַתּוּרְגָמֵי רַבְנֵי מַלְכָּא דְּבַבֵּל דְּאַשְׁתַּלְחוּן לִוְתִּיהּ לְמַתְּבַע תִּימָהָא
דְּהוּהּ בְּאַרְעָא לְמַחְמֵי יֵת תְּרִין לוּחֵי אַבְנִיא דְּהוּוֹן בְּאַרוֹן קִיּוּמִיא דִּיּוּ אַצְנַע
תַּמָּן מִשָּׁה עִם תְּרִין לוּחֵי אַבְנִיא דְּאַתְּבְּרוּ עַל חוּבֵי עִגְלָא דְּעַבְדּוּ בַּחֲרַב
אַרְשִׁיָּה מִימְרָא דִּיּוּ לְאַחְמִיוּתָהוֹן וְלֹא אֶתְנַזַּק מִטּוֹל לְנִסְיוֹתִיהּ לְמַדַּע כָּל מָא
דְּהוּהּ בְּלִבִּיהּ:

32:31 Even in the matter of the envoys of the rulers of Babylon, who sent to him to inquire of the wonder that had happened in the land, God left him alone only to test him, that He might know all that was in his heart.

32:32 וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יְחִזְקִיָּהוּ וְחִסְדָּיו הֵנָּם פְּתוּבִים בְּחִזּוֹן יִשְׁעִיהּ בֶּן־אֲמוּץ הַנָּבִיא
עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל:

32:32 וְשָׂאֵר פְּתַגְמֵי יְחִזְקִיָּהוּ וְחִסְדוּהִי הָא אֲנוּן כְּתִיבִין בְּנִבּוּאוֹת יִשְׁעִיהּ בֶּר
אַמוּץ נָבִיא עַל סֵפֶר מַלְכֵי־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל:

32:32 Now the rest of the acts of Hezekiah and his deeds of devotion, behold, they are written in the vision of Isaiah the prophet, the son of Amoz, in the Book of the Kings of Judah and Israel.

32:33 וַיִּשְׁכַּב יְחִזְקִיָּהוּ עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֵהוּ בַּמַּעֲלָה קְבָרֵי בְנֵי־דָוִיד וְכָבוֹד עָשׂוּ־לּוֹ בְּמוֹתוֹ כָּל־יְהוּדָה וַיֵּשְׁבּוּ יְרוּשָׁלַם וַיִּמְלֹךְ מְנַשֶּׁה בְּנוֹ תַּחְתָּיו: פ
32:33 ושכיב יחזקיה עם אבותיו וקברוהו במסוקית קברי בני דוד ויקר
עבדו ליה במותיה כל אנש יהודה ויתבי ירושלם ומלך מנשה בריה תחותיה:
32:33 So Hezekiah slept with his fathers, and they buried him in the upper section of the tombs of the sons of David; and all Judah and the inhabitants of Jerusalem honored him at his death. And his son Manasseh became king in his place.

33:1 בֶּן־שְׁתַּיִם עָשְׂרָה שָׁנָה מְנַשֶּׁה בְּמֶלְכוֹ וַחֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁן שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם:
33:1 בר תרתיסרי שנין מנשה כד מליך וחמשיין וחמש שניין מלך בירושלם:
33:1 Manasseh was twelve years old when he became king, and he reigned fifty-five years in Jerusalem.

33:2 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּתוֹעֲבוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
33:2 ועבד דביש קדם ייי הי כתועבת עממיא די תריך ייי מן-קדם בני ישראל:
33:2 He did evil in the sight of the LORD according to the abominations of the nations whom the LORD dispossessed before the sons of Israel.

33:3 וַיָּשָׁב וַיִּבְנֶן אֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר נָתַן יְחִזְקִיָּהוּ אָבִיו וַיִּקְּם מִזְבְּחוֹת לַבַּעַלִּים וַיַּעַשׂ אֲשֵׁרוֹת וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְכָל־צָבָא הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲבֹד אֹתָם:
33:3 ותב ובנא ית כל במסיא די תרע יחזקיהו אבוהי ואקים אנוריא לבעליא ועבד אשירתא וסגיד לכל חיילי שמיא ופלח יתהון:
33:3 For he rebuilt the high places which Hezekiah his father had broken down; he also erected altars for the Baals and made Asherim, and worshiped all the host of heaven and served them.

33:4 וַבִּנְהַ מִּזְבְּחוֹת בַּבַּיִת יְהוָה אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה בִּירוּשָׁלַם יִהְיֶה־שְׁמִי לְעוֹלָם:
33:4 ובנא אנוריא ואקים פסלא בבית-מקדשא דיי די אמר ייי בירושלם אשרי שכנתי לעלם:
33:4 He built altars in the house of the LORD of which the LORD had said, "My name shall be in Jerusalem forever."

33:5 וַיִּבְנֶן מִזְבְּחוֹת לְכָל־צָבָא הַשָּׁמַיִם בְּשְׁתֵּי חֲצוֹת בֵּית־יְהוָה:
33:5 ובנא אנוריא לכל חילי שמיא בתרתין דרוות בית-מקדשא דיי:
33:5 For he built altars for all the host of heaven in the two courts of the house of the LORD.

33:6 וְהוּא הֶעֱבִיר אֶת־בָּנָיו בָּאֵשׁ בֶּן־הִנֹּם וְעוֹנֵן וְנֹחַשׁ וְכַשֵּׁף וְעָשָׂה אוֹב וַיִּדְעוּנִי הַרְפָּה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ:
33:6 והוא העביר את-בניו באש בן-הנם ועונן ונחש וכשף ועשה אוֹב והוא אעבר ית בנוהי בנורא בחילת בר הנם ותבע מן מענניא ומן קוסמיא ומן חרשיא ועבד בידין ודכורו אסגי למעבד דביש קדם ייי לארגזא קדמוהי:
33:6 He made his sons pass through the fire in the valley of Ben-hinnom; and he practiced witchcraft, used divination, practiced sorcery and dealt with mediums and spiritists. He did much evil in the sight of the LORD, provoking Him to anger.

33:7 וַיֵּשֶׁם אֶת־פֶּסֶל הַסָּמֶל אֲשֶׁר עָשָׂה בַּבַּיִת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֶל־דָּוִיד וְאֶל־שְׁלֹמֹה בְּנוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה וּבִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי מִכָּל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשִׁים אֶת־שְׁמִי לְעִילּוֹם:
33:7 ושוי ית פסל צורתא די עבד בדיוקניה בבית-מקדשא דיי די אמר ייי לדוד ולשלמה בריה בביתא הדין ובירושלם דאתרעיתי מכל שבטיא דישראל אשרי ית שכנתי לעלמי עלמיא:
33:7 And he placed the image of the graven image which he made in the temple of the LORD, which the LORD said to David and to Solomon his son in the temple of this house and in Jerusalem, which I have chosen from all the tribes of Israel, that I should place my name there forever.

33:7 Then he put the carved image of the idol which he had made in the house of God, of which God had said to David and to Solomon his son, "In this house and in Jerusalem, which I have chosen from all the tribes of Israel, I will put My name forever;

33:8 וְלֹא אוֹסִיף לְהִסִּיר אֶת־הַגָּל יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר הָעִמַּדְתִּי לְאֲבֹתֵיכֶם רַק אֲסִימְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוִּיתִים לְכָל־הַתּוֹרָה וְהַחֲקִים וְהַמִּשְׁפָּטִים בְּיַד־מֹשֶׁה:

33:8 וְלֹא תִסֵּף לֵאגְלָאָה יֵת עִמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵעַלּוּי אַרְעָא דִּי אַקִּימִית בִּיד אַבְהַתְכוֹן לַחוּר אִין יִנְטְרוֹן לַמַּעְבַּד יֵת כָּל מָא דַּפְקִידְתָּנוֹן לְכָל אוֹרִיתָא וְקִימִיא וְדִינִיא בִידָא דַּמֶּשֶׁה:

33:8 and I will not again remove the foot of Israel from the land which I have appointed for your fathers, if only they will observe to do all that I have commanded them according to all the law, the statutes and the ordinances *given* through Moses."

33:9 וַיַּתֵּעַ מְנַשֶּׁה אֶת־יְהוּדָה וַיְשִׁבֵי יְרוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת רָע מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד יְהוָה מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

33:9 וְאַטְעִי מְנַשֶּׁה יֵת אַנְשׁ יְהוּדָה וַיְתִבִּי יְרוּשָׁלַם לַמַּעְבַּד דְּבִישׁ יִתִּיר מִן עַמְמִיא דִּי שִׁיצִי יֵי מִן־קֶדֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

33:9 Thus Manasseh misled Judah and the inhabitants of Jerusalem to do more evil than the nations whom the LORD destroyed before the sons of Israel.

33:10 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מְנַשֶּׁה וְאֶל־עַמּוֹ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ:

33:10 וּמִלִּיל יֵי עַם מְנַשֶּׁה וְעַם עַמִּיָּה וְאַסְהִידְנוֹן בִּידָא נְבִיא וְלֹא אֲצִיתוּ:

33:10 The LORD spoke to Manasseh and his people, but they paid no attention.

33:11 וַיָּבֵא יְהוָה עֲלֵיהֶם אֶת־שָׂרֵי הַצָּבָא אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּלְכְּדוּ אֶת־מְנַשֶּׁה בַּחֲחִים וַיֹּאסְרוּהוּ בַּנְחֹשִׁתִּים וַיִּזְלִיכֻהוּ בְּבִלָּה:

33:11 וְאִיִּיתִי יֵי עֲלֵיהֶן יֵת רַבְּנֵי חִילָא דִּי לְמַלְכָא דַּאתּוֹר וְאַחַדּוּ יֵת מְנַשֶּׁה בְּכִירוֹמִנְקִיָּיא וְאַסְרוּהִי בַשּׁוּשְׁלוֹן דְּנַחֲשָׁא וְאוּבְלוּהִי לְבַבְלָ:

33:11 Therefore the LORD brought the commanders of the army of the king of Assyria against them, and they captured Manasseh with hooks, bound him with bronze *chains* and took him to Babylon.

33:12 וַכְּהָצֵר לוֹ חָלָה אֶת־פָּנָיו יְהוָה אֱלֹהָיו וַיִּפְנֶעַ מֵאֵד מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו:

33:12 וְעַבְדּוּ כַּשְׂדָּאִי מוֹלוֹת נַחֲשָׁא וְנַקְבוּהָא נַקְבִּין נַקְבִּין דְּקִיקִין וּסְגָרוּ יֵתִיה בְּגוּוּה וְאַצִּיתוּ נוֹרָא חֲזוֹר־חֲזוֹר לִיה וְכַד עֵיק לִיה תַּבַּע מִן כּוֹלְהוֹן טַעוּוֹתִיה דַּעְבַּד וְלֹא אֲסַתִּיעַ אַרוֹם לִית בְּהוֹן צְרוּךְ וְהַדְר וְצִלִּי קֶדֶם יֵי אֱלֹהִיהָ וְאַתְכֻנַּע לַחַדָּא מִן־קֶדֶם יֵי אֱלֹהָא דַּאֲבַהַתוּהִי:

33:12 When he was in distress, he entreated the LORD his God and humbled himself greatly before the God of his fathers.

33:13 וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיַּעֲתָר לוֹ וַיִּשְׁמַע תַּחֲנָתוֹ וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ וַיָּדַע מְנַשֶּׁה כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים:

33:13 וְצִלִּי קַדְמוּהִי מִן יַד אֲזָלוּ כָּל מַלְאֲכִיא דִּי מִמֶּנּוּן עַל מַעֲלָנִי תַרְעִי צִלּוּתָא דְּבַשְׁמִיא וְאַחַדּוּ אַמְטוֹלְתִּיהָ כָּל מַעֲלָנִי תַרְעִי צִלּוּתָא דְּבַשְׁמִיא וְכִלְהוֹן כּוּוִי וְחֲרָכִי שְׁמִיא מִן־בְּגָלָל דְּלֹא תַתְקַבֵּל צִלּוּתִיהָ וּמִן יַד אַתְגּוֹלָלוּ רַחְמִי מְרִי עֲלִמָּא דִּימִינִיה מַתִּיחָא לְקַבְּלָא חִיבִיא דְּתִיבִין לְדַחֲלִתִּיהָ וְתַבְרִין יִצְרָא דְּלַבְהוֹן בַּתְּתוּבָא וְעַבַּד חֲרָכָא וּמַחֲתַרְתָּא בַשְׁמִיא תַּחֲתָא כּוֹרְסִי יִקְרִיָּה וְשַׁמַּע צִלּוּתִיהָ וְקַבֵּל בַּעוּתִיהָ וְאַזִּיעַ עֲלִמָּא בְּמִימְרִיהָ וְאַתְנַפַּעַת מוֹלְתָא וְנַפְקַת מִתְּמָן וְנַפְקַת רוּחָא מִבִּינִי כְּנַפֵּי כְּרוּבִיא וְנַתְבִּיָּה בְּגִזְרַת מִימְרָא דִּי וְחֲזוֹר לִירוּשָׁלַם

למלכותיה וידע מנשה ארום יי הוא אלהא דעבד עמיה אתיא ותמהיא
האנון ותב בכל לבביה קדם יי ושבק כל טעוותא ולא אשתעבד להון:

33:13 When he prayed to Him, He was moved by his entreaty and heard his supplication, and brought him again to Jerusalem to his kingdom. Then Manasseh knew that the LORD was God.

33:14 ואַחֲרֵי־כֵן בָּנָה חוֹמָה חִיצוֹנָה לְעִיר־דָּוִד מֵעֶרְבָהּ לְגִיחוֹן בְּנָחַל וְלָבוֹא
בְּשַׁעַר הַדְּגִים וְסָבַב לָעֶפְלָי וַיִּגְבִּיהָ מֵאֵד וַיִּשֶׂם שְׂרֵי־חֵיל בְּכָל־הָעָרִים הַבְּצֻרוֹת
בִּיהוּדָה:

33:14 וּמִן־בֶּתֶר כַּדִּין בָּנָא שׁוּרָא בְּרִייתָא לְקֶרְתָּא דְּדוֹד מִמִּישְׂרָא דְּגִיחוֹן בִּנְחָלָא
וּלְמִיעֵל בִּתְרַע מִזְבְּנִי כוּוּרִיא וְאַחֲזָר לְפִלְטִירִין וְאַגְבָּה יתָה עַד לְחָדָא וּמְנִי
רְבִנֵי חֵילָא בְּכָל קְרוּיָא כְּרִיכְתָא דְּבִבִית יְהוּדָה:

33:14 Now after this he built the outer wall of the city of David on the west side of Gihon, in the valley, even to the entrance of the Fish Gate; and he encircled the Ophel with it and made it very high. Then he put army commanders in all the fortified cities of Judah.

33:15 וַיִּסֶּר אֶת־אֱלֹהֵי הַנֹּכֶר וְאֶת־הַסֵּמֶל מִבֵּית יְהוָה וְכָל־הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בָּנָה
בְּהָר בֵּית־יְהוָה וּבִירוּשָׁלַם וַיִּשְׁלַךְ חוּצָה לָעִיר:

33:15 וְעַטָּר ית טַעוֹת עַמֻּמֵּיָא וִית צוֹרְתָא מִבֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי וִית כָּל אַגּוּרִיא
דִּי בָנָא בַטּוֹר בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי וּבִירוּשָׁלַם וְטָלִיק מִבְּרָא לְקֶרְתָּא:

33:15 He also removed the foreign gods and the idol from the house of the LORD, as well as all the altars which he had built on the mountain of the house of the LORD and in Jerusalem, and he threw them outside the city.

33:16 (וַיִּכֶן) (וַיִּבְנֶן) אֶת־מִזְבֵּחַ יְהוָה וַיִּזְבֹּחַ עָלָיו זִבְחֵי שְׁלָמִים וְתוֹדָה וַיֹּאמֶר
לְיְהוּדָה לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

33:16 וּבָנָא ית מִדְּבַחָא דִּיִּי וּדְבַח עֲלוּהִי נִכְסֵי נִכְסַת קוֹדֶשִׁין וְתוֹדָתָא וְאָמַר
לְדְבִית יְהוּדָה לְמַפְלַח ית יי אלהא דִּישְׂרָאֵל:

33:16 He set up the altar of the LORD and sacrificed peace offerings and thank offerings on it; and he ordered Judah to serve the LORD God of Israel.

33:17 אָבָל עוֹד הָעָם זִבְחִים בַּבָּמֹת רַק לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם:

33:17 בָּרַם עַד כַּדּוֹן עֵמָא דְּבַחִין בְּבַמְסִיא לְחוּד לְשׁוּם מִימְרָא דִּיִּי אֱלֹהֵהוֹן:

33:17 Nevertheless the people still sacrificed in the high places, although only to the LORD their God.

33:18 וַיֵּתֶר דְּבָרֵי מְנַשֶּׁה וְתַפְלָתוֹ אֶל־אֱלֹהֵיוֹ וּדְבָרֵי הַחֲזִים הַמְדַּבְּרִים אֵלָיו
בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֵנָּם עַל־דְּבָרֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל:

33:18 וְשָׂאָר פִּתְגָמֵי מְנַשֶּׁה וְצִלּוֹתֶיהָ דְּצִלֵּי קָדָם יי אלהיה וּפִתְגָמֵי נְבִיאָא
דְּמַמְלָלִין עַמֻּמֵּיָא בְּשׁוּם מִימְרָא דִּיִּי אלהא דִּישְׂרָאֵל הָא אָנוּן כְּתִיבִין עַל
פִּתְגָמֵי מַלְכֵּיָא דְּבִית יִשְׂרָאֵל:

33:18 Now the rest of the acts of Manasse even his prayer to his God, and the words of the seers who spoke to him in the name of the LORD God of Israel, behold, they are among the records of the kings of Israel.

33:19 וְתַפְלָתוֹ וְהָעֵתֶר־לוֹ וְכָל־חַטָּאתוֹ וּמַעַלּוֹ וְהַמְקֻמּוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בָּהֶם בָּמֹת
וְהָעִמּוּד הָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסָלִים לִפְנֵי הַפְּנֵעוֹ הֵנָּם כְּתוּבִים עַל דְּבָרֵי חוּזַי:

33:19 וְצִלּוֹתֶיהָ דְּצִלֵּי קָדָם יי וְהִיךְ קְבִיל יי צִלּוֹתֶיהָ וְכָל סוֹרְחָנִיָּה וְשִׁקְרִיָּה
וְאַתְרִיא דִּי בָנָא בַהוֹן בְּמַסִּיא וְאַקִּים אֲשִׁירְתָּא וְצִלְמֵיָא וְאַתְכַּנְעוּתֶיהָ הָא אָנוּן
כְּתִיבִין עַל פִּתְגָמֵי חוּזַי:

33:19 His prayer also and how God was entreated by him, and all his sin, his unfaithfulness, and the sites on which he built high places and erected the Asherim and the carved images, before he humbled himself, behold, they are written in the records of the Hozai.

33:20 וַיִּשְׁכַּב מְנַשֶּׁה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּהוּ בֵּיתוֹ וַיִּמְלֹךְ אָמֹן בְּנוֹ תַּחְתָּיו: פ
 33:20 וּשְׁכִיב מְנַשֶּׁה עִם אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּבֵיתָהּ וּמֶלֶךְ אָמֹן בָּרִיחַ תַּחְתֹּתָיו:
 33:20 So Manasseh slept with his fathers, and they buried him in his own house. And Amon his son became king in his place.

33:21 בֶּן־עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אָמֹן בָּמָלְכוֹ וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם:
 33:21 בֶּן עֶשְׂרִין וּתְרֵיתִין שָׁנִין אָמֹן כֹּד מֶלֶךְ וּתְרֵיתִין שָׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם:
 33:21 Amon was twenty-two years old when he became king, and he reigned two years in Jerusalem.

33:22 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו וְלִכְל־הַפְּסִילִים אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו זָבַח אָמֹן וַיַּעֲבֹדָם:
 33:22 וְעַבַּד דְּבִישׁ קֹדֶם יְיָ הִי כִמָּא דְעַבַּד מְנַשֶּׁה אֲבוּהִי וְלִכְל צִלְמֵינִי דְעַבַּד מְנַשֶּׁה אֲבוּהִי דְבַח אָמֹן וּפְלַחְנוּ:
 33:22 He did evil in the sight of the LORD as Manasseh his father had done, and Amon sacrificed to all the carved images which his father Manasseh had made, and he served them.

33:23 וְלֹא נִכְנַע מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּהֲפַנֵּעַ מְנַשֶּׁה אָבִיו כִּי הוּא אָמֹן הָרַבָּה אֲשָׁמָה:
 33:23 וְלֹא אֲתַכְנַע מִן־קֹדֶם יְיָ הִי כִמָּא דִּאֲתַכְנַע מְנַשֶּׁה אֲבוּהִי אַרוּם הוּא אָמֹן אֲסִנִּי חֻבָּא:
 33:23 Moreover, he did not humble himself before the LORD as his father Manasseh had done, but Amon multiplied guilt.

33:24 וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו עֲבָדָיו וַיְמִיתוּהוּ בְּבֵיתוֹ:
 33:24 וּמִרְדּוֹ עֲלוּהִי עַבְדּוּהִי וּקְטֹלוּהִי בְּבֵיתָהּ:
 33:24 Finally his servants conspired against him and put him to death in his own house.

33:25 וַיָּכּוּ עַם־הָאָרֶץ אֶת כָּל־הַקְּשָׁרִים עַל־הַמֶּלֶךְ אָמֹן וַיִּמְלִיכוּ עַם־הָאָרֶץ אֶת־יֹאשִׁיָּהוּ בְּנוֹ תַּחְתָּיו: פ
 33:25 וּקְטֹלוּ עִמָּא דִּאֲרַעֵא יֵת כָּל דְּמִרְדּוֹ עַל מַלְכָּא אָמֹן וְאִמְלִיכוּ עִמָּא דִּאֲרַעֵא יֵת יֹאשִׁיָּהוּ בָּרִיחַ תַּחְתֹּתָיו:
 33:25 But the people of the land killed all the conspirators against King Amon, and the people of the land made Josiah his son king in his place.

34:1 בֶּן־שְׁמוֹנֶה שָׁנִים יֹאשִׁיָּהוּ בָּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשִׁים וָאַחַת שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם:
 34:1 בֶּן תַּמְנִיָּא שָׁנִין יֹאשִׁיָּהוּ כֹד מֶלֶךְ וּתְלָתִין וָחֹדָא שָׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם:
 34:1 Josiah was eight years old when he became king, and he reigned thirty-one years in Jerusalem.

34:2 וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדַרְכֵי דָוִיד אָבִיו וְלֹא־סָר יְמִינוֹ וּשְׁמָאוֹל:
 34:2 וְעַבַּד דְּכַשָּׁר קֹדֶם יְיָ וְאִזְל בְּאוֹרַחַת דְּוֹד אֲבוּהִי וְלֹא סָטָא לִימִינָא וְלִשְׁמָאוֹל:
 34:2 He did right in the sight of the LORD, and walked in the ways of his father David and did not turn aside to the right or to the left.

34:3 וּבְשָׁמוֹנֶה שָׁנִים לְמָלְכוֹ וְהוּא עוֹדֶנּוּ נָעַר הִחֵל לְדַרְוֹשׁ לֵאלֹהֵי דָוִיד אָבִיו וּבְשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנָה הִחֵל לְטַהֵר אֶת־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם מִן־הַבָּמוֹת וְהָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים וְהַמִּסְכּוֹת:
 34:3 וּבְתַמְנִיָּא שָׁנִין כֹּד מֶלֶךְ וְהוּא עַד כַּדּוֹן טְלִיָּא שְׂרִי לְמַתְבַּע אוֹלְפָן מִן־קֹדֶם יְיָ אֱלֹהֵא דְדוֹד אֲבוּהִי וּבְשִׁיתִסְרִי שָׁנִין שְׂרִי לְדַכָּאָה יֵת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם מִן בְּמִסִּיא וְאֲשִׁירַתָּא וְצִלְמֵינִי וּמַתְכִּיא:
 34:3 For in the eighth year of his reign while he was still a youth, he began to seek the God of his father David; and in the twelfth year he began to purge Judah and Jerusalem of the high places, the Asherim, the carved images and the molten

34:4 וַיִּנְתְּצוּ לִפְנֵי אֵת מִזְבְּחוֹת הַבַּעַלִּים וְהַחֲמָנִים אֲשֶׁר־לְמַעַלָּה מֵעֲלֵיהֶם גִּדְּעוּ
וְהָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסָלִים וְהַמַּסְכּוֹת שֶׁבַר וְהִדְקוּ וַיִּזְרְקוּ עַל־פְּנֵי הַקְּבָרִים הַזֵּבָחִים
לָהֶם:

34:4 וַתִּרְעוּ קוֹמוֹי יִת אַגּוּרֵי טַעוֹתָא וַחֲנַסְנִיָּא דִּי לַעִיל מַעְלוֹיָהוֹן קַטַּע
וַאֲשִׁירֵיָא וְצִלְמַנִּיָּא וּמַתְכַּתָּא חֲבַר וַאֲוִדִיק וְדַרְק עַל אֲפִי קַבְרִיָּא דְּדַבְחִין לַהּוֹן:
34:4 They tore down the altars of the Baals in his presence, and the incense altars that were high above them he chopped
down; also the Asherim, the carved images and the molten images he broke in pieces and ground to powder and scattered
it on the graves of those who had sacrificed to them.

34:5 וַעֲצֻמוֹת פְּהָנִים שָׂרָף עַל־ (מִזְבְּחוֹתֵיהֶם) [מִזְבְּחוֹתָם] וַיִּטְהַר אֶת־יְהוּדָה
וְאֶת־יְרוּשָׁלַם:

34:5 וַגִּרְמִי כוֹמְרִיָּא אֹקִיד עַל אַגּוּרֵיהוֹן וּדְכִי יִת יְהוּדָה וְיִת יְרוּשָׁלַם:
34:5 Then he burned the bones of the priests on their altars and purged Judah and Jerusalem.

34:6 וּבְעָרֵי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם וְשִׁמְעוֹן וְעַד־נַפְתָּלִי (בְּהָר) (בְּתִיָּהם) [בְּחֶרְבְּתֵיהֶם]
סָבִיב:

34:6 וּבִקְרֵי דְבֵית מְנַשֶּׁה וּדְבֵית אֶפְרַיִם וּדְבֵית שִׁמְעוֹן וְעַד דְּבֵית נַפְתָּלִי בְּבֵית
צְדִיּוֹתָהוֹן חֲזוּר־חֲזוּר:
34:6 In the cities of Manasseh, Ephraim, Simeon, even as far as Naphtali, in their surrounding ruins,

34:7 וַיִּנְתְּצוּ אֶת־הַמִּזְבְּחוֹת וְאֶת־הָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסָלִים כָּתַת לְהִדְקָם וְכָל־הַחֲמָנִים
גִּדְּעוּ בְּכָל־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיָּשֻׁב לְיְרוּשָׁלַם: ס

34:7 וַתִּרְעוּ יִת אַגּוּרֵיָּא וְיִת אֲשִׁירֵיָּא וְצִלְמַנִּיָּא דְּעַדְק דְּאִדְקָא לְאִדְקָדְקָא וְכָל
חֲנַסְנִיָּא קַטַּע בְּכָל אֶרְעָא דִּישְׂרָאֵל וְתַב לְיְרוּשָׁלַם:
34:7 he also tore down the altars and beat the Asherim and the carved images into powder, and chopped down all the
incense altars throughout the land of Israel. Then he returned to Jerusalem.

34:8 וּבִשְׁנַת שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה לְמַלְכוֹ לְטַהַר הָאָרֶץ וְהַבַּיִת שָׁלַח אֶת־שָׁפָן
בֶּן־אֲצַלְיָהוּ וְאֶת־מַעַשְׂיָהוּ שֶׁר־הָעִיר וְאֶת יוֹאָח בֶּן־יֹאחָז הַמִּזְכִּיר לְחֹזֶק
אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

34:8 וּבִשְׁנַת תַּמְנִיסְרֵי כַּד מֶלֶךְ בְּדַכְאוּתִיָּה יִת אֶרְעָא וּבֵית־מִקְדָּשָׁא שָׁדַר יִת
שָׁפָן בֶּר אֲצַלְיָה וְיִת מַעַשְׂיָה אֶרְכוֹן קֶרְתָּא וְיִת יוֹאָח בֶּר יֹאחָז דְּמִמְנָא עַל
סַפֵּר דּוֹכְרֵיָּא לְתַקְפָּא יִת בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיֵּי אֱלֹהֵיהּ:

34:8 Now in the eighteenth year of his reign, when he had purged the land and the house, he sent Shaphan the son of
Azaliah, and Maaseiah an official of the city, and Joah the son of Joahaz the recorder, to repair the house of the LORD his
God.

34:9 וַיָּבֹאוּ אֶל־חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּתְּנוּ אֶת־הַכֶּסֶף הַמּוֹבָא בֵּית־אֱלֹהִים
אֲשֶׁר אֶסְפוּ־הַלְוִיִּם שְׁמֵרֵי הַסֶּף מִיַּד מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם וּמִכָּל־שְׂאֲרֵי יִשְׂרָאֵל
וּמִכָּל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן (וַיִּשְׁבִּי) [וַיָּשֻׁבוּ] יְרוּשָׁלַם:

34:9 וְאִתּוֹ לוֹת חִלְקִיָּהוּ כִּהְנָא רַבָּא וַיְהִיבּוּ יִת סִימָא דְּמַתְעַל לְבֵית־מִקְדָּשָׁא
דִּיֵּי דִי כְנָשׁוּ לְיוֹאִי נְטָרִי פִלְטִין מִן יִדְיָהוֹן דְּבֵית מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם וּמִן כָּל
שְׂאֲרָא דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וּמִן כָּל אַנְשֵׁי יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וְתַבּוּ לְיְרוּשָׁלַם:
34:9 They came to Hilkiah the high priest and delivered the money that was brought into the house of God, which the
Levites, the doorkeepers, had collected from Manasseh and Ephraim, and from all the remnant of Israel, and from all
Judah and Benjamin and the inhabitants of Jerusalem.

34:10 וַיִּתְּנוּ עַל־יַד עֹשֶׂה הַמְּלָאכָה הַמְּפָקְדִים בְּבֵית יְהוָה וַיִּתְּנוּ אֹתוֹ עוֹשֶׂי

הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשִׂים בְּבֵית יְהוָה לְבָדֹק וּלְחַזֵּק הַבַּיִת:
34:10 וַיְהִיבוּ עַל יַד עֲבָדֵי עֲבִידָתָא דַּמִּמְנָן בְּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי וַיְהִיבוּ יִתִּיה עֲבָדֵי
עֲבִידָתָא דֵּאֲנוּן עֲבָדִין בְּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי לְצֹרֶכָא וּלְתַקְפָּא בֵּיתָא:

34:10 Then they gave it into the hands of the workmen who had the oversight of the house of the LORD, and the workmen who were working in the house of the LORD used it to restore and repair the house.

34:11 וַיִּתְּנוּ לְחָרָשִׁים וְלַבְנִים לְקִנּוֹת אֲבָנֵי מַחְצָב וְעֲצִים לְמַחְבְּרוֹת וּלְקִרּוֹת
אֶת־הַבָּתִּים אֲשֶׁר הִשְׁחִיתוּ מֶלֶכִי יְהוּדָה:
34:11 וַיְהִיבוּ לַנְּגִירָא וּלְאֶרְדְּכָלִיא לְמַזְבֵּן אֲבָנִין פְּסִילִין וְקִיסִין לְמַעַבְד כְּשֹׁרִין
לְלַפְפָּא וּלְטַלְלָא יֵת בְּתִיא דִּי חֲבִילוֹ מִלְכִּיא דְּבֵית יְהוּדָה:

34:11 They in turn gave it to the carpenters and to the builders to buy quarried stone and timber for couplings and to make beams for the houses which the kings of Judah had let go to ruin.

34:12 וְהָאֲנָשִׁים עָשִׂים בְּאֻמוֹנָה בַּמְּלָאכָה וְעָלִיהֶם מְפַקְדִּים יַחַת וְעַבְדֵיהֶו הַלְוִיִּם
מִן־בְּנֵי מֵרָרִי וְזַכְרִיָּה וּמִשְׁלֵם מִן־בְּנֵי הַקָּהָתִים לְנֹצֵחַ וְהַלְוִיִּם כָּל־מִבִּין
בְּכָל־שִׁיר:

34:12 וְגוֹבִירָא עֲבָדִין בְּהִימָנוּתָא בַּעֲבִידָתָא וְעֵלְהוֹן מִמֶּנָּן יַחַת וְעַבְדִּיה לִיּוֹאִי מִן
בְּנֵי מֵרָרִי וְזַכְרִיָּה וּמִשְׁלֵם מִן בְּנֵי קָהָת לְשַׁבְחָא וְלִיּוֹאִי בְּכָל דְּחָכִים בְּזִינִי
תּוֹשְׁבַחְתָּא:

34:12 The men did the work faithfully with foremen over them to supervise: Jahath and Obadiah, the Levites of the sons of Merari, Zechariah and Meshullam of the sons of the Kohathites, and the Levites, all who were skillful with musical instruments.

34:13 וְעַל הַסִּפְּלִים וּמְנַצְחִים לְכָל עֲשֵׂה מְלָאכָה לְעִבְדָּה וְעִבְדָּה וּמַהֲלִוִּים
סוֹפְרִים וְשֹׁטְרִים וְשׁוֹעָרִים:
34:13 וְעַל נְשָׁלִי טוֹעֵנָא וּמַתְגַּבְּרִין עַל כָּל עֲבָדֵי עֲבִידָתָא וּלְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא וּמִן
לִיּוֹאִי לְבַלְרִין וּפּוֹרַעֲנִין וְתַרְעִיא:

34:13 They were also over the burden bearers, and supervised all the workmen from job to job; and some of the Levites were scribes and officials and gatekeepers.

34:14 וּבְהוֹצִיאֵם אֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְהוָה מִצָּא חֲלָקִיהוּ הַכֹּהֵן אֶת־סֵפֶר
תּוֹרַת־יְהוָה בִּיד־מֹשֶׁה:

34:14 וְכֹד אִפִּיקוּ יֵת סִימָא דֵּאֲתַעַל בְּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי אֲשַׁכַּח חֲלָקִיה כְּהֵנָּא
יֵת סֵפֶר אֹרִיתָא דִּיִּי דֵּאֲתִיהִיבַת בִּידָא דְּמֹשֶׁה:

34:14 When they were bringing out the money which had been brought into the house of the LORD, Hilkiah the priest found the book of the law of the LORD given by Moses.

34:15 וַיַּעַן חֲלָקִיהוּ וַיֹּאמֶר אֶל־שָׁפָן הַסּוֹפֵר סֵפֶר הַתּוֹרָה מִצָּאִי בְּבֵית יְהוָה
וַיִּתֵּן חֲלָקִיהוּ אֶת־הַסֵּפֶר אֶל־שָׁפָן:

34:15 וְאַתִּיב חֲלָקִיה וְאָמַר לְשָׁפָן סֵפֶר אֹרִיתָא אֲשַׁכַּחַת בְּבֵית־מִקְדָּשָׁא
דִּיִּי גִנִּיז וּמִלְפָּא וַיְהִיב חֲלָקִיה יֵת סֵפֶרָא לֹות שָׁפָן:

34:15 Hilkiah responded and said to Shaphan the scribe, "I have found the book of the law in the house of the LORD." And Hilkiah gave the book to Shaphan.

34:16 וַיָּבֵא שָׁפָן אֶת־הַסֵּפֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֵּשֶׁב עוֹד אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר כָּל
אֲשֶׁר־נָתַן בִּיד־עֲבָדֶיךָ הֵם עֹשִׂים:

34:16 וְאִיתִי שָׁפָן יֵת סֵפֶרָא לֹות מִלְכָּא וְאַחְזָר תּוֹב יֵת מִלְכָּא פִתְגָמָא לְמִימַר
כָּל מָה דְּמַתִּיב בִּידִיהוֹן דְּעַבְדְּךָ הַנּוֹן עֲבָדִין:

34:16 Then Shaphan brought the book to the king and reported further word to the king, saying, "Everything that was entrusted to your servants they are doing.

34:17 וַיִּתְּיכוּ אֶת־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּבֵית־יְהוָה וַיִּתְּנוּהוּ עַל־יַד הַמִּפְקָדִים וְעַל־יַד עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה:

34:17 וַאֲתִיכוּ יָת סִמָּא דַּמְשַׁתַּכַּח בְּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי וַיְהִיבֹוּהִי עַל יִדְיָהוּן דַּלְבַּרְיָא דַּמִּמְנָן וְעַל יִדְיָהוּן דַּעֲבָדִין בַּעֲבִידַתָּא:

34:17 "They have also emptied out the money which was found in the house of the LORD, and have delivered it into the hands of the supervisors and the workmen."

34:18 וַיֹּגֵד שָׁפָן הַסּוֹפֵר לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר סֵפֶר נָתַן לִי חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וַיִּקְרָא־בּוֹ שָׁפָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:

34:18 וַתֵּנִי שָׁפָן לַבִּלְרָא לַמְּלָכָא לַמִּימָר סַפְרָא יְהִיב לִי חִלְקִיָּה כְּהֵנָּא וַקְרָא בֵּיה שָׁפָן קֳדָם מַלְכָּא:

34:18 Moreover, Shaphan the scribe told the king saying, "Hilkiah the priest gave me a book." And Shaphan read from it in the presence of the king.

34:19 וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו:

34:19 וַהּוּה כַּד שָׁמַע מַלְכָּא יָת פַּתְגָּמֵי סַפֵּר אֹורִיתָא וּבִזַּע יָת לְבוּשָׁיו:

34:19 When the king heard the words of the law, he tore his clothes.

34:20 וַיִּצַּן הַמֶּלֶךְ אֶת־חִלְקִיָּהוּ וְאֶת־אַחִיקָם בֶּן־שָׁפָן וְאֶת־עַבְדּוֹן בֶּן־מִיכָה וְאֶת שָׁפָן הַסּוֹפֵר וְאֶת עֲשִׂיָּה עַבְד־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר:

34:20 וּפְקִיד מַלְכָּא יָת חִלְקִיָּה וַיִּתְּ אַחִיקָם בַּר שָׁפָן וַיִּתְּ עַבְדּוֹן בַּר מִיכָה וַיִּתְּ שָׁפָן לַבִּלְרָא וַיִּתְּ עֲשִׂיָּה עַבְדָּא דַּמְלָכָא לַמִּימָר:

34:20 Then the king commanded Hilkiah, Ahikam the son of Shaphan, Abdon the son of Micah, Shaphan the scribe, and Asaiah the king's servant, saying,

34:21 לֵכוּ דְרָשׁוּ אֶת־יְהוָה בְּעָדִי וּבְעַד הַנְּשָׂאֵר בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה עַל־דְּבָרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר נִמְצָא כִּי־גְדוֹלָה חֲמַת־יְהוָה אֲשֶׁר נִתְּכָה בָנוּ עַל אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְרוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת־דְּבַר יְהוָה לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַפְּתוּב עַל־הַסֵּפֶר הַזֶּה: פ

34:21 אִיזִילוּ תַבְעוּ אֹולֶפֶן מִן־קֳדָם יְיָ אַמְטוֹלְתִּי וְאַמְטוֹל כָּל מַלְכוּתִי וְאַמְטוֹל כָּל דְּאֲשַׁתִּיר בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה מִטוֹל פַּתְגָּמֵי סַפְרָא דִּי הַשְׁתַּכַּח אֲרוּם סְגִיַּאת רוּגְזָא דִּיִּי דִּי מִשַׁת בְּנָא מִן־בְּגַלָּל דִּי לֹא נִטְרוּ אֲבַהַתְנָא יָת פַּתְגָּמֵי דִּיִּי הִי כָכָל מָא דַּכְתִּיב עַל סַפְרָא הַדִּין:

34:21 "Go, inquire of the LORD for me and for those who are left in Israel and in Judah, concerning the words of the book which has been found; for great is the wrath of the LORD which is poured out on us because our fathers have not observed the word of the LORD, to do according to all that is written in this book."

34:22 וַיֵּלֶךְ חִלְקִיָּהוּ וְאֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ אֶל־חִלְדָּה הַנְּבִיאָה אִשְׁתִּי שָׁלֹם בֶּן־(תוֹקָתָה) [תִּקְהָת] בֶּן־חֲסָדָה שׁוֹמֵר הַבְּגָדִים וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלַם בַּמִּשְׁנָה וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ כִּזְאֹת: ס

34:22 וְאִזְל חִלְקִיָּה וְדַהּוּוּ עִם מַלְכָּא לוֹת חִלְדָּה נְבִיאַתָּא אַתָּת שְׁלוֹם בַּר תִּקְהָת בַּר חֲסָדָה נִטְר לְבוּשֵׁי מַלְכָּא וְהִיא יִתְבָּא בִירוּשָׁלַם בְּבֵית אֹולֶפֶנָּא וּמִלִּילוּ לוֹתָה כְּהֵדָּא:

34:22 So Hilkiah and those whom the king had told went to Huldah the prophetess, the wife of Shallum the son of Tokhath, the son of Hasrah, the keeper of the wardrobe (now she lived in Jerusalem in the Second Quarter); and they spoke to her regarding this.

34:23 וַתֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָמְרוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־שָׁלַח אֲתֶכֶם אֵלָי: ס

34:23 ואמרת להון כדנן אמר יי אלהא דישראל איזילו אמרו לגברא די שדר יתכון לותי:

34:23 She said to them, "Thus says the LORD, the God of Israel, 'Tell the man who sent you to Me,

34:24 כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מְבִיא רָעָה עַל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל-יֹשְׁבָיו אֶת כָּל-הָאֱלוֹת הַפְּתוּבוֹת עַל-הַסֵּפֶר אֲשֶׁר קָרְאוּ לִפְנֵי מֶלֶךְ יְהוּדָה:

34:24 כדנן אמר יי הא אנא מייתי בישתא על אתרא הדין ועל יתבוהי ית כל קנומי לוטיא דכתיבין על ספרא די קרו קדם מליך שבטא דבית יהודה:

34:24 thus says the LORD, "Behold, I am bringing evil on this place and on its inhabitants, *even* all the curses written in the book which they have read in the presence of the king of Judah.

34:25 תַּחַת אֲשֶׁר עָזְבוּנִי (וַיִּקְטִירוּ) וַיִּקְטְרוּ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִיסֵנִי בְּכָל מַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם וַתַּתֵּךְ חֲמָתִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִכְבֶּה:

34:25 חולף די שבקו דחלתי ואסיקו בוסמין לשעות עממיא מן-בגלל לארגזא קדמי בכל עובדי ידיהון ומטת רוגזי באתרא הדין ולא עדת:

34:25 "Because they have forsaken Me and have burned incense to other gods, that they might provoke Me to anger with all the works of their hands; therefore My wrath will be poured out on this place and it shall not be quenched."

34:26 וְאֶל-מֶלֶךְ יְהוּדָה הִשְׁלַח אֶתְכֶם לְדַרוֹשׁ בִּיהוָה כֹּה תֹאמְרוּ אֵלָיו ס כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ:

34:26 ולות מליך שבטא דבית יהודה דשדר יתכון למתבע אולפן מן-קדם יי כדנן תימרון ליה כדנן אמר יי אלהא דישראל פתגמיא די שמעתא:

34:26 "But to the king of Judah who sent you to inquire of the LORD, thus you will say to him, 'Thus says the LORD God of Israel *regarding* the words which you have heard,

34:27 יֵעָן רָךְ-לִבְבְּךָ וַתִּפְנֶנֶּה מִלִּפְנֵי אֱלֹהִים בְּשִׁמְעֶךָ אֶת-דְּבָרָיו עַל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל-יֹשְׁבָיו וַתִּפְנֶנֶה לִּפְנֵי וַתִּקְרַע אֶת-בְּגָדֶיךָ וַתִּבְכֶּה לִּפְנֵי וְגַם-אֲנִי שָׁמַעְתִּי נְאֻם-יְהוָה:

34:27 מן-בגלל דאתמסי לבבך ואתכנעתא מן-קדם מימרא דיי כד שמעתא ית פתגמוי על אתרא הדין ועל יתבוהי ואתכנעתא מן-קדמי ובזעתא ית לבושך ובכיתא קדמי ואוף קדמי שמיא אמר יי:

34:27 "Because your heart was tender and you humbled yourself before God when you heard His words against this place and against its inhabitants, and *because* you humbled yourself before Me, tore your clothes and wept before Me, I truly have heard you," declares the LORD.

34:28 הִנְנִי אֹסְפֶךָ אֶל-אֲבֹתֶיךָ וְנֹאסַפְתָּ אֶל-קְבֻרָתְךָ בְּשָׁלוֹם וְלֹא-תִרְאֶינָה עֵינֶיךָ בְּכָל הָרָעָה אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא עַל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל-יֹשְׁבָיו וַיֵּשְׁבוּ אֶת-הַמֶּלֶךְ דָּבָר: פ

34:28 הא אנא מכנש יתך לות אבהתך ותתכנש לבית קבורתך בשלם ולא תתחמיין עינך בישתא די אנא מייתי על אתרא הדין ועל יתבוהי ואתיבו ית מלכא פתגמא:

34:28 "Behold, I will gather you to your fathers and you shall be gathered to your grave in peace, so your eyes will not see all the evil which I will bring on this place and on its inhabitants." And they brought back word to the king.

34:29 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיֹּאסֶף אֶת-כָּל-זִקְנֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם:

34:29 ושר מלכא וכנש ית כל סבי יהודה וירושלם:

34:29 Then the king sent and gathered all the elders of Judah and Jerusalem.

34:30 וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ בֵּית-יְהוָה וְכָל-אִישׁ יְהוּדָה וַיֵּשְׁבוּ יְרוּשָׁלַם וְהַלְוִיִּם

וְכָל־הָעָם מִגְדּוֹל וְעַד־קָטָן וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵיהֶם אֶת־כָּל־דְּבָרֵי סֵפֶר הַבְּרִית הַנִּמְצָא
בֵּית יְהוָה:

34:30 וְסָלִיק מַלְכָּא לְבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיּוּי וְכָל אַנְשֵׁי יְהוּדָה וַיְתִבִּי יְרוּשָׁלַם וְכַהֲנֵי
וְלִוִּי וְכָל עַמָּא לְמָן רַבָּא וְעַד זַעִירָא וְקָרָא קוּמִיהוֹן יֵת כָּל פִּתְגָמֵי סִפְרָא
דְּקִיּוּמָא דַּאשְׁתַּכַּח בְּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיּוּי:

34:30 The king went up to the house of the LORD and all the men of Judah, the inhabitants of Jerusalem, the priests, the Levites and all the people, from the greatest to the least; and he read in their hearing all the words of the book of the covenant which was found in the house of the LORD.

34:31 וַיַּעֲמֵד הַמֶּלֶךְ עַל־עַמּוּדוֹ וַיִּכְרַת אֶת־הַבְּרִית לִפְנֵי יְהוָה לְלַכֵּת אַחֲרֵי
יְהוָה וּלְשָׁמֹר אֶת־מִצְוֹתָיו וְעִדּוּתָיו וְחֻקָּיו בְּכָל־לִבָּבוֹ וּבְכָל־נַפְשׁוֹ לַעֲשׂוֹת
אֶת־דְּבָרֵי הַבְּרִית הַכְּתוּבִים עַל־הַסֵּפֶר הַזֶּה:

34:31 וְקָם מַלְכָּא עַל אֲסִטּוּנִיָּהּ וְגִזַּר יֵת קִיּוּמָא קִדָּם יִי לְמַחֵךְ בְּתֵר דַּחְלָתָא
דִּיּוּי וּלְמַטֵּר יֵת פְּקוּדָיו וְסִידּוּתָיו וְקִיּוּמֵי כָּל לְבַבִּיהּ וּבְכָל נַפְשִׁיהּ
לְמַעַבְדַּי יֵת פִּתְגָמֵי קִיּוּמָא דְּכַתִּיבִין עַל סִפְרָא הַדִּין:

34:31 Then the king stood in his place and made a covenant before the LORD to walk after the LORD, and to keep His commandments and His testimonies and His statutes with all his heart and with all his soul, to perform the words of the covenant written in this book.

34:32 וַיַּעֲמֵד אֶת כָּל־הַנִּמְצָא בִּירוּשָׁלַם וּבִבְנִיָּמִן וַיַּעֲשׂוּ יוֹשִׁיָּהוּ יְרוּשָׁלַם כְּבְרִית
אֱלֹהִים אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם:

34:32 וְאִקִּים יֵת כָּל דְּמַשְׁתַּכַּח בִּירוּשָׁלַם וּבִבְנִיָּמִן וַעֲבָדוּ יֵתֵי יְרוּשָׁלַם בְּקִיּוּמָא
דִּיּוּי אֱלֹהָא דַּאבַּהֲתָהוֹן:

34:32 Moreover, he made all who were present in Jerusalem and Benjamin to stand with him. So the inhabitants of Jerusalem did according to the covenant of God, the God of their fathers.

34:33 וַיִּסֶּר יֹאשִׁיָּהוּ אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת מִכָּל־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹד
אֶת כָּל־הַנִּמְצָא בְּיִשְׂרָאֵל לְעַבְדָּהּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם כָּל־יְמָיו לֹא סָרוּ מֵאַחֲרֵי
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם:

34:33 וְעַטֵּר יֹאשִׁיָּהוּ יֵת כָּל תּוֹעֵבָתָא מִכָּל אֲרַעְתָּא דִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְשַׁעֲבִיד יֵת
כָּל דְּמַשְׁתַּכַּח בִּירוּשָׁלַם לְמַפְלַח יֵת יִי אֱלֹהֵהוֹן כָּל יוֹמָיו לֹא עָדוּ מִבְּתֵר
פּוֹלְחָנָא דִּיּוּי אֱלֹהָא דַּאבַּהֲתָהוֹן:

34:33 Josiah removed all the abominations from all the lands belonging to the sons of Israel, and made all who were present in Israel to serve the LORD their God. Throughout his lifetime they did not turn from following the LORD God of their fathers.

35:1 וַיַּעַשׂ יֹאשִׁיָּהוּ בִּירוּשָׁלַם פֶּסַח לַיהוָה וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן:

35:1 וַעֲבַד יֹאשִׁיָּהוּ בִּירוּשָׁלַם פֶּסַחָא קִדָּם יִי וְנִכְיֵסוּ פֶסַחָא בְּאַרְבִּיסֵר לִירַחָא
דְּנִיסָן:

35:1 Then Josiah celebrated the Passover to the LORD in Jerusalem, and they slaughtered the Passover animals on the fourteenth day of the first month.

35:2 וַיַּעֲמֵד הַכֹּהֲנִים עַל־מִשְׁמֹרוֹתָם וַיַּחֲזִקֵם לַעֲבֹדֶת בֵּית יְהוָה:

35:2 וְאִקִּים כַּהֲנֵי עַל מִטְרַתָּהוֹן וְתִקְיָפוֹן לְפּוֹלְחָנָא דְּבֵית־מִקְדָּשָׁא דִּיּוּי:

35:2 He set the priests in their offices and encouraged them in the service of the house of the LORD.

35:3 וַיֹּאמֶר לְלוֹאִים (הַמְּבֹנִים) [הַמְּבִינִים] לְכָל־יִשְׂרָאֵל הַקְדּוּשִׁים לַיהוָה תָּנוּ
אֶת־אֲרוֹן־הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אִין־לָכֶם מִשָּׂא
בְּפִתְחָ עֲתָה עֲבָדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְאֵת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

35:3 ואמר לליואי דמלפין ית עמא לכל בית ישראל דאתקדשו לשמא דיי
הבו ית ארונא דקודשא בביתא די בנא שלמה בר דוד מלכא דישראל לית
לכון רשותא למטל בכתף כרון פלחו ית יי אלהכון וית עמיה בית ישראל:

35:3 He also said to the Levites who taught all Israel *and* who were holy to the LORD, "Put the holy ark in the house which Solomon the son of David king of Israel built; it will be a burden on *your* shoulders no longer. Now serve the LORD your God and His people Israel.

35:4 (וְהָכִינוּ) [וְהָכִינוּ] לְבֵית־אֲבוֹתֵיכֶם כְּמַחְלָקוֹתֵיכֶם בְּכֹתֵב דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
וּבְמִכְתָּב שְׁלֹמֹה בְנוֹ:

35:4 ואתקינו לבית אבהתכון הי כפלגותכון הי כמא דפקיד משה והי כמא
די כתב דוד מלכא דישראל והי ככתבא דשלמה בריה:

35:4 "Prepare *yourselves* by your fathers' households in your divisions, according to the writing of David king of Israel and according to the writing of his son Solomon.

35:5 וְעַמְדוּ בְּקֹדֶשׁ לְפָלְגוֹת בֵּית הָאֲבוֹת לְאַחֵיכֶם בְּנֵי הָעָם וְחִלְקַת בֵּית־אֲבִים
לְלָוִיִּם:

35:5 וקומו בבית־מקדשא לפלוגת בית אבהתא לאחוכון בני עמא ופלוגת בית
אבא לליואי:

35:5 "Moreover, stand in the holy place according to the sections of the fathers' households of your brethren the lay people, and according to the Levites, by division of a father's household.

35:6 וְשַׁחֲטוּ הַפֶּסַח וְהִתְקַדְּשׁוּ וְהָכִינוּ לְאַחֵיכֶם לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵי־יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: פ
35:6 וכוסו פסחא ואתקדשו ואתקינו לאחוכון למעבד הי כמא דמליל יי
בידא דמשה:

35:6 "Now slaughter the Passover *animals*, sanctify yourselves and prepare for your brethren to do according to the word of the LORD by Moses."

35:7 וַיֵּרָם יֹאשִׁיָּהּ לְבָנֵי הָעָם צֹאן כֶּבֶשִׂים וּבְנֵי־עִזִּים הַכֹּל לַפֶּסַחִים
לְכָל־הַנֶּמְצָא לְמִסְפַּר שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּבָקָר שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים אֵלֶּה מִרְכֻשׁ הַמֶּלֶךְ: ס
35:7 ואפרש יאשיה לבני עמא עאן אמריא ובני עזיא כולא לפסחאיה לכל
מן דמשתכח למניינא תלתין אלפין ותורי תלתא אלפין לנכסת קודשיא
דחגא אלין מקניינא דמלכא:

35:7 Josiah contributed to the lay people, to all who were present, flocks of lambs and young goats, all for the Passover offerings, numbering 30,000 plus 3,000 bulls; these were from the king's possessions.

35:8 וְשָׂרָיו לְנֹדֶכָה לָעָם לְכֹהֲנִים וְלָלָוִיִּם הָרִימוּ חִלְקֶיהָ וַיִּזְכְּרֶיהָ וַיַּחֲיֵאל נְגִידֵי
בֵּית הָאֱלֹהִים לְכֹהֲנִים נָתְנוּ לַפֶּסַחִים אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּבָקָר שְׁלֹשׁ מֵאוֹת:
35:8 ורברבנוי לנסבתא נדבתא לעמא לכהניא ולליואי אפרישו חלקיה
וזכריה ויחיאל סרכי בית־מקדשא דיי לכהניא יהבו לפסחיא תרין אלפין
ושית מאה ותורי תלת מאה:

35:8 His officers also contributed a freewill offering to the people, the priests and the Levites. Hilkiah and Zechariah and Jehiel, the officials of the house of God, gave to the priests for the Passover offerings 2,600 *from the flocks* and 300 bulls.

35:9 (וְכוֹנְנִיָּהוּ) [וְכוֹנְנִיָּהוּ] וְשִׁמְעִיָּהוּ וְנִתְנָאֵל אֲחָיו וְחִשְׁבִּיָּהוּ וַיַּעֲיָאֵל וַיִּזְבְּדוּ שְׂרֵי
הַלָּוִיִּם הָרִימוּ לְלָוִיִּם לַפֶּסַחִים חֲמִשָּׁת אֲלָפִים וּבָקָר חֲמִשׁ מֵאוֹת:
35:9 וכוניניה ושמעיה ונתנאל אחיו וחשביה ויעיאל ויזבד רבבי ליואי
אפרישו לליואי לפסחיא עאן חמשא אלפין ותורין חמש מאה:

35:9 Conaniah also, and Shemaiah and Nethanel, his brothers, and Hashabiah and Jeiel and Jozabad, the officers of the Levites, contributed to the Levites for the Passover offerings 5,000 *from the flocks* and 500 bulls.

35:10 וַתִּכּוֹן הָעֲבוּדָה וַיַּעֲמֵדוּ הַכֹּהֲנִים עַל-עֲמֻדָם וְהַלְוִיִּם עַל-מַחְלְקוֹתָם כְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ:

35:10 וַאֲתַקְנַת עֲבִידָתָא וּקְמוּ כַהֲנֵי עַל דּוֹכְנָהוֹן וְלִיוָאֵי עַל פְּלוּגוֹתָהוֹן הִי כַתְּפִידָתָא דְּמַלְכָּא:

35:10 So the service was prepared, and the priests stood at their stations and the Levites by their divisions according to the king's command.

35:11 וַיִּשְׁחָטוּ הַפֶּסַח וַיִּזְרְקוּ הַכֹּהֲנִים מִיָּדָם וְהַלְוִיִּם מִפְּשִׁיטֵיהֶם:

35:11 וּנְכִיסוּ פֶסֶחָא וּדְרִיקוּ כַהֲנֵי יַת אַדְמָא מִיִּדְהוֹן וְלִיוָאֵי מִשְׁלַחִין:

35:11 They slaughtered the Passover *animals*, and while the priests sprinkled the blood *received* from their hand, the Levites skinned *them*.

35:12 וַיִּסְּרוּ הָעֹלָה לְתֶתֶם לְמַפְלְגוֹת לְבֵית-אֲבוֹת לְבְנֵי הָעָם לְהַקְרִיב לַיהוָה כַּכְּתוּב בְּסֵפֶר מֹשֶׁה וְכֵן לַבִּקְרָה:

35:12 וַאֲעֲדִיאוּ עֲלֵתָא בְּמוֹהַבּוֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹהֵתָהוֹן לְבְנֵי עַמָּא לְקַרְבָּא קֳדָם יְיָ הִי כַמָּא דְּכְתִיב בְּסֵפֶרָא דְּמֹשֶׁה וְהַכְּדִין לְצִפְרָא:

35:12 Then they removed the burnt offerings that *they* might give them to the sections of the fathers' households of the lay people to present to the LORD, as it is written in the book of Moses. *They did* this also with the bulls.

35:13 וַיִּבְשְׁלוּ הַפֶּסַח בָּאֵשׁ כַּמִּשְׁפָּט וְהַקִּדְשִׁים בְּשָׁלוֹ בְּסִירוֹת וּבִדְוָדִים וּבְצִלְחֹת וַיִּרְצֻוּ לְכָל-בְּנֵי הָעָם:

35:13 וּטְווּ יַת פֶּסֶחָא בְּנוֹרָא כְּדַחְזִי וַיִּת נַכְסַת קוֹדֶשִׁיא בְּשִׁילוֹ בְּקִדְרִיא וּבְדוּדִיא וּבְמִילוּמִיא וּבְמִילוּסִיא וְאוּשִׁיטוּ לְכָל בְּנֵי עַמָּא:

35:13 So they roasted the Passover *animals* on the fire according to the ordinance, and they boiled the holy things in pots, in kettles, in pans, and carried *them* speedily to all the lay people.

35:14 וְאַחֲרֵי הַכִּינוּ לָהֶם וּלְכֹהֲנֵיהֶם כִּי הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן בְּהַעֲלֹת הָעֹלָה וְהַחֲלָבִים עַד-לַיְלָה וְהַלְוִיִּם הַכִּינוּ לָהֶם וּלְכֹהֲנֵיהֶם בְּנֵי אֶהֱרֹן:

35:14 וּמִן-בֵּתֵר כְּדִין אֲתַקִּינוּ לָהוֹן וּלְכַהֲנֵי אַרוּם כַּהֲנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן מִתַּעֲסָקִין בְּאַסְקוֹת עֲלֵתָא וְתַרְיָבִיא עַד לַיְלָא וְלִיוָאֵי אֲתַקִּינוּ לָהוֹן וּלְכַהֲנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן:

35:14 Afterwards they prepared for themselves and for the priests, because the priests, the sons of Aaron, *were* offering the burnt offerings and the fat until night; therefore the Levites prepared for themselves and for the priests, the sons of Aaron.

35:15 וְהַמְשַׁרְרִים בְּנֵי-אַסָּף עַל-מַעֲמָדָם כְּמִצְוַת דָּוִיד וְאַסָּף וְהַיְמָן וַיִּדְתוֹן חֲזוּנָה הַמֶּלֶךְ וְהַשְׁעָרִים לְשַׁעַר וְשַׁעַר אֵין לָהֶם לְסוּר מֵעַל עֲבֹדָתָם כִּי-אַחֲיֵיהֶם הַלְוִיִּם הַכִּינוּ לָהֶם:

35:15 וּמִשְׁבַּחֵי בְנֵי אַסָּף עַל אַתֵּר מוֹקְמַתָהוֹן הִי כַתְּפִידָתָא דְּדוּד וְאַסָּף וְהַיְמָן וַיִּדְתוֹן נְבִיא דְּמַלְכָּא וְתַרְעִיא לְתַרְעָא לִית לָהוֹן לְמַעֲדֵי מְכַל פּוֹלְחָנָהוֹן אַרוּם אַחוּהוֹן לִיוָאֵי אֲתַקִּינוּ לָהוֹן:

35:15 The singers, the sons of Asaph, *were* also at their stations according to the command of David, Asaph, Heman, and Jeduthun the king's seer; and the gatekeepers at each gate did not have to depart from their service, because the Levites their brethren prepared for them.

35:16 וַתִּכּוֹן כָּל-עֲבוּדַת יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְהַעֲלֹת עֹלֹת עַל מִזְבֵּחַ יְהוָה כְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ:

35:16 וַאֲתַקְנַת כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָנָא דִּיִּי בִיוֹמָא הַהוּא לְמַעַבַּד פֶּסֶחָא וְאַסְקוֹת עֲלֵתָא עַל מִדְּבַחָא דִּיִּי הִי כַתְּפִידָתָא מַלְכָּא יֹאשִׁיָּהוּ:

35:16 So all the service of the LORD was prepared on that day to celebrate the Passover, and to offer burnt offerings on the altar of the LORD according to the command of King Josiah.

35:17 וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים אֶת־הַפֶּסַח בָּעֵת הַהִיא וְאֶת־חַג הַמַּצּוֹת שִׁבְעַת יָמִים:

35:17 וַעֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּאֲשַׁתְּכָחוּ מִהִימָנִין קֶדֶם יְיָ יֵת פֶּסַח בַּעֲדָנָא הָהִיא בְּרִמְשָׁא וְיֵת חֲנָא דַּפְטִירִיא שִׁבְעָא יוֹמִין:

35:17 Thus the sons of Israel who were present celebrated the Passover at that time, and the Feast of Unleavened Bread seven days.

35:18 וְלֹא־נַעֲשָׂה פֶסַח כָּמֹהוּ בְיִשְׂרָאֵל מִיָּמֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְכָל־מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־עָשׂוּ כַּפֶּסַח אֲשֶׁר־עָשָׂה יְאֹשִׁיָּהוּ וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל־יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם: ס

35:18 וְלֹא אֶתְעַבִּיד פֶּסַחא דְּכַמְתִּיה בְּיִשְׂרָאֵל מִן יוֹמֵי שְׁמוּאֵל נְבִיא וְכָל מַלְכֵי דְּבֵית יִשְׂרָאֵל לֹא עֲבָדוּ הִי כַּפֶּסַחא דִּי עֲבַד יְאֹשִׁיָּהוּ וְכַהֲנִיא וְלִוְיֵיא וְכָל אַנְשֵׁי יְהוּדָה וּבֵית יִשְׂרָאֵל דָּאֲשַׁתְּכָחוּ בַּהִימָנוּתָא וְיִתְבִּי יְרוּשָׁלַם:

35:18 There had not been celebrated a Passover like it in Israel since the days of Samuel the prophet; nor had any of the kings of Israel celebrated such a Passover as Josiah did with the priests, the Levites, all Judah and Israel who were present, and the inhabitants of Jerusalem.

35:19 בְּשָׁמוֹנֶה עָשָׂרָה שָׁנָה לְמַלְכוּת יְאֹשִׁיָּהוּ נַעֲשָׂה הַפֶּסַח הַזֶּה:

35:19 בְּתַמְנִיסְרֵי שָׁנִין לְמַלְכוּתָא דִּיאֹשִׁיָּהוּ אֶתְעַבִּיד פֶּסַחא הַדִּין:

35:19 In the eighteenth year of Josiah's reign this Passover was celebrated.

35:20 אַחֲרַי כָּל־זֹאת אֲשֶׁר הָכִין יְאֹשִׁיָּהוּ אֶת־הַבַּיִת עָלָה נָכוּ מִלֶּךְ־מִצְרַיִם לְהִלָּחֶם בְּכַרְכְּמִישׁ עַל־פָּרַת וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ יְאֹשִׁיָּהוּ:

35:20 בְּתַר כָּל דְּנָא דִּי אֶתְקִין יְאֹשִׁיָּהוּ יֵת בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיִּי סְלִיק פְּרַעָה חֲגִירָא מִלְכָּא דְּמִצְרַיִם לֵאגָחָא קֶרְבָּא בְּכַרְכְּמִישׁ דַּעַל פָּרַת וְנִפְק לְקַדְמוּתִיהָ יְאֹשִׁיָּהוּ:

35:20 After all this, when Josiah had set the temple in order, Neco king of Egypt came up to make war at Carchemish on the Euphrates, and Josiah went out to engage him.

35:21 וַיִּשְׁלַח אֵלָיו מַלְאָכִים לֵאמֹר מָה־לִּי וְלָךְ מִלֶּךְ יְהוּדָה לֹא־עָלִיד אִתָּהּ הַיּוֹם כִּי אֶל־בֵּית מִלְחָמָתִי וְאֱלֹהִים אָמַר לְבַהֲלָנִי חֲדַל־לָךְ מֵאֱלֹהִים אֲשֶׁר־עִמִּי וְאֶל־יִשְׁחִיתֶךָ:

35:21 וְשֹׁדֵר לוֹתִיהָ עֲזָגְדִּין לְמִימַר מָא אִית לִי עֲמָךְ מִלִּיךְ שְׁבַטָא דְּבֵית יְהוּדָה לֹא עַלְךְ סְלִיקוֹת סְלִיקִית לֵאגָחָא קֶרְבָּא אַרוֹם אַנְתָּ מַתְגַּרָה יוֹמָא דִּין עִמִּי אֱלֹהִן לְבֵית קֶרְבָּא דִּילִי וְטַעוּתִי אָמַר לְסַרְהַבּוּתִי כַּדּוֹן פֶּסוּק לָךְ מִנִּי וּמִן טַעוּתִי דַּעֲמִי וְלֹא תַחֲבַל יִתְךָ:

35:21 But Neco sent messengers to him, saying, "What have we to do with each other, O King of Judah? *I am not coming against you today but against the house with which I am at war, and God has ordered me to hurry. Stop for your own sake from interfering with God who is with me, so that He will not destroy you.*"

35:22 וְלֹא־הִסָּב יְאֹשִׁיָּהוּ פָּנָיו מִמֶּנּוּ כִּי לְהִלָּחֶם־בּוֹ הִתְחַפֵּשׂ וְלֹא שָׁמַע אֶל־דְּבָרֵי נָכוּ מִפִּי אֱלֹהִים וַיָּבֹא לְהִלָּחֶם בְּבִקְעַת מִגְדּוֹ:

35:22 וְכַד שָׁמַע יֵת מָה דְּאֶדְכַּר יֵת טַעוּתִיהָ לֹא אֶסְתַּחַר לֵאחֹרָא וְלֹא אַחֲזַר יְאֹשִׁיָּהוּ יֵת אַפּוּהִי מִנִּיהָ אַרוֹם לֵאגָחָא קֶרְבָּא בִּיהָ אֲשַׁתְּנִי וְאַטְקַס בּוֹיְנִי קֶרְבָּא וְלֹא קִבִּיל לְפַתְגָּמִי חֲגִירָא דְּמִלִּיל עַל־עֵיסַק טַעוּתִיהָ וְאַתָּא לֵאגָחָא קֶרְבָּא בְּמִישַׁר מִגְדּוֹ:

35:22 However, Josiah would not turn away from him, but disguised himself in order to make war with him; nor did he listen to the words of Neco from the mouth of God, but came to make war on the plain of Megiddo.

35:23 וַיִּירוּ הַיָּרִימִים לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַעֲבָדָיו הַעֲבִירוּנִי כִּי הִחֲלִיתִי מָאֵד:

35:23 וּמִן־בְּגָלָל דָּלָא תָּבַע יֹאשִׁיָּהוּ אוֹלָפֶן מִן־קֶדֶם יְיָ וְאִזּוֹל לֹאֲנַחַא קֶרֶבָּא בְּמִישָׁר מִגְדּוֹ אֲתַפְרַע מִנִּיה מְרִי עֲלֵמָא וּפְרָקוּ וּשְׂדוֹ קִשּׁוּוֹתִיא גִירְרִין לַמֶּלֶכָּא יֹאשִׁיָּהוּ וְאָמַר מֶלֶכָּא לַעֲבָדָיו אַעֲבֵרוּ יָתִי אֲרוּם מִרְעִיתִי לַחֲדָא:

35:23 The archers shot King Josiah, and the king said to his servants, "Take me away, for I am badly wounded."

35:24 וַיַּעֲבִירוּהוּ עֲבָדָיו מִן־הַמָּרְכָבָה וַיִּרְפִּיבֻהוּ עַל רֶכֶב הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּלִיכֻהוּ יְרוּשָׁלַם וַיָּמָת וַיִּקָּבֶר בְּקִבְרוֹת אֲבֹתָיו וְכָל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם מִתְאַבְּלִים עַל־יֹאשִׁיָּהוּ: פ

35:24 וְאַעֲבֵרוּ יָתִיה עֲבָדָיו מִן רִתִּיכָא וְאַרְכָּבוּהִי עַל רִתִּיכָא תַנִּיתָא דִּי לִיה וְאַבְלוּהִי לִירוּשָׁלַם וּמִית תַּמָּן וְאַתְקַבֵּר בְּקִבְרֵי אֲבָהָתָיו וְכָל אַנְשֵׁי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם מִתְאַבְּלִין עַל יֹאשִׁיָּהוּ:

35:24 So his servants took him out of the chariot and carried him in the second chariot which he had, and brought him to Jerusalem where he died and was buried in the tombs of his fathers. All Judah and Jerusalem mourned for Josiah.

35:25 וַיִּקְנֹן יִרְמְיָהוּ עַל־יֹאשִׁיָּהוּ וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַשָּׂרִים וְהַשְּׂרוֹת בְּקִינֹתֵיהֶם עַל־יֹאשִׁיָּהוּ עַד־הַיּוֹם וַיִּתְּנוּם לְחֹק עַל־יִשְׂרָאֵל וְהֵנָּה פְּתוּבִים עַל־הַקִּינֹת: 35:25 וְאַלֹא יִרְמְיָהוּ עַל יֹאשִׁיָּהוּ אִילִיא רַבְתָּא וְאַמְרִין עֲמִיה כָּל רַבְרַבִּיא וּמִטְרוֹנִיתָא וְהוּון מִתִּיבִין בְּאַיִלִיָּהוֹן עַל יֹאשִׁיָּהוּ עַד יוֹמָא הַדִּין וַיַּהֲבִנוּן לַגִּזְרָא שׁוּה עַל יִשְׂרָאֵל דִּיהוֹן סַפְדִּין עַל יֹאשִׁיָּהוּ בְּאַיִלִיָּהוֹן וְהָאֲנוּן כְּתִיבִין בְּסַפְרָא דְכְּתָב בְּרוּךְ מִן פּוֹם יִרְמְיָהוּ עַל אִילִיָּיתָא:

35:25 Then Jeremiah chanted a lament for Josiah. And all the male and female singers speak about Josiah in their lamentations to this day. And they made them an ordinance in Israel; behold, they are also written in the Lamentations.

35:26 וַיִּתֵּר דְּבָרֵי יֹאשִׁיָּהוּ וְחֲסָדָיו כְּפִתּוּב בְּתוֹרַת יְהוָה:

35:26 וְשָׂאֵר פִּתְגָמֵי יֹאשִׁיָּהוּ וְכָל חֲסָדוּהִי דְעַבְדֵּי הִי כְּמָא דְכְּתִיב בְּאוֹרִיתָא דִּיִּי:

35:26 Now the rest of the acts of Josiah and his deeds of devotion as written in the law of the LORD,

35:27 וַדְּבָרָיו הָרֵאשִׁימִים וְהָאַחֲרִימִים הֵנָּה פְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי־יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה: 35:27 וּפִתְגָמוּהִי קְדָמָאִין מָא דְעַבְדֵּי בִּינְקוּתִיה וּבִתְרָאִי מָא דְעַבְדֵּי בְּעוֹלִימוּתִיה וְכָל דִּינִיא דְדָאֵן מִן יוֹמָא דְמֶלֶךְ בֵּר תַּמְנִיא שָׁנִין דְהוּה טְלִי עַד שְׁנַת תַּמְנִיסְרֵי דְהוּה עוֹלִים כְּד שְׂרִי לְתַקְפָּא יָת בֵּית־מוֹקְדָּשָׁא דִיִּי כוֹלְהוֹן אֲתִיב לְמֹאֲרֵי דִינָא מִן מַמּוֹנִיה וְהִיךְ דְכִי יָת בֵּית יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה מִן כָּל סוּאֲבוּתָא הָאֲנוּן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר מַלְכֵי־יִשְׂרָאֵל וּדְבִית יְהוּדָה:

35:27 and his acts, first to last, behold, they are written in the Book of the Kings of Israel and Judah.

36:1 וַיִּקְחוּ עִם־הָאָרֶץ אֶת־יְהוֹאָחָז בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ וַיְמַלִּיכֻהוּ תַחַת־אָבִיו בִּירוּשָׁלַם: 36:1 וְנָסִיבוּ עִמָּא דְאַרְעָא יָת יְהוֹאָחָז בֵּר יֹאשִׁיָּהוּ וְאַמְלִיכוּ יָתִיה תַּחוּת אֲבוּהִי בִירוּשָׁלַם:

36:1 Then the people of the land took Joahaz the son of Josiah, and made him king in place of his father in Jerusalem.

36:2 בֶּן־שְׁלוֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה יוֹאָחָז בָּמֶלְכוֹ וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם:

36:2 בֵּר עֶשְׂרִין וְתֹלַת שָׁנִין יוֹאָחָז כְּד מָלַךְ וְתֹלַת יָרַחִין מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם:

36:2 Joahaz was twenty-three years old when he became king, and he reigned three months in Jerusalem.

36:3 וַיְסִירֻהוּ מֶלֶךְ־מִצְרַיִם בִּירוּשָׁלַם וַיַּעֲנֹשׂ אֶת־הָאָרֶץ מֵאָה כִּפְר־כֶּסֶף וְכָפֶר זָהָב:

36:3 ואעדי יתיה מלכא דמצרים מלממלך בירושלם וגבא מן יתבי ארעא
דישראל מאה קנטינרין דסימא וקנטינר דדהב:

36:3 Then the king of Egypt deposed him at Jerusalem, and imposed on the land a fine of one hundred talents of silver and one talent of gold.

36:4 וַיִּמְלֹךְ מֶלֶךְ-מִצְרַיִם אֶת-אֱלִיָּקִים אָחִיו עַל-יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם וַיִּסָּב אֶת-שְׁמוֹ
יְהוֹיָקִים וְאֶת-יוֹאָחָז אָחִיו לִקְחַת נָכוֹ וַיְבִיֵּאֵהוּ מִצְרַיִמָּה: פ
36:4 ואמליך מלכא דמצרים ית אליקים אחוהי על יהודה וירושלם ואחזר ית
שמיה יהויקים וית יואחז אחוהי דבר חגירא ואייתי יתיה למצרים:

36:4 The king of Egypt made Eliakim his brother king over Judah and Jerusalem, and changed his name to Jehoiakim. But Neco took Joahaz his brother and brought him to Egypt.

36:5 בֶּן-עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה יְהוֹיָקִים בְּמָלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם
וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו:

36:5 בר עשרין וחמש שנין יהויקים כד מלך וחדיסרי שנין מלך בירושלם
ועבד דביש קדם יי אלהיה:

36:5 Jehoiakim was twenty-five years old when he became king, and he reigned eleven years in Jerusalem; and he did evil in the sight of the LORD his God.

36:6 עָלָיו עָלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיֹּאסְרֵהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם לְהַלִּיכוֹ בְּבֶלְחָ:
36:6 עלוהי סליק נבוכדנצר מלכא דבבל ואסריה בכירומנקיא בשושלון
דנחשא לאובלא יתיה לבבל:

36:6 Nebuchadnezzar king of Babylon came up against him and bound him with bronze chains to take him to Babylon.

36:7 וּמִפְּלִי בֵּית יְהוָה הֵבִיא נְבוּכַדְנֶאצַּר לְבָבֶל וַיִּתְּנֵם בְּהִיכְלוֹ בְּבָבֶל:
36:7 ומן מאני בית-מקדשא דיי איתי נבוכדנצר לבבל ויהבנון בפלטיריה
בבבל:

36:7 Nebuchadnezzar also brought some of the articles of the house of the LORD to Babylon and put them in his temple at Babylon.

36:8 וַיְתֵר דְּבָרֵי יְהוֹיָקִים וְתַעֲבָתָיו אֲשֶׁר-עָשָׂה וְהַנְמָצָא עָלָיו הֵנָּם כְּתוּבִים
עַל-סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְיְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ יְהוֹיָכִין בְּנוֹ תַּחְתָּיו: פ
36:8 ושאר פתגמי יהויקים וריחוקיה ומא דעבד וסורחנא דאשתכח עלוהי
האנון כתיבין על ספר מלכיא דבית ישראל ודבית יהודה ומליך יהויכין
בריה תחותיה:

36:8 Now the rest of the acts of Jehoiakim and the abominations which he did, and what was found against him, behold, they are written in the Book of the Kings of Israel and Judah. And Jehoiachin his son became king in his place.

36:9 בֶּן-שְׁמוֹנֶה שָׁנִים יְהוֹיָכִין בְּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וְעֶשְׂרֵת יָמִים מָלַךְ
בִּירוּשָׁלַם וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה:

36:9 בר תמני שנין יהויכין כד מלך ותלתא ירחין ועשרתי יומין מלך
בירושלם ועבד דביש קדם יי:

36:9 Jehoiachin was eight years old when he became king, and he reigned three months and ten days in Jerusalem, and he did evil in the sight of the LORD.

36:10 וּלְתִשְׁבֹּת הַשָּׁנָה שָׁלַח הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיְבִאֵהוּ בְּבֶלְחָ עִם-פְּלִי חֲמֹדַת
בֵּית-יְהוָה וַיִּמְלֹךְ אֶת-צִדְקִיָּהוּ אָחִיו עַל-יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם: פ

36:10 ולסופא דשתא שדר מלכא נבוכדנצר ואייתיה לבבל עם כל רוגגת
בית-מקדשא דיי ואמליך ית צדקיה אחוהי על דבית יהודה וירושלם:

36:10 At the turn of the year King Nebuchadnezzar sent and brought him to Babylon with the valuable articles of the

house of the LORD, and he made his kinsman Zedekiah king over Judah and Jerusalem.

36:11 בֶּן-עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צָדִיקָהּוּ בְּמַלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם:

36:11 בר עשרין וחדא שתא צדקיה כד מלך וחדיסרי שנין מלך בירושלם:

36:11 Zedekiah was twenty-one years old when he became king, and he reigned eleven years in Jerusalem.

36:12 וַיַּעַשׂ הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו לֹא נִכְנַע מִלִּפְנֵי יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא מִפִּי יְהוָה:

36:12 ועבד דביש קדם יי אלהיה ולא אתכנע מן-קדם ירמיהו נביא דאתנבי

ליה מן-קדם מימרא דיי:

36:12 He did evil in the sight of the LORD his God; he did not humble himself before Jeremiah the prophet who spoke for the LORD.

36:13 וְגַם בְּמַלְךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶרֶד אֲשֶׁר הִשְׁבִּיעוּ בֵּאלֹהִים וַיִּקַּשׂ אֶת-עֶרְפוֹ

וַיֹּאמֶן אֶת-לִבּוֹ מִשׁוּב אֶל-יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

36:13 ואוף במלכא נבוכד-נצר מרד די אומי יתיה במימרא דיי ואקשי ית

קדליה ותקיף ית יצרא דלביה מן-בגלל דלא למתוב לדחלתא דיי אלהא

דישראל:

36:13 He also rebelled against King Nebuchadnezzar who had made him swear *allegiance* by God. But he stiffened his neck and hardened his heart against turning to the LORD God of Israel.

36:14 גַּם כָּל-שָׂרֵי הַכְּהֹנִים וְהָעָם הָרַבּוּ (לְמַעוֹל-) [לְמַעַל] מַעַל כָּכָל תַּעֲבוֹת

הַגּוֹיִם וַיִּטְמְאוּ אֶת-בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ בִּירוּשָׁלַם:

36:14 ולהוד כל רברבי כהניא ועמא אסניעו לשקרא שקר הי ככל תועבת

ריחוק עממיא וסאיבו ית בית-מקדשא דיי דאקדיש בירושלם:

36:14 Furthermore, all the officials of the priests and the people were very unfaithful *following* all the abominations of the nations; and they defiled the house of the LORD which He had sanctified in Jerusalem.

36:15 וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם עֲלֵיהֶם בִּיד מַלְאָכָיו הַשָּׁפָם וְשָׁלַח כִּי-חָמַל

עַל-עַמּוֹ וְעַל-מְעוֹנּוֹ:

36:15 ושרר יי אלהא דאבהתהון עליהון די יתובון ביד עזגדוהי אקדים

ושלחא מטול דחאים על עמיה ועל מדור בית-שכינת קודשיה:

36:15 The LORD, the God of their fathers, sent *word* to them again and again by His messengers, because He had compassion on His people and on His dwelling place;

36:16 וַיְהִי מַלְעָבִים בְּמַלְאָכֵי הָאֱלֹהִים וּבּוֹזִים דְּבָרָיו וּמִתְעַתְּעִים בְּנִבְאָיו עַד

עֲלוֹת חַמַּת-יְהוָה בְּעַמּוֹ עַד-לְאֵין מִרְפָּא:

36:16 והוו מגחכין בעזגדיא דיי ומבסרין בפתגמוהי ומתלעבין בנביוהי עד

דסליקת רוגזא דיי בעמיה עד דלית אסו:

36:16 but they *continually* mocked the messengers of God, despised His words and scoffed at His prophets, until the wrath of the LORD arose against His people, until there was no remedy.

36:17 וַיַּעַל עֲלֵיהֶם אֶת-מֶלֶךְ (פְּשָׁדִיִּים) [פְּשָׁדִים] וַיַּהַרֵּג בַּחֲרֹבָהּ בְּבֵית

מִקְדָּשָׁם וְלֹא חָמַל עַל-בָּחוּר וּבַתּוּלָה זָקֵן וַיִּשֶׁשׂ הַכָּל נֶתָן בְּיָדוֹ:

36:17 ואסיק עליהון ית מלכא דכשדאי וקטל ית עולימיהון בחרבא

בבית-מוקדשיהון ולא חאס על עולים ובתולתא וסבא וארכונא כולא מסר

בידיה:

36:17 Therefore He brought up against them the king of the Chaldeans who slew their young men with the sword in the house of their sanctuary, and had no compassion on young man or virgin, old man or infirm; He gave *them* all into his hand.

36:18 וְכָל כָּלִי בֵּית הָאֱלֹהִים הַגְּדָלִים וְהַקְטָנִים וְאַצְרוֹת בֵּית יְהוָה וְאַצְרוֹת

הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו הַכֹּל הֵבִיא בָבֶל:

36:18 וְכָל מַאֲנֵי בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיּוּ מִסַּר בִּידֵיהּ רַבְרַבִּיא וְזַעֲרִיא וְתַסְבְּרִי בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיּוּ וְתַסְבְּרִי בֵּית מַלְכָּא וּרְבִרְבֻּנֹהִי כֹּלָא אִיתִי לְבָבִל:

36:18 All the articles of the house of God, great and small, and the treasures of the house of the LORD, and the treasures of the king and of his officers, he brought *them* all to Babylon.

36:19 וַיִּשְׂרְפוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים וַיִּנְתְּצוּ אֶת חוֹמֹת יְרוּשָׁלַם וְכָל־אַרְמְנוֹתֶיהָ שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל־כְּלֵי מַחְמַדֶּיהָ לְהַשְׁחִית: ס

36:19 וְאוֹקִידוּ יֵת בֵּית־מִקְדָּשָׁא דִּיּוּ וְתַרְעוּ יֵת שׁוּרָא דִּירוּשָׁלַם וְכָל פְּלִטְרֵהָ אוֹקִידוּ בְּנוֹרָא וְכָל מַאֲנֵי רְגוּגָהָ לְחַבְלָא:

36:19 Then they burned the house of God and broke down the wall of Jerusalem, and burned all its fortified buildings with fire and destroyed all its valuable articles.

36:20 וַיִּגַּל הַשְּׂאֲרִית מִן־הַחֶרֶב אֶל־בָּבֶל וַיְהִי־לֹוּ וּלְבָנָיו לַעֲבָדִים עַד־מֶלֶךְ מַלְכוּת פָּרֶס:

36:20 וְאִגְלִי שְׂאֲרָא דַּאֲשַׁתִּירַת מִן קַטְלִין בַּחֲרַבָּא לְבָבִל וְהוּוּ לִיהּ וּלְבָנֹהִי לַעֲבָדִין עַד־זְמַן דְּמֶלֶךְ מַלְכוּתָא דְּפָרֶס:

36:20 Those who had escaped from the sword he carried away to Babylon; and they were servants to him and to his sons until the rule of the kingdom of Persia,

36:21 לְמַלְאוֹת דְּבִרְיָהוּהָ בְּפִי יִרְמְיָהוּ עַד־רִצְתָּהּ הָאָרֶץ אֶת־שַׁבְּתוֹתֶיהָ כָּל־יָמֶי הַשָּׁמָּה שָׁבְתָהּ לְמַלְאוֹת שְׁבָעִים שָׁנָה: פ

36:21 לְאַשְׁלֵמָא פִּתְגָם נְבוּאָה מִן־קָדָם יֵי מְפוּם יִרְמְיָהוּ עַד־זְמַן דַּאֲתַרְעִיאַת אַרְעָא שְׁמַטְתָּהָ כָּל יוֹמִין דְּצַדִּיאַת אַרְעָא דִּישְׂרָאֵל שְׁמַטְתָּ לְאַשְׁלֵמָא שׁוֹבְעִין שְׁנִין:

36:21 to fulfill the word of the LORD by the mouth of Jeremiah, until the land had enjoyed its sabbaths. All the days of its desolation it kept sabbath until seventy years were complete.

36:22 וּבִשְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרֶס לְכָלוֹת דְּבִרְיָהוּהָ בְּפִי יִרְמְיָהוּ הָעִיר יְהוָה אֶת־רוּחַ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ־פָּרֶס וַיַּעֲבֵר־קוֹל בְּכָל־מַלְכוּתוֹ וְגַם־בְּמִכְתָּב לְאֹמֶר: ס

36:22 וּבִשְׁתָּא חֲדָא לְכוֹרֶשׁ מַלְכָּא דְּפָרֶס כַּד שְׁלִים פִּתְגָם נְבוּאָה דִּיּוּ מְפוּמָּא דִּירְמְיָהוּ אֲתִיָּהּ רוּחַ גְּבוּרְתָּא דִּיּוּ בְּכוֹרֶשׁ מַלְכָּא דְּפָרֶס וְאַעֲבַר כְּרוּזָא בְּכָל מַלְכוּתֵיהּ וְאוּף בַּאֲגַרְתָּא שְׂדֵר לְמִימְרָא:

36:22 Now in the first year of Cyrus king of Persia-- in order to fulfill the word of the LORD by the mouth of Jeremiah-- the LORD stirred up the spirit of Cyrus king of Persia, so that he sent a proclamation throughout his kingdom, and also put it in writing, saying,

36:23 כֹּה־אָמַר כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרֶס כָּל־מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא־פָקַד עָלַי לְבָנוֹת־לֹוּ בֵּית בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה מִיָּבְכֶם מִכָּל־עַמּוֹ יְהוָה אֱלֹהֵיוּ עִמּוֹ וַיַּעַל:

36:23 "Thus says Cyrus king of Persia, 'The LORD, the God of heaven, has given me all the kingdoms of the earth, and He has appointed me to build Him a house in Jerusalem, which is in Judah. Whoever there is among you of all His people, may the LORD his God be with him, and let him go up!'"